

SLOVAK UNION OF VISUAL ARTS

STATUS OF THE ARTIST

WORKING DOCUMENT
FOR A GENERAL INTERNATIONAL DEBATE

Pavol Kráľ

MINISTERSTVO KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

FICDC

Acknowledgment	2
Introduction	5
Participants in the information exchange	6
Preliminary review of findings	7
Slovak proposal of criterias for the status of a professional artist	9

Summary of responses

1. Australia	12
2. Austria	12
3. Canada	15
4. Chile	17
5. Croatia	17
6. Denmark	18
7. Finland	18
8. France	19
9. Germany	20
10. Greece	21
11. Iceland	21
12. Lithuania	22
13. Malta	22
14. Mexico	23
15. Morocco	23
16. Netherlands	24
17. Norway	25
18. Romania	26
19. Serbia	30
20. Slovakia	30
21. South Africa	32
22. United Kingdom	33

Appendix 1 – General discussion on the needs for and results of this research	34
Appendix 2 - Questionnaire	38
Appendix 3 – Accompanying text	39
Appendix 4 – Slovakia draft status of a registered artist	40
Appendix 5 – Canada and Quebec	42
Appendix 6 – Croatia law on the rights of independent artists	48
Appendix 7 – Republic of Lithuania law on the status of an artist	52
Appendix 8 – Morocco edit to implement the status of the artist law	59
Appendix 9 – UNESCO definition (1980)	64
Appendix 10 – Additional information from the IFACCA and NAVA web sites	64

Status of the Artist

Published by Slovak Union of Visual Arts,
Dostojevského rad 2, 811 09 Bratislava
© Slovak Union of Visual Arts, (SUVA) 2014

Concept, text and editing:

Pavol Kráľ, president SUVA, president SCCD,
president IAA Europe

Translation: Pavol Kráľ, Andrea Kozárová,
Bohunka Hajnalová, Mirka Brezovská,
Jozef Švoňavský, Olga Ruppeldtová,
Dáša Zvončeková

Proofreading: Pavol Kráľ – Slovak language,
Charles Vallerand – English language

Photographs: Andrea Kozárová, Glenn Arcos,
Cristian Veza

Graphic design: Pavol Kráľ

Print: M&BG, Palisády 33, Bratislava 811 06

The number of copies: 500

ISBN 978-80-88906-33-9

Issued with the financial support of
the Ministry of culture of the Slovak Republic
and the Fund of fine arts.

I would like to thank everyone who participated in the preparation of this working document. Without their cooperation, this summary would not have come to existence:

- *Representatives of international artists, organizations, colleagues in Europe IAA, IAA / AIAP, IFCCD, ECCD and ECA who supported the initiative and contributed to the spread among artists organizations.*
- *Artists from many countries, who responded to our proposal and submitted not only completed questionnaire, but often additional comments.*
- *Colleagues of the board of directors of the Slovak Coalition for Cultural Diversity (SCCD). Without their long-standing effort and real, open and constructive cooperation it would have not been possible to make status of the artist a reality in Slovakia.*
- *A wider range of colleagues in the Slovak Coalition Council, in the Slovak Union of Visual Arts, our predecessors, who have raised this issue in Slovakia back in the 90s, or those who participated in translating documents or supported our initiative in any other way.*
- *Marek Maďarič, the Minister of Culture of the Slovak Republic and members of his team at the Ministry, who want to see this problem resolved and have encouraged us to collect factual information, to formulate constructive proposals, and to launch this international debate.*

Dear colleagues,

This is an example of effective international cooperation: a proposed legal definition of a professional artist and a questionnaire on the status of an artist were sent to 5 international cultural organizations - IAA Europe, IAA/AIAP, IFCCD, IFACCA and ECA. I got answers from all of them.

Ericarts: Germany (Prof. Andreas Wiesand)

International Association of Art Europe (IAA Europe):
France (Anne Pourny), Norway (Grete Marstein).

IAA/AIAP: Chile, South Africa (A. Loubser), Mexico (Rosa Maria Burillo)

International Federation of Coalitions for Cultural Diversity (IFCCD):
Australia (Ray Argall), Morocco (El Hassane Neffali), Canada (great help especially from Charles Vallerand - lots of information - not only positive but very complex), Austria (Yvonne Gimpel)

International Federation of Arts Council and Cultural Agencies (IFACCA):
Australia (Sarah Gardner)

European Council of Artists (ECA): Malta (Narcy Kalemata), Denmark (Elisabeth Diedrichs), Finland (Ilkka Niemeläinen), Lithuania (Cornelius Platelis)

I summarized the opinions, information and examples of related laws from 21 countries from 4 continents (with great help from my colleagues from the Slovak Coalition for Cultural Diversity and the Slovak Union of Visual Arts). We have found issues to often repeat themselves and to be very similar – now that we have answers from many countries, it is easier to compare. I believe that it can be useful to artists.

The 10th General Assembly of the International Association of Art Europe (IAA Europe) approved the following, in Oslo, Norway, this past October 5, 2013:

- Call upon Member-State governments draw from the best practices of specific laws on the status of an artist to improve the social, creative, employment and taxation conditions of artists taking into consideration their creative contribution to each nation's cultural development.
- Organize a conference on the status of the artist probably in Jerusalem in the fall of 2014 (we will discuss it with the organizer of GA IAA Europe 2014 – National Committee Israel).

We are very pleased with the positive response from countries, such as

Morocco, where they are also working on the status of artist. We wish the best to our colleague Hassan El Neffali and all the others: it is very encouraging to know that they are actively engaged in a reform of the national legislation. We hope that this analysis will be somehow helpful and contribute to their efforts.

The process is not finished yet: we will be very happy to get reactions, comments, and especially missing information. We are continuously working on the analysis, voluntarily and in our free time. And therefore be so kind and excuse our minor errors or inaccuracies due to translation for example.

It is an open working document. We will appreciate if you could point out the mistakes or provide any other kind of comments on the issues.

Thanks once again to all who took part - or are going to take part - in the discussion.

***

The following summary/draft includes information provided by our partners in 21 countries worldwide. Please, bear in mind that it is a work in progress which focusses mainly - as a first step - on the following question: Who to include under the status of the artist?

The second step would be to analyze concrete measures to address the problems of artists in different countries. Our goal is to initiate an international discussion on this issue and come up with recommendations that would be acceptable to artists and governments.

We are very pleased with the positive response from countries, such as Morocco, where they are also working on the status of artist. We wish the best to our colleague Hassan El Neffali and all the others: it is very encouraging to know that they are actively engaged in a reform of the national legislation. We hope that this analysis will be somehow helpful and contribute to their efforts.

The process is not finished yet: we will be very happy to get reactions, comments, and especially missing information. We are continuously working on the analysis, voluntarily and in our free time. And therefore be so kind and excuse our minor errors or inaccuracies due to translation for example.

It is an open working document. We will appreciate if you could point out the mistakes or provide any other kind of comments on the issues.

Thanks once again to all who took part - or are going to take part - in the discussion.

INTRODUCTION

The improvement of the legal and social status of artists is one of the main goals of the Slovak Coalition for Cultural Diversity. It is also an important activity for many international artists associations with which we cooperate on a long term basis.

One of the ways of fulfilling this goal is a new legislation – a law on the status of an artist. Slovak artists have been discussing this issue for over two decades. Recently, we have seen that there was a real chance to move away from mere discussions and to enter the phase when things might actually be done: at a meeting between the SCCD and the Minister of Culture in May 2012, we reached an informal agreement to establish a working group to analyze the current situation and prepare a draft proposal. This group, consisting of SCCD members and ministry representatives - had several meetings until, at the end of 2012, an official working group was appointed by the Minister. It is now a part of the Slovak Governmental Council for Culture (advisory body).

With the aim to contribute to the achievement of a desired result:

- We continuously analyze artists' opinions and their situation in Slovakia and abroad. In the fall of 2012, I developed a basic analysis of the legislative framework of the status of the artist (see appendix 1) as well as a questionnaire (see appendix 2). I presented these documents during meetings with 5 international cultural organizations and disseminated them to our partners IAA, IAA Europe, ECA, IFCCD, and ECCD.
- Based on the collected data, we try to unite artists around common positions while searching for acceptable and feasible solutions for both the artist community and the government. The Slovak Coalition and its board play a key role in this process; activities are also facilitated by the Slovak Union of Visual Arts and other associations. The information is placed on our website and discussed at meetings and debates.

The SCCD board has prepared a draft version of The Status of the Artist provision as the starting point of discussions in the working group (see appendix 4).

Hereinafter, you will find a preliminary summary of the information I have received from several countries as well as the specific laws or texts related to their implementation in countries where status of the artist has already been incorporated in the social framework (Canada, Lithuania, Croatia, Morocco).

I have no doubts about the fact that international cooperation in this area can be beneficial to all parties involved. Despite differences in legal and social systems, the notion of the status of an artist and a common basic definition of concepts and criterias can save time and energy, but, most importantly, bring effective solutions – to the benefit of both artists and societies.

***

The following summary/draft includes information provided by our partners in 21 countries worldwide. Please, bear in mind that it is a work in progress which focusses mainly - as a first step - on the following question: Who to include under the status of the artist?

The second step would be to analyze concrete measures to address the problems of artists in different countries. Our goal is to initiate an international discussion on this issue and come up with recommendations that would be acceptable to artists and governments.

PARTICIPANTS IN THE INFORMATION EXCHANGE

Our call for contributions was heard by dozens of artists and organizations from 21 countries on 4 continents (Europe, North, Central and South America, Africa and Australia):

Australia, Austria, Canada, Chile, Croatia, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Iceland, Lithuania, Malta, Mexico, Morocco, Netherland, Norway, Romania, Serbia, Slovakia, South Africa, Romania, United Kingdom

PRELIMINARY REVIEW OF FINDINGS

GENERALLY, WE CAN CONCLUDE THAT:

Governments worldwide have different approaches towards artists and culture: some states have complex legal provisions while others incorporate specific references/articles in other legislations.

Despite the fact that culture is a complex and varying system that encompasses many artforms (visual arts, music, theater, film, literature, etc.), and despite the fact that artists themselves can be very emotional about the issue, most responses were highly positive. A prevailing number of respondents understood the concept, expressed their support, and were genuinely interested in the results of our analysis. They also expressed their willingness to further cooperate in this effort.

A selection of relevant excerpts from the responses we have received is presented in the next section. By way of introduction, I will try to address uncertainties and doubts raised either in the information exchange or in the comments and clarify our intent, to avoid “getting lost” in addressing problems that this initiative has no ambition to solve.

Our objective is not to aggravate the situation or to discriminate „artists“ (artists as defined by UNESCO, what we fully respect). Our proposal will not solve their situation and does not attempt to deal with it as it goes beyond the reach of our initiative.

Of course, that does not mean that solutions do not exist. We, in Slovakia, and I personally, actively support the many proposals aimed at solving the situation of an “ARTIST” in the broadest sense: support for non-professional artistic activity (with no purpose of financial income), the grant system, state funding of cultural and artistic activities, support for arts education, etc.

Thus, our attempt at defining a PROFESSIONAL ARTIST, and solve the specific problems that this raises, does not mean a rejection of OTHER proposals aiming to solve OTHER problems faced by artists, who receive no income from their artistic activities. Any complementary initiative is welcomed.

At the same time, we think that although we do not know how to solve ALL problems with one proposal, it is no reason to give up and abandon the one most likely to solve the problems of most ARTISTS: the aim is to find the way to solve the specific problems of artists whose artistic activity generates revenues and thus has an impact on their income tax and social security (hence to distinguish them from a wider group of “artists” we use the term “professional artist”).

OUR AIM IS:

- To launch an international exchange of views between experts either on the provisions of the status of the artist law where it exist (see Canada, Lithuania, Croatia, and Morocco), or through specific measures for artists in other laws.
- To try to come up with a universal and viable FRAMEWORK that defines the status of a professional artist, pulling from positive examples applied in practice, which could help improve the situation in countries where such a legal framework is missing and existing measures are not sufficient.

Even when there is a consensus around the need to give a status to professional artists –our aim is not and cannot be to IMPOSE our views on artists, associations, or even states.

In response to the concerns expressed by our colleague and friend from South Africa, Anton Loubser, I would say that, with regard to South Africa, and most African countries, traditional national values, crafts, etc. continue to play an important role in considering who is identified as a ‘professional artist’. As he says, we should be careful not to encourage the criticism sometimes heard in non-European circles that say that European countries (and the USA) tend to dictate to the rest of the world.

It is not and cannot be our goal to dictate anything to any country. None of us has such power. Any framework model can only stand as a recommendation or INSPIRATION for artists in search of concrete solutions through specific examples. Partial or fundamental recommendations are made to be discussed, and the decision making remains in the hands of the countries themselves.

As for WHO came up with a proposal is not important, whether from Europe or other parts of the world. The important thing is whether the proposal or the whole discussion can somehow help artists.

In response to the concerns expressed by our African colleague, the best is perhaps to give an African example, such as the protection of artists defined in the laws of Morocco (eg. Chapter III / Article 9 and Appendix 8, page 59), and another one from a non-European country, for instance Mexico, where it is possible for artists to pay their taxes in kind, with their works of art (see page 23).

One more comment on the baseless concerns expressed on behalf of non-European countries: yes, the legal and social status of artists varies from one country to the other. There are also differences within Europe. It would be unrealistic to expect this exchange of views or our proposal to fundamentally change the situation in countries where the social and legal status of artists is already at a good or very good level. Nevertheless, I believe it can have a positive effect. There is always room for improvement, and it is important to prevent setbacks, but this discussion may be most meaningful for countries where the

legal and social status of artists is neither good nor satisfactory.

However, I agree with the opinion of Anton Loubser, when he writes:

«As for South Africa, perhaps as for the majority of African countries, the decision, who is a professional artist, is still majorly influenced by the traditional national values, crafts, etc. »

I agree, and this is why, together with colleagues, we have worked to provide a summary of the specific examples we had access to. However, international consensus can only be sought on a framework model. The setting of specific criteria is for each country to define, if only because of substantial differences in traditions, legal and social security systems and current priorities.

Since we were the ones to initiate this international debate on the definition of a professional artist and on the status of the artist in the context of the current informed discussion between artists and officials of the Ministry of Culture of the Slovak Republic (and we do as much as we can to reach a realistic outcome), I would like to present a framework model which emerged as a compromise after a lengthy discussion between artists in Slovakia.

This formulation came to exist independently from the legal provisions in other states. When we started comparing them, we found, despite differences, surprising - but logical - similarities that could form the basis of a framework model applicable elsewhere.

SLOVAK PROPOSAL OF CRITERIA FOR THE STATUS OF A PROFESSIONAL ARTIST

1. **Voluntariness:** an artist should be considered professional, only if he or she so desires.
2. **Income from artistic activities:** although we initially tried to omit this criteria we concluded that it is necessary because it is one of the important characteristics of professional artists (since our objective is to address the specific problems of artists whose artistic activity affects their income tax or social security).
3. **Simplicity, openness and transparency of the system:** on the basis of clearly defined and transparent criteria, the framework must allow for the status of an artist to evolve from the broadly defined category of “artists” to the more closely defined category of a “professional artist”.
4. **The chance for artists that play an active role in art and artistic creation to seek professional status recognition,** if one of three alternative condi-

tions is met:

1. **Education** -he/she received professional training;
2. **Association** -he/she is a member of the generally recognized organization active in the field;
3. **Personality** -he/she is a recognized personality in an artistic field based on achievements.

5. **Transfer responsibility of accreditation to the artists:** according to the experience of several countries (see examples in Summary of responses from page 12) the artists themselves, not the state, would decide who is to be given the status of a professional artist (by granting them membership to associations or assessing who is a personality).

6. **Protection against the consequences of arbitrary/subjective decisions:** no one should have a monopoly on the accreditation of professional artists. The artist should be given the option to choose from several alternatives the one that is most suitable for her/him.

There are logical reasons to explain why the proposed three criterias (education / association / personality) complement each other:

a/ Professional education

Indeed we can agree with the objection that sometimes school cannot make someone an artist.

However, can it be argued that if someone has talent, then completion of professional education will weaken his talent? Probably not.

Is it not true that quality professional art schools require admission tests to appraise talent; that a student is evaluated many more times during his study; that graduating from college or another art school is the result of such tests – so he must prove, during the course of his study, over and over again, that he „has what it takes“? Undoubtedly yes.

Education is the foundation of development in any field of human activity. Is it not a good enough reason to support the learning, deepening, completing of education, and lifelong learning in the arts field as well? I am certain of this: gaining a professional, technical and technological experience and developing the skills, theoretical knowledge (aesthetics, art history, philosophy, etc.), even after having spent several years in the artistic milieu and having actively sought solutions in artistic expression can (although it does not happen with every student) open new and unexpected horizons.

It is true that in the arts field there are and always will be exceptions. I mean individuals who are certainly successful in the arts despite the lack of professional education. The proposed framework does not discriminate against them since the second and third conditions do not require professional education.

Therefore, I believe that education in the arts should be supported by all available means: in accordance with the practice in many countries (in some cases it is essential). At least one of the three conditions - as a compromise

- should help define a professional artist.

The specific level of education required to meet that criteria could be defined by the county itself.

b/ Association

The creation of high-quality artwork does not depend on associations of artists or cultural ministries: the work of art itself is determined primarily by the artist. However, the general conditions under which artists work, the laws, whether or not he can make a living from his art largely depends on the state, ministries of culture etc. Legal and social status of artists, cultural development strategy, public attitude towards culture and the art is never resolved and fixed in time: it is a process that is continually evolving – sometimes turning for the better or even for the worse. Therefore, it is in the interest of artists to have strong and actionable associations that are able to be reliable partners for the state in matters of social and legal status of artists and other key issues of culture and the arts, and that can represent and defend the interests of artists. Without the strong national associations, we would not have organizations such as IAA Europe, IAA/AIAP, ECA, ECCD, IFCCD and others, which have and should have the ambition to lobby in favor of constructive solutions in the arts and cultural fields in international forums (EC, EU, UN, etc).

Therefore, I believe that it is in the interests of artists to promote membership in associations.

Note: In your statements (see Summary of responses from page 12) many of you supported such proposition. Today it is also a reality in many countries. A more precise definition of the conditions that give credibility to such associations could be determined by each country - for example the number of members required will be different in large countries (China or Germany) than in smaller ones (Monaco or Liechtenstein).

c/ Personality

The last option - acceptance of indisputable personalities without examining whether and which education they have, and without forcing them to be members of an association - complements the other two options and gives enough space for substantive solutions in the spirit of fair play.

The decision (who is a personality in the field of art) would be left to artists themselves within a specific country.

Finally, I would like to reiterate that negotiations with the state, aimed at gradually improving the legal and social status of artists, to the extent possible in a given country, are never easy. However, they are easier when backed by reliable information, positive and constructive solutions, and wider international support. I therefore find important to deal with this issue.

SUMMARY OF RESPONSES (with selected and most interesting quotes)

1. AUSTRALIA

RAY ARGALL, PRESIDENT, AUSTRALIAN DIRECTORS GUILD AND
PRESIDENT OF THE AUSTRALIAN COALITION FOR CULTURAL DIVERSITY

It's a bit like a can of worms trying to define Artist, and in Australia we are still waiting on our own National Cultural Policy to be processed through government.

As it stands now, as far as the tax office stands it's pretty straight forward to be considered an artist purely on the basis of ones economic activity (ie: proof of earning a living from creative work). However it's not so clear with social security which has a whole other range of considerations. We are hopeful the NCP will address this but from the POV of this question it's not the same answer for tax or social security.

Artists working in different creative industries often have different rules and definitions, and different mechanisms of govt support that carry their own definitions of eligibility.

The answer to the question(s) may differ for someone working in the screen arts as to musicians as to visual artists, etc.

SARAH GARDNER, EXECUTIVE DIRECTOR, INTERNATIONAL FEDERATION OF ARTS
COUNCILS AND CULTURAL AGENCIES

This is an important question and one of the first things ever addressed by IFACCA in our D'art research questions (in response to a question to the Australian National Association for the Visual Arts [NAVA]).

Information about our report published in 2002, "Defining artists for tax and benefit purposes" is available here <http://www.ifacca.org/topic/defining-artists-for-tax-and-benefit/>. I hope this helps your discussions – even though it is now ten years old and a small sample.

It is also worth noting that the Compendium on Cultural Policies www.culturalpolicies.net (for Europe) and the international version we are developing, WorldCP www.worldcp.org (see <http://www.worldcp.org/profiles-structure.php>) has a whole Section 5 on "Legal provisions in the cultural field" - so you can check on that for nearly 50 countries now. You may already be aware of this useful resource too <http://www.culturalpolicies.net/web/status-of-artists.php>

2. AUSTRIA

YVONNE GIMPEL, AUSTRIAN COMMISSION FOR UNESCO
AND AUSTRIAN COALITION FOR CULTURAL DIVERSITY

This reply only illustrates the situation in legal and practical terms, but does not represent the political position or current state of discussions of the relevant artist associations/ interest groups!

Just to give you one example: the Austrian Association of visual artists as well as the Austrian Council of Culture have been discussing for some time now the very narrow and restrictive practice of defining artists as precondition for access to the Austrian "artist social insurance fund" which does not (anymore) reflect the

developments and every-day life reality of professional artists and artistic activities (you'll find a rough translation of the latest political statement on this matter in our previous correspondence with Mirka).

IAA EUROPE RESPONSE TO QUESTIONNAIRE ON THE DEFINITION OF A "PROFESSIONAL ARTIST"

Q1. Yes. "Law of Social Security Insurance Funds for Artists" (Künstler-Sozialversicherungsfondsgesetz, KSVF-Gesetz). The KSVF- Gesetz specifies a "Professional Artist" (KünstlerIn) - (BGBl. I Nr.131/2000, last changes through BGBl. I Nr. 55/2008)

- Arts, music, literature, cinematics or in one of the contemporary implementations of art due to his/her artistic capability in line with artistic activities.

- A person who successfully completed an artistic higher education is artistically capable to exercise those artistic activities that are covered by the higher education.

In order to determine if a particular activity falls within the definition of artistic, the KSVF requests an expert opinion from the so-called Künstlerkommission (art commission). The sub-commissions (Kurien) provide expert opinions as to the existence of so-called "Künstlereigenschaften" (art qualities) and the artistic activity.

If the report is negative, the applicant may appeal for a new assessment from the appeals commission. The sub-commissions are primarily composed of representatives of special interest groups, artist unions and collecting societies.

Q2a. No

Q2b. Yes

Q2c. Yes (complete answer at Q6. below)

Q5. Austria not only follows the "alternative 5" of the attached proposal, recognizing a professional artist based on the combination of the two criteria "specific art education" and "verifiable results of their art activities", but combines it with the evaluations of the artists' work by sub-commissions specialized in the area of arts (= evaluation by colleagues).

Q6. Artists registered for compulsory insurance and who fulfil all other requirements will receive a subsidy towards their pension contributions from the KSVF (and since 2008 also for their health and, where applicable, accident insurance contributions where the maximum subsidy for pension insurance contribution has not been fully exhausted). (Social Security Insurance for Artists – Basic Guide 2011)

Since January 1st, 2011 there is the possibility to temporarily step back from the self-employed artistic activity and therefore from the compulsory insurance. [...] This is the right and necessary option for the goal of claiming an existing right on unemployment benefits.

Furthermore has the KSVF the right to approve of delays of payment and payments by instalment or to renounce back-payments partially or totally, if this is unreasonable for the artist because of the economic situation.

See complete questionnaire in Appendix 2

<http://www.bmukk.gv.at/kunst/recht/ksvfg.xml>

http://www.bmukk.gv.at/medienpool/17177/bgbl_ii_309_2008.pdf

In 2001, the Law on Social Security for Artists (Künstler-Sozialversicherungsfondsgesetz) came into force (since 2011 it has been called the Artist's Social-Security Insurance Structure Act) and freelance artists are treated the same as other self-employed professionals, which means they must pay their statutory social security insurance if they earn more than 6 453 EUR per annum. In many cases, the new Law created a situation whereby artists end up making two different types of social insurance payments: statutory insurance for freelance work and any other social security insurance payments which result from other part-time employment contracts they may have. As many freelance artists are employed both part-time and do freelance work, the contribution to the social security system is relatively high compared to total income. There was a change here in 2009, and indeed one that applies for those cases in which additional to self-employment there is a further income: if this income exceeds the threshold of EUR 4 515 (2012) it will also be subject to the obligatory social insurance payments.

The Law set up a Social Security Insurance Fund for Artists (Künstlersozialversicherungs-Fonds) which grants artists a pension supplement of up to EUR 130 per month, if their annual income from artistic activity is at least EUR 4 515 (2012) and the sum of all their income does not exceed EUR 22 575 (2012) annually. This amount increases by EUR 2 257 for each child for which Child Benefit is drawn. The pension supplement is based on self-evaluation of future income. If either of the above limits is not achieved, or is exceeded, the supplement has to be paid back. Those artists entitled to receive a grant must meet certain requirements such as being specifically trained (art-university graduates, for example).

Others are selected by a specific board (commission). Each year about 4 500 to 5 000 artists receive this pension supplement; about 20% do not reach the minimum level.

Since January 2008, however, freier Dienstnehmer have had unemployment insurance. In the field of the performing arts, there is a specific labour law, the Actors' Law (Schauspielergesetz, 1922, amended 2011) regulating the working hours, holiday rights and bonuses for actors, which are different from the employee regulations. Formerly, actors were assumed to be employees but full employment with all the costs and obligations for employers (e.g. festival-organisers) is now often circumvented.

http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2011_SozialSecurityInsuranceArtists_BASICGUIDE.pdf
<http://www.igbildendekunst.at/service/sozialversicherung/ksvf.htm>
http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2011_SozialSecurityInsuranceArtists_BASICGUIDE.pdf
http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2011_SozialSecurityInsuranceArtists_BASICGUIDE.pdf
http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2012_SozialversicherungKuenstlerInnen_KURZINFO.pdf

In Canada, the Status of an artist has been applied for years. The response is positive and very complex. It provides us with a lot of interesting information. IFCCA General Secretary and Executive Director of the Canadian Coalition for Cultural Diversity, Charles Vallerand, contacted the Secretariat for the socio-economic relationship of artists, Directory for political and inter-sectoral relationships and the Ministry of Culture and Communication of Québec.

Several quotes relate to the definition of a professional artist. See appendix 5 for complete text.

The Conseil des arts et des lettres du Québec (Arts and Litterary Council) defines professional artists as follows for the purpose of granting scholarships ([http://www.calq.gouv.qc.ca/faq/artistes.htm # 1](http://www.calq.gouv.qc.ca/faq/artistes.htm#1)):

- declare themselves to be professional artists;
- practise an art or art activities on their own account or offer their services for remuneration, as creators or performers, especially in the fields under the responsibility of the Conseil des arts et des lettres du Québec (CALQ);
- have gained the recognition of their peers;
- disseminate or publicly interpret their works in places and/or contexts recognized by their peers.

We note that this definition of a professional artist is similar to the definition, which is stated in the Act respecting the professional status of artists of visual arts, arts and crafts and literature, and their contracts with promoters (users) (LRQ, c. S-32.01).

Act respecting the professional status and conditions of engagement of performing, recording and film artists (LRQ, c. S - 32.1)

This Act applies to artists and to producers who retain their professional services in the following fields of artistic endeavour: the stage, including the theatre, the opera, music, dance and variety entertainment, multimedia, the making of films, the recording of discs and other modes of sound recording, dubbing, and the recording of commercial advertisements. Adopted in December 1987.

For the purposes of this Act, an artist is a natural person who practices an art on his own account and offers his services, for remuneration, as a creator/performer in a field of artistic endeavour referred to in this act.

This Act grants professional status of artists. Among other things, it also supports the establishment of minimal labor standards by introducing the system of collective bargaining between the recognized artistic organization and producer or association of producers or recognized producer organization.

An Act respecting the professional status of artists of visual arts, arts and crafts and literature, and their contracts with promoters (users) (LRQ, c. S-32.01)

This Act applies to artists who practice their art their own account in these three artistic activities: visual arts, arts and crafts, literature. It also relates to disseminators of such works.

The second Act, relating to the status of the artist was adopted in 1988 and confirms professional status of artists working in three major artistic activities.

According to this Act, a professional artist is a person who meets each of the following four conditions:

- declares himself to be a professional artist;
- produces works on his own behalf;
- his works are exhibited, produced, published, presented in public or marketed by a promoter in any way possible;
- has been recognized by his peers as a professional artist by way of an honourable mention, an award, a prize, a scholarship, an appointment to an adjudication committee or an invitation to participate in a salon/exhibition or by any other similar means or is a member of a recognized association of professional artists.

ADDITIONAL INFORMATION FROM THE IFACCA AND NAVA WEB

Enacted in 1993 and brought into force in 1995, the Status of the Artist Act (1995) officially recognises the contributions artists make to Canadian cultural, social, economic and political life and establishes a policy on the professional status of the artist. It also recognises rights of freedom of association and expression of artists and producers, as well as the right of artists' associations to be recognised in law and to promote the socio-economic well being of those whom they represent. Although Part I of the Act (1995) established the Canadian Council on the Status of the Artist, which was intended to provide advice to the Minister of Canadian Heritage, to date, this part of the Act has not been implemented. Part II of the Act (1995) established the Canadian Artists and Producers Professional Relations Tribunal, and put into place a framework for the conduct of professional relations between artists and producers within federal jurisdiction (government institutions and broadcasting undertakings under the jurisdiction of the Canadian Radio-television and Telecommunications Commission). The Tribunal reports to Parliament through the Minister of Labour.

The Status of the Artist Act was reviewed in 2002-2003 as stipulated in section 66. (Prairie Research Associates 2002) Although the Act (1995) was endorsed by those consulted, there was also a consensus that the legislation, by itself, is insufficient to bring about significant change in artists' socio-economic circumstances. The Act's restriction to federal producers, the fact that it addresses only labour relations, and the fact that it does not apply to producers sub-contracted by producers within federal jurisdiction are seen by artists' organisations in particular as its main shortcomings. There was general agreement that other kinds of measures are necessary if the socio-economic circumstances of self-employed artists are to improve.

Certain deductions to the Income Tax Act (1985) are in effect for visual artists and writers, and performing artists. Visual Artists and Writers: visual artists and writers who are self-employed are entitled to deduct reasonable expenses incurred in connection with earning income from their business, including workspace in home expenses and professional membership dues. Visual artists and writers who are employees can deduct, within certain limitations, their expenses paid (e.g. advertising and promotion, travel expenses) to earn employment income from „qualifying artistic activity“ which includes:

- creating (but not reproducing) paintings, prints, etchings, drawings, sculptures or similar works of art;
- composing a dramatic, musical or literary work;
- performing a dramatic or musical work as an actor, dancer, singer or mu-

sician;

- or an artistic activity in respect of which the taxpayer is a member of a professional artists' association that is certified by the Minister of Communications, now the Minister of Canadian Heritage.

Performing artists who are self-employed can deduct reasonable business expenses, including the following: insurance premiums on musical instruments and equipment, the cost of repairs to instruments and equipment, legal and accounting fees, union dues and professional membership dues, an agent's commission, publicity expenses, transportation expenses related to an engagement, cost of music, acting or other lessons incurred for a particular role or part or for the purpose of general self-improvement in the individual's artistic field.

4. CHILE

We appreciate that our analysis may also include the views of Latin America.

There is no valid system of clear distinction of professional artist in Chile and they agree with our proposed criterias, although they have some objections (the answer on the question "Do you think that some part of the proposal should or could be defined better?" was yes).

They added a detailed information:

- In Chile, the artist is defined as a "professional artist" if he gained college/university education (gained degree in the field of art and so on). Those without the art college/university education are considered to be amateurs who practice their art only as a hobby.

It is difficult, in reality, to unify ideas and change the orientation in this area, where there are various criterias. Even different geographical conditions are revealed in the territorial differences between areas that influence assessment or criteria.

- Moreover, if the artists are recognized as "professional artists", who have achieved in their profession a degree of recognition in other countries, the state also provides the means for local artists through competitive projects mediated by the Ministry.

5. CROATIA

ALEN AČKAR, CROATIAN FREELANCE ARTISTS ASSOCIATION

Q1. Yes

Q2a. No

Q2b. Yes

Q2c. Yes

3a. Yes

3b. No

Q6. Law on the "Rights of Independent Artists and Promotion of Cultural and Artistic Creativity" - see Appendix 6.

6. DENMARK

ELISABET DIEDRICHS, COUNCIL OF DANISH ARTISTS

Please note that the Council of Danish Artists gathers authors and performers of all artistic disciplines. Our perspective is not only that of the visual artists.

Q1. No

Q3a. Yes

We think that the proposal is OK. We understand it as "a specific art education and/or verifiable results of their activities".

It is then a matter of definition to find out of which schools that can be classified as "a Specific art education".

It is also necessary to find out what we mean by "verifiable results". There is of course the criteria of artistic quality, but there might also be a financial criteria and a criteria of activity. There are different opinions on to what extent the last 2 should be considered.

Finally I would like to add that the only definition of an artist that we are aware of in Danish legislation is written in a law on taxation. Artists are defined as people who receive income from the arts, and under certain conditions they may spread their taxable income over more than one year (a form of income averaging). But the policy of the Council of Danish Artists is not to ask for special schemes and rules for the artists within labour, social and tax legislation. We rather try to advocate for a treatment of artists that is equal to other groups in the society, and when it is possible we prefer to collaborate with other sectors. But in order to achieve equal conditions, the specific working conditions of artists must of course be considered.

7. FINLAND

ILKKA NIEMELÄINEN, COMPOSER & PRESIDENT, FORUM ARTIS RY,
THE JOINT ORGANIZATION FOR ASSOCIATIONS OF FINNISH ARTISTS

Q1. No   Q3a. Yes   Q3b. No

ADDITIONAL INFORMATION FROM THE IFACCA AND NAVA WEB

Mitchell a Karttunen, 1991 and Heikkinen a Karttunen, 1995

Practical definitions for tax and benefit systems

All tax and benefit systems impact on working artists. Some countries have specific schemes that attempt to account for the particular working patterns of artists, or that target specific arts policy outcomes. All tax and benefit systems therefore require some formalisation of what it means to be an artist or a 'working' or 'professional' artist. Examples where such determinations need to be made are:

- to allow the tax deduction of arts work expenses.
- to allow income averaging for artists.
- in deciding the tax treatment of trans-national/cross-border artists.
- for specific instruments such as Ireland's special income tax exemption for artists (Revenue Ireland, 2001) and Croatia's Freelance [Independent] Artists and Encouragement of Cultural and Artistic Creativity Law (Institute of Public Finance, 2001).

8. FRANCE

ANNE POURNY AND THE CNFAP BOARD'S IDEAS

Q1. No. Having paid the membership to the Maison des Artistes cannot be considered as necessary and sufficient to be a professional artist.

Q3a. No, because a criteria based on diploma is unfair and contrary to reality.

Q3b. Yes (by following the UNESCO definition of Professional Artist and adding recognition of artistic activity).

Q6. In France, the Maison des Artistes requests to be a "professional artist" to benefit from the governmental health coverage. But it doesn't insure any artistic quality nor professionalism. Moreover it is in opposition with the UNESCO definition and therefore cannot be considered as a good approach.

Q7. Why conclude that "specific art education" is one of the two final criteria when it is recognized as an "unfair" criteria in the earlier discussion of article 3?

Everyone knows that what is important in any artist's life is not the diploma but the everyday training, meaning a continuous effort through trials and errors, successes and failures.

We agree with the second criteria stating that "verifiable results of art activity".

We are pleased to see the large number of disadvantages listed by Pavol concerning the "income from artistic activities": it excludes the possibility of using this criteria.

We don't have the tools to evaluate the references given by the White Paper of the Maison des Artistes about the various European countries. But we can say that contrary to this White Paper, in France, it is not an "administrative declaration" which determines "artistic quality".

The latest definition recorded by UNESCO was elaborated back in 1980, during the 21st session, in Belgrade, and published under the title "Recommendation concerning the Status of the Artist". In article 1.1

"Artist is taken to mean any person who creates or give creative expression to, or recreates works of art, who considers his artistic creation to be an essential part of his life, who contributes in this way to the development of art and culture and who asks to be recognized as an artist whether or not he is bound by any relations of employment or association".

As a conclusion: We consider that the combination of the criteria included in the UNESCO definition together with an evaluation of the „artistic activity“ must be presented as the universal solution and let each NC free to adapt its own criteria according to their needs (for instance : representativeness vis- à-vis local authorities), culture (for instance: importance of tradition and handicrafts), habits of assistantship (this is the case of France and some European countries), urgency of other issues (such as freedom of expression in Turkey and Tunisia).

ADDITIONAL INFORMATION FROM THE IFACCA AND NAVA WEB

There is no general tax legislation for culture, but many special measures operate in the different domains.

Tax laws for culture pertain to five major sectors:

- artistic and literary creation;
- preservation of cultural heritage;

- promotion of culture;
- cinema, broadcasting and the music industry;
- and press and publishing.

A specific social insurance regime applies to authors and to „artists-authors“ (writers, music composers, film and television authors, software authors, choreographers, photographers, visual artists, graphic artists, etc.), by which they can benefit from social coverage under the same conditions as salaried workers.

Artists and technicians working in the performing arts or audiovisual and entertainment industries (film, television, etc.) can have specific social security coverage designed for people without regular activity or steady employment, a regime commonly called the *intermittence du spectacle*.

9. GERMANY

PROF. DR. ANDREAS JOH. WIESAND, EXECUTIVE DIRECTOR, EUROPEAN INSTITUTE FOR COMPARATIVE, CULTURAL RESEARCH GGMBH (ERICARTS), EDITOR, COMPENDIUM OF CULTURAL POLICIES & TRENDS IN EUROPE

I have not much to add to what Sarah proposes (to explain - Prof. Wiesand responds to the statement of Sarah Gardner from Australia - see above).

In principle, I sympathize with the solution proposed by the Slovak Coalition, as long as the focus remains on artists' activities and membership in any organisation is not made compulsory in order to get recognition (since this would exclude a great number of people). Of course, answers to the question of a „legal definition“ of artists will depend, in most countries, on what particular field or problem is to be addressed, e.g. taxation, health and pension benefits or eligibility to receive public funding.

Reviewing the results of comparisons made in the context of the Council of Europe/ERICarts „Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe“, we came to this conclusion:

„In addition to the systems of direct public support for the arts and artists, there are pieces of legislation in many European countries which take into account some of the social and /or economic needs of creative workers resulting from their often precarious working status. However, „integrated models“ which facilitate cooperation between cultural policies (including direct and indirect measures) and other areas of policy making (e.g. economics, social affairs, health or employment) are few. A re-orientation or re-focussing of existing public policies for artists and their working environment in a more integrated manner remains a challenging task - artists and their associations or unions could try to contribute to solutions for this problem.“

Possibly, the Compendium Experts Group on Legal Affairs and Cultural/Human Rights may find it challenging to participate in the search for appropriate solutions, which is why I will address them separately.

ADDITIONAL INFORMATION FROM THE IFACCA AND NAVA WEB

Artists and journalists / authors in the Federal Republic of Germany enjoy comprehensive social security coverage. When employed, they are covered under the

general social security regimes. Self-employed artists and journalists / authors are obliged to join the Artists' Social Insurance Fund (KSK). The special protection for self-employed artists and journalists / authors provided for under the Artists' Social Insurance Act (KSVG) which came into force on August 2nd, 1981 encompasses statutory health, long-term or old age care and pension insurance. Like employees, the artists and journalists / authors must only pay half of the social insurance contribution. Sixty percent of what could be labelled an „employers share“ is paid by the companies that regularly exploit and market the work of artists and journalists / authors. To that effect, the enterprises are charged with an artists' social insurance levy (Künstlersozialabgabe) on all fees and royalties paid, whose level is subject to annual adjustments. For example, the levy reached 5.8% in 2005 and then decreased in the following years to 4.1% in 2013.

In addition, the Federal Government provides a subsidy to help fund the supposed „employee's share“ with 40% of the expenditures of the Artists' Social Insurance Fund. Through another amendment of the Artists' Social Security Law that came into effect in June 2007, the financial basis of the Fund was improved by broader coverage and a stricter examination of all contributors, including the artists as beneficiaries. In September 2008, the attempt of some Länder in the Bundesrat to abolish the Social Security Act for Artists failed, due to a broadly supported protest against such plans both from cultural policy makers of all parties and from culture and artists' associations.

With the exception of the Artists' Social Insurance Act there are no special laws regarding the terms of employment for artists and other cultural workers. The general labour legislation is applied. If artists or cultural workers are employed in municipal, Länder or federal facilities, then the public service regulations are applied. On the basis of the general Wage Agreement Law (TVG), special contracts and wage agreements for the cultural sector, including non-artistic staff, were concluded by unions and employers organisations for single artistic sectors and cultural facilities such as theatres, orchestras and music schools. The conditions of work for main occupational groups such as singers, actors, orchestra musicians etc., are laid down in these agreements. In addition, special courts of arbitration have been set up to settle employment disputes in theatres (Bühnenschiedsgericht).

10. GREECE

The response to the questionnaire is similar to the view that we have received from Chile. There is no valid system of clear distinction of professional artist in Greece and they agree with our proposal, although they have certain unspecified objections: the answer to the question „Do you think that something in proposal should or could be defined better?“ - was YES.

10. ICELAND

Q1. Yes

The response to the questionnaire is similar to the views received from Chile and Greece. There is no valid system of clear distinction of professional artist in Greece and they agree with our proposal, although they have certain unspecified objections: the answer to the question „Do you think that something in proposal should or could be defined better?“

Comment on the explanation of proposal (not the proposal itself):

In conclusion of this proposal ("Defining professional artist is rather a protection against poor quality performances like reality shows"), my comment: referring to a specific kind "reality shows" should be avoided in the argument it points a finger and limits the scope of the subject.

12. LITHUANIA

KORNELIJUS PLATELIS, PRESIDENT OF LKMA
LIETUVOS MENO KŪRĖJŲ ASOCIACIJA (LITHUANIAN ASSOCIATION OF ARTISTS)

Q1. Yes
 Q2a. No   Q2b. Yes   Q2c. Yes

Q5. An artist is recognized to be professional in Lithuania based on his education and artistic achievement. The decision is taken by an association which is registered as an "association of art creators" or by the special public board by the Ministry of Culture. The Minister of Culture has to approve the decision.

Q6. Artists pay the social tax from the half of their income from their artistic fees. If the paid taxes are too small in order to get artist insured as a receiver of minimum monthly allowance (1000 Lt) the State pays the rest.

I attach the Law on Artistic Creators and Their Organizations. (see Appendix 7)

13. MALTA

NARCY KALEMATATA, ECA

Q1. In Malta we do not have any recognition of the artist.

Q2. Any creator of commerciable work whether artitic or not is given a VAT (value added tax number) and like all SME's or self employed has to give a numbered VAT receipt to his clients. Those who do not earn more than Euro 6,000 a year are tax exempt but cannot claim tax refunds on materials and work related costs.

Q3. I agree with the college 5 year graduation criterium although it is problematic as such courses only started in Malta in the last 20 years. Therefore many professional artists have no qualification.

Q4. Most of our artists have alternative jobs or teach their art for their regular income. Employment in the arts is mostly with government. With media industries based on IT (tv, PR, printing, etc.) the image is distorted as all of them could be deamed to be artists. For example a handful of architects who work on government financed projects in millions distort the average earnings of artists. For every highly paid architect there are 100 artists who do not earn enough from their art to live decently.

If I may suggest one consideration, I would like you to consider the establishment of criteria of the selection body behind the recognition of a professional artist. Probably, this will be a government entity like a medical board that accepts doctors and gives them an operating licence. So are we demanding that the selction board must be manned by persons who are really qualified to do the job?

14. MEXICO

ROSA MARÍA BURILLO VELASCO, PRESIDENT IAA /AIAP

The response is reproduced in full. [An interesting solution is the possibility to pay taxes with artworks.](#)

Q1. Yes, from the point of view of tax. No, in social insurance
 Q2a. No   Q2b. Yes   Q2c. Yes
 Q3a. Yes   Q3b. No

From the point of view of taxes, visual artists can pay with their works or in cash.

TAXES AND SOCIAL SECURITY IN MEXICO

In Mexico artists have 2 ways of paying their taxes:

1. Pay with art work

Once a year artists can pay with their work in the following way:

- If they sell 1 to 5 works they would pay with a work similar in size and value.
- From 5 to 10 they would pay with 2
- From 10 to 15 they would pay with 3
- From 15 to 20 they would pay with 6

The work is judge by a jury, if the jury determines the work is not good the artist is asked to change it. If acceptance is denied for a second time the artist should pay taxes according to the sales he made.

The Works collected by the Treasury Department are send to be exhibited in different museums of the country, embassies or in offices of the federal government. The Works becomes part of the National Patrimony.

2. Normal pay

The artists have to declare every month to the Treasury Department and have to give a receipt or invoice for each sold work and has to pay taxes according to the income they made. If no sales were made the artists have to declare 0.

SOCIAL SECURITY

In Mexico there is no social security for artists yet. An iniative was presented to the Senate and Congress. It was approved by the Senate and it is waiting for the approval of Congress.

15. MOROCCO

EL HASSANE NEFFALI, THE MOROCCAN COALITION FOR CULTURAL DIVERSITY

Here are some interesting informations from Law No. 99.71 concerning the Status of Artists, 19 June 2003. Complete law in Appendix 8.

Chapter I Preliminary Measures Article 1. Definitions

1. „Artist“ means any natural person who practices artistic activity, either continually or intermittently, in return for remuneration and in the context of a

contract of work or employment, or who performs an artistic work to sell or rent it to others, or produces it for the public administration, local authorities or public institutions.

2. „Artistic activity“ is any activity involving artistic creation or artistic performance, where:

(a) „Artistic creativity“ is any artistic work by a natural person, particularly in the field of audio visual art, photography, fine arts, music, theatre, literature (either written or spoken) or choreography.

(b) „Artistic performance“ is any activity involving the artistic presentation or execution of all or part of an artistic work by a natural person, in any way, especially in the fields of music, theatre, variety shows, circus or puppetry.

Chapter II Relationship between Impresarios and Artists / Article 6

The artist working under contract, whatever name is given to that contract, is an employee to whom the provisions of employment law apply, unless covered by a special text in that or other laws, and taking account of the provisions issued for protecting literary and artistic works or artistic activities carried out by artists who belong to public professional organisations.

Chapter III Remuneration Article 9

If the presentation or execution of the artistic activity requires more than fifteen (15) days, the artist and the impresario may establish payment dates by mutual agreement, on condition that the artist receives advance instalments every fifteen (15) days, in such a way that he or she has been fully remunerated at the termination of the contract or at the conclusion of the artistic activity.

Section Two Art Services Agencies' Fees Article 21

Staff of art services agencies, when undertaking their function of seeking employment for artists, may not receive or accept deposits or collateral of any kind.

The impresario alone bears responsibility for the fees requested by the art services agency, while the artists employed pay nothing.

16. NETHERLANDS

INFORMATION FROM THE IFACCA AND NAVA WEB SITES

Specific regulations are indicated in the Work and Income Provisions for Artists Act [WWIK, Wet Werk en inkomen kunstenaars, 2005]. This Act provides artists temporarily - for a maximum of 48 months, spread over a maximum period of 10 years - with a basic income (70% of the guaranteed minimum income). However, artists may earn up to 125% of the guaranteed minimum income by doing extra work, have no job seeking obligations and have free access to the training and individual counselling services of Artists&Cultural Entrepreneurship [Kunstenaars&CO, see also chapter 8.1). The WWIK is intended for new artists, building up a profitable practice, and for established artists with a temporary decrease in income. Artists who want to make use of the WWIK, have to prove they received a higher arts education or have run a professional practice. Artists&Cultural Entrepreneurship has the legal obligation to execute these professional searches.

In addition to legislation, the government has many funds that provide support

to the arts. For example, the Dutch Foundation for Literature [Fonds voor de Letteren] encourages the production of Dutch literature by offering scholarships to literary writers and translators, extra payments above their normal salary, start-up grants and travelling scholarships. The Netherlands Fund for the Performing Arts+ [Nederlands Fonds voor Podiumkunsten+, 2007

There are many collective bargaining agreements [collective arbeidsovereenkomst - CAO] in the performing arts and more generally in the cultural sector. CAOs are labour-agreements between employers and employees. This means that a CAO only applies to employees who are working with an employer. When this is not the case, the national legal agreements are enforced. The existing CAOs are used mostly in architecture, arts education, media (broadcasting, journalism, publishing houses), museums and exhibition halls, performing arts (dance, orchestras, theatre companies, and venues), public libraries, retail musical instruments and sheet music. Special trade unions exist to enforce or monitor these agreements. CAO-wages have risen in 2006, on average, by 1.8%.

17. NORWAY

GRETE MARSTEIN, IAA EUROPE, IAA/AIAP, NBK NORWEGIAN VISUAL ARTISTS NBK, A SHORT PRESENTATION

Norske Billedkunstnere (NBK) is the national organization for visual artists in Norway. NBKs long-term commitment is to promote and secure the intellectual, social, legislative and economic interest of the professional visual artist. The government and parliament recognizes the organization as a negotiation and consultative body.

There are approximately 2,700 members in NBK (out of 4.5 million inhabitants). NBK is composed of 20 sub organizations: 14 regional organizations, 5 nation-wide skill-based associations and a society for the younger artists. Artists will normally be member of one regional organization and one or more skill-based organizations depending on their artistic expression. An executive Committee of 6 members and a chairperson, which are elected by the General Assembly every second year, govern NBK. The administration consists of 9 employees.

NBK is responsible for the annual state exhibition – Høstutstillingen – the major national contemporary art show held virtually every year since 1882. A national jury selects the artwork for the exhibition; Members elect the jury for a two-year period. NBK also allocates grants from the government grants for artists program as well as from funds controlled by NBK. NBK also publishes its own magazine, Billedkunst, with 7 or more issues a year that provides important information for members in the organization.

In addition to the activities carried out by NBK centrally, the sub organizations carry out extensive exhibition programs in their own galleries as well as programs with travelling exhibitions on a regional or national level. The skill organizations publish their own specialized magazines; and the regional organizations run art centers with an extensive program aimed to promote art throughout their region. Some also manage their own pre college art education institutions.

NBK has made several notable achievements in recent years: It has promoted special tax legislation for the visual artist, increased grant budgets, promoted legislation for the public display of art, and implemented a new state institute for the promotion of Norwegian contemporary art abroad (OCA). Today, it takes action in

behalf of its members: To preserve the grants and guaranteed income; improve the social security scheme; keep the artistic judgment within the artist's committees work for better studio conditions for the artists in the pressed urban areas and expanding the studio capacity; and to facilitate international exchange in the visual arts.

Entrance requirements for membership in The Norwegian Visual Artists Association (NBK)

The Norwegian Visual Artists Association (NBK) is an umbrella organization and consists of 20 member associations; - 14 regional associations and 6 nationwide associations (5 skill associations (painters, drawing, sculpture, printmaking, textile) and The Younger Artists Society).

Membership in NBK can only be obtained through the member associations. The regional associations have common entrance requirements, but the nationwide associations have each their own additional requirements.

The entrance requirements for the regional associations in NBK are a combined evaluation of the applicant's artistic formal and practical competence. The criteria for membership have as aim to secure that the members of the association are professional gainfully active visual artists. The applicant must have accomplished an education in visual art and/or in gainful activities proved a professional level comparable with the competence of a Master (MA).

The following criteria will be emphasized during evaluation:

- Education
- Artistic activities
- Commissions for Art in Public Spaces
- Purchase by public or private institutions
- Grants
- Awards

In the regional associations: applicants who have a master (MA) in Visual arts from the national art academies in Bergen (KHIB), Oslo (KHIO), Trondheim (NTNU) and Tromsø (HITØ), will automatically be accepted as members.*This is also valid for applicants from comparable institutions abroad (to be documented).

For applicants with a Bachelor (BA) in Visual arts from KHIB, KHIO, NTNU and HITØ * the education will be evaluated combined with the above criteria. Applicants without a formal higher education in Visual Art will be evaluated by the above criteria and compared with the requirements a MA.

18. ROMANIA

THE ROMANIAN EXPERIENCE WITH THE STATUS OF THE ARTIST Seven Years since the Adoption: Critical Overview and Prospects
by Monica Lotreanu

BORDERS BETWEEN ART AND REALITY

Report from a conference held by the European Council of Artists to mark the 2005 ECA Congress in Vilnius, Lithuania, 6-9 October 2005

The National Alliance of Creators' Unions in Romania (ANUC) was founded in 1994 and legalised in 1995 as a non-profit and non-political organisation. It is com-

posed of six nation-wide unions, the oldest dating from the end of 19th century and the youngest established in 1990. The founding members of ANUC are:

Union of Architects - 300 members

Union of Fine Arts (including art critics and historians) - 6,000 members

Union of Film Makers (14 professional associations) - 800 members Union of Music Composers and Critics - 400 members

Writers' Unions (including literary critics) - 2,400 members

Theatre Union UNITER (all artistic professions and critics) - 950 members.

All decisions are reached by consensus in the ANUC Council formed by the presidents and vice-presidents of the member organisations. The chairmanship is rotational, the period being one year. The ANUC is a founding national member of the ECA.

The initiative of establishing the Status of the Artist came in 1998 from Ion Caramitru, the then Minister of Culture and founding president of the UNITER, and referred to the ANUC as co-initiator. The initial text was drafted by Delia Mucica and Mihail-Cristian Lotreanu, cultural experts representing the Ministry and the ANUC, respectively. It was then circulated for comment among important professional organisations of Romanian authors and performers in order to enhance the document and give it a large base of representation. The ANUC meanwhile promoted the Status among artists' organisations as potential signatories, as well as the general public.

The Status declaration was officially adopted in the ANUC Annual Conference, held in Bucharest, November 1998, by the 9 signatories:

Ministry of Culture

National Alliance of Creators' Unions (ANUC)

ARTEXPO Foundation Professional Writers' Union (ASPRO)

Photographers' Association

REFLEX Association (multimedia creators)

Union of Musical Performers and Musicians (UCIMR)

Romania Branch, European Federation of Cartoonists (FECO)

Romania Branch, International Union of Marionette Artists (UNIMA)

Principles, Content, Implementation

The general aim of the declaration was to link in partnership the civil society and the government institution in the cultural sector and to localise recommendations (UNESCO) and debates (UNESCO, ECA, others) produced over almost twenty years.

The Romanian initiative stated that the implementation of the Status of the Artist should:

- observe the cultural rights as stated by international conventions and the Romanian Constitution;
- adhere to principles and ideas affirmed by the UNESCO Belgrade Recommendations (1980),
- Paris UNESCO Congress Resolution (1997) and Stockholm Development Policies for Culture and Media Conference (1998);
- establish an instrument for reforming legislation, institutional organisation and funding in arts and culture;
- promote principles of creativity in society, culture and quality of life, cultural rights, cultural

- policies, etc.;
- establish a medium-term action plan to be monitored by the ANUC on behalf of the signatory
- professional organisations;
- be an open document permitting adoption by more adherents;
- include an operational instrument for the implementation and evaluation of the medium-term action plan;
- provide the basis for continuing co-operation between the signatories regardless of the immediate political situation or changes in government.

Critical Overview

1. Compared to other relevant international materials, the Status at the time of its inception was an up-to-date document.
2. The Status has an innovative character due to its:
  - having been based on partnership between the government and the civil society;
  - contractual character binding on the partners and providing for monitoring;
  - being both programmatic and operational, the latter attribute stemming from an in-built medium-term action plan.
3. The Status has also a dual character due to the fact that addressing specific interests of the two main groups of signatories, it is:
  - an instrument permitting implementation of cultural policies and strategies (serving primarily the Ministry of Culture);
  - an instrument enabling lobbying and advocacy (serving exclusively artists' organisations).
4. Addressing all groups of authors and performers, the Status is integrative and interdisciplinary in character as it appeals across the whole spectrum of art.
5. Also, the Status has served the signatory parties as a tool of image building and self promotion.

Outcomes in the Development of the Status of the Artist Declaration

- successful lobbying tool for architecture and entertainment with respect to the law on "mark"
- tax, resulting in a unitary legal act with procedures applicable for all artistic genres;
- increase of tax flat rate deduction on intellectual property rights, namely from 25% to 40% for authors and performers and from 40% to 60% for monumental art creators;
- introduction of merit indemnity for artists at retreat more as an additional social assistance tool than imposing the meritocracy, with monthly indemnity equalling 3 minimum nation-wide monthly wages;
- lobbying tool for the introduction of a new scheme of compensatory indemnities for the artists at retreat (members of recognised unions of authors and performers)
- initiation, establishment and regulation of a National Cultural Fund, an innovative and significant tool of public funding in arts and culture (1998-99, 2005);
- preservation of a comfortable percentage for secondary remuneration of rights holders for cable retransmission and exploitation of phonograms;

- new law on public funding of NGO cultural programmes and projects (1998);
- significant raise of the National Monument Restoration Plan budget between 1997-2000, resulting from the introduction of cultural heritage as an area of interest in the Status;
- contribution by professional organisations of artists to the Cultural Strategy of Romania for 2001-2010
- establishment and rapid implementation of the state mobility fund for artists and cultural experts / managers in 2005;
- new managerial framework for public cultural institutions, including theatres, philharmonics, operas, etc. in 2005.

Failures of the Action Plan

- The Status failed to become the expected catalyst for a true partnership between the signatory organisations and it did not always constitute the chief material ruling the relations between the Ministry and the civil society in the sector (a significant signal being also the lack of more signatories that would adhere to it after its publication).
  - Passivity, politicking, populism and pursuit of immediate interests could be also discerned with regard to the follow-up of the Status declaration (with the lack of long-term considerations being a much too often a typical trait of the Romanian character).
  - The experience gained from the existence of the Status of the Artist was poorly publicised among the Romanian society, quite unlike elsewhere in Europe.
  - The Status was not used as a platform for know-how exchange either within the sector or among the individual organisations.
- The Status has not been adopted by the regional and local authorities as an instrument used in the decentralisation process; in fact, the impact has remained restricted to an extremely central or country capital levels.
- With respect to the action plan aims, the initiation of a private pension scheme and medical insurance fund has failed, and so has been the case with legal and financial instruments that would provide for private funding of the arts.

Prospects for the Near Future

- In 2003, the UNESCO held in Vilnius a major conference aiming to explore the transformation of the Status of the Artist into a legally binding instrument. The event was seen as very significant, though the resolution of the conference failed to make an account of relevant conclusions reached by the assembly. In fact, it seemed that the community of artists was not yet prepared to formulate what such a law on the status of artists should regulate: access to professional bodies and social recognition, professional pursuit of an art discipline, artist's rights and duties, the state's commitment to artists, and so on.
- Discussions on the possibilities of a legal adoption of the Status of the Artist started in Romania (or more precisely, the ANUC) since as early as 1998, i.e. the adoption of the common declaration. Meanwhile the practice of some of the professions (liberal) has been regulated by law, but the artists' organisations associated in the ANUC as well as other signatories did not feel the need to have the pursuit of the arts and creativeness "legalised". For instance, the Romanian Parliament came with the act on the profession of architect (2001), but the legislation views its pursuit more with respect to its being a service effecting the public, rather

than a creative process.

- In 2003, the Romanian Constitution for the first time ever included cultural rights, which should be seen as an interesting prospect for further work on the Status of the Artist.

- In 2005, under new discussions between the ANUC Board and the Ministry of Culture expert team, the issue of the future of the Status of the Artist returned to the agenda with the state ment that the two parties were willing to discuss and negotiate any further developments.

- The ANUC is prepared to consider any new idea, proposal, or legislation model provided by colleagues in the ECA, and expresses its great interest in co-operating with other national representatives in the ECA or other organisations in Europe in order to establish a wider Euro-pean platform for seeing a Status of the Artist adopted.

19. SERBIA

Q1.	Yes				
Q2a.	No	Q2b.	Yes	Q2c.	Yes
Q3a.	Yes	Q3b.	No		

In Serbia, so far the law has no definition of a professional artist but just artists, and we believe that it is not clear enough. [Changing the Law is ongoing and we are trying to change this article in the Law.](#) It was assumed that the definition applies to professional artists, because the law also covers the work of an amateur. There are still artists working in state cultural institutions. So, there is no concept of an employed and an independent artist. Both are considered professional artists (Law on the culture article 58).

[All artists under copyright contracts are recognized standardized costs, depending on which artistic activity is exercised, in the amount of 34% to 50%. \(Law on Personal Income Tax Article 56\) This means that the tax and contributions for artists are lower than the allocations for other professions.](#)

20. SLOVAKIA

PRELIMINARY SUMMARY OF THE SITUATION

On February 19th 2013, after the last correction, we basically reached consensus amongst SCCD members in connection with the prepared status of artist. On February 21st, we sent the final proposal to all the members of the SCCD Coalition Council. On February 28th 2013, the SCCD Coalition Council adopted the following resolution:

[The Coalition Council authorizes its representatives, in the working group on the status of the artist in the Government Council for Culture of the Slovak republic, to open formal negotiations on the form of the legal norm.](#)

Proposal and associated explanations and comments were sent to SCCD members and since February 2013 they are available on the SCCD website. Therefore enough space for factual and transparent discussion is provided with a view to obtain justified stimuli from the artistic community, as well as the widest possible support and identification of artists with the final form of the status of the artist and we hope to see it become reality in the foreseeable future.

After combining objections, the SCCD Board developed the latest version of the proposal - see Appendix 1, point c.

A different approach was taken with more technical details (specification of criteria and the name itself). The usefulness and the meaning of complex legal norm - the status of the artist – was not called into question.

Some of the issues discussed:

The name itself:

- status of a professional artist?
- or status of a registered artist?
- or status of a listed artist?

A minimal level of professional education:

- a university education - master's degree, master of fine art and comparable degrees?
- or a university education including bachelor's degree?
- or other alternatives and exceptions?

The required amount of income from artistic activities:

- set in % of total income?
- or set the minimal total amount required?
- or income from artistic activities at any sum?

Criteria for defining which associations or organizations should be accepted for the purposes of the status of artist:

- most of all statements were about the required minimal number of members

For now we left these and some other questions open: on the basis of discussions with representatives of The Ministry of Culture of the Slovak republic we will try to reach a mutually acceptable result.

I can conclude that the proposal will not come easily and certainly not frivolously. It is a really "hard-won" compromise.

The proposal is preceded by 20-years of general discussion among artists in Slovakia and then 6-year of real and tough discussion, mostly amongst members of the Board, but also with a wider range of colleagues, in addition to the negotiations with members of the Board within the working group at the Ministry of Culture since June 2012, so the proposal responds to some of the attitudes of the state.

Each member of the Board, representing different fields of art, gave something in (from the perspective of the interests of specific areas of art no one is absolutely satisfied), but the resulting compromise can be a possible and acceptable basis for all.

We took into account the reactions coming in from all over the world.

Key positives:

- simplicity: practical application of first part – to whom the status relates – it does not require the creation of any new structures, if approved it could be functional almost immediately
- chance of involvement for those who are really part of art and artistic creation
- transfer of responsibility to artists
- protection against the consequences of subjective decision making: no one is provided a monopoly on decision-making

21. SOUTH AFRICA

ANTON LOUBSER, IAA/AIAP EC MEMBER, MAIN COORDINATOR FOR AFRICA

Briefly, from official South African quarters, there is no definition as to who may be seen as a 'professional artist'. Consequently, with regard to the availability of particular social privileges, benefits or concessions, no distinction is made between the status of a person who may be regarded as a 'professional artist' by UNESCO, the IAA or whoever, and any other mortal tax payer on a SA street. Sophisticated distinctions which mark social benefits that are afforded to various professions e.g. in various European countries, have not known such development here. Africa still has quite a way to go.

With regard to South Africa, probably as in most African countries, traditional national values, crafts, etc. continue to play an important role in considering who is regarded as a 'professional artist'. We should take care not to encourage, inadvertently, criticism that is sometimes expressed in non-Europe circles that European countries (and the USA) tend to dictate to the rest of the world. It is submitted that the rather flexible but very well construed definition by UNESCO, in 1980, in Belgrade, as part of the 'Recommendation concerning the Status of the Artist' is the closest we can get to cover the concept 'artist' in general in most countries of the world. For ease of reference, it reads: 'Artist is taken to mean any person who creates or gives creative expression to, or recreates works of art, who considers his artistic creation to be an essential part of his life, who contributes in this way to the development of art and culture, and who asks to be recognized as an artist whether or not he is bound by any relations of employment or association'. In an effort to avoid uncertainty about how to understand what is meant by 'an artist', it is suggested that this definition, which carries the blessing of UNESCO, be included in the Status of the IAA when the Status are to be revisited at the next General Assembly.

But then, shortly before the EC meeting in Antofagasta, Martine was good enough to furnish me with an undated document which she had apparently found in an IAA head office file, carrying the approval of both the IAA and UNESCO. This document, titled 'Notes of Guidance', makes a distinction between a 'professional artist' and an 'artist' per se'. Having read it, and re-read it 'through African spectacles', I can understand that many African artists may find the document, as it distinguishes between what it regards as 'professional artists' on the one hand, and on the other hand 'artists' who by implication may not all be professionals, rather discriminatory and perhaps reminding of a 'European dictate'. The IAA Status refer only once to 'professional artists' (in 'Rules for Meetings', par 3.3) as follows:

'The title and prerogatives of 'delegate' may only be used by professional artists practicing one of the disciplines listed in Article 1 of the Status ...'

This leads to a rather confusing situation, as the disciplines mentioned in art 1 of the Status refer to 'comprising artists belonging essentially to the fields of painting, sculpture, printmakers and artists practising other forms of creative work in the visual arts ...'. It sounds vague, if not restrictive, unless par 8.07 of the Notes of Guidance which were discovered by Martine are taken into consideration by adding to par. 3.3 of the Rules for Meetings of the Status 'or are known as such at least throughout his own country.' After all, a reference to 'other forms of creative work' does not necessarily imply the production of physical objects. Can we deny the in-

tellectual creativity of a properly qualified Arts Curator, a Professor of Fine Art who is too occupied in moulding and creating students to become fine artists thereby not finding the time to produce works of art himself, art critics, etc? Surely they are entitled to be regarded as professional artists'.

We did not have the time in Antofagasta to thrash out the subtleties when referring to 'artists' and 'professional artists'. This seems to be an aspect that should be taken into account when considering possible amendments to the Constitution at the forthcoming EC meeting.

Pavol Král: the opinion of our colleague and friend, Anton Loubser, reflects the ambiguity in the usage of the terms "artist" and "professional artist" (I agree: ambiguity is the problem) and also expresses some concern of the situation in Africa. I explained the difference between artists and professional artists as well as I expressed the definition of UNESCO in the analysis and proposal of the definition of a professional artist (see appendix 9 Analysis of the definition of an artist) and I responded on it in the beginning (see III/ Preliminary evaluation of findings), as well as on concerns from the perspective of Africa.

In the interests of openness and undistorted results of the discussion, I have attached statement of A. Loubser in full, although in some parts it is probably just a misunderstanding, for example:

- *the status of the artist is not meant to deny, quote, "other forms of creative work, that do not necessarily mean the production of physical objects". Let me remind you that proposal presupposes a status for all kinds of art (this is the aim in Slovakia and corresponds to the practice in other states), including kinds of art of no physical object as a final product of artist work - as in artistic performance of actor or musician. So in that sense, there is nothing to be afraid of.*
- *this discussion should not change the status of IAA: it focuses on legislative solution of the status of artists in different countries.*

22. UNITED KINGDOM

AIR - ARTISTS INTERACTION AND REPRESENTATION WWW.A-N.CO.UK/AIR

Q1. No. However, this eligibility (as below) is self-applied by artists in order to gain AIR membership (AIR being integral part of the Artist Membership).

Using the following definitions of „practising artist“ if you can say ‚yes‘ to at least 3 you would be considered eligible for AIR membership and all its professional benefits.

- You hold a degree (or equivalent qualification) in a visual arts practice.
- You've held at least one public exhibition, installation or live art performance (other than a degree show) in the recent period.
- You have carried out on a paid-for basis at least one artist's residency or community project in the recent period
- You have sold art or craft work through a gallery, exhibition space or retail outlet in the recent period.
- Your work has been reviewed, featured or profiled in an arts magazine or website or other relevant publication.

- You are a current member of another professional body for artists such as Contemporary Glass Society, DACS, Royal Society of British Sculptors, etc.
- Your work has been commissioned on paid-for basis on at least one occasion by a public or private client.
- You have received at least one prize, grant, award or bursary in your capacity as a practising artist.
- You have had at least one work purchased for a public or a private collection.

ADDITIONAL INFORMATION FROM THE IFACCA AND NAVA WEB SITES FOR UK AND IRELAND

‘The Year of the Artist defines artists as professional (defined by training or track record) practitioners, who are involved in the creation of work in any art form.’

From ‘the UK Year of the Artist, June 2000 to May 2001. The Year tried to ensure that all artists taking part were paid a minimum fee of £150 a day to emphasise that art is a profession’ (D’Art respondent).

APPENDIX 1 – GENERAL DISCUSSION ON THE NEEDS FOR AND RESULTS OF THIS RESEARCH

Pavol Kral, MA, President of Slovak Union of Visual Arts, President of Slovak Coalition for Cultural Diversity, President of International Association of Art Europe, iaa.eur@gmail.com, October 2012

Discussion of the draft (see questionnaire attached) takes place in Slovakia and also in the international organizations of artists IAA Europe, IAA/AIAP, ECA, IFCCD and ECCD.

A/ WHY WE SHOULD EVEN DEAL WITH THIS ISSUE

The artist is often considered - despite major difference - as an entrepreneur, although the primary goal of business is profit. Cultural and artistic activities may have a different character.

A few quotes from the UNESCO Convention from 2005 (ratified by most countries, including Slovakia):

The objectives of this Convention are:

- to give recognition to the distinctive nature of cultural activities, goods and services as vehicles of identity, values and meaning. (I./ article 1/g)
- Cultural activities, goods and services refers to those activities, goods and services, which at the time they are considered as a specific attribute, use or purpose, embody or convey cultural expressions, irrespective of the commercial value they may have. Cultural activities may be an end in themselves, or they may contribute to the production of cultural goods and services. (III./ article 4 / 4)

We are not saying that artists are better. But in line with the UNESCO Convention we note that they are different.

And if they are different this should be reflected in the relevant legislation.

Based upon our everyday experiences, we know that if we are not able to define very clearly the “professional artist”, it is very difficult or impossible to negotiate specific rules for artists or specific solution in taxes, social insurance and in other form of support.

That is why we see it as a point of departure, and we address it as a priority, in order to work on improving the social and legal right of artists and implement it in practical terms - in line with the UNESCO Convention.

B/ FIVE OFTEN REPEATED ANSWERS TO QUESTION „WHO IS AN ARTIST?“

- Everybody has natural right to create, so everybody is potential artist
- Definition of artist based on Recommendation of UNESCO
- Professional artist is only a person who graduated from special art academy
- Professional artist is only a person who has earned money from artistic activities
- Recognition of professional artist through combination of two criteria: specific art education or verifiable results of their art activities

C/ ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THE VARIOUS ALTERNATIVES

1. EVERYBODY HAS NATURAL RIGHT TO CREATE, SO EVERYBODY IS POTENTIAL ARTIST

This answer is very simple but useless in real life:

In practice, such a definition does not clearly distinguish artists from other workers (from the point of view of tax, social security or other government institution officer worker), so the problem is to define whom the possible regularization would cover.

2. DEFINITION OF ARTIST BASED ON RECOMMENDATION OF UNESCO

“Artist“ is taken to mean any person who creates or gives creative expression to, or re-creates works of art, who considers his artistic creation to be an essential part of his life, who contributes in this way to the development of art and culture and who is or asks to be recognized as an artist, whether or not he is bound by any relations of employment or association.

Advantage: recognition based on philosophical and very general definition is correct as a starting point.

Disadvantages: in practice, such a definition does not clearly distinguish artist from other workers (from the point of view of tax, social security or other government institution officer worker).

We are not able to continue on negotiations with responsible representatives of state without having a rules that are applicable in practice.

Contrary to definition of UNESCO our target groups are:

- Artists who are dedicated to the art of long term and professionally (we do not need special legislation to address the status of those who for their own pleasure sing in the shower...)
- Artists whose art work is involved for their income, have an impact on their taxes and social security

Therefore, it is preferable to use unlike the UNESCO definition the term „professional artist“

3. PROFESSIONAL ARTIST IS ONLY A PERSON WHO GRADUATED FROM SPECIAL ART ACADEMY

Advantages: simplicity. Inclusion in the category on the basis of education is easily provable, dividing line is clear, such a definition does not require any complicated systems for application in practice.

Disadvantages: too radical. There have always been exceptions in art - artists without education but with great results; to ignore this is therefore unfair.

4. PROFESSIONAL ARTIST IS ONLY A PERSON WHO HAS INCOME FROM ARTISTIC ACTIVITIES

Advantage: simplicity. Inclusion in the category on the basis of income is easily provable, dividing line is clear; such a definition does not require any complicated systems for application in practice.

Disadvantages: recognition of artists just on income basis could be counterproductive.

- this could disqualify a considerable part of artists (also reputable, generally accepted artists) who are forced to earn their living in areas outside the realm of the arts
- it also disqualifies young artists who are just getting started and still do not have a provable income (and who need protection from the system the most)
- recognition just on income basis doesn't take into account the artistic quality of results - it would give room for abuse from people that are not artists („heroes“ of reality shows for example: Are they artists? Are they actors? We don't think so: their performances are often tasteless but often earn a higher income than real actors)

5. RECOGNITION OF PROFESSIONAL ARTIST BASED ON COMBINATION OF TWO CRITERIA: SPECIFIC ART EDUCATION OR VERIFIABLE RESULTS OF THEIR ART ACTIVITIES

Advantages: the only solution, which would provide a guarantee of training (though not a guarantee for a specific outcome), which would allow to define the number of artists involved in the particular issue in question, and which would permit a more rational and more targeted solutions from the part of the state.

This solution provides a chance to reduce the risk of wasting public funds in support of poor quality art, and allows the use of public funds (which will always be limited) to support those who have demonstrated professional readiness for their artistic activity.

Possible additional benefits to society (not absolutely necessary):

- non-specialist consumers of art could verify professional expertise in a „register of artists“
- the registry could provide the information on the Web (for theorists, performers, journalists, organizers of cultural events or the wider public)

Disadvantages: the need to establish criteria and then judge who meets them.

SUMMARY – ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THESE 5 ALTERNATIVES

Recognition of professional artist based on combination of two criterias:

- specific art education
- or
- verifiable results of their art activities **is the best solution.**

D/ HOW IT COULD WORK IN REALITY

Artist would be added to the register of Professional artists after meeting one of two conditions:

- Having graduated from specific art academy (minimum - bachelor of art?); the artist would be added automatically after his/her application.
- Or
- If without appropriate art education, the artist would be added after being approved as a member of a nationally recognized art association in his area of specialization (visual art, music, literature, etc); this association would be the guarantor for state about who is professionally prepared artist.

E/ WHICH ART ASSOCIATIONS WOULD HAVE THE AUTHORITY TO DECIDE ON THE INCLUSION OF THE ARTIST IN THE REGISTER OF PROFESSIONAL ARTISTS

Representative associations for the area of arts:

- numerous enough in proportion to the number of artists in the country (for example: in country with about 1 000 - 2 000 of artists a minimum of 100 members);
- with article in their status that only professional (visual, musical, etc) artists can be members of this art association.

To maintain fairness and objectivity, it would be proper to give more than 1 art association for every area of art the authority to decide on the inclusion of the artist in the registry.

F/ APPLICATION PROCESS FOR ASSOCIATION MEMBERSHIP

Criteria for application should be clear and available to public.

Proposal of conditions to be taken into account by art associations in the process of judging applications:

- verifiable period of art activities of applicant (similar to the usual art educational period in the state – 5 - 6 years?);
- publication of his/her artistic results (exhibitions, concerts, ...);
- quality of his/her art activities/results (association should take into account decisions of other committees or institutions about the applicant's artistic work, for example awards, approved his/her artworks by jury of important national and international exhibitions, teaching activities in art subjects at art academies, in the case of musicians or actors work as a member of a recognized artistic institution, etc).

G/ PRINCIPLES OF RECOGNITION OF THE ARTIST IN EUROPE (INFORMATION FROM WHITE BOOK, LA MAISON DES ARTISTES)

Most European countries apply the combination of professional education and evaluation by colleagues (Austria, Cyprus, Denmark, Spain, Greece, Hungary, Ireland, Latvia, Lithuania, Romania), less often solely evaluation by colleagues (Estonia, Finland, Portugal, United Kingdom, Sweden). In only three cases a combination of administrative decision and evaluation by colleagues (Germany, France and, Luxembourg) and in two only administrative decision (Belgium and Netherlands).

H/ EXAMPLE OF RECOGNITION OF THE ARTIST IN THE NON-EUROPEAN STATE

The Canadian status of the artist takes into account evaluation by colleagues (...whether he is recognized by other artists as being an artist - 18/b/ii).

In conclusion to this proposal - recognition of professional artist based on combination of two criteria: specific art education or verifiable results of their art activities.

This proposal would not prohibit anyone to create art: those artists, for whom it is only an occasional hobby, could continue in their art activities under the same conditions as of now. So their situation would not get worse. Defining professional artist is rather a protection against poor quality performances like reality shows.

On the other hand, to those who are dedicated to art as to make it their profession and not just a hobby, the implementation of the proposal has a chance to improve their legal and social status. It would bring them closer to the conditions of artists in those countries that have already resolved some of these issues.

APPENDIX 2 - QUESTIONNAIRE OF IAA EUROPE TO THE DEFINITION OF „PROFESSIONAL ARTIST“

Q1. Do you currently have in your country any valid system, allowing - as simply as possible but definitely – recognition - from the point of view of tax or social insurance office worker- who is an professional artist?

Yes / No / I do not know

Q2. If your answer on first question is YES:

Q2a. Is your system completely different from the attached proposal?

Yes / No

Q2b. Is your system similar to proposal?

Yes / No

Q2c. Are there any benefits in being recognized as a professional artist?

Yes / No

Q3. If your answer on first question is NO or I DO NOT KNOW:

Q3a. Do you agree with attached proposal?

Yes / No

Q3b. Do you think that something in proposal should or could be defined better?

Yes / No

If you would like to add your comment there are some more questions:

Q4. If your system differs significantly to the attached proposal, please briefly

describe how it works (please attach also rules or specific law if possible):

Q5. If your system is similar to that of the attached proposal please briefly describe the differences:

Q6. Are there any benefits in being recognized as a professional artist in your country? Please add examples (rules or specific law is welcome):

Q7. If you think that something in the attached proposal should or could be defined better please briefly describe your opinion:

APPENDIX 3 – ACCOMPANYING TEXT TO THE QUESTIONNAIRE

Dear colleagues,

Improvement of social and legal rights of artists is one of the main goals of IAA. That is the reason why we would like to ask you to answer our brief questionnaire. Before answering the questions please pay attention to the document The definition of „Professional Artist“ (attached).

We would like to investigate what is the situation in different countries: Who is professional artist in different country? Are there some specific rule how artists are recognised in practice, in real life? Is it useful for artists or not?

We would like to collect positive example and prepare analyse of it for all of you. International working group has 3 members actually: Pavol Kral from Slovakia, Werner Schaub from Germany, Marta Pabel Pérez from Puerto Rico. Proposal that is attached - The definition of „Professional Artist“ – is result of about 5 years of negotiations at Slovakia and is prepared for negotiation with representative of Ministry of Culture and Council of Government for Culture of Slovak Republic. But discussion about it has started also at network of 5 international art associations: International Association of Arts (IAA), International Association of Arts - Europe (IAA Europe), European Council of Artists (ECA), European Coalition for Cultural Diversity (ECCD) and International Federation of Coalition for Cultural Diversity (IFCCD).

There might be useful (or better?) solutions. It might be possible to prepare the framework not only for one country but generally for many countries all over the world. It is not discussion about theory - we would like to prepare the proposal really useful for artists. Implementation of something like that -in real life- is always difficult but:

- it would be easier after collecting experiences of artists from more than one country,
- it would be easier with support of artists from more countries or more art associations,
- it would be easier after accepting the proposal and implementing it to the real life.

We believe that it is worth of it.

Looking forward to getting lot of answers from all of you :)

Pavol Kral,
President of IAA Europe

APPENDIX 4 – SLOVAKIA DRAFT OF LEGAL DOCUMENT THE STATUS OF AN ARTIST (LATEST VERSION - APRIL 2013)

Preamble

The Slovak Republic, in accordance with the principles of fundamental human rights, values and supports freedom of expression as one of the basic preconditions for artistic freedom and creative expression.

In today's market economy, it is necessary—besides the protection of the rights of employers and employees—to ensure a legal definition of the socio-economic status of those creators of artistic values who create their work as freelancers, while taking into account the specific character of their work.

In order to reach this objective, and in accordance with the UNESCO Recommendations on the Status of an artist from 1980, we hereby submit this proposal of the legal provision, of its purpose and goals.

Definitions (of terms)

An artist is a physical entity/person who, as an author or as a performer, creates artistic work in the visual arts, literature, music, dance, audiovisual production and drama.

An artistic creation is a creation fixed in shape, space or fixed in any other way, which is created as a result of the unique abilities and expressions of authors and/or performers.

Artistic activity is the type of activity in which artistic expression of a material or non-material character is created.

An author is a physical entity/person who creates works of art in accordance with the Copyright Law (618/2003).

A performing artist is a physical entity/person who performs works of art in accordance with the Copyright Law (618/2003).

A registered artist is a physical entity/person in accordance with Article II – 1,2 of this law, who also meets the conditions given by Article III – 1,2 of this provision.

Status of a Registered Artist

The Status of a Registered Artist /hereinafter as „The Status“ only/ concerns physical entities/persons who develop their activities on the territory of the Slovak Republic and meet the following requirements:

They are educationwise qualified to perform artistic and/or creative activities or; they reach demonstrable artistic and creative results;

Their creative activities add to their taxable income and social and health care insurance.

For the purpose of this provision, „artist“ is a physical entity who meets the conditions set as follows in sections „a“, „b“ or „c“ of this article:

Generates income based upon contracts specifying the production and usage of the artistic property or artistic act while following the spirit of AZ 618/2003 and, must also be able to demonstrate meeting the criteria shown in item 1.a. above.

Or

Generates income for creative work based upon contracts specifying the production and usage of the artistic property or artistic act while following the spirit of AZ

618/2003 and, must be able to show a membership in a professional organization of artists in his/her field of interest/specialty.

Or

Generates income for creative based upon contracts specifying the production and usage of the artistic property or artistic act while following the spirit of AZ 618/2003 and, is considered a renowned authority by his peers in his/her field of creative arts.

Artist registration in accordance with the status is performed by..... (to be specified later).

Registration is voluntary and its duration is not limited, but the artist is excluded from the register if unauthorized registration is proved or upon his/her own request.

The impact of a legal norm

I. Collective bargaining

Trade unions of freelance artists (within the status) have the right to collective bargaining.

If all the trade unions of freelance artists show the interest, subjects that offer work to freelance artists, are required to bargain collectively with them.

The content and scope of collective agreements that these organizations will conclude, is determined by a special provision of the Ministry of Labour, Social Affairs and Family of the Slovak Republic (in cooperation with the Ministry of Culture).

If one of the parties should not agree with the content of the collective agreement, the procedure will follow applicable provisions of the Act on Collective Bargaining 2/1991 as amended.

II. Social security and payroll and taxation

The artists (creating according to the Status) have the right to such measures in social security, the payroll and tax system that adequately take into account specific features of their profession.

The representatives of artists (creating according to the Status) have the right to be invited

- to negotiations on the draft laws that affect their payroll and system of taxation,
- to negotiations on the draft laws that affect their social security system.

The representatives of the artists are entitled to approach the relevant ministries with proposals that take into account the specific position of artists on the labor market in the light of the UNESCO recommendations.

III. Participation of artists in finding solutions of cultural and artistic development as well as in improving the conditions for creative work of artists in Slovakia

The representatives of freelance artists (creating according to the Status) have right to participate in preparation of essential documents and draft laws regarding:

- the strategy for the development of culture and arts in Slovakia
- the preparation of systemic changes and actions in various fields of art, in

culture and artistic education

- the preparation of draft laws that affect the conditions of work and the employment of artists (eg. construction law, public tenders in connection with the use of art in public space, the assertion of the original, domestic work in the public broadcasting media, the structure of arts education, protection of the results of creative work and intellectual property, etc.).
- the preparation of schemes and concepts to support culture (eg. laws and legislation on the grant or subsidy systems, art funds, etc.).

Be they authors or performing artists, professional artists usually generate intellectual property and incomes that are not sufficient to keep them in creative work. Only a small number of artists earn enough money solely by their artistic/creative activities. Despite the booming development of the cultural sector / creative industries, their activities are often carried out in conditions that are less certain than in case of other professions. Atypical (project-based) and casual employment, irregular and unpredictable income, research and development stage without pay, accelerated physical depreciation and high levels of mobility are the most important factors that the current structure of laws, social security system and tax structure do not take into account. (Study of the EU, November 2006).

<http://www.euoparl.europa.eu/committees/en/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=13248>

APPENDIX 5 – CANADA AND QUEBEC

A/ CHARLES VALLERAND, GENERAL SECRETARY,
INTERNATIONAL FEDERATION OF COALITIONS FOR CULTURAL DIVERSITY
WWW.FICDC.ORG

A reform is currently underway (in the Quebec province). Last December 2012, the five major associations of professional artists representing 25,000 creators met with the new minister of Culture and Communication, Maka Kotto, on the occasion of the 25th anniversary of the Status of the Artist Act to propose improvements to the Act.

At the Federal level, the Status of the Artist Act of 1992 defines the professional artist in the following way:

“artist” means an independent contractor (Art. 5), who (Art. 6(2)(b)

(i) are authors of artistic, dramatic, literary or musical works within the meaning of the Copyright Act, or directors responsible for the overall direction of audiovisual works,

(ii) perform, sing, recite, direct or act, in any manner, in a musical, literary or dramatic work, or in a circus, variety, mime or puppet show, or

(iii) contribute to the creation of any production in the performing arts, music, dance and variety entertainment, film, radio and television, video, sound-recording, dubbing or the recording of commercials, arts and crafts, or visual arts, and fall within a professional category prescribed by regulation.

(Art 18(b) in determining whether an independent contractor is a professional for the purposes of paragraph 6(2)(B), whether the independent contractor

(i) is paid for the display or presentation of that independent contractor’s work before an audience, and is recognized to be an artist by other artists,

(ii) is in the process of becoming an artist according to the practice of the artistic community, or

(iii) is a member of an artists’ association.

For the complete text, see <http://lois-laws.justice.gc.ca/eng/acts/S-19.6/page-1.html#docCont>

B/ GAÉTAN PATENAUE, SECRÉTARIAT À LA CONDITION SOCIOÉCONOMIQUE DES ARTISTES, DIRECTION DES POLITIQUES ET DES RELATIONS INTERMINISTÉRIELLES, MINISTÈRE DE LA CULTURE ET DES COMMUNICATIONS DU QUÉBEC

1 Avez-vous actuellement dans votre pays un système valable qui permette aussi simplement que possible, mais certainement de reconnaître du point de vue de l’impôt ou de l’aide sociale qui est un artiste professionnel?

Les critères pour définir un artiste professionnel aux fins de l’obtention d’une bourse par exemple, ne sont pas nécessairement les mêmes que lorsqu’il s’agit de définir les conditions d’accès à une mesure fiscale ou à la protection en matière de santé et de sécurité du travail.

En regard de l’application des politiques sociales et fiscales, ce sont généralement les définitions de travailleur salarié et de travailleur autonome qui doivent être prises en compte.

Il n’existe pas une définition universelle de l’artiste professionnel qui puisse permettre l’application de toutes les lois et règlements en vigueur. Toutefois, le Québec dispose de deux lois sur le statut de l’artiste comportant chacune une définition de l’artiste professionnel aux fins de leur application. On trouve en annexe une présentation sommaire des définitions de l’artiste professionnel selon ces deux lois. Ainsi, l’existence des deux lois sur le statut de l’artiste permet d’en faciliter l’interprétation lorsqu’il est nécessaire de déterminer si un artiste professionnel peut bénéficier de la protection ou des avantages qui sont offerts par ces lois.

L’adoption de ces deux lois par le gouvernement du Québec permet à plusieurs ministères et organismes de s’y référer pour l’application des lois sous leur responsabilité.

À titre d’exemple :

Le ministère du Revenu

Le ministère du Revenu fait référence à la loi S-32.1 dans son Bulletin d’interprétation portant sur le Statut fiscal d’un artiste œuvrant dans un des domaines de production artistique visés par la Loi sur le statut professionnel et les conditions d’engagement des artistes de la scène, du disque et du cinéma.

On trouve sur le site Web du ministère de la Culture et des Communications la référence aux bulletins d’interprétation de Revenu Québec touchant cette question : <http://www.mcc.gouv.qc.ca/index.php?id=3746#c22129>

La Commission de la santé et de la sécurité du travail (CSST)

La CSST a publié en 2006 un Bulletin d’information intitulé Les producteurs du domaine artistique et la Loi sur les accidents du travail et les maladies professionnelles (LATMP) lequel a été modifié en 2010 Ce bulletin répond notamment aux deux questions suivantes : Qui est protégé par la LATMP ? et quels sont les droits des personnes protégées ?

Ainsi, pour l’aider à déterminer si un artiste est un travailleur au sens de la LATMP la CSST s’est appuyée sur le régime de négociation établi par la Loi sur le statut professionnel et les conditions d’engagement des artistes des arts de la scène, du disque et du cinéma.

En voici un extrait :

Après examen d'ententes collectives conclues en vertu de cette loi, la CSST considère qu'en fonction des critères qu'elle utilise pour déterminer le statut d'une personne physique, les producteurs ont, en règle générale, un statut d'employeur au sens de la LATMP lorsqu'ils retiennent les services personnels des artistes qui travaillent dans les secteurs de négociation couverts par les associations d'artistes suivantes:

- l'Union des artistes (UDA);
- le Guilde des musiciens et musiciennes du Québec (GMMQ);
- l'Alliance québécoise des techniciens de l'image et du son (AQTIS);
- l'Alliance internationale des employés de scène, de théâtre, techniciens de l'image, artistes et métiers connexes des États-Unis, ses territoires et du Canada (AIEST locaux 514 et 667);
- le Conseil du Québec de la Guilde canadienne des réalisateurs (CQGCR);
- l'Association des réalisateurs et réalisatrices du Québec (ARRQ) ;
- le Canadian Actors Equity Association (CAEA);
- l'Alliance of Canadian Television and Radio Artists (ACTRA).

En conséquence, la CSST considère que les producteurs ont l'obligation de déclarer la rémunération de ces artistes lorsqu'un contrat d'engagement est conclu avec eux, sauf lorsque ces artistes fournissent leurs services personnels par l'intermédiaire d'une personne morale. Ces derniers peuvent alors souscrire une protection personnelle pour bénéficier de la protection de la LATMP. Il en est de même pour l'artiste qui est son propre producteur et qui ne fournit pas ses services par l'intermédiaire d'une personne morale. Lorsque cet artiste embauche des travailleurs, il a toutefois l'obligation de s'inscrire à la CSST à titre d'employeur.

En ce qui a trait aux contrats conclus par les producteurs avec les artistes qui travaillent dans les secteurs de négociation couverts par les associations³ suivantes :

- Association québécoise des auteurs dramatiques (AQAD);
- Association des professionnels des arts de la scène du Québec (APASQ);
- Société des auteurs de radio, télévision et cinéma (SARTEC);
- Société professionnelle des auteurs et compositeurs du Québec (SPACQ);
- Writers Guild of Canada (WGC).

La CSST reconnaissant habituellement un statut de travailleur autonome à ces artistes, la déclaration de leur rémunération n'est pas nécessaire si, entre autres, la durée du travail effectué pour un producteur est inférieure à 420 heures par année civile. Ces artistes peuvent cependant souscrire une protection personnelle pour bénéficier de la protection de la LATMP.

Malgré ce qui précède, il est à noter que tout contrat d'engagement qui semble particulier peut être soumis à la CSST pour examen, à la fois par les artistes et par les producteurs.

En ce qui concerne les artistes représentés par le Conseil des métiers d'art du Québec (CMAQ), par le Regroupement des artistes en arts visuels du Québec (RAAV) et par l'Union des écrivaines et écrivains québécois (UNEQ), la CSST considère que ces artistes ont généralement un statut de travailleur autonome ou d'employeur, le cas échéant. Ils peuvent souscrire une protection personnelle pour être protégés en vertu de la LATMP ».

Par ailleurs, la CSST a publié en mai 2012, une note d'orientation intitulée Démarche de détermination d'un statut de personne physique aux fins de la cotisation. La section 6 traite du statut de l'artiste et les questions suivantes y sont abor-

dées :

- Quelles sont les entreprises du domaine artistique ?
- Quels sont les artistes couverts comme « travailleur » ou comme « travailleur autonome considéré comme des travailleurs »
- Y a-t-il des exceptions ?
- Quels sont les artistes qui peuvent se couvrir comme travailleur autonome ?

Le Conseil des arts et des lettres du Québec

Aux fins de l'octroi d'une bourse, le Conseil des arts et des lettres du Québec définit l'artiste professionnel de la façon suivante :

- se déclare artiste professionnel;
- crée des œuvres ou pratique un art à son propre compte ou offre ses services, moyennant rémunération, à titre de créateur ou d'interprète, notamment dans les domaines sous la responsabilité du Conseil des arts et des lettres du Québec (CALQ);
- a une reconnaissance de ses pairs;
- diffuse ou interprète publiquement des œuvres dans des lieux et/ou un contexte reconnu par les pairs.

Source : <http://www.calq.gouv.qc.ca/faq/artistes.htm#1>

On constate ici que cette définition de l'artiste professionnel est semblable à la définition qui figure dans la Loi sur le statut professionnel des artistes des arts visuels, des métiers d'art et de la littérature et sur leurs contrats avec les diffuseurs (L.R.Q., c. S-32.01) (Voir annexe)

À la lumière de ces trois exemples, on constate qu'un artiste professionnel peut avoir, selon les différentes lois un statut différent et qu'un examen spécifique peut être nécessaire pour déterminer son admissibilité à une mesure de protection sociale ou fiscale.

C/ EXCERPTS FROM NEIL CRAIG ASSOCIATES REPORTS

Report for Province of Ontario – 2007

For a variety of reasons, including maintaining professional standards, eligibility for grants, prizes and access to support systems, both artists' organizations and arts agencies also need to distinguish between professional artists and others who might occasionally write an article, paint a picture, or perform in a play. All of the associations, unions and guilds that represent artists have objective membership criteria that distinguish between professionals and amateurs.

The first federal Advisory Committee on the Status of the Artist, appointed shortly after the Report of the Siren-Gélinas Task Force was tabled, considered this issue in its Canadian Artist Code, a precursor of the Status of the Artist Act. The Code effectively synthesized the community's definition of what constitutes being a professional artist. The Code has no legal status and has largely disappeared from view; however, this definition was highly regarded by the community as being an excellent way to distinguish between a professional artist and an amateur or hobbyist.

Under the Code, an artist is defined as a person who works as a creator, interpreter or performer in one of the "fields of artistic endeavours" found later in the

Code. To qualify as professional, an artist must meet four of these tests, of which at least one must be (a), (b) or (c):

- the fact that an artist receives compensation from his/her work including sales, fees, commissions, salaries, royalties, residuals, grants, awards, any of which may be reasonably included as professional or business income;
- the fact that an artist has a record of income or loss relevant to the exploitation of his/her work and appropriate to the span of the artistic career;
- the fact that an artist has received public or peer recognition in the form of honours, awards, professional prizes or by publicly disseminated critical appraisal;
- the fact that an artist has presented his/her work to the public by means of exhibition, publications, performances, readings, screenings, or by any other means appropriate to the nature of the work;
- the fact that an artist is represented by a dealer, publisher, agent or similar appropriate representative;
- the fact that an artist devotes a reasonable proportion of his/her professional time as an artist to promoting or marketing his/her work, including attending auditions, seeking sponsorship, agents or engagements, or similar appropriate activities;
- the fact that an artist has received professional training either in an educational institution or from a practitioner or teacher recognized within the profession;
- the fact that an artist has membership in a professional association appropriate to his/her artistic activity whose membership or categories is limited under standards established by the association; or is a trade union or its equivalent.

Report for UNESCO – 2010

TAXATION

The Recommendation states: “Convinced of the uncertainty of artists’ incomes and their sudden fluctuations, and of the special features of artistic activity ... Member States are invited ... to take into account in their taxation system the particular conditions of artists’ work and activity.”

Most countries need some way of determining whether or not a person is a “professional artist” for purposes of taxation. However, there is little consistency in how this is done and no comprehensive analysis of the impacts of different definitions. Typically, there are five ways to define “professional artist.”

An artist is defined as a professional if they are a member of a recognized artist association which has professional eligibility requirements.

A committee of experts or artists’ peers may determine artistic status. The Netherlands’ WIK scheme and the Mexican tax payment through art systems use this approach.

The taxation authority may determine the status of each individual artist. The tax exemption scheme in Ireland uses this approach.

An approach taken in some jurisdictions is to define an artist as someone who produces art, thus the output is determinative. However, this merely shifts the issue from “who is an artist,” to “what is art.”

The artist is deemed professional if the work is undertaken as a business. Tax authorities in many countries, including Canada and Québec, the United States and Australia use this approach. Australia has an innovative approach which considers

the “profit motive” to be pivotal, thus relying in part on the intention of the taxpayer.

Considering our earlier example of Vincent van Gogh, it is likely that if he were to have been assessed under any of these definitions during his lifetime, he would not have been found to be a professional, but rather a hobbyist. This highlights the challenge of definition.

The distinction between being a professional and a hobbyist is important because, in many countries, professionals may deduct business expenses from their income before calculating their taxes, while hobbyists either may not be able to deduct these expenses at all, or may be subject to limits. Also, in some countries, professionals who experience a loss on their business in one year may be able to use it to reduce the tax liability of other income they earned during that same year, or to carry it forward into a year in which they return to profitability.

The issue of expenses of artists can also be problematic for tax authorities because there can be a considerable time delay between when the artist incurs the expense and when the artist generates income from the work they create that relates to that expense. Particularly with the “just in time” production model, for most businesses, there is a close relationship between the input expense and the sale of the good or service.

Report for Canadian Conference of the Arts – 2010

5.0. Deductions of artistic expenses against artists’ income

The degree to which a professional artist can deduct artistic expenses against income earned from their art and from other sources depends on a variety of factors, including whether they:

- have “a reasonable expectation of profit” from their artistic activity,
  - are considered to be self-employed for purposes of their artistic activity,
- or
- are considered to have entered into a contract of service and thus to be in an employee/employer relationship for purposes of their artistic activity.

Many of the interrelated issues that arise from an analysis of the deductibility of expenses are addressed in two Interpretation Bulletins published by the Canada Revenue Agency:

IT-504R2 – Visual Artists and Writers

IT-525R – Performing Artists

5.1 Reasonable expectation of profit

Generally, professional artists are considered to be carrying on a business. Section 9 of the Income Tax Act provides that a taxpayer’s income from a business is the profit made in the year. Should the business expenses exceed the income, the loss is deductible for income tax purposes. Thus, any loss can be deducted from other income that is earned by an artist in the same year, regardless of the source of that income.

However, if the artist does not have a “reasonable expectation of producing profits,” the artist is considered to be pursuing a hobby or personal interest rather than carrying on a business. Thus, any loss incurred is not deductible against other income, regardless of how many expenses have been incurred and the amount of revenue earned by the artist from their art in any year.

There are special rules for artists, including recognition that “a taxpayer (who is

an artist) may not realize a profit during his or her lifetime but still have a reasonable expectation of profit.” Despite these rules, some artists, considered by the community to be professionals, have been deemed by the Canada Revenue Agency and its predecessors to be hobbyists. In the past few years, several artists who have received grants from the Canada Council for the Arts have failed this test, even though artistic grants are only available to professional artists and are awarded by the Council on a rigorous basis adjudicated by a panel of peers. Jury members must have strong credentials in the field in which the grant is awarded.

It should be observed as well that the Status of the Artist Act contains a definition of professional artists, as follows:

Section 5

“artist” means an independent contractor described in paragraph 6(2)(b):

Section 6(2)(b) independent contractors determined to be professionals according to the criteria set out in paragraph 18(b), and who

(i) are authors of artistic, dramatic, literary or musical works within the meaning of the Copyright Act, or directors responsible for the overall direction of audiovisual works,

(ii) perform, sing, recite, direct or act, in any manner, in a musical, literary or dramatic work, or in a circus, variety, mime or puppet show, or

(iii) contribute to the creation of any production in the performing arts, music, dance and variety entertainment, film, radio and television, video, sound-recording, dubbing or the recording of commercials, arts and crafts, or visual arts, and fall within a professional category prescribed by regulation”

Section 18(b)

in determining whether an independent contractor is a professional for the purposes of paragraph 6(2)(b), whether the independent contractor

(i) is paid for the display or presentation of that independent contractor’s work before an audience, and is recognized to be an artist by other artists,

(ii) is in the process of becoming an artist according to the practice of the artistic community, or

(iii) is a member of an artists’ association.”

This would seem to be an example where the world of the income tax system and its administration does not fully align with other government policies or with the artistic community, including certain agencies of government. For the tax authorities, the key factor is whether or not the artist is carrying on a business that has a “reasonable expectation of profit.” For the cultural community, the key factor is whether or not the artist is a “professional” as that term is understood in the community.

APPENDIX 6 – CROATIA LAW ON THE RIGHTS OF INDEPENDENT ARTISTS AND PROMOTION OF CULTURAL AND ARTISTIC CREATIVITY

1. GENERAL PROVISIONS

Article 1

This act regulates the rights of independent artists, the founding and operation of arts organizations and measures to promote cultural and artistic creativity.

Article 2

Independent artists in terms of this act are non-employed artists with the artistic creation and operation as only and the main occupation.

Article 3

According to the areas of artistic creativity and activities, in order to accomplish common interests, artists may associate artistic association in accordance with the regulations of the associations.

The areas of artistic creation are literal, literary - translation, theater, film, music, musical- theatrical, ballet, dance, including performance art, visual arts and applied arts (painting, sculpture, architecture), artistic design, art photography, multimedia creation etc.

Article 4

Due to artistic creativity and action artists can set up arts organizations.

2. RIGHTS OF INDEPENDENT ARTISTS

Article 5

Independent artists on the basis of their artistic work are entitled to pension and disability and health insurance under the terms of this act.

Independent artist has the right to apply for his contributions for pension and disability and health insurance to be paid from the Croatian national budget resources.

The application from the previous paragraph solves the Expert Committee with subsequent approval of the Minister of Culture, in the process and the requirements laid down in Article 7 this act.

Article 6

The expert commission is composed of one representative from the Ministry of Culture and the Association of Independent Artists, and three members appointed from among its members by the professional association in the area of creation by the applicant, one of whom is an independent artist.

The method and procedure for appointing members of the Expert Committee and its work is determined by the Regulations under Article 7 this act.

Members of the committee are appointed for four years.

Article 7

Regulations about the procedures and conditions for the recognition of the rights artists to have their pension, disability and medical insurance paid out of the national budget of the Republic of Croatia (here in after referred to as the Regulations) issued by the Minister of Culture at the proposal of the majority of the existing professional art associations including the Association of Independent Artists.

Article 8

The Expert Committee has to at least once every five years, ex officio, review recognized rights of independent artists to pay contributions for pension and disability and health insurance funds from the Croatian budget.

Article 9

Professional and administrative tasks in the process as required by Article 5 of this act and the work related to the Expert Committee, are conducted by the Ministry of Culture, who may delegate it to a professional association or an association of independent artists, and provide the needed funds.

Article 10

An artist who is not entitled to payment of pension and disability and health insurance funds from the Croatian budget, has the right to pay these contributions

by himself.

3. ART ORGANIZATION

Article 11

Nonprofit arts organizations are legal entities and can only perform an artistic activity for which they are registered.

Arts organizations can be found by artists.

Article 12

Decision on the founding of arts organization shall include the information about the founders and members of arts organization, arts organization name, its headquarters, artistic field which will deal with, the basic provisions governing the organization of activities and the signatures of the founders.

The Status shall specify, in accordance with a decision on the founding of arts organization, the matters referred to in paragraph 1 this Article, in particular the representation of the organization, acquisition and termination of membership in the organization of artistic, management, rights and obligations, and relations between members, the liability for the obligations of arts organizations, the cessation of its operation and distribution of its assets, and other issues important to the work of arts organizations.

Name of arts organization contain more precise indication of the arts, as a form of action (ensemble, art workshop, studio, multimedia workshops, etc.) and other notes and data that define the artistic organization.

Article 13

Arts organizations acquire the assets by the performance of its activities, donations, sponsorships, inheritance, the incomes from Croatian budget and budgets of local governments and other legitimate uses.

Arts organizations are liable for the obligations by its property.

Decision on the founding or a special contract shall determine the returning or property to its founders or members that entered the organization in the event of termination of their membership in the art organization.

Article 14

Arts organization is represented by one of its members who is the responsible person (director, director, art director etc.), has rights and duties and the position of head of the institution, unless this act provides otherwise.

The responsible person referred to in paragraph 1 of this Article shall be elected as provided by status of arts organizations. Status of arts organizations closely regulates the rights and obligations of the responsible person.

Article 15

Arts organization acquires legal personality and begins to work with the moment of enrollment in the Register of artistic organizations in the Ministry of Culture.

The content and manner of keeping the Register under paragraph 1 of this Article shall be prescribed by the Minister of Culture.

Article 16

The decision on enrollment of art organization in the Register of artistic organizations shall be brought by the Ministry of Culture at the request of the founder.

Application must be enclosed with the decision on founding of arts organization, its status and a list of the founders and members with their personal information and confirmation of appropriate professional associations about their artist status, and a list of persons authorized to represent the arts organizations.

Article 17

Arts organizations must register to the Ministry of Culture any change of decision on founding and modification of the status, the change of its legal representatives, and any change regarding the acquisition or termination of membership of individual artists, within 15 days from the date of change, or the acquisition or termination of membership.

Article 18

Arts organizations cease to exist when in accordance with the provisions of the act on founding and the status regulations, decides on the termination of its work or the absence of assumptions provided by law for its establishment, especially when it is established:

- that the arts organization performs an activity for which is not registered,
- that the arts organization is acting contrary to law, the decision on founding or status,
- that its action is prohibited.

The decision on termination of the arts organizations brings the Ministry of Culture.

The decision on termination of the arts organizations shall determine its removal from the Register of artistic organizations.

Article 19

Regulations considering associations shall be adequately applied to the matters considering work, management, termination of existence and other issues related to artistic organizations that are not regulated by this act.

Supervision over the work of artistic organizations is conducted by the Ministry of Culture.

4. FINANCIAL MEASURES TO PROMOTE CULTURAL AND ARTISTIC CREATIVITY

Article 20

Amounts received under Article 21 of this act to the amount of HRK 20,000.00 per year are not considered as income of independent artists.

The amounts referred to in paragraph 1 of this Article shall be allowed on the bank account. For expenditures under Article 21 of this act and the receipts from the first paragraph of this Article, the donor and recipient needs to have proper documents.

Income does not include remuneration in respect of per diem and travel expenses of official staff of cultural institutions and other persons engaged in cultural and artistic activity, received to perform these activities and to the amount set by the Minister of Finance.

Article 21

The provision was repealed by the Law on Income Tax (Official Gazette 177/04).

Article 22

Nontaxable part of artistic royalties for the work of art is determined at 25%.

The work of art is determined by confirmation of the competent professional arts organizations or agencies authorized when paying royalties.

5. TRANSITIONAL AND FINAL PROVISIONS

Article 23

Working communities of independent artists who are established and operate pursuant to the Independent Artists Law („Official Gazette“ no. 48/79. and 55/84)

continue to operate as arts organizations under the provisions of this act and they must make their organization, activities and documents comply with this act within two months from the date of its entry into force, and an application for registration of artistic organizations must be submitted within one month from the date of entry into force of the Regulations under Article 15 Paragraph 2 of this act.

If the work communities do not act under the paragraph 1 of this article or their application for registration of artistic organization is finally refused, the competent administrative body shall issue a decision on its termination.

Article 24

Community of Independent Artists established by the independent artists, continues to work as an association called the Croatian Freelance Artists Association.

Duties under Article 9 of this act shall be performed by the Croatian Freelance Artists Association. Funds needed to perform these tasks will be provided to the Association by the Ministry of Culture.

Article 25

The minister of Culture shall issue a Regulation under Article 7 of this act within one month after artistic associations propose its adoption.

Article 26

The minister of Culture shall issue the Regulation under Article 15 of Paragraph 2 of this act within one month from the date of entry into force of this act. Until the entry into force of the Regulation, the Guidelines on the registry working community of independent artists („Official Gazette“ no. 1/80.) shall apply.

The minister of Culture, arts organizations and the Croatian Freelance Artists Association are required to appoint their representatives for the members of the Expert Committee within 15 days from the date of entry into force of the Regulations under Article 7 of this act.

Article 27

Independent artists who, until the entry into force of this act, have recognized their rights for contributions for pension and disability and health insurance funds to be paid from the Croatian budget, retain the right to the end of 1996. A further exercise of that right will be decided under the provisions of this act pursuant to the requirements imposed on independent artists.

Article 28

Upon the entry into force of this act, the Act on independent artists („Official Gazette“ no. 48/79. and 55/84.) shall be abolished.

Article 29

This act shall enter into force eight days after its publication in „Official Gazette“. Class: 612-01/95-01/03

Zagreb, 17 May 1996.

APPENDIX 7 – REPUBLIC OF LITHUANIA LAW ON THE STATUS OF AN ARTIST AND THE STATUS OF AN ORGANISATION OF ARTISTS

15 August 1996 No I-1494

Vilnius (As last amended on 9 November 2010 – No XI-1101)

CHAPTER ONE

GENERAL PROVISIONS

Article 1. Purpose of the Law

This Law shall establish the grounds and procedure for granting and revoking the status of an artist and the status of an organisation of artists.

Article 2. Definitions

1. Artist means a natural person who creates art works, performs them in a distinctive manner and on this ground is granted the status of an artist.

2. Organisation of artists means an association which is granted the status of an organisation of artists and which unites artists according to art forms or combinations of these art forms. Its goals shall be to implement creative programmes, to protect creative, professional, social rights, copyright and related rights of artists, and to represent artists in accordance with the procedure laid down by laws.

3. Creation of art means the totality of artworks created by a person or a group of persons or performed by him/them in a distinctive manner.

4. Artwork means an original result of creative work, regardless of a mode and form of expression.

5. Professional artistic assessor means a person with a higher university education who develops knowledge in the sphere of culture and art and publishes results of such activities in monographs, studies, reviews and articles in Lithuania and/or abroad.

6. Professional art means original creation of high professional and artistic value, recognised as such by professional artistic assessors.

CHAPTER TWO

Grounds and procedure for granting and revoking

THE STATUS OF AN ARTIST AND

THE STATUS OF AN ORGANISATION OF ARTISTS

Article 3. Grounds and Conditions of Granting the Status of an artist and the Status of an Organisation of Artists

1. The status of an artist shall be granted to a person who creates professional art, if such person's creation of art conforms to at least one of the following grounds for granting the status of an artist:

1) the person's individual or collective creation of art has been positively evaluated as professional art in monographs, reviews or articles published by professional artistic assessors, or their recommendations and thus recognised as professional creation of art;

2) the person's creation of art is included in general education curricula, vocational training programmes and higher education study programmes approved in accordance with the procedure laid down by the law;

3) the creation of art by a person or a group of persons has been honoured with the National Culture and Art Prize of Lithuania, the Art Prize of the Government of the Republic of Lithuania, the Art Prize of the Ministry of Culture or an international art prize, other prizes and awards given by organisations of artists, or a laureate's diploma of an international competition of professional art creators and/or performers (except competitions of pupils and students);

4) the person's artworks have been acquired by national museums or galleries of Lithuania or foreign states;

5) the person has published art-assessment articles and reviews in Lithuanian or foreign publications for not less than five years; as well as the person who has been awarded the Doctor of Science degree or the Doctor of Arts degree for research activities in an appropriate art form; 6) the person who teaches subjects

of the art study field and holds the position of professor or associate professor at a higher education institution which prepares professional artists according to art study programmes;

7) the person has been, individually or with a group of artists, selected and represented Lithuania at internationally recognised events of professional art.

2. The status of an artist which has been granted to a person in one art form may be recognised in another art form, provided that his creation of art meets the requirements referred to in paragraph 1 of this Article. The status of an artist may be granted in pursuance of the procedures laid down in Article 5 of this Law.

3. The status of an organisation of artists shall be granted to an association, if it conforms to all the grounds for granting the status of an organisation of artists:

- 1) not less than 25 artists have founded the association;
- 2) only artists or organisations holding the status of an artist and uniting not less than five members – organisations of artists – are members of the association;
- 3) the association promotes creation of art of high professional value, its diversity and dissemination;
- 4) the association set conditions for creation of art, creative work and professional development of its members;
- 5) the association arranges for accessibility of art works to the public;
- 6) the association represents artists of the whole country (not one of its regions).

Article 4. Status of an Organisation of Artists

Apart from the mandatory information provided for in the Civil Code of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the “Civil Code”) and the Law of the Republic of Lithuania on Associations (hereinafter referred to as the “Law on Associations”), status of an organisation of artists must indicate that creation of art of new members admitted to the organisation of artists should meet the requirements laid down in paragraph 1 of Article 3 of this Law.

Article 5. Ways of Granting the Status of an artist

1. The status of an artist shall be granted:

1) on the decision of an organisation of artists, when admitting to this organisation a person whose creation of art conforms to at least one of the grounds for granting the status of an artist, laid down in paragraph 1 of Article 3 of this Law;

2) on the decision of the Council for Granting the Status of an artist and the Status of an Organisation of Artists – if a person does not belong to an organisation of artists which is recognised as such in accordance with the procedure laid down in Article 7 of this Law.

2. The decision of the Council for Granting the Status of an artist and the Status of an Organisation of Artists to grant the status of an artist shall be approved by the Minister of Culture.

Article 6. Council for Granting the Status of an artist and the Status of an Organisation of Artists

1. The Council for Granting the Status of an artist and the Status of an Organisation of Artists (hereinafter referred to the “Council”) shall be set up by the Minister of Culture. The Council shall be a public institution granting by a collegial decision the status of an artist and the status of an organisation of artists.

2. The Council shall consist of seven members. The term of office of the Council shall be two years. All the organisations holding the status of an organisati-

on of artists shall each submit to the Ministry of Culture one candidate for Council members; the Minister of Culture shall appoint from among the submitted candidates five Council members representing different art forms and two members from among professional artistic assessors.

3. The Minister of Culture shall approve the regulations and composition of the Council.

4. If an organisation of artists amends its status, it must submit them to the Council within 30 days. The Council shall evaluate whether or not the amended status conform to the requirements of this Law.

5. When the Council carries out inspection, an organisation of artists must present to the Council a copy of its status, a list of its members and a report on its activities drawn up in compliance with Article 10 of the Law on Associations.

Article 7. Procedure for Granting the Status of an artist and the Status of an Organisation of Artists

1. Applications of persons concerning the granting of the status of an artist or the status of an organisation of artists shall, with the exception of the cases referred to in paragraph 6 of this Article, be considered and decisions shall be taken by the Council in accordance with the procedure laid down by the Rules on Granting the Status of an artist and the Status of an Organisation of Artists. These Rules shall be approved by the Minister of Culture.

2. A person seeking the status of an artist must, together with an application, submit to the Council the following documents:

- 1) a copy of the document confirming his identity;
- 2) a list of main art works and publications about creation of art and/or the artist;
- 3) copies of the documents confirming the awarding of prizes, conferring of the title of a competition laureate, a research degree, an academic title;
- 4) copies of the documents confirming that the art works created by him have been included in study and training programmes, that they have been acquired by museums;
- 5) copies of the documents confirming that his creation of art conforms to the grounds for granting the status of an art laid down in paragraph 1 of Article 3 of this Law.

3. An association seeking the status of an organisation of artists must, together with an application, submit to the Council the following documents:

- 1) a copy of the status of the association;
- 2) a copy of the memorandum of association;
- 3) a copy of the certificate of registration of a legal person;
- 4) a list of the association members and copies of the decisions of the Council or the organisation of artists, approved by the Minister of Culture, proving that its members have been granted the status of an artist;
- 5) a report on the association's activities since its start, prepared in compliance with Article 10 of the Law on Associations.

4. The Council, having considered the applications and established that the natural person's creation of art, the status of the association, the memorandum of association, the composition and activities of the association members meet the requirements of this Law, shall take a decision to grant the status of an artist or the status of an organisation of artists. Having established that the natural person's creation of art, the status of the association, the memorandum of association, the composition and activities of the association members do not meet the require-

ments of this Law, the Council shall take a decision to refuse to grant the status of an artist or the status of an organisation of artists.

5. The Minister of Culture shall approve a decision of the Council to grant or to refuse to grant the status of an artist or the status of an organisation of artists within 14 working days from the day of receipt of a respective decision of the Council. This fact shall be communicated in writing to the interested persons within five working days from the date of approval of the decision of the Council.

6. In the cases when the status of an artist creator is granted in the manner prescribed in subparagraph 1 of paragraph 1 of Article 5 of this Law, the Minister of Culture, taking into consideration the lists of artists submitted by organisations of artists and the adopted decisions to grant the status of an artist, shall approve the granting of the status of an artist within 14 working days from the date of receipt of the said documents. Organisations of artists shall be informed in writing about this within five working days from the date of approval of the decision of an organisation of artists.

7. The status of an artist or the status of an organisation of artists shall be deemed granted from the date of approval of the decision of the Council or the organisation of artists.

Article 8. Loss of the Status of an artist and the Status of an Organisation of Artists

1. The status of an artist shall be lost:

- 1) when the Council establishes that a person has acquired the status of an artist upon submitting incorrect documents concerning his creation of art;
- 2) where the court establishes the fact of plagiarism of the creation of art;
- 3) where the dissemination of results of the artist's creation of art goes unnoticed.

2. The decision of the Council on the loss of the status of an artist shall be approved by the Minister of Culture.

3. The status of an organisation of artists shall be lost:

- 1) when the Council establishes that the organisation of artists does not conform to the grounds laid down in paragraph 3 of Article 3 of this Law and when the Council takes a decision on the loss of the status of an organisation of artists. The decision of the Council on the loss of the status of an organisation of artists shall be approved by the Minister of Culture. The interested persons shall be informed in writing about the decision on the loss of the status of an organisation of artists within five working days from the date of approval of the decision;

- 2) when the organisation of artists ceases to exist in accordance with the procedure laid down by the law.

Article 9. Accumulation of Data on Artists and Organisations of Artists

1. Data on artists and organisations of artists shall be accumulated within the computerised information system of artists and organisations of artists, which is managed by an institution authorised by the Government. The Council and organisations of artists shall furnish the data to the institution authorised by the Government and managing the computerised information system, except orders of the Minister of Culture regarding the granting of the status of an artist and the status of an organisation of artists.

2. The following data of an artist shall be entered in the computerised information system of artists and organisations of artists:

- 1) registration number of the artist assigned by the information system;
- 2) date and registration number of the order of the Minister of Culture regarding the granting the status of an artist;
- 3) name (names), surname (surnames) of the artist;
- 4) personal number of the artist.

3. The following data of an organisation of artists shall be entered in the computerised information system of artists and organisations of artists:

- 1) registration number of the organisation of artists assigned by the information system;
- 2) date and registration number of the order of the Minister of Culture regarding the granting the status of an organisation of artists;
- 3) code of the enterprise;
- 4) name;
- 5) head office (address), telephone number and, if available, fax number, e-mail address;
- 6) names, surnames and personal numbers of the members of the organisation of artists.

CHAPTER THREE

RIGHT OF ARTISTS AND ORGANISATIONS OF ARTISTS TO STATE SUPPORT

Article 10. Promotion of Creative Activities of Artists and Organisations of Artists

1. State grants and prizes shall be granted with the aim to promote artistic activities of artists.

2. The Government shall lay down the procedure for awarding state grants and prizes to artists.

3. Artists shall have the right to bring, in accordance with the procedure laid down by the Government, into the Republic of Lithuania the art works created by them at the events held by the foreign states other than the Member States of the European Union.

4. Activities and creative programmes of organisations of artists shall be financed from appropriations of the state budget allotted for the Ministry of Culture.

Article 11. Social Security of Artists

1. Support shall be granted to artists from the Programme for Social Security of Artists which is approved by the Government.

2. Social guarantees for artists shall be established by other laws and legal acts.

Article 12. Programme for Social Security of Artists

1. The objective of the Programme for Social Security of Artists shall be to provide support to artists receiving low and irregular income as well as to artists who are in creative standstill.

2. The Programme for Social Security of Artists shall be administered by an institution authorised by the Government in accordance with the procedure laid down by the Government. All artists shall be equally entitled to state support.

Article 13. Sources of Funding of the Programme for Social Security of Artists

Funds of the Programme for Social Security of Artists shall consist of targeted appropriations of the state budget provided for an institution authorised by the Government.

CHAPTER FOUR

ASSOCIATION OF ORGANISATIONS OF ARTISTS

Article 14. Association of Organisations of Artists

1. An association of organisations of artists shall be a public legal person of limited civil liability established under the Law on Associations, which unites associations having the status of an organisation of artists and the purpose of which is to implement the cultural policy in the field of professional creation of art as well as to defend the interests of artists.

2. An association of organisations of artists shall, in its activities, act in compliance with the Law on Associations, the Civil Code, this Law and other laws as well as its status and other legal acts.

Article 15. Functions and Rights of an Association of Organisations of Artists

1. The functions of an association of organisations of artists shall be as follows:

- 1) to carry out monitoring of the social situation of artists;
- 2) to carry out monitoring of the development and dissemination of the creation of art;
- 3) to perform functions of the expert on the issues of professional art in courts and other institutions;
- 4) to submit conclusions to Government institutions or institutions authorised by the Government when preparing drafts of legal acts;
- 5) to accumulate information and statistical data related to artists, their organisations in Lithuania and abroad.

2. An association of organisations of artists shall have the right:

- 1) to represent the interests of its members and to defend them;
- 2) to present proposals regarding the amendment of effective legal acts;
- 3) to participate in the solution of issues related to the development and dissemination of professional art;
- 4) to cooperate with state, municipal institutions, creative, professional and other organisations from Lithuania and foreign countries;
- 5) to pursue economic and commercial activities which are not prohibited by laws and which are inseparably connected with the objectives of their activities;
- 6) to exercise other rights specified in the status of the association of organisations of artists.

Article 16. Property and Sources of Income of an Association of Organisations of Artists

1. An association of organisations of artists may possess by the right of ownership buildings, vehicles, equipment and other property necessary for activities provided for in their status; such property may be acquired from the sources of income specified in paragraph 2 of this Article.

2. Sources of income of an association of organisations of artists shall be as follows:

- 1) membership fees and targeted contributions;
- 2) funds of state and municipal budgets intended for implementation of the assigned functions and creative programmes;
- 3) property and funds transferred by natural and legal persons for no consideration;
- 4) inheritance granted under the will to the association of organisations of artists;
- 5) interest paid by credit institutions on the funds deposited in these institutions;
- 6) other funds obtained legitimately.

APPENDIX 8 – MOROCCO EDIT TO IMPLEMENT THE STATUS OF THE ARTIST LAW

MOROCCO - EDICT NO. 113.03.1

ISSUED ON 18 RABI I 1424 (19 JUNE 2003)

TO IMPLEMENT LAW NO. 99.71 CONCERNING THE STATUS OF ARTISTS

Considering the cultural heritage of the Kingdom of Morocco, which has always stood out for the richness and variety of its creativity and forms of expression;

On the basis of the exalted regal guidance contained in Letters addressed by His Late Majesty Hassan II, may God rest him in peace, to artistic meetings and conferences in our country, and the outstanding solicitude which His Majesty Mohammed VI, may God send him victorious, continues to show for the legal status of artists and for the structures whereby their creative work is produced and distributed;

In view of the fact that the development of artistic production mechanisms requires that the conditions in which artists work be regulated, artistic enterprise be encouraged and modern traditions in the distribution of artistic products be consolidated;

Conscious of the fact that Moroccan artists, with their different schools and forms of expression, help to preserve national identity, strengthen ties and protect Moroccan culture among the nations;

In expression of the desire of His Majesty Mohammed VI, may God preserve him, for artists to enjoy a legal standing that conserves their dignity, regulates their profession and opens the way for them to continue to contribute to society.

Chapter I Preliminary Measures Article 1 Definitions

1. „Artist“ means any natural person who practices artistic activity, either continually or intermittently, in return for remuneration and in the context of a contract of work or employment, or who performs an artistic work to sell or rent it to others, or produces it for the public administration, local authorities or public institutions.

2. „Artistic activity“ is any activity involving artistic creation or artistic performance, where:

(a) „Artistic creativity“ is any artistic work by a natural person, particularly in the field of audio visual art, photography, fine arts, music, theatre, literature (either written or spoken) or choreography.

(b) „Artistic performance“ is any activity involving the artistic presentation or execution of all or part of an artistic work by a natural person, in any way, especially in the fields of music, theatre, variety shows, circus or puppetry.

3. „Impresario“ is any natural or juridical person who concludes a contract of work or employment with an artist, for the purpose of undertaking artistic activity in return for remuneration.

4. „Individual contract“ is any individual agreement concluded between an artist and an impresario. „Joint contract“ means any agreement concluded between a group of artists and an impresario.

5. „Art services agency“ refers to any juridical person who undertakes to bring the demand and supply for artistic services together, while not being a party in any

artistic working relationship that may result therefrom.

6. Under this Act, a professional card is granted to everyone to whom the above definitions apply. The conditions and mechanisms for granting the card are defined in the regulations.

Article 2

For the purposes of this Act, „artistic revenue“ is considered to be:

(a) Any monetary sums and the like, either in cash or in kind, which an artist receives in return for carrying out artistic activity.

(b) Any remuneration which an artist receives in return for ceding privileges or intellectual rights which have arisen as the result of artistic creativity or of an artistic performance.

Chapter II Relationship between Impresarios and Artists

Article 3

The contract between the impresario and the artist is concluded for a specified period of time, or for the performance of a specified artistic activity.

Article 4

The contract concluded between the impresario and the artist is considered as being a contract of work.

The contract may be a joint work contract concerning a group of artists for the presentation of a specific performance or for their jointly carrying out an artistic work. In this case the contract must include the name of each artist individually, specifying his or her remuneration. After it has been signed, the artist must be given a copy of the joint contract which, if necessary, must specify whether the performance or performances are free of charge.

A joint contract may be signed by just one artist of the group, on condition that he or she has written power of attorney signed by each artist whose name appears on the contract.

The joint contract must stipulate each artist's remuneration, next to his or her full name.

Article 5

In the case of a joint contract concerning a group of individuals, only the artists are considered to practice artistic activity within the context of the contract.

Whether the contract is an individual or joint contract, neither the method of remuneration nor the amount thereof, or the name given to the contract by the parties, alters its status as a work contract between an impresario and artists. This is so irrespective of whether the artist owns all or some of the equipment he uses, either individually or with others, as long as he participates personally in the performance.

Article 6

The artist working under contract, whatever name is given to that contract, is an employee to whom the provisions of employment law apply, unless covered by a special text in that or other laws, and taking account of the provisions issued for protecting literary and artistic works or artistic activities carried out by artists who belong to public professional organisations.

The relationship between an impresario and an artist is based not only upon the provisions of the law, but also upon respect for professional artistic ethics.

Article 7

The work contract concluded between the impresario and the artist must be written.

The work contract between the artist and the impresario must be amended whenever there is a change in the artist's professional status, the amount of remuneration or the period of the contract.

Article 8

Any arbitrary termination of the contract entitles the other party to compensation, which is estimated in accordance with the contract itself. If this issue is not covered by the contract then the provisions of employment law visàvis the arbitrary termination of contracts apply.

Chapter III Remuneration

Article 9

If the presentation or execution of the artistic activity requires more than fifteen (15) days, the artist and the impresario may establish payment dates by mutual agreement, on condition that the artist receives advance instalments every fifteen (15) days, in such a way that he or she has been fully remunerated at the termination of the contract or at the conclusion of the artistic activity.

Article 10

The amount of the remuneration must be included in the contract.

The distinction between the two forms of remuneration pursuant to paragraphs (a) and (b) of article 2 must be indicated in the contract.

Article 11

When remuneration is paid a receipt must be issued showing the applicable fees and deductions, and the shared obligations as defined in article 13 below.

Article 12

Artists benefit from the privilege defined in section 1248 of the Code of Obligations and Contracts promulgated by the Edict published on 9 Ramadan 1331 (12 August 1913), concerning the payment of any monies owed to them by the impresario from the impresario's moveable goods, in accordance with that section and the conditions defined therein.

The legal compensation arising from the arbitrary termination of the contract by the impresario is part of the same privilege and has the same standing.

Chapter IV Social Security

Article 13

Artists to whom the provisions of this Act apply benefit from legislation covering accidents in the workplace, social security and basic health cover.

The governmental authorities responsible for culture are working to establish mechanisms to finance social services for artists, in the context of current law.

Chapter V Juvenile Artists

Article 14

It is forbidden to employ any juvenile under the age of eighteen to act or appear in a public performance, without advance written permission from the labour inspector. This must be with the agreement of the juvenile's guardian and after having informed the governmental authorities responsible for culture.

The labour inspector has the right, by means of a justified decision made either of his own accord or at the request of any qualified party, to withdraw the permission he had previously granted.

Article 15

It is forbidden for anyone not undertaking research or study in the context of me-

dia or academic activities, to publish in any way, any comment, news or information concerning a juvenile under the age of eighteen, save for information connected with that juvenile's artistic activity. It is likewise forbidden to make any exploitative form of announcement aimed at inducing juveniles to practice the artistic professions by highlighting the lucrative nature of those professions.

Article 16

It is forbidden to make juveniles under the age of sixteen play dangerous games, or to oblige them to participate in performances which threaten their life, health or morals.

Article 17

If the provisions of articles 15 and 16 are infringed, the labour inspector shall request the local administrative authorities concerned to intervene to stop the offending performance, and the Public Prosecutor's Office shall be so informed.

Chapter VI Art Services Agencies Section One Establishing an Art Services Agency

Article 18

An art services agency may be established after having received authorisation from the competent authorities, as stipulated in the regulations. Thereafter it may, in exchange for payment, undertake to seek employment for artists in theatres, musical ensembles, variety shows, cinema, radio, television, cinema or circuses, or other such work in the world of entertainment.

Article 19

Authorisation to practice as defined in article 18 may only be granted to art services agencies established in the form of commercial companies.

An authorisation may not be granted, or maintained, for an art services agencies run by an individual who has suffered a definitive conviction for a crime against morality.

Article 20

The request for authorisation to practise must include information about the art services agency, particularly the following: its address, the nationality of the director, the nature of the artistic activities it intends to pursue, models of the contracts it uses as per the regulations, its account number and the amount of its capital.

The art services agency may at any time be asked to provide supplementary information.

Section Two Art Services Agencies' Fees

Article 21

Staff of art services agencies, when undertaking their function of seeking employment for artists, may not receive or accept deposits or collateral of any kind.

The impresario alone bears responsibility for the fees requested by the art services agency, while the artists employed pay nothing.

Article 22

The amount of the fees art service agencies receive from impresarios may be no more than: 2 per cent of the artist's remuneration for periods of employment not exceeding fifteen days. 5 per cent of the artist's remuneration for periods of employment between fifteen days and one month. 10 per cent of the artist's remuneration for periods of employment of longer than one month.

For the purposes of this article, remuneration is calculated as per the remuneration defined under paragraph (a) of article 2.

Article 23

Art services agencies must keep records in order to allow monitoring of the extent to which employment provisions in the artistic world are respected. The form and requirements of this register are defined in the regulations.

Chapter VII Exceptional Measures

Article 24

Employees and officials of the public administration, local authorities or public institutions may practise artistic activity outside working hours, either on their own account or for third parties, on condition that such activity does not have repercussions on the productivity of their work, and that it is not of a preponderantly commercial nature.

Article 25

Payment associated with artistic activities carried out by the category of persons defined in article 24 for the State, local authorities, public institutions or agencies in which the State holds at least 50 per cent of the capital, are not considered as a double wage.

Article 26

If the performance of the artistic activity necessitates absence from the workplace, the employee or official may take unpaid leave. This must not exceed fifteen days in six months and is renewable once.

Article 27

A contract between the public administration and an artist may be concluded individually and directly, notwithstanding any laws to the contrary, merely on the basis of a sworn statement on the part of the artist including his or her name, family name, national ID card number if Moroccan, passport or residency card number if a foreigner, current account number in a post office, bank or the public treasury, and an undertaking to perform the contracted artistic activity as per the agreed conditions and times.

Chapter VIII Violations and Penalties Section One Violations

Article 28

Police officers, as well as officials appointed by the administration for the purpose, have the duty of

establishing whether violations, as defined in this Act and the texts issued for its implementation, have taken place.

Section Two Penalties

Article 29

The following acts are punished with a fine of between 300 and 500 dirhams: Employing juveniles under the age of eighteen in contravention of article 14 of this Act. Publishing information about a juvenile under the age of eighteen, other than information associated with that juvenile's artistic activity. Inducing juveniles to practice the artistic professions by highlighting the lucrative nature of those professions. Making juveniles under the age of sixteen play dangerous games, or participate in performances which threaten their life, health or morals.

Multiple penalties are imposed in proportion to the number of employees for whom the above provisions are not implemented, to a maximum for all fines of 20,000 dirhams.

Article 30

Anyone practising the activities of an art services agency without having obtained authorisation, pursuant to article 19 of this Act, shall be punished with a fine of between 10,000 and 20,000 dirhams.

Article 31

Any member of staff of an art services agencies who receives or accept deposits or collateral of any kind for undertaking the function of seeking employment for artists, in contravention of article 21 of this Act, shall be punished with a fine of between 10,000 and 20,000 dirhams.

Chapter IX Concluding Provisions

Article 32

All provisions contrary to this Act especially those contained in labour legislation concerning art services agencies and the employment of juveniles in artistic activities are abrogated.

APPENDIX 9 – UNESCO DEFINITION (1980)

UNESCO's recommendation on the status of the artist proposes a formal definition for all artists: 'Artist' is taken to mean any person who creates or gives creative expression to, or re-creates works of art, who considers his [sic] artistic creation to be an essential part of his life, who contributes in this way to the development of art and culture and who is or asks to be recognized as an artist, whether or not he is bound by any relations of employment of association'.

APPENDIX 10 – ADDITIONAL INFORMATION FROM THE IFACCA AND NAVA WEB SITES

D'Art Topics in Arts Policy no.1, March 2002

IFACCA and the National Association for the Visual Arts (NAVA), Australia

Most countries need some way of determining whether or not a person is a 'professional' artist for tax and benefit purposes. There is, however, little consistency in approach to definition. Some countries even have different definitions within their own jurisdictions. Moreover, there appears to be no comprehensive analysis of the impacts of different definitions. This D'Art report details five common approaches to definition:

- **Definition through membership:** A person is defined as an artist through membership of a recognised artist association
- **Definition by committee:** a committee of experts or artists' peers determines artistic status. The Netherlands' WIK scheme and Canada's Status of the Artist Act use this approach.
- **Definition by authority:** The taxation authority determines artistic status. The tax exemption scheme in Ireland uses this approach.

- **Definition by association with artistic output:** An artist is someone who produces art. This approach is taken in many jurisdictions, but merely replaces the question of 'What is an artist?' with 'What is art?'
- **Definition by nature of arts activity:** The artist is deemed professional if the arts work is undertaken in a businesslike manner. Tax authorities in many countries, including Canada, the United States and Australia use this approach.

The definition of an artist in Europe is not uniform. Some common approaches to definition

The methods and criteria used to define artists for tax and benefit schemes vary widely between jurisdictions. Five common approaches are set out below with examples from a number of countries. Often a mixture of these approaches is adopted.

1. Definition through membership: a person is defined as an artist through membership of a recognised artist association (eg a society of professional artists).

One consideration for determining professionalit y under Canada's Status of the Artist Act 1992 is whether an independent contractor is a 'member of an artists' association' (Department of Justice Canada, 2001; clause 18(b)iii).

Although administratively simple, this approach still begs the question of which associations are to be officially recognised. And, as Heikkinen and Karttunen (1995; 4) find, the complexity of definition is compounded by the need to adopt different membership criteria to ensure comparable definitions across the various art forms.

Members of the EC IAA and the delegates of the Latin America and the Caribbean create a IAA logo in the Atacama desert

2. Definition by committee: artistic status is determined by a committee, such as a committee of ‘experts’ or of artistic peers.

In the Netherlands, an ‘independent advisory body’ determines the professional status of artists applying for eligibility under the Income Provision for Artists Act, or ‘WIK’ (Ministry of Education, Culture and Science, 1998). In Mexico, a committee of art ‘experts’ determines and ranks ‘artists’ under a scheme to allow artists to pay taxes with works of art instead of cash (The Washington Post, 1999). Under the Canadian Status of the Artist Act (1992), a tribunal determines who is and who is not a ‘professional’ artist for the purposes of actions under the tribunal’s jurisdiction (Department of Justice Canada, 2001).

3. Definition by authority: the taxing authority determines eligibility.

Under Ireland’s acclaimed artists’ exemption scheme, artists submit a claim to the Revenue Commissioners’ Office (Revenue Commissioners’ Office, 2001). While the Office makes the final decision, it is able to consult externally in making its decision.

The obvious problem of the designation by committee or authority approaches outlined above is how to ensure objectivity, fairness, or lack of bias in decision-making. Fairness depends on how decision-making is structured and how deciding bodies are appointed and overseen. This issue is particularly relevant since ‘The Establishment’ is regularly in tension with ‘the arts’, particularly the ‘arts of social change’ (Whitaker, 1993).

4. Definition by association with artistic output: the definition of an artist derives from the definition of artistic output; ie, an artist is someone who produces art (artworks, copyrighted materials and so on).

This type of definition exists in France (Syndicat National des Sculpteurs et Plasticiens, 2001), in the UK (Inland Revenue, 2001) and in the Republic of Ireland (Coffey, 1998; section 2.4). In the case of Ireland, the Revenue Commissioners’ Office determines whether an ‘original and creative work’ has, or is generally recognised as having either cultural or artistic ‘merit’.

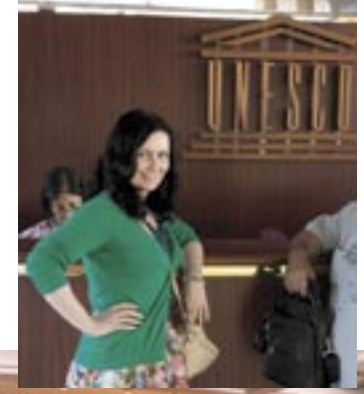
In this approach, many of the problems of defining an artist are merely substituted with problems of defining art (or art products). Comprehensive definitions therefore tend to be long and complex, as in the four-page appendix defining eligibility under Ireland’s artists exemption scheme (Revenue Commissioners’ Office, 2001). Schemes with these definitions also tend to be for the production of ‘original’ or copyrighted output, which favours ‘creative’ artists rather than ‘interpretive’ artists (see note in ‘other issues’ below).

5. Definition by the nature of arts activity: an artist is deemed professional if their arts work is undertaken in a ‘businesslike’ manner.

This type of definition is particularly evident for retail sales tax systems, such as Value Added Tax (VAT) and Goods and Services Tax (GST), and for tax averaging schemes. In these situations, determination must be made about the nature of arts work. Characteristics common to arts work pose a number of problems for making such a determination, as it is not always obvious from a financial perspective whether someone is undertaking arts work as a ‘serious’ artist or simply a ‘hobbyist.’

Executive Committee IAA / AIAP
Seoul, South Korea

Pracovní setkání IAA
Paříž, UNESCO

Asia Pacific Regional Conference IAA / AIAP
The Korea Artist’s Day
Seoul

SLOVENSKÁ VÝTVARNÁ ÚNIA
SLOVAK UNION OF VISUAL ARTS

Štatút profesionálneho umelca

pracovný materiál

pre širšiu medzinárodnú diskusiu

..... 2013: priebežný sumár
..... informácie a reakcie z 22 krajín 4 svetadielov
..... komentáre
..... návrhy
..... ukážky legislatívnych noriem z viacerých krajín
..... 2014: aktuálny stav na Slovensku
..... dokumenty a publikácie súvisiace s témou

Pavol Kráľ, 2014

MINISTERSTVO KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

FICDC

CEDC

OBSAH

I / Niekoľko slov na úvod	5
II / Kto sa zapojil do diskusie	6
III / Pokus o zmapovanie celkovej situácie – stav k novembru 2013	6
IV / Stručné zhrnutie reakcií zo zahraničia	12
1. Australia / Austrália	12
2. Austria / Rakúsko	12
3. Canada / Kanada	15
4. Chile / Čile	17
5. Croatia / Chorvátsko	17
6. Denmark / Dánsko	18
7. Finland / Fínsko	18
8. France / Francúzsko	19
9. Germany / Nemecko	20
10. Greece / Grécko	21
11. Iceland / Island	21
12. Lithuania / Litva	21
13. Malta / Malta	23
14. Mexico / Mexiko	23
15. Morocco / Maroko	24
16. Netherland / Holandsko	24
17/ Norway / Nórsko	25
18/ Romania / Rumunsko	26
19/ Serbia / Srbsko	29
20/ Slovakia / Slovensko	30
21/ South Africa / Juhoafrická republika	31
22/ United Kingdom / Veľká Británia	33
V / a / Analýza definície umelca	34
V / b / Dotazník a sprievodný mail s vysvetlením	39
V / c / Slovensko - koncept štatútu registrovaného umelca	40
V / d / Vyjadrenia k návrhu - Slovensko	42
V / e / Vyjadrenia k štatútu umelca - Canada / Kanada	50
V / f / Croacia / Chorvátsko ZÁKON O PRÁVACH SLOBODNÝCH UMELCOV ...	58
V / g / Litovská republika: Zákon o štatúte umelca	61
V / h / Maroko: Štatút umelca	67
V / i / Definícia UNESCO	72
V / j / Austrália informácie z webovej stránky IFACCA a NAVA	72
VI / Záver: Čo sa zmenilo od iniciovania medzinárodnej diskusie k štatútu umelca v roku 2012 a od spracovania zhrňujúcej analýzy v roku 2013? Aký je stav ku koncu roku 2014?	73
VII / Zoznam niektorých dokumentov a publikácií, súvisiacich s témou	90

Dovoľte mi poďakovať sa všetkým, ktorí sa akoukoľvek formou podielali na príprave tohoto pracovného materiálu, pretože bez ich spolupráce by nevznikol:

- predstaviteľom medzinárodných organizácií umelcov, kolegom v IAA Europe, IAA/AIAP, IFCCD, ECCD a ECA, ktorí iniciatívu podporili a prispeli k jej šíreniu medzi organizáciami umelcov

- zástupcom umelcov z mnohých krajín i Slovenska, ktorí reagovali na náš návrh a poslali nám nielen vyplnený dotazník, ale neraz aj širší komentár

- kolegom z Grémia SKKD: bez ich iniciatívy, mnohoročného úsilia a vecnej, otvorenej a konštruktívnej spolupráce by na Slovensku nevznikla šanca na uvedenie štatútu umelca do reálneho života

- širšiemu okruhu spolupracovníkov vo Vedení Slovenskej výtvarnej únie, v Koaličnej rade SKKD, našim predchodcom, ktorí túto otázku otvorili na Slovensku už v 90-tych rokoch, či tým, ktorí sa zúčastnili na prekladani zozbieraných podkladov alebo podporili našu iniciatívu akoukoľvek inou formou

- ministrom kultúry SR Marekovi Maďaričovi a jeho spolupracovníkom na MK, ktorí svojim pochopením pre riešenie tohoto problému nám dodali chuť a silu pripraviť vecné podklady a konštruktívne návrhy a naštartovať celú túto medzinárodnú diskusiu

I/ NIEKOĽKO SLOV NA ÚVOD

Vážené kolegyně a kolegovia,

máte v rukách predbežný **výsledok efektívnej medzinárodnej spolupráce**: slovenský návrh definície profesionálneho umelca a dotazník k štatútu profesionálneho umelca som v priebehu rokov 2012 - 2013 osobne prezentoval v troch celoeurópskych (IAA Europe, ECCD, ECA) a dvoch celosvetových organizáciách umelcov (IAA/AIAP, IFCCD) a dostal som odpovede od členov všetkých z nich, napr.:

Ericarts: Nemecko (Prof. Andreas Wiesand)

International Association of Art Europe (IAA Europe): Francúzsko (Anne Pourny), Nórsko (Grete Marstein)

IAA/AIAP: Čile, Juhoafrická republika (A. Loubser), Mexiko (R. M. Burillo)

International Federation of Coalitions for Cultural Diversity (IFCCD): Austrália (Ray Argall), Maroko (El Hassane Neffali), Kanada (výrazne pomohol obzvlášť Charles Vallerand, generálny tajoník IFCCD, ktorý sprostredkoval viacero odpovedí – nielen pozitívnych, ale aj veľmi erudovaných a komplexných), Rakúsko (Yvonne Gimpel)

International Federation of Arts Council and Cultural Agencies (IFACCA): Austrália (Sarah Gardner)

European Council of Artists (ECA): Malta (Narcy Kalemata), Dánsko (Elisabeth Diedrichs), Fínsko (Ilkka Niemeläinen), Litva (Cornelius Platelis)

Prečo sa Štatútom umelca zaoberáme?

Úsilie o zlepšenie právneho a sociálneho postavenia umelcov patrí k hlavným cieľom Slovenskej výtvarnej únie i Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, rovnako je súčasťou agendy viacerých medzinárodných asociácií umelcov, s ktorými dlhodobo spolupracujeme.

Jednou z možností, ktoré by mohli pomôcť na ceste k naplneniu tohoto cieľa, je prijatie právnej normy - štatútu umelca, o ktorom sa na Slovensku diskutuje už dve desaťročia. V súčasnosti vidíme šancu prejsť od dlhých diskusií k reálnym riešeniam: na stretnutí zástupcov Grémia SKKD s ministrom kultúry v máji 2012 došlo k neformálnej dohode o zriadení pracovnej skupiny s cieľom analyzovať situáciu a pripraviť koncept štatútu umelca. Prvé pracovné stretnutia pracovnej skupiny, zloženej zo zástupcov ministerstva kultúry a Grémia SKKD, sa uskutočnili už v priebehu mesiacov jún – august 2012. Koncom roku 2012 bola pracovná skupina k štatútu umelca zriadená aj oficiálne, a to pri Rade vlády SR pre kultúru.

S cieľom konštruktívne prispieť k dosiahnutiu reálneho výsledku:

a/ **Priebežne analyzujeme situáciu a názory samotných umelcov tak na Slovensku, ako aj v zahraničí:** na jeseň 2012 som vypracoval analýzu k základnej otázke štatútu – koho sa má týkať (viď príloha V/a) a dotazník (viď príloha V/b). Tieto základné materiály som osobne prezentoval v 5 medzinárodných organizáciách a rozoslal aj písomne spolu so sprievodným textom našim partnerským organizáciám a ich členom (IAA, IAA Europe, ECA, IFCCD, ECCD).

Následne som pripravil - s veľkou pomocou mojich kolegov zo Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu a Slovenskej výtvarnej únie - sumarizáciu názorov, informácií ako i príklady súvisiacich právnych úprav z 22 štátov 4 kontinentov. Problémy a otázky, s ktorými sa stretávame v diskusiách, sa často opakujú alebo sú veľmi podobné. Táto analýza poskytuje odpovede z mnohých krajín, dáva nám možnosť porovnávať a uľahčiť hľadanie racinálnych riešení.

b/ **Na základe získaných informácií sa snažíme zjednocovať postoje umelcov pri hľadaní prijateľných a realizovateľných riešení,** a to tak z pohľadu umelcov, ako i štátu: kľúčovú úlohu na Slovensku zohráva Grémium SKKD a Koaličná rada SKKD, ale aktivity vyvíja i SVÚ a ďalšie partnerské organizácie. Infomácie sú dostupné na webe SKKD. K téme prebehli mnohé pracovné stretnutia a diskusie.

c/ **Grémium SKKD vypracovalo úvodný koncept štatútu umelca** ako podklad pre rokovanie pracovnej skupiny pri Rade vlády pre kultúru SR (viď príloha V/c).

Predbežné výsledky a súhrn reakcií, ktoré som dostal z mnohých krajín, obsahuje časť IV. Podrobnejšie vyjadrenia i konkrétne znenie zákonov z niektorých krajín, kde sú už súčasťou reálneho života uvádzam v prílohe: Kanada – príloha V/e, Chorvátsko príloha V/f, Litva - príloha V/g , Maroko príloha V/h).

Nepochybujem o tom, že medzinárodná spolupráca v tejto oblasti môže byť užitočná pre všetky zúčastnené strany: napriek odlišnostiam v právnych systémoch i rozdielnemu aktuálnemu stavu právneho a sociálneho postavenia umelcov v jednotlivých krajinách výmena skúseností či dokonca definovanie základných pojmov či prvkov systému – štatútu umelca - môže ušetriť čas i energiu a hlavne priniesť efektívnejšie riešenia. A to tak v prospech umelcov ako i spoločnosti.

Medzinárodná diskusia, ktorú rozprúdil tento návrh, ešte prebieha. 10th General assembly of International Association of Art Europe 2013, October 5, Oslo, Norway:

1/ schválilo odporúčanie: IAA Europe vyzýva vlády členských štá-

tov, aby s ohľadom na tvorivý príspevok umelcov ku kultúrnemu rozvoju jednotlivých národov zobrali do úvahy pozitívne skúsenosti so špecifickými zákonmi ako je Štatút umelca a uviedli - v rámci procesu zlepšovania sociálnych garancií, tvorivých a pracovných podmienok i daňového systému - najlepšie myšlienky do reálneho života.

2/ schválilo prípravu medzinárodnej konferencie k otázke Štatútu umelca v Jeruzaleme na jeseň roku 2014.

Vzhľadom na prebiehajúci konflikt a nepokojnú situáciu v Izraeli sme konferenciu odložili: uskutoční sa v októbri 2015 v Plzni, ako súčasť podujatia Plzeň – Európske hlavné mesto kultúry. Prípravu zabezpečí SVÚ v spolupráci s Medzinárodným bienále kresby Plzeň, IAA/AIAP a IAA Europe.

Veľmi nás tešia pozitívne reakcie z krajín, kde sa aktuálne zaoberajú štatútom umelca, ako napr. v Maroku. Príklad – mail zo 7.10.2013 od generálneho tajomníka IFCCD Charlesa Valleranda z Kanady:

„Priatelja, v piatok som sa stretol s prezidentom Marockej koalície Hassanom El Neffali a ministrom kultúry pánom Aminom Sbihi. Hassan je teraz jeho poradca. Veľmi sa zaujímajú o výsledky vášho prieskumu v súvislosti s právnou definíciou umelcov, pretože aktívne pracujú na reforme vnútroštátnych právnych predpisov. Pavol, máš predstavu, kedy budú výsledky k dispozícii? Všetko najlepšie, Charles.“

Želáme všetko najlepšie kolegovi Hassanovi El Neffali a všetkým ostatným. Dúfame, že táto analýza im aspoň trochu pomôže pri ich úsilí.

Iniciovali sme medzinárodnú diskusiu o tejto otázke s cieľom zmapovať situáciu vo svete a konštruktívne tak prispieť k riešeniu problémov na Slovensku, a zároveň s cieľom pokúsiť sa vypracovať rámcové odporúčanie, ktoré by bolo prijateľné tak pre umelcov, ako i jednotlivé vlády.

Majte prosím na pamäti, že sa jedná o prácu v procese, ktorá sa zameriava - ako prvý krok - najmä na otázku, kto by mal byť zahrnutý v štatúte umelca.

Druhým krokom je analyzovať konkrétne opatrenia na riešenie špecifických problémov umelcov v rôznych krajinách.

Proces sa ešte neskončil. Budeme veľmi radi, ak dostaneme reakcie, komentáre a obzvlášť tie informácie, ktoré ešte v analýze chýbajú.

Na analýze pracujeme priebežne, dobrovoľne a nad rámec našich bežných povinností. Ospravedňte preto, prosím, drobné chyby či nepresnosti, ku ktorým mohlo prísť napr. pri preklade. Uvítame upozornenia na prípadne chyby či akékoľvek ďalšie vecné vyjadrenia k nastoleným otázkam. Ešte raz vďaka všetkým, ktorí sa už zúčastnili – alebo sa ešte len chystajú zúčastniť – v tejto diskusii.

II/ Kto sa zapojil do diskusie – aktuálny stav

Na výzvu zapojiť sa do diskusie, vyjadriť sa k nášmu návrhu a odpovedať na dotazník reagovali desiatky umelcov, organizácií či asociácií umelcov spolu z 22 štátov 4 svetadielov – Európy, Ameriky (severnej, strednej i južnej), Afriky a Austrálie, a to:

Australia / Austrália, Austria / Rakúsko, Canada / Kanada, Chile / Čile, Croacia / Chorvátsko, Denmark / Dánsko, Finland / Fínsko, France / Francúzsko, Germany / Nemecko, Greece / Grécko, Island / Island, Lithuania / Litva, Malta / Malta, Mexico / Mexiko, Morocco / Maroko, Netherland / Holandsko, Norway / Nórsko, Romania / Rumunsko, Serbia / Srbsko, Slovakia / Slovensko, South Africa / Juhoafrická republika, United Kingdom / Veľká Británia

V prvej časti tejto publikácie nájdete informácie spracované v novembri 2013: sú tu zahrnuté základné informácie o štatúte umelca, komentáre, analýzy a informácie poskytnuté našimi partnermi v uvedených 22 krajinách po celom svete.

V poslednej časti nájdete informácie o stave ku koncu roku 2014 na Slovensku: čo sa zmenilo od iniciovania medzinárodnej diskusie k štatútu umelca v roku 2012 a od spracovania zhrňujúcej analýzy v roku 2013.

III/ Pokus o zmapovanie celkovej situácie – priebežné hodnotenie

V ZÁSADĚ MOŽNO KONŠTATOVATĚ, ŽE:

- prístup k riešeniu problematiky umenia a umelcov z pohľadu štátu má rôzne podoby: v niektorých krajinách existujú komplexné a špecifické právne normy typu štatút umelca, v iných sú špecifické opatrenia – neraz veľmi zaujímavé a účinné - súčasťou iných zákonov,

- napriek zložitosti problematiky, rozdielnosti prístupu z hľadiska špecifických potrieb jednotlivých oblastí umenia – výtvarné umenie, hudba, divadlo, film, literatúra atď, v reakciách jednoznačne prevažovali pozitívne odpovede, pochopenie podstaty problematiky, podpora predloženému návrhu, záujem o výsledky našej analýzy i neraz prejavená ochota spolupracovať v tejto otázke i v budúcnosti.

Výber podstatných častí reakcií nájdete v nasledujúcej časti. Pokúsim sa na úvod reagovať najmä na niektoré nejasnosti či pochybnosti, ktoré zaznievajú v diskusiách či odzneli v komentároch, a zároveň upresniť, čo je cieľom celej tejto iniciatívy – v záujme toho, aby sme sa „nestratili“ v problémoch, ktoré daný návrh ambíciu riešiť nemá.

1/ Cieľom nie je zhoršiť situáciu či diskriminovať „UMELCOV“ (umelcov v zmysle definície UNESCO, ktorú plne rešpektujeme), ich situáciu náš návrh nijako nemení a nemá ambíciu riešiť – nie je to v možnostiach tohoto konkrétneho návrhu; samozrejme to neznamena, že riešenia neexistujú: i na Slovensku aktívne podporujeme – i ja osobne - návrhy, ktoré iným spôsobom riešia situáciu „umelcov“ v tom najširšom zmysle slova – napr. podpora záujmovej umeleckej činnosti (čiže umeleckej činnosti, ktorej cieľom nie je finančný príjem), grantový systém, financovanie kultúry a umeleckých aktivít zo strany štátu, podpora estetického výchovy, atď.

Čiže návrh definovať **PROFESIONÁLNEHO UMELCA** a riešiť jeho špecifické problémy neznamena odmietanie **INÝCH** návrhov, ktoré budú mať ambíciu riešiť **INÉ** špecifické problémy umelcov, ktorí príjem z umeleckej činnosti nemajú: iniciatívy z akejkolvek strany sa medze nekladú.

2/ Zároveň hovoríme, že ak nevieme v rámci jedného návrhu vyriešiť VŠETKY problémy umelcov, nie je to dôvod rezignovať a vzdať sa návrhu, ktorý môže pomôcť riešiť problémy VEĽKEJ ČASTI UMELCOV: cieľom je otvoriť cestu k riešeniu špecifických problémov tej časti umelcov, ktorých umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme a má teda dopad na ich dane či sociálne zabezpečenie (preto na rozlíšenie od širšej skupiny „umelcov“ používame v tejto analýze výraz „profesionálny umelec“).

Dovoľte citovať aspoň jedno z mnohých vyjadrení - **DEFINOVANIE PROFESIONÁLNEHO UMELCA** - EXTRACTS FROM NEIL CRAIG ASSOCIATES REPORTS Report for Province of Ontario – 2007:

Z rozličných dôvodov, vrátane udržania profesionálnych štandardov, spôsobilosti pre získavanie grantov, cien a prístupov k podporným systémom, umelecké organizácie i umelecké agentúry majú potrebu rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami a tými, ktorí len občas napíšu článok, namaľujú obraz alebo si zahrajú v hre. Všetky zväzy, združenia a spolky, ktoré zastupujú a prezentujú umelcov majú objektívne kritériá pre členstvo, ktorými rozlišujú medzi profesionálnymi umelcami a amatérmi.

3/ Cieľom nie je vymyslieť niečo absolútne nové, naopak:

- cieľom je otvoriť medzinárodnú odbornú diskusiu o tom, ČO UŽ REÁLNE EXISTUJE vo viacerých krajinách, a to buď vo forme špecifického zákona - štatútu umelca (viď Kanada, Litva, Chorvátsko, Maroko), alebo vo forme špecifických opatrení pre umelcov ako súčasť iných zákonov

- cieľom je - na základe pozitívnych príkladov z praxe - pokúsiť sa spoločne dopieť k univerzálnemu a životaschopnému RÁMCOVÉMU modelu štatútu profesionálneho umelca, ktorý by mohol pomôcť k zlepšeniu situácie v krajinách, kde takýto legislatívny rámec zatiaľ chýba a iné opatrenia nie sú dostatočné a samozrejme pokúsiť sa – po rokoch diskusií – uviesť štatút profesionálneho umelca do reálneho života na Slovensku.

4/ Cieľom nie je a ani nemôže byť - ani v prípade, že ku konsensu v otázke štatútu profesionálneho umelca dospejeme – VNÚTIŤ ho umelcom, asociá

ciam, či dokonca štátom (reagujem na obavu vyjadrenú vo vyjadrení kolegu a priateľa z Juhoafrickej republiky Antona Loubsera: „Pokiaľ ide o Južnú Afriku, možno o väčšinu afrických krajín, pri rozhodovaní o tom, kto je profesionálnym umelcom, naďalej hrajú dôležitú úlohu tradičné národné hodnoty, remeslá atď. Musíme byť opatrní, aby sme neodvratne nepodporovali kritiku, ktorá sa občas vyskytuje v mimo európskych kruhoch, že európske krajiny (a USA) majú tendenciu diktovať svetu.“

a/ Cieľom nie je a nemôže byť ktorejkoľvek krajine niečo DIKTOVAŤ, nikto z nás takúto moc nemá. Prípadný rámcový model môže byť maximálne OD-PORÚČANÍM, či vďaka konkrétnym príkladom INŠPIRÁCIOU pre umelcov na hľadanie konkrétnych riešení v jednotlivých krajinách, či už čiastkových alebo zásadnejších – prínosom a inšpiráciou môže byť už samotná diskusia; zodpovednosť pri rozhodovaní však VŽDY zostane na jednotlivých krajinách.

b/ Nie je podstatné KTO s návrhom prišiel, či prišiel z Európy alebo inej časti sveta, podstatné je, ČI návrh resp. CELÁ TÁTO DISKUSIA MÔŽE UMELCOM POMÔCŤ: na obavy vyjadrené v mene Afriky je možno najlepšou odpoveďou zaujímavý príklad práve z Afriky – napr. ochrana umelca zadaná v zákonoch Maroka (napr. Kapitola III / Odmena Článok 9 – viď príloha V/g) alebo príklad z inej neeurópskej krajiny – Mexika (zaujímavá možnosť umelcov zaplatiť dane v naturáliach, svojimi umeleckými dielami). Možno práve toto môže byť inšpiráciou v niektorých krajinách: prečo máme dopredu vychádzať z toho, že v neeurópskej krajine sa dobrý nápad zrodiť nemôže? Verím, že dobré nápady tam sú, a úprimne si želim, aby pribúdali.

c/ Ešte jedna poznámka na neopodstanené obavy tlmočené v mene neeurópskych krajín: áno, je realitou, že právne a sociálne postavenie umelcov je v jednotlivých krajinách sveta veľmi rozdielne. Rozdiely existujú i v rámci samotnej Európy. Bolo by však nerealistické očakávať, že táto diskusia či prípadný návrh zásadne zmenia situáciu v krajinách, kde je sociálne a právne postavenie na dobrej či veľmi dobrej úrovni: verím, že môže priniesť pozitívne impulzy aj pre tieto krajiny (vždy je čo zlepšovať a rovnako dôležité je zabrániť zhoršovaniu, pre ktoré sa vždy dôvod nájde – napr. prebiehajúca ekonomická či finančná kríza), ale najväčší zmysel môže mať táto diskusia právo pre krajiny, kde právne a sociálne postavenie umelcov DOBRÉ či USPOKOJIVÉ ešte NIE JE: do tejto skupiny nepochybne patrí aj Slovensko.

d/ Súhlasím však s názorom Antona Loubsera, citujem: „Pokiaľ ide o Južnú Afriku, možno o väčšinu afrických krajín, pri rozhodovaní o tom, kto je profesionálnym umelcom, naďalej hrajú dôležitú úlohu tradičné národné hodnoty, remeslá atď.“ Súhlasím, a práve preto sa síce pokúšame s pomocou tímu kolegov zosumarizovať všetky konkrétne príklady, ku ktorým sa – i Vašou zásluhou – vieme dostať a pripájam aj konkrétny slovenský model, na ktorom pracujeme, ale zároveň opakovanne hovorím, že cieľom prípadného medzinárodného konsensu môže byť v súčasnosti len dohoda o rámcovom modeli štatútu: konkrétne nastavenie prísností kritérií musí zostať – práve pre veľké rozdiely v

tradíciách, reálnom stave právneho systému, nastavení sociálneho zabezpečenia či aktuálnych prioritách – na dohode medzi umelcami a zástupcami konkrétneho štátu.

Keďže celú túto medzinárodnú diskusiu o definovaní profesionálneho umelca a o štatúte umelca sme naštartovali v súvislosti s aktuálnou vecnou diskusiou medzi umelcami a zodpovednými predstaviteľmi ministerstva kultúry na Slovensku (a robíme všetko preto, aby sme dospeli k reálnym výsledkom), dovoľm si predstavu o rámcových podmienkach ilustrovať na základe kompromisného návrhu, ku ktorému sme predbežne po dlhých diskusiách zástupcov umelcov na Slovensku dospeli. Návrh vznikol nezávisle od zákonných úprav v iných štátoch, späťne ich však porovnávame a aj napriek rozdielom zisťujeme prekvapujúce – aj keď logické - podobnosti, ktoré by možno mohli byť základom rámcových podmienok štatútu umelca, použiteľných aj v iných krajinách.

Základné všeobecné podmienky slovenského návrhu ŠTATÚTU PROFESIONÁLNEHO UMELCA

a/ dobrovoľnosť: umelec by mal byť považovaný za profesionálneho umelca, len keď o to sám prejaví záujem

b/ príjem z umeleckej činnosti: aj keď pôvodne sme sa snažili túto podmienku vylúčiť, dospeli sme k záveru, že je potrebná, pretože patrí k dôležitým poznávacím znakom práve tejto skupiny umelcov (keďže cieľom je otvoriť cestu k riešeniu špecifických problémov tej časti umelcov, ktorých umelecká činnosť sa podiela na ich príjme a má teda dopad na ich dane či sociálne zabezpečenie)

c/ jednoduchosť, otvorenosť a transparentnosť systému: systém musí jasne stanovených transparentných kritérií umožňovať prechod zo širšie definovanej kategórie „umelec“ do užšie definovanej skupiny „profesionálny umelec“

d/ šanca na zapojenie pre všetkých, ktorí sú aktívnou súčasťou umenia a umeleckej tvorby, a to stanovením 3 alternatívnych podmienok, umožňujúcich akceptovanie už po splnení jednej z nich; umelec by bol posudzovaný v zmysle štatútu profesionálneho umelca ak:

získal odborné vzdelanie

alebo

je členom všeobecne uznávanej organizácie umelcov pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie

alebo

je vo svojej umeleckej oblasti uznávanou osobnosťou s preukázateľnými výsledkami.

e/ presunutie časti zodpovednosti na umelcov: v zmysle praxe z viacerých štátov (viď príklady v bodoch IV a V) nie štát, ale samotní umelci by mali možnosť rozhodnúť (prijatím do asociácie resp. posúdením, kto je osobnosť)

f/ ochrana proti dôsledkom subjektívneho rozhodovania: nikto by nemal mať na rozhodovanie monopol, a zároveň umelec by mal mať možnosť vybrať si z niekoľkých alternatív tú, ktorá je preňho najvhodnejšia.

Prečo práve navrhnuté 3 kritéria (vzdelanie/asociácie/osobnosť): navzájom sa dopĺňajú, pre každé existujú logické dôvody:

Ad prvé kritérium - odborné vzdelanie: dá sa síce súhlasiť s výhradami, ktoré sa občas objavujú - že škola z nikoho umelca neurobí, ale na druhej strane:

- Dá sa tvrdiť, že ak má niekto talent, absolvovanie odborného vzdelania jeho talent oslabí? Zrejme nie.

- Nie je pravda, že na kvalitných odborných umeleckých školách je samozrejmosťou talentová skúška, že ďalšie množstvo skúšok musí študent absolvovať počas štúdia, absolvovanie akadémie či inej umeleckej školy je opäť spojené so skúškami – čiže znovu a znovu je potrebné preukazovať, že dotyčná osoba na to „má“? Nepochybne áno.

- Nie je pravda, že **vzdelanie je základom rozvoja v akejkoľvek oblasti ľudskej činnosti**? Nie je to dostatočný dôvod, aby sme získanie, rozširovanie, dopĺňanie vzdelania, celoživotný proces vzdelávania podporovali aj v umení? Som presvedčený, že áno: získavanie odborných, technických a technologických skúseností a zručností, teoretických vedomostí (estetika, dejiny umenia, filozofia atď), už samotné obdobie niekoľkých rokov, strávených v umeleckom prostredí pri intenzívnom riešení zadaní v oblasti umeleckej tvorby môže (aj keď sa to nemusí stať v každom prípade) otvoriť adeptovi umenia netušené nové horizonty.

Je samozrejme pravdou, že v umení existujú a budú vždy existovať výnimky – čiže jednotlivci, ktorí sa v umení nesporne presadili napriek absencii odborného vzdelania, ale navrhnutý systém ich nediskriminuje: dve z troch možností odborné vzdelanie nevyžadujú.

Preto som presvedčený, že vzdelávanie aj v umeleckej oblasti treba podporiť všetkými dostupnými prostriedkami: v súlade s praxou vo viacerých krajinách (v niektorých prípadoch sa vyskytuje dokonca ako bezpodmienečná podmienka) by ako kompromis aspoň ako jedno z viacerých kritérií súčasťou štatútu profesionálneho umelca byť malo.

Konkrétny požadovaný stupeň vzdelania by mohol byť už vecou jednotlivých krajín.

Ad druhé kritérium - členstvo vo všeobecne uznávanej organizácii umelcov, pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie.

To, či budú vznikať kvalitné umelecké diela, nezávisí od asociácií umelcov ani ministerstiev kultúry: o samotnom umeleckom diele rozhoduje predovšetkým umelec. Ale o tom, aké sú všeobecné podmienky pre umeleckú tvorbu, aké sú

zákony, či sa v konečnom dôsledku umelec dokáže svojou tvorbou aj užiť, či sa kultúra a umenie budú rozvíjať alebo zstanú na okraji záujmu spoločnosti, o tom vo veľkej miere nerozhoduje samotný umelec, ale skôr štát, ministerstvá kultúry atď. Právne a sociálne postavenie umelcov, stratégia rozvoja kultúry, postoj verejnosti ku kultúre a umeniu nie je raz navždy daný: je to proces, ktorý sa kontinuálne vyvíja – a to k lepšiemu, ale neraz i k horšiemu... A preto je v záujme samotných umelcov, aby existovali silné, akcieschopné asociácie umelcov, ktoré sú schopné byť v otázkach sociálneho a právneho postavenia umelcov a iných zásadných otázkach kultúry a umenia pre štát dôstojným partnerom, schopným reprezentovať a brániť záujmy umelcov. Bez takýchto silných národných asociácií by neexistovala (resp. bola výrazne obmedzená) ani širšia medzinárodná spolupráca (IAA Europe, IAA/AIAP, ECA, ECCD, IFCCD a ďalšie organizácie), ktorá má a mala by mať ambíciu lobovať v prospech presadzovania konštruktívnych riešení v oblasti umenia na širšom medzinárodnom fóre (EK, EU, OSN, ...).

Preto som presvedčený, že je v záujme umelcov aj touto formou členstvo v asociáciách podporiť. Samozrejme nie ako ultimátum, ale ako možnosť výberu, ako jednu z niekoľkých alternatív.

Poznámka: Vo vašich vyjadreniach (viď body IV a V) ste takúto možnosť viacerí podporili, rovnako je už teraz súčasťou reálneho života v niektorých krajinách. Presnejšie definovanie podmienok (ktoré asociácie môžu byť pre tento účel uznávané v konkrétnych krajinách) by mohlo zostať predmetom samostatného rozhodnutia v daných krajinách: napr. požadovaná minimálna veľkosť asociácie určite bude iná vo veľkých krajinách (napr. Čína či Nemecko) v porovnaní s malými (Monako či Lichtenstein).

Ad tretie kritérium - osobnosť: posledná možnosť – akceptovanie nesporných osobností, bez skúmania toho, či a aké majú vzdelanie, i bez toho, aby sme ich „nútili“ byť členmi nejakej asociácie, dopĺňuje predchádzajúce dve alternatívy a dáva dostatočný priestor na vecné riešenia v duchu reálneho stavu kultúry a fair play.

Rozhodnutie o tom, kto je osobnosť v danej oblasti umenia by opäť malo zostať na rozhodnutí umelcov samotnej krajiny, s ohľadom na reálnu situáciu.

Na záver by som chcel zopakovať, že rokovanie so štátom, s cieľom postupne, krok za krokom a v súlade s reálnymi možnosťami daného štátu usilovať o zlepšovanie právneho a sociálneho postavenia umelcov, nie je nikdy ľahké, ale s informáciami a pozitívnymi konštruktívnymi riešeniami a so širšou medzinárodnou podporou je to pre obidve strany aspoň o trochu ľahšie.

PRETO považujeme za dôležité venovať sa aj tejto problematike - štatútu profesionálneho umelca. Niektoré kritéria sa zdajú byť jasné už teraz. K ich zmapovaniu má napomôcť aj táto analýza a otvorená širšia medzinárodná diskusia.

IV/ STRUČNÉ ZHRNUTIE JEDNOTLIVÝCH REAKCIÍ, vrátane skráteného výberu zaujímavých citácií

1. AUSTRALIA / AUSTRÁLIA

Dve rozsiahle, navzájom nezávislé odpovede, ktoré možno hodnotiť ako pozitívne, poskytujú zaujímavé a užitočné informácie (k definícii umelca i k právnym predpisom v oblasti kultúry v 50 štátoch sveta), niekoľko citátov:

RAY ARGALL, PRESIDENT, AUSTRALIAN DIRECTORS GUILD AND
PRESIDENT OF THE AUSTRALIAN COALITION FOR CULTURAL DIVERSITY

Je trochu obtiažne, snažiť sa definovať postavenie umelca, my v Austrálii ešte stále čakáme na vlastnú národnú kultúrnu politiku, ktorá má byť spracovaná prostredníctvom vlády.

Súčasná situácia je nasledovná: postoj daňového úradu je jasný, umelca hodnotí čisto na základe jeho ekonomickej činnosti (dôkazy, že si na svoje živobytie zarábajú svojou tvorbou), avšak v oblasti sociálneho zabezpečenia to nie je také jasné, uplatňuje sa celý rad iných hľadísk. Dúfame, že NCP to bude riešiť, pretože rovnaká odpoveď na dane a sociálne zabezpečenie neexistuje.

Môžem dať do obehu v našej koalícii otázku, či existujú nejaké ďalšie ukazovatele, ktoré by mohli priniesť odpovede na vaše otázky. Umelci pracujú v rôznych tvorivých odvetviach, ktoré majú často rozdielne pravidlá a definície, rôzne mechanizmy podpory od vlád, ktoré prinášajú ich ďalšie vlastné definície oprávnenosti. Pre tých, ktorí pracujú na poli umenia, od hudobníkov až po vizuálnych umelcov atď., sa môžu odpovede na otázky značne líšiť. (pozn Král: autor textu myslí naše otázky z dotazníka)

SARAH GARDNER, EXECUTIVE DIRECTOR, INTERNATIONAL FEDERATION OF ARTS
COUNCILS AND CULTURAL AGENCIES - S.Gardner@australiacouncil.gov.au

Vaša otázka je veľmi dôležitá a je jednou z prvých vecí, ktorou sa neustále IFAC-CA zaoberá v otázkach nášho vlastného umeleckého výskumu.

Informácia o našej správe uverejnenej v roku 2002 - „Definícia umelca na účely daní a dávok“ je k dispozícii na adrese <http://www.ifacca.org/topic/defining-artists-for-tax-and-benefit/>. Dúfam, že bude prínosom pre vašu debatu – napriek tomu, že definícia má už desať rokov. Prosím, dajte nám vedieť, ak by naša vzájomná spolupráca mohla byť užitočná napríklad pri šírení informácií, alebo prístupe k jej aktualizácii.

Je tiež potrebné poznamenať, že na Kompendiu kultúrnych politík www.culturalpolicies.net (pre Európu) a na medzinárodnej verzii WorldCP www.worldcp.org (konkrétne pozri <http://www.worldcp.org/profiles-structure.php>) vyvíjame celú 5. sekciu na „právne predpisy v oblasti kultúry“ – takže si tam môžete pozrieť predpisy takmer 50 krajín sveta.

2. AUSTRIA / RAKÚSKO

YVONNE GIMPEL, AUSTRIAN COMMISSION FOR UNESCO
AND AUSTRIAN COALITION FOR CULTURAL DIVERSITY

Odpoveď z krajiny, ktorá je nám geograficky a nakoniec aj historicky blízka (“Po-
zdravujeme z veľkého bratislavského predmestia - z Viedne” - odpoveď P.Kráľa:
Vďaka Yvonne :) je pozitívna, poskytuje zaujímavé a užitočné informácie:

Vážený Pavol, ďakujeme za podnet, rakúske združenie výtvarných umelcov, ako aj rakúska kultúrna rada spoločne už dlhšiu dobu diskutujú o tom, ako v praxi definovať podmienky pre rakúskych umelcov a ich predpoklady pre vstup do rakúskeho “fonde sociálneho zabezpečenia”, ktoré už neodrážajú vývoj a každodenný život a realitu profesionálnych umelcov a ich umeleckých aktivít.

Máme veľký záujem dozvedieť sa viac o výsledkoch a plánovaných/budúcich výskumoch. Ešte raz zdôrazňujem našu otvorenosť a ochotu stretnúť sa s vami v tejto veci aj osobne.

Dotazník IAA Europe k definícii profesionálneho umelca

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

ÁNO – “Zákon o sociálnych fondoch poistenia pre umelcov” (Künstler-Sozialversicherungsfondsgesetz, KSVF-Gesetz) KSVF-Gesetz špecifikuje “profesionálneho umelca” (KünstlerIn) (BGBl. I Nr.131/2000, poslednej zmeny prostredníctvom BGBl. I Nr. 55/2008):

a) ako osobu, ktorá vytvára umelecké diela v oblasti výtvarného umenia, divadelného umenia, hudby, literatúry, kinematografie alebo v inej modernej implementácii umenia v súlade s jeho/jej umeleckými schopnosťami a umeleckými aktivitami

b) osobu, ktorá úspešne dokončila umelecké vysokoškolské vzdelanie a je schopná vykonávať také umelecké činnosti, ktoré sú zahrnuté v oblasti vyššieho vzdelávania.

Za účelom zistenia, či daná činnosť spadá do umeleckej definície, KSVF požaduje znalecké posudky tzv. Künstlerkommission (umeleckej komisie). Čiastkové komisie (Kurien) poskytujú odborné stanoviská, či ide o existenciu tzv. “Künstlereigenschaften” (umelecké kvality) a umeleckej činnosti.

Ak je správa negatívna, žiadateľ môže požiadať o nové posúdenie a odvolať sa. Čiastkové komisie sú primárne zložené zo zástupcov špeciálnych záujmových skupín, umeleckých zväzov a zberateľských spoločností.

2a/ Je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh? NIE
2b/ Je Váš systém podobný, ako náš návrh? ÁNO

2c/ Vyplývajú zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov praktické dôsledky resp. benefity? ÁNO (kompletná odpoveď je uvedená pri otázke č. 6)

5/ Ak je Váš systém podobný priloženému návrhu, opíšte prosím stručne iba rozdiely:

Rakúsko nielenže nadväzuje na “alternatívu č. 5” z priloženého návrhu, ale aj uznáva profesionálneho umelca na základe kombinácie nasledujúcich dvoch kritérií “špeciálne výtvarné vzdelanie” a “overiteľné výsledky umeleckej tvorby”, avšak v kombinácii s hodnotením umelcovej tvorby prostredníctvom subkomisii špecializovaných na danú oblasť umenia (zhodnotenie diela kolegami).

6/ Ak zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov vyplývajú vo Vašej krajine praktické dôsledky resp. benefity, doplňte prosím konkrétne príklady (pravidlá alebo špecifické zákony sú vítané)

Registrovaní umelci povinného poistenia, ktorí spĺňajú všetky ostatné požiadavky môžu získať podporu/dotáciu k ich príspevku do dôchodkového zabezpečenia od KSVF (o od roku 2008 aj pre ich zdravotné poistenie, prípadne príspevky na úrazo

vé poistenie, keď maximálna dotácia na poistné z dôchodkového poistenia nebola úplne vyčerpaná). (Poistné na sociálne zabezpečenie pre umelcov – vid'. Základný sprievodca 2011.)

Od 1.1.2011 existuje možnosť dočasného odstúpenia osôb samostatne umelecky zárobkovo činných od povinného poistenia. Je to správna a nevyhnutná alternatíva s cieľom nároku na dávky v nezamestnanosti.

Ďalej má KSVF právo schváliť oneskorenie platieb a platby v splátkach, alebo sa vzdať spätnej platby celkom alebo čiastočne, ak je to pre umelcov prehnané vzhľadom na ich ekonomickú situáciu.

<http://www.bmukk.gv.at/kunst/recht/ksvfg.xml>,
http://www.bmukk.gv.at/medienpool/17177/bgbl_ii_309_2008.pdf,
http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2011_SocialSecurityInsuranceArtists_BASICGUIDE.pdf [Basic English Guide 2011]

http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2012_SozialversicherungKuenstlerInnen_KURZINFO.pdf [Basic German Guide 2012]

2/b/ Doplnujúce info (rešerš informácií z web stránky IFACCA a Národnej asociácie pre Visual Arts - NAVA, Austrália):

2001 nadobudol účinnosť zákon o sociálnom zabezpečení umelcov (Künstler-Sozialversicherungsfondsgesetz) ako aj umelcov v slobodnom povolani. Patria spoločne do skupiny samostatne zárobkovo činné osoby - profesionáli, čo znamená, že v prípade zarábku vyššom ako je 6 453 eur ročne musí platiť zákonné poistné na sociálne zabezpečenie. V mnohých prípadoch, nový zákon vytvoril situáciu, kedy umelci podliehali dvom rôznym typom sociálneho poistenia: zákonné poistenie za prácu na voľnej nohe a všetky ostatné sociálne dávky, ktoré vyplývajú z iných čiastočných úväzokov a pracovných zmlúv. Tým vzniká umelcom vysoká odvodová zaťaženosť.

V roku 2009 došlo k zmene. V prípadoch, keď popri samostatnej zárobkovej činnosti existuje ďalší príjem: ak tento príjem prekročí limitnú sumu 4 515 € (2012), bude tiež podliehať povinnému plateniu sociálneho poistenia.

V roku 2012 vzniká na fond sociálneho zabezpečenia umelcov (Künstlersozialversicherungs-Fonds), ktorý udeľuje umelcom doplnok dôchodku až 130 eur za mesiac, ak ich ročné príjmy z umeleckej činnosti je najmenej vo výške 4 515 (2012) a súčtom všetky ich príjmy nepresiahne EUR 22 575 (2012) ročne. Táto suma sa zvyšuje o sumu 2 257 za každé dieťa, pre ktoré je nakreslená prídavok na dieťa. Príplatok k dôchodku je založený na vlastnom zhodnotení budúcich príjmov. Ak je niektorý z vyššie uvedených limitov dosiahnutý, alebo prekročený, doplatok musí byť vrátený. Umelci, ktorí majú nárok na získanie grantu, musia splňať určité požiadavky, ako je odborné vzdelanie (umelecké školy). Ostatných vyberá komisia. Každoročne je to asi 4 500 až 5 000 umelcov, z ktorých okolo 20% nedosahuje minimálnu úroveň.

V oblasti výkonných umelcov existuje osobitné pracovné právo, právo hercov (Schauspielergesetz, 1922, v znení 2011), ktorý upravuje pracovný čas, dovolenku práva a bonusy pre herca, ktorý sa líši od zamestnaneckých predpisov.

http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2011_SocialSecurityInsuranceArtists_BASICGUIDE.pdf

<http://www.igbildendekunst.at/service/sozialversicherung/ksvf.htm>

http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2011_SocialSecurityInsuranceArtists_BASICGUIDE.pdf

http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2011_SocialSecurityInsuranceArtists_BASICGUIDE.pdf

http://www.igbildendekunst.at/fileadmin/user_upload/IGBK_Dateien/igbk_online/service/sozialversicherung/2012_SozialversicherungKuenstlerInnen_KURZINFO.pdf

3. CANADA / KANADA

CHARLES VALLERAND, CANADIAN COALITION FOR CULTURAL DIVERSITY

Odpoveď z krajiny, v ktorej sa štatút umelca reálne uplatňuje už roky, je pozitívna, poskytuje rozsiahle, mimoriadne zaujímavé, kompetentné a užitočné informácie; generálny tajomník IFCCD Charles Vallerand, na ktorého som sa obrátil, požiadal o spoluprácu Sekretariát pre sociálno-ekonomické vzťahy umelcov, Riaditeľstvo pre politické a medzirezortné vzťahy a québecké Ministerstvo kultúry a komunikácií. Uvádzam niekoľko citátov v súvislosti s definovaním profesionálneho umelca (kompletný text reakcie pripájam na konci v prílohe).

Kritériá umožňujúce definovať profesionálneho umelca s cieľom získať napríklad štipendium nie sú nevyhnutne tie isté ako v prípade definovania podmienok na daňové úkony či na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci.

Z hľadiska aplikácie sociálnej a daňovej politiky sú to zvyčajne definície pracovníka pracujúceho za mzdu a pracovníka v slobodnom povolani, ktoré treba brať do úvahy.

Neexistuje všeobecne platná definícia profesionálneho umelca, ktorú by bolo možné použiť pri všetkých platných zákonoch a predpisoch. Québec však využíva dva zákony o štatúte umelca, každý z nich obsahuje definíciu profesionálneho umelca pre vlastné ciele. V prílohe nájdete stručné zhrnutie definícií pojmu profesionálny umelec podľa týchto dvoch zákonov. Existencia oboch zákonov o štatúte umelca teda umožňuje zjednodušiť interpretáciu, keď je potrebné určiť, či profesionálny umelec má nárok na ochranu alebo výhody, ktoré ponúkajú tieto zákony.

Schválenie týchto dvoch zákonov québeckou vládou umožňuje viacerým ministerstvám a organizáciám, aby sa na ne odvolali pri aplikácii zákonov v ich kompetencii.

Za účelom udelenia štipendia Umelecká a literárna rada Québecu **definuje profesionálneho umelca** nasledujúcim spôsobom:

- Sám sa pokladá za profesionálneho umelca.
- Tvorí diela alebo vykonáva umeleckú činnosť vo vlastnej réžii alebo ponúka svoje služby za odmenu ako tvorca alebo výkonný umelec, predovšetkým v oblastiach spadajúcich pod právomoc Umeleckej a literárnej rady Québecu (CALQ).
- Je uznávaný / kolegovia z branže ho uznávajú.
- Šíri alebo interpretuje verejné diela na miestach a/alebo v súvislostiach uznávaných kolegami z branže.

Zdroj: <http://www.calq.gouv.qc.ca/faq/artistes.htm#1>

Konštatujeme, že táto definícia profesionálneho umelca je podobná definícii, ktorá je uvedená v Zákone o profesionálnom štatúte umelcov vizuálnych umení, umeleckých remesiel a literatúry a o ich zmluvách s šíriteľmi (používateľmi) (L.R.Q., c. S-32.01) (vid' príloha).

Zákon o profesionálnom štatúte a podmienkach angažovania scénických, hudobných a filmových umelcov (L.R.Q., c. S-32.1)

Ciele a používateľa (cieľové skupiny)

Zákon sa vzťahuje na umelcov a producentov v oblasti divadla, divadla poézie, hudby, tanca a varieté, multimedialnej, filmu, platní a iných druhov nahrávok zvuku.

dabovania a záznamu reklamných oznamov. Bol prijatý v decembri 1987.

Za profesionálneho umelca je považovaná fyzická osoba, ktorá praktizuje niektorý druh umenia vo vlastnej réžii a ponúka svoje služby za odmenu ako tvorca/autor alebo výkonný umelec v oblasti spadajúcej pod tento zákon.

Zákon priznáva umelcom profesionálny štatút. Okrem iného tiež podporuje vytvorenie minimálnych pracovných noriem zavedením systému rokovania o kolektívnych zmluvách medzi uznávanou umeleckou organizáciou a producentom alebo združením producentov či uznávanou organizáciou producentov.

Zákon o profesionálnom štatúte umelcov vizuálnych umení, umeleckých remesiel a literatúry a o ich zmluvách s šíriteľmi (používateľmi) (L.R.Q., c. S-32.01)

Ciele a používatelia (cieľové skupiny)

Zákon je určený umelcom, ktorí tvoria svoje diela vo vlastnej réžii v troch konkrétnych oblastiach: vizuálne umenie, umelecké remeslá a literatúra. Týka sa tiež šíriteľov týchto diel.

Tento druhý zákon, týkajúci sa štatútu umelca, bol prijatý v roku 1988 a potvrdzuje profesionálny štatút umelcov pracujúcich v týchto troch veľkých oblastiach umeleckej tvorby.

Definícia profesionálneho umelca

Podľa tohto zákona je profesionálny umelec človek, ktorý spĺňa každú zo štyroch nasledujúcich podmienok:

- sám sa považuje za profesionálneho umelca;
- tvorí diela vo vlastnej réžii;
- jeho diela sú vystavované, produkované, publikované, predávané alebo vysielané každým možným spôsobom;
- získal od kolegov z branže dôkaz, že ho pokladajú za profesionálneho umelca, napríklad: čestné uznanie, odmenu, cenu, štipendium, nomináciu za člena odbornej poroty, prezentáciu jeho diel na salóne/výstave či iným spôsobom; alebo
- je členom uznávanej asociácie profesionálnych umelcov.

Doplňujúce info (rešerš informácií z web stránky IFACCA a Národnej asociácie pre Visual Arts - NAVA, Austrália):

Zákon z roku 1993, ktorý vstúpil do platnosti v roku 1995 rieši postavenie umelcov. Rieši profesionálne postavenie umelcov. Taktiež uznáva právo umelcov a výrobcov na slobodu združovania a slobody prejavu, ako aj právo aby sa tieto práva premietli do ich sociálno ekonomického života. V roku 1995 bola založená kanadská Rada o postavení umelca, ktorej cieľom bolo poskytovať poradenstvo kanadskému ministrovi dedičstva (Heritage). Avšak do dnešného dňa sa jej činnosť nerealizovala. V druhej časti zákona (1995) sa hovorí o založení Komisie (tribunálu) kanadských profesionálnych umelcov a výrobcov, ktorý vytvára pre vykonávanie profesionálnych vzťahov medzi umelcami a producentmi federálnej pôsobnosti (vládne inštitúcie a vysielanie podniky v pôsobnosti kanadského rozhlasu televízie a telekomunikácií). Komisia (tribunál) predkladá správy parlamentu prostredníctvom ministra práce.

V rokoch 2002-2003 bol prerokovaný štatút umelca, § 66. (Prairie Research Associates 2002) Konštatovalo sa, že zákonná úprava z 1995 je nedostatočná na riešenie zmien sociálno-ekonomických podmienok umelcov. Zákon sa zaoberal len pracovnými vzťahmi.

Niektoré odpočty zákona o daniach z príjmov (1985) sú platné pre výtvarníkov, spisovateľov a výkonných umelcov. Výtvarní umelci a spisovatelia, ktorí sú samostatne zárobkovo činné osoby majú nárok na odpočet primeraných výdavkov vzniknutých v súvislosti s príjmami zo zárobkovej činnosti, vrátane ich pracovných miest, domácich výdavkov a profesionálnych členských príspevkov. Tí, ktorí sú zamestnanci, si môžu odpočítať v rámci určitých obmedzení náklady ako sú napr. reklama a propagácia, cestovné výdavky. Teda náklady na získanie príjmu. z „kvalifikovanej umeleckej činnosti“, ktorá zahŕňa:

- vytváranie (nie reprodukcia!!!) obrazov, grafiík, zbierok motýľov, kresieb, sôch a podobných umeleckých diel;
- tvorbu dramatického, hudobného alebo literárneho diela;
- predvádzanie dramatického alebo hudobného diela ako herec, tanečník, spevák alebo hudobník,
- alebo umeleckej činnosti, pri ktorých daňovník je členom profesijného združenia umelcov, ktorý je certifikovaný podľa ministra komunikácií, v súčasnosti ministra kanadského dedičstva.

4. CHILE / ČILE

Vážime si, že do našej analýzy môžeme zahrnúť aj názor z Latinskej Ameriky: Žiadny platný systém jednoznačného rozlíšenia profesionálneho umelca v súčasnosti v Čile nie je a s predloženým návrhom súhlasia, aj keď z ich pohľadu majú isté výhrady (na otázku Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? - odpovedali áno).

Doplnili aj niekoľko bližších informácií:

V našej krajine (Chile), je umelec definovaný ako “profesionálny umelec” vtedy, ak absolvoval vysokoškolské vzdelanie (získaný titul v oblasti umenia a pod.). Tí, ktorí umenie neštudovali, sú považovaní za amatérov, ktorí umenie vzkonávajú iba ako svoje hobby.

Je ťažké zjednotiť predstavy a reálne zmeniť orientáciu v tejto oblasti, kde existujú rôzne kritériá. Aj rozdielne geografické podmienky sa podpisujú na územných rozdieloch medzi oblasťami, ktoré taktiež vplývajú na posúdenie alebo na kritériá.

Okrem toho štát, ak sú umelci uznaní ako “profesionálni umelci”, ktorí dosiahli v rámci výkonu svojho povolania určitý stupeň uznania v iných krajinách, poskytuje aj prostriedky miestnym umelcom prostredníctvom konkurenčných projektov sprostredkovaných Ministerstvom kultúry.

5. CROATIA / CHORVÁTSKO

ALEN AČKAR, Asociácia chorvátskych umelcov v slobodnom povolaní

1/ Máte v súčasnosti vo vašej krajine platný systém, ktorý čo najjednoduchším a zároveň účinným spôsobom umožňuje definovať z hľadiska daňového systému a sociálneho zabezpečenia, kto je profesionálny umelec? **ÁNO**

2/ Ak ste odpovedali ÁNO:

2a/ Je váš system úplne odlišný od pripojeného návrhu? **NIE**

2b/ Je váš system podobný návrhu? **ÁNO**

2c/ Máte nejaké výhody ako profesionálny umelec? **ÁNO**

3a/ Súhlasíte s pripojeným návrhom? **ÁNO**

3b/ Myslíte si, že návrh by mohol alebo mal byť definovaný lepšie? **NIE**

6/ Ak majú profesionálni umelci vo vašej krajine nejaké výhody, prosím, napíšte príklady (pravidlá alebo konkrétny zákon je vítaný): vid' ZÁKON O PRÁVACH SLOBODNÝCH UMELCOV A PODPORA KULTÚRNEJ A UMELECKEJ TVORIVOSTI – v prílohe 5/e. Krátky citát z uvedeného zákona: Článok 5 - *Slobodný umelec má právo požiadať, aby sa príspevky na jeho dôchodkové a invalidné a zdravotné poistenie hradili zo zdrojov chorvátskeho štátneho rozpočtu.*

6. DENMARK / DÁNSKO

ELISABET DIEDRICHS, COUNCIL OF DANISH ARTISTS, www.kunstner.org

Rada dánskych umelcov združuje autorov a výkonných umelcov zo všetkých umeleckých odborov. Nie sme zameraní len na vizuálnych umelcov.

Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich? **NIE**

Súhlasíte s predloženým návrhom? **Áno, myslíme, že návrh je v poriadku. Chápeme ho ako „špecifické umelecké vzdelanie a/alebo overiteľné výsledky umeleckej aktivity“.**

Podstatou definície je zistiť, ktoré školy môžu byť klasifikované ako školy so „špecializovaným umeleckým vzdelaním“.

Je taktiež nutné zistiť, čo rozumieme pod pojmom „overiteľné výsledky“. Samozrejme existujú kritériá umeleckej kvality, ale existujú i kritériá finančné alebo kritériá aktivity umelca. Jestvujú rôzne názory na to, do akej miery majú byť spomínané dve posledné brané do úvahy.

Na záver by som chcela dodať, že jediná definícia umelca, o ktorej viem, že sa nachádza v dánskej legislatíve, je zákon o zdaňovaní. Umelci sú definovaní ako osoby, ktoré majú príjem z umenia a za určitých podmienok môžu rozšíriť svoj zdaniteľný príjem na viac ako jeden rok (forma príjmového spriemerovania). Avšak politika Rady dánskych umelcov neprináša odpovede na špeciálne prípady/schémy a pravidlá pre umelcov v rámci ich práce, sociálnej a daňovej legislatívy. V prípade dosiahnutia rovnakých podmienok, musia byť do úvahy vzaté špecifické pracovné podmienky, ktoré umelci potrebujú.

7. FINLAND / FÍNSKO

ILKKA NIEMELÄINEN, COMPOSER & PRESIDENT, FORUM ARTIS RY,
THE JOINT ORGANIZATION FOR ASSOCIATIONS OF FINNISH ARTISTS

Vyjadrenie k návrhu je stručné, jasné a jednoznačne pozitívne: *Ahoj Pavol, vďaka za úroveň tvojej aktivity. Tu sú moje odpovede na dotazník:*

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich? **NIE**

2/ Súhlasíte s predloženým návrhom? **ÁNO**

3/ Myslíte si, že návrh by mohol alebo mal byť definovaný lepšie? **NIE**

INFORMÁCIE z web stránky IFACCA A NAVA (National Association for Visual Arts - NAVA, Austrália) - Mitchell a Karttunen , 1991 a Heikkinen a Karttunen , 1995

Príklady, kedy je potrebné stanoviť definíciu umelca: pri odpočte pracovných nákladov umelca, pri stanovení priemerných príjmov umelca, pri rozhodovaní o daňovom zaťažení trans-national/cross-border umelcov, pri definovaní špecifických

nástrojov, ako je špeciálne oslobodenie (Írsko) od dane z príjmov pre umelcov, podpory umeleckej tvorby (Inštitút verejných financií).

8. FRANCE / FRANCÚZSKO

ANNE POURNY A RADA CNFAP

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich? **NIE** (platenie členského pre Maison des Artistes nemôže byť považované za nevyhnutné ani dostatočné, aby bol umelec považovaný za profesionálneho umelca)

3a/ Súhlasíte s predloženým návrhom? **Nie** (pretože kritéria založené na diplomoch sú neférové a nezodpovedajú realite)

3b/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? **YES** (rešpektovaním definície profesionálneho umelca UNESCO s doplnením uznania umeleckej činnosti)

6/ Ak majú profesionálni umelci vo vašej krajine nejaké výhody, prosím, napíšte príklady (pravidlá alebo konkrétny zákon je vítaný):

Vo Francúzsku Maison des Artistes požaduje byť „profesionálnym umelcom“, ak chce umelec získať benefity z vládneho zdravotného poistenia. Ale to nezaručuje umeleckú kvalitu ani profesionalitu. Navyše je v to v opozícii s definíciou UNESCO, a preto to nemôže byť považované za dobrý prístup.

Prečo tvoríte uzáver, že špecifické umelecké vzdelanie je jedným z dvoch rozhodujúcich kritérií, keď predošlá diskusia o článku 37 ho považuje za neférové?

Vieme, že v živote ktoréhokoľvek umelca nie je dôležitý diplom, ale každodenná prax, čo znamená ustavičné celoživotné úsilie cez pokusy a omyly, úspechy a neúspechy.

S návrhom, aby druhým kritériom boli „overiteľné výsledky umeleckej činnosti“, súhlasíme. Potešilo nás, keď sme uvideli veľké množstvo nevýhod týkajúcich sa „príjmu z umeleckej činnosti“, ktoré vymenoval Pavol: toto vylučuje možnosť použiť toto kritérium.

Nemáme nástroje, aby sme ohodnotili údaje uvedené v Bielej knihe Maison des Artistes o rozličných európskych krajinách. V protiklade k Bielej knihe môžeme povedať, že vo Francúzsku neurčuje „umeleckú kvalitu“ „administratívne vyhlásenie.

Posledná definícia zaznamenaná UNESCOm bola pripravená ešte v roku 1980 na 21. zhromaždení v Belehrade a publikovaná pod názvom „Odporúčanie týkajúce sa štatútu umelca.“ V článku 1.1 uvádza:

Za umelca sa považuje osoba, ktorá tvorí alebo dodáva tvorivý výraz, či pretvára umelecké diela, ktorá považuje svoju umeleckú tvorbu za podstatnú časť svojho života, a ktorá požaduje, aby bola uznaná ako umelec bez ohľadu na to, či má nejaký vzťah k zamestnávateľovi alebo zväzu.

Na záver:

Myslíme si, že kombinácia kritérií zahrnutých do definície UNESCO spolu s hodnotením „umeleckej činnosti“ musí byť prezentovaná ako univerzálne riešenie a musíme dovoliť každej krajine, aby uplatnila vlastné kritériá podľa svojich potrieb (napríklad: reprezentatívnosť voči lokálnym úradom), kultúry (napríklad: dôležitosť tradície a remesiel), zvyky asistentských miest (toto je prípad Francúzska a niektorých európskych krajín), naliehavosť iných otázok (ako je sloboda slova v Turecku a Tunisku).

So srdečným pozdravom, Anne Pourny

Francúzsko - **INFORMÁCIE** z web stránky IFACCA A NAVA (National Association for Visual Arts - NAVA, Austrália)

V oblasti kultúry neexistuje žiadna všeobecná daňová legislatíva. Sú však mnohé osobitné opatrenia zakomponované v iných legislatívnych oblastiach.

Daňové zákony pre kultúru sa týkajú piatich hlavných oblastí: umelecká a literárna tvorba; zachovanie kultúrneho dedičstva; podpora kultúry; film, televízia a hudobný priemysel, publikačná činnosť a tlač.

Osobitný režim platí v sociálnom poistení autorov a „umeleckých tvorcov“ (spisovatelia, hudobní skladatelia, filmovej a televíznej autori, autori softvéru, choreografi, fotografi, výtvarníci, grafici atď), ktorí môžu využívať sociálne zabezpečenie za rovnakých podmienok ako platení pracovníci.

9. GERMANY / NEMECKO

PROF. DR. ANDREAS JOH. WIESAND, EXECUTIVE DIRECTOR, EUROPEAN INSTITUTE FOR COMPARATIVE, CULTURAL RESEARCH GGMBH (ERICARTS), EDITOR, COMPENDIUM OF CULTURAL POLICIES & TRENDS IN EUROPE

Vyjadrenie je veľmi vecné a erudované, uvádzam ho v plnom znení:

V zásade sympatizujem s riešením navrhnutým slovenskou koalíciou, ak aj naďalej bude zameraná na aktivity umelcov a členstvo v akejkoľvek organizácii nebude povinné na to, aby získali umelci uznanie (pretože by to vylučovalo veľké množstvo ľudí). Samozrejme, odpovede na otázky o „právnej definícii“ umelcov vo väčšine krajín závisia od toho, v akej konkrétnej oblasti, alebo aký problém treba riešiť, napr. dane, zdravotné a dôchodkové dávky alebo spôsobilosť získať prostriedky z verejných zdrojov. Revíziou výsledkov, na základe porovnania v rámci Rady Európy / ERI Carts „compendium kultúrnych politík a trendov v Európe“ sme dospeli k tomuto názoru:

„Okrem systémov priamej verejnej podpory pre umenie a umelcov, existujú právne predpisy v mnohých európskych krajinách, ktoré berú do úvahy niektoré sociálne a/alebo ekonomické potreby tvorivých pracovníkov vyplývajúce z ich často neistého pracovného postavenia. Avšak „integrovateľných modelov“, ktoré uľahčujú spoluprácu medzi kultúrnymi politikami (vrátane priamych a nepriamych opatrení) a inými oblasťami tvorby politiky (napr. ekonómia, sociálna politika, zdravotníctvo alebo zamestnanosť) je málo. Zostáva preto náročnou úlohou reorientovať a zaostriť existujúcu verejnú politiku vzťahujúcu sa na umelcov a na ich pracovné prostredie integrovaným spôsobom – umelci a ich združenia alebo zväzy by sa preto mohli pokúsiť prispieť k riešeniu tohto problému.“

Snáď sa môže skupina kompendia zložená z expertov na právne záležitosti a kultúrne/ludské práva zapojiť do tohto náročného hľadania vhodných riešení, to je aj dôvodom prečo sa budem touto témou zaoberať samostatne.

DOPLNKOVÉ INFORMÁCIE z web stránky IFACCA A NAVA

Umelci a novinári (autori) sú sociálne komplexne zabezpečení. Je zriadený Fond sociálneho poistenia umelcov. (KSK) Rovnako ako zamestnanci, musia byť umelci a novinári v slobodnom povolani platia len len polovicu príspevku sociálneho poistenia. Šesťdesiat percent toho, čo by mohlo byť označené za „zamestnávateľa“, je podiel platený spoločnosťami, ktoré pravidelne využívajú a uvádzajú na trh práce

umelcov a novinárov / autorov. V tomto zmysle musia podniky za umelcov odvádzať poisťné dávky (Künstlersozialabgabe) zo všetkých poplatkov, aj licenčných poplatkov, ktorých úroveň je predmetom každoročných úprav. Spolková vláda poskytuje dotácie na dofoinancovanie Fondu KSK (akýsi „Zamestnanec podiel“) s 40% výdavkov na sociálne poistenie umelcov. Od roku 2007 sa sprísnilo posudzovanie prispievateľov, vrátane umelcov, ako príjemcov, do fondu. Snahou bolo zlepšiť finančný základ Fondu. V septembri 2008 sa v niektorých spolkových krajinách snažili zrušiť zákon o sociálnom zabezpečení pre umelcov. Nepodarilo sa im to aj vďaka širokým protestom kultúrnej verejnosti.

S výnimkou zákona o sociálnom poistení umelcov nie sú v Nemecku žiadne zvláštne zákony týkajúce sa pracovné podmienky pre umelcov a ďalších kultúrnych pracovníkov. Všeobecné pracovnoprávna legislatíva je aplikovaná aj pre umeleckú oblasť. Na základe všeobecného zákona Dohoda o mzdách (TVG) vznikajú osobitné zmluvy a zmluvy o mzdách v kultúrnom odvetví, vrátane neumeleckých pracovníkov, uzavretých odborami, alebo zamestnávateľskými organizáciami pre jednotlivé umelecké odvetvia a kultúrne zariadenia ako sú divadlá, orchestre a hudby školy. V týchto zmluvách sú stanovené podmienky práce pre hlavné profesijné skupiny, ako sú speváci, herci, hudobníci a pod. Existuje inštitút špeciálneho rozhodcovského súdu na urovanie sporov zamestnancov v divadlách (Bühnenschiedsgericht).

10. GREECE / GRÉCKO

Vyjadrenie k dotazníku sa zhoduje s názorom, ktorý sme dostali z Čile:

Žiadny platný systém jednoznačného rozlíšenia profesionálneho umelca v súčasnosti v Grécku nie je a s predloženým návrhom súhlasia, aj keď z ich pohľadu majú isté, bližšie nešpecifikované výhrady: na otázku „Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?“ - odpovedali áno.

11. ICELAND / ISLAND

Vyjadrenie k dotazníku sa zhoduje s názorom, ktorý sme dostali z Čile a Grécka: Žiadny platný systém jednoznačného rozlíšenia profesionálneho umelca v súčasnosti na Islande nie je a s predloženým návrhom súhlasia, aj keď z ich pohľadu majú isté, bližšie nešpecifikované výhrady: odpovedali „áno“ na otázku „Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?“

Na záver tohto návrhu...“Zadefinovanie profesionálneho umelca je skôr ochrana pred nekvalitnými výkonmi/prejavmi ako reality show – Môj komentár k zdôvodneniu návrhu (teda nie k samotnému návrhu): v argumentácii by sme sa mali vyhnúť odkazom na špecifický druh ako reality show, pretože príliš zužujú podstatu predmetu.

12. LITHUANIA / LITVA

KORNELIJUS PLATELIS, PRESIDENT OF LKMA LIETUVOS MENO KŪRĖJŲ ASOCIACIJA (LITHUANIAN ASSOCIATION OF ARTISTS)

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich? **ÁNO**

2a/ Je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh? **NIE**

2b/ Je Váš systém podobný, ako náš návrh? **ÁNO**

2c/ Vyplývajú zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov praktické dôsledky resp. benefity? **ÁNO**

5/ Ak je Váš systém podobný priloženému návrhu, opíšte prosím stručne iba rozdiely:

Umelec sa v Litve považuje za profesionálneho podľa vzdelania a umeleckých výsledkov. Rozhoduje o tom zväz, ktorý je registrovaný ako „zväz umelcov“ alebo špeciálna rada Ministerstva kultúry. Rozhodnutie musí odobriť Ministerstvo kultúry.

6/ Ak zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov vyplývajú vo Vašej krajine praktické dôsledky resp. benefity, doplňte prosím konkrétne príklady (pravidlá alebo špecifické zákony sú vítané)

Umelci platia odvody z polovice honorárov. Ak sú odvody prinízke, aby sa mohol umelec poistiť ako prijímateľ minimálneho príjmu (1000 LT), zvyšok platí štát. Prípád- jam Zákon o umeleckých tvorcoch a ich organizáciách. – viď príloha V/g

Niekoľko ukážok zo zákona:

Článok 2: Definície

6/ Profesionálne umenie je pôvodná tvorba vysokej profesionálnej a umeleckej hodnoty uznávaná kritikmi profesionálneho umenia.

Článok 3: Podmienky na udelenie Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie

1. Štatút umelca sa má udeliť osobe, ktorá tvorí profesionálne umenie a ak umelecká tvorba takej osoby spĺňa aspoň jeden z nasledujúcich podmienok na udelenie Štatútu umelca:

1) individuálne alebo kolektívne umelecké dielo bolo pozitívne hodnotené ako profesionálne umenie v monografiách, recenziách alebo článkoch publikovaných profesionálnymi kritikmi, alebo nimi odporúčané a tým aj uznané za profesionálne umelecké dielo;

2) umelecké dielo tvorcu je zahrnuté do vzdelávacieho procesu, výučbových programov alebo študijných programov vyššieho vzdelávania podľa postupov uvedených v zákone;

3) umelecké dielo osoby alebo skupiny osôb získalo cenu Litovskú cenu umenia a národnej kultúry, Cenu umenia vlády Litovskej republiky, cenu ministra kultúry alebo medzinárodnú cenu, alebo inú cenu či čestné uznanie, ktoré udeľujú umelecké organizácie, alebo diplom laureáta na medzinárodnej súťaži profesionálnych umelcov (okrem žiackych a študentských cien);

4) umelecké dielo danej osoby sa nachádza v národných múzeách alebo galériách v Litve alebo v zahraničí;

5) osoba uverejnila hodnotiace články a recenzie v litovských alebo zahraničných publikáciách; osoba, ktorá obhájila titul Doktor vied za výskum niektorej z foriem umenia;

6) osoba, ktorá vyučuje predmety z oblasti umenia ako profesor alebo hosťujúci profesor na niektorej vyššej vzdelávacej inštitúcii, ktorá pripravuje profesionálnych umelcov v umeleckých študijných programoch

7) osoba, ktorú vybral jednotlivec alebo skupina umelcov, aby reprezentoval Litvu na medzinárodne uznávaných profesionálnych umeleckých podujatiach.

2. Štatútu umelca, ktorý bol udelený osobe za jednu formu umenia môže byť uznaný aj v inej forme umenia za predpokladu, že umelecká tvorba daného umelca spĺňa požiadavky uvedené v odseku 1. tohto článku. Štatút umelca môže byť udelený aj v súlade s postupmi uvedenými v Článku 5 tohto zákona.

3. Štatútu umeleckej organizácie môže byť udelený takému združeniu, ktoré spĺňa všetky podmienky na udelenie štatútu umeleckej organizácie:

- 1) asociáciu založilo najmenej 25 členov;
- 2) iba umelci alebo organizácie so Štatútom umelca združujúce najmenej päť členov – umeleckých organizácií – sú členmi asociácie;
- 3) asociácia propaguje a šíri umeleckú tvorbu vysokej profesionálnej úrovne v jej rozmanitosti
- 4) asociácia stanovuje podmienky umeleckej tvorby, tvorivej činnosti a profesionálneho rozvoja svojich členov;
- 5) asociácia zabezpečuje prístup verejnosti k umeleckým dielam;
- 6) asociácia zastupuje umelcov z celej krajiny (nielen z niektorého kraja)

13. MALTA / MALTA

NARCY KALEMATA, ECA

Vážený Pavol, gratulujeme a ďakujeme za dotazník týkajúci sa postavenia/štatútu umelca.

1. Na Malte nemáme žiadny systém definujúci umelcov.
2. Každý komerčný zamestnanec, či už umelec alebo nie, je platcom DPH a rovnako ako všetky malé a stredné podniky alebo samostatne zárobkovo činné osoby musia dávať svojim klientom očíslované potvrdenia o DPH. Tí, ktorí zarábajú ročne menej ako 6000 eur sú od daní oslobodení, ale nemajú možnosť uplatniť si vrátenie dane z materiálu alebo nákladov súvisiacich z ich prácou.
3. Súhlasíme s 5 ročným vysokoškolským vzdelaním, aj keď je to problematické, pretože takéto kurzy začali na Malte fungovať len v posledných 20 rokoch v dôsledku čoho veľa profesionálnych umelcov nemá kvalifikáciu.
4. Väčšina našich umelcov má alternatívne zamestnanie alebo vyučujú umenie, čo im prináša pravidelný príjem. Zamestnanosť v umení väčšinou súvisí s vládou. V mediálnom priemysle založenom na IT (televízia, PR, tlač a podobne) je obraz umelca skreslený...(?). Napríklad niekoľko architektov pracujúcich na miliónoch projektoch financovaných vládou narúšajú priemer zárobkov u umelcov. Na každého vysoko plateného architekta pripadá 100 umelcov, ktorí si nezarobia dosť peňazí na slušné živobytie.

Ak vám môžem navrhnúť, zväzil by som zavedenie kritérií výberu pre komisiu, ktorá bude rozhodovať, kto je profesionálnym umelcom. Pravdepodobne to budú vládne jednotky/štátna sféra ako napríklad lekárska komisia, ktorá prijíma lekára a udeľuje im prevádzkovaciu licenciu. Požadujeme, aby výberová komisia pozostávala z osôb skutočne kvalifikovaných pre takúto prácu.

Vaša správa je pôsobivá, prajem vám veľa úspechov vo vašom vytýčenom ciele.

14. MEXICO / MEXIKO

ROSA MARÍA BURILLO VELASCO, PRESIDENT IAA /AIAP

Vyjadrenie uvádzame v plnom znení. Zaujímavým riešením v Mexiku je možnosť platiť dane umeleckými dielami.

1. Máte definíciu profesionálneho umelca? Je odlišný v daňovom systéme, v sociálnom poistení nie.
2. a/ Je váš systém odlišný? **NIE**
b/ je podobný? **ÁNO**
c/ má profesionálny umelec nejaké výhody? **ÁNO**
3. a/ súhlasíte s návrhom? **ÁNO**

b/ vedeli by ste niečo definovať lepšie?

NIE

V Mexiku majú umelci možnosť platiť dane dvomi spôsobmi: svojimi dielami, alebo v hotovosti.

Raz za rok môžu umelci zaplatiť daň svojím dielom nasledovne:

Ak predajú od jedného do piatich diel, môžu zaplatiť jedným dielom podobného rozsahu a hodnoty.

Od 5 do 10 diel – daň sú 2 takéto diela

Od 10 do 15 diel – daň sú 3 takéto diela

Od 15 do 20 diel – daň je 6 takýchto diel

Dielo je posudzované porotou, ak porota usúdi, že dielo nie je dobré (kvalitné) požiada umelca o jeho výmenu. Ak je dielo odmietnuté aj druhýkrát, umelec zaplatí daň podľa svojich príjmov.

Diela, zozbierané Daňovým úradom sa posielajú na vystavenie v rôznych múzeách krajiny, veľvyslanectvách a kanceláriách Federálnej vlády. Diela sa stávajú súčasťou národného dedičstva.

Umelci sa musia hlásiť každý mesiac na daňovom úrade a musia predložiť účtenku, alebo faktúru za každé predané dielo a musia zaplatiť daň podľa svojich príjmov. Keď žiadne dielo nepredajú, musia umelci nahlásiť nulu.

V Mexiku zatiaľ umelci nemajú sociálne zabezpečenie. Senátu a Kongresu bola predložená iniciatíva. Senát ju už schválil, čaká sa na schválenie Kongresom.

15. MOROCCO / MAROKO

EL HASSANE NEFFALI, THE MOROCCAN COALITION FOR CULTURAL DIVERSITY

Niekoľko zaujímavých informácií zo Zákona číslo 99.71, týkajúceho sa Statusu umelcov z 19. júna 2003; kompletný zákon uvádzame v prílohe.

Kapitola II / Článok 6: Umelec, pracujúci na zmluvu, nech je tá zmluva nazvaná akokoľvek, je považovaný za zamestnanca na ktorého sa vzťahujú ustanovenia zákona o zamestnanosti, pokiaľ nie je chránený zvláštnymi predpismi, alebo inými zákonmi, s ohľadom na predpisy, ktoré chránia literárne a umelecké diela, alebo umeleckú činnosť vykonávanú umelcami, ktorí pracujú pre profesionálne verejno-právne organizácie.

Kapitola III / Odmena / Článok 9

Ak prezentácia, či výkon umeleckej činnosti vyžaduje viac ako pätnásť (15) dní, umelec a impresáριο môžu po vzájomnej dohode stanoviť splátkový kalendár, za podmienky, že umelec dostane zálohovú platbu každých pätnásť (15) dní takým spôsobom, aby bol umelec v čase ukončenia zmluvy, alebo ukončenia umeleckej činnosti plne vyplatený.

Časť druhá / Odmena Umeleckej agentúry / Článok 21

Zodpovednosť za odmenu Umeleckej agentúry preberá výhradne impresáριο, umelci, ktorých zamestná, neplatia nič.

16. NETHERLANDS / HOLANDSKO

INFORMÁCIE z web stránky IFACCA A NAVA

V roku 2005 bol prijatý zákon o práci a príjme umeleckých pracovníkov WWIK (Wet Werk en inkomen kunstenaars). Tento zákon udeľuje štatút umelca na obmedzenú dobu - dočasne, maximálne 48 mesiacov, ktoré možno rozložiť na maximálnu dobu 10 rokov. Podmienkou je základný príjem (70% zaručeného minimálneho prí-

jmu) až do 125% zaručeného minimálneho príjmu tým, že robí prácu navyše. Majú voľný prístup k odbornej príprave a individuálnym poradenským službám pre umelcov a kultúrne WWIK je určený pre nových umelcov, budovanie praxe, ale aj pre ostatných umelcov s dočasným poklesom príjmov. Umelci, ktorí chcú využiť WWIK, musia preukázať, že získali vyššie umelecké vzdelanie, alebo vykonávali umeleckú profesionálnu činnosť.

Okrem legislatívy, vláda má mnoho prostriedkov, ktoré poskytujú podporu umenia. Napríklad holandská nadácia pre literatúru [Fonds voor de Letteren]. Podporuje tvorbu holandskej literatúry tým, že ponúka štipendiá spisovateľom a prekladateľom, poskytuje príplatky k ich základným platom, štartovacie granty a cestovné štipendiá. Od roku 2007 existuje Fond for Performing Arts [Nederlands Fonds voor Podiumkunsten], ktorý rovnako poskytuje rôzne podpory.

V Holandsku existuje mnoho kolektívnych zmlúv [collective arbeidsovereenkomst - CAO] v oblasti divadelného umenia a oblasti kultúry. Kolektívne zmluvy sú pracovne dohody medzi zamestnávateľmi a zamestnancami. To znamená, že CAO sa vzťahuje len na zamestnancov, ktorí pracujú u zamestnávateľa. Ak tomu tak nie je, sú uplatňované vnútroštátne právne dohody. Existujúce kolektívne zmluvy sa používajú predovšetkým v architektúre, umení vzdelávania, médiách (rozhlas, publicistika, vydavateľstvo), múzeách a výstavných sieňach, výkonnom umení (tanec, orchestre, divadelné spoločnosti), verejných knižniciach, maloobchodných predajniach hudobných nástrojov a notového materiálu.. Aktívne sú odborové organizácie, ktoré presadzujú a monitorujú takéto dohody.

17. NORWAY / NÓRSKO

GRETE MARSTEIN, IAA EUROPE, IAA/AIAP, NORWEGIAN VISUAL ARTISTS NBK

Norske Billedkunstnere (NBK) je národná organizácia výtvarných umelcov v Nórsku. Dlhodobým záväzkom NBK je podporovať a zabezpečiť intelektuálne, sociálne, legislatívne a ekonomické záujmy profesionálneho výtvarníka. Vláda a parlament uznávajú organizáciu ako rokovací a poradný orgán.

Nórska asociácia výtvarných umelcov (NBK) je strešnou organizáciou. Má asi 2700 členov (pri počte 4,5 milióna obyvateľov). NBK sa skladá z 20 čiastkových organizácií: 14 regionálnych organizácií, 5 celoštátnych kvalifikovaných združení (malárii, kresliari, sochári, grafici, textilní výtvarníci) a spolku mladších umelcov. Umelci sú zvyčajne členom jednej regionálnej organizácie a jednej alebo viacerých organizácií založených na zručnostiach v závislosti na ich umeleckom vyjadrení. Výkonný výbor pozostáva zo 6 členov a predsedu, ktorých volí valné zhromaždenie každý druhý rok a je spravovaný NBK. Správa sa skladá z 9 zamestancov.

NBK je zodpovedná za každoročné štátne výstavy – Hostutstillingen – hlavná národná prehliadka súčasného výtvarného umenia sa koná od roku 1882 takmer každý rok. Národná porota vyberá umelecké diela pre výstavy, členovia volia porotu na dvojročné obdobie. NBK tiež prideluje dotácie zo štátnych príspevkov pre umelecké programy, taktiež prideluje dotácie z fondov riadených NBK. NBK tiež vydáva vlastný časopis, Billedkunst, so 7 alebo viacerými číslami do roka, tento časopis poskytuje dôležité informácie pre členov organizácie.

Okrem činností, ktoré NBK vykonáva centrálna, členské organizácie vykonávajú rozsiahle výstavné programy vo vlastných galériách ako aj programy putovných výstav na regionálnej alebo národnej úrovni. Skúsené organizácie vydávajú svoje vlastné špecializované časopisy. Regionálne organizácie prevádzkujú umelecké centrá s rozsiahlym programom zameraným na podporu umenia v celom svojom regi-

óne. Niektoré organizácie spravujú svoje vlastné vzdelávacie inštitúcie (prípravky) umeleckého zamerania.

NBK v posledných rokoch získala niekoľko pozoruhodných úspechov: podporila špeciálny daňový zákon pre výtvarných umelcov, zvýšenie grantových rozpočtov, podporila zákony o verejnom prezentovaní umenia a zriadila novú štátnu inštitúciu pre podporu nórskeho súčasného umenia v zahraničí (OCA). Dnešné kroky, ktoré podniká v prospech svojich členov:

- zachovanie grantov/dotácií a zaručeného príjmu;
- zlepšenie sociálneho zabezpečenia;
- účasť v umeleckých komisiách pre zväčšenie kapacity ateliérov pre umelcov z preplnených mestských oblastí;
- uľahčenie medzinárodnej výmeny vo výtvarnom umení.

Vstupné požiadavky pre členstvo v združení/asociácii nórskeho výtvarného umelcov (NBK)

Členstvo v NBK možno získať iba prostredníctvom členských asociácií. Regionálne asociácie majú spoločné vstupné požiadavky, ale celoštátne združenia/asociácie majú svoje vlastné doplňujúce požiadavky.

Vstupné požiadavky pre regionálne združenia NBK sú kombináciou hodnotení žiadateľa z pohľadu umeleckej formálnej a praktickej spôsobilosti. Cieľom kritérií pre členstvo je zabezpečiť, aby členmi združenia boli len profesionálne zárobkovo činní výtvarní umelci. Žiadateľ musí dosiahnuť vzdelanie vo výtvarnom umení a/alebo jeho zárobková činnosť musí byť na profesionálnej úrovni porovnateľnej s kvalifikáciou na úrovni umelca/magistra (MA).

Počas hodnotenia sa prihliada na nasledujúce kritériá:

- Vzdelanie
- Umelecká činnosť
- Umelecké úlohy vo verejnom priestore
- Nákup diel verejnými alebo súkromnými inštitúciami
- Granty
- Ocenenia

V regionálnych združeniach: žiadatelia, ktorí získali titul magistra (MA) v odbore výtvarného umenia na národných umeleckých akadémiách v Bergene (KHIB), Osle (KHIO), Trondheime (NTNU) a v Tromse (HITO), budú za členov asociácie prijatí automaticky. *Platí aj pre uchádzačov z porovnateľných inštitúcií v zahraničí (treba doložiť).

V prípade žiadateľov s titulom bakalár (BA) v odbore výtvarného umenia od KHIB, KHIO, NTNU a HITO ich vzdelanie bude hodnotené v kombinácii s vyššie uvedenými kritériami. Žiadatelia bez formálneho vysokoškolského vzdelania vo výtvarnom umení budú hodnotení podľa vyššie uvedených kritérií v porovnaní s požiadavkami na magistra.

18. ROMANIA

RUMUNSKO, Monica Lotreanu: RUMUNSKÉ SKÚSENOSTI SO ŠTATÚTOM UMELECA - Sedem rokov od prijatia: Kritický prehľad a vyhladky / Správa z konferencie BORDERS BETWEEN ART AND REALITY / HRANICE MEDZI UMENÍM A REALITOU Európskej rady umelcov (ECA) / Vilnius, Litva / 6. – 9. október 2005

Národná aliancia zväzu tvorcov v Rumunsku (ANUC) bola založená v roku 1994 a uzákonená v roku 1995 ako nezisková a nepolitická organizácia. Skladá sa zo šiestich celoštátnych odborov, najstaršie pochádzajú z konca 19. storočia a najmladší bol

uznaný v roku 1990. Zakladajúcimi členmi ANUC sú:

- Zväz architektov – 300 členov
- Zväz výtvarných umení (vrátane umeleckých kritikov a historikov) 6 000 členov
- Únia filmových tvorcov (14 profesionálnych združení) – 800 členov
- Zväz hudobných skladateľov a kritikov – 400 členov
- Zväz spisovateľov (vrátane literárnych kritikov) – 2 400 členov
- Divadelný zväz UNITER (všetky umelecké profesie a kritici) – 950 členov

Všetky rozhodnutia su prijímané konsenzom rady ANUC, ktorú tvoria predsedovia a podpredsedovia jednotlivých členských organizácií. Predsedníctvo je striedané po jednom roku. ANUC je zakladajúcim národným členom Európskeho dvora audítorov.

Iniciatíva ustanoviť Štatút umelca prišla v roku 1998 od Iona Caramitru, vtedajšieho ministra kultúry a zakladajúceho prezidenta UNITER, ktorý sa odvolal na ANUC ako na iniciátora. Pôvodný text napísali Delia Mucica a Mihail-Cristian Lotreanu, kultúrni experti zastupujúci ministerstvo a ANUC. Text bol potom rozposlaný na pripomienkovanie medzi významné profesionálne organizácie rumunských autorov a výkonných umelcov s cieľom posilniť dokument a dodať mu širokú reprezentatívnu základňu. ANUC medzitým propagovala problematiku Štatútu umelca medzi umeleckými organizáciami ako potenciálnymi signatármi, ale aj medzi širšou verejnosťou.

Deklarácia Štatútu umelca bolo oficiálne prijatá na výročnej konferencii ANUC, ktorá sa konala v Bukurešti v novembri roku 1998 a bola podpísaná 9 signatármi:

- Ministerstvo kultúry, Národná aliancia zväzu tvorcov (ANUC), ARTEXPO nadácia profesionálnych spisovateľov únie (ASPRO), Asociácia fotografov, Asociácia REFLEX (multimediálni tvorcovia), Zväz hudobných interpretov a hudobníkov (UCIMR), Rumunská vetva európskej federácie karikaturistov (FECO), Rumunská vetva medzinárodnej únie bábkových umelcov (UNIMA)

Princípy, obsah, implementácia

Všeobecným cieľom vyhlásenia bolo prepojiť spoluprácu občianskej spoločnosti a vládnych inštitúcií v oblasti kultúry a zviditeľniť v Rumunsku odporúčanie UNESCO a diskusie (UNESCO, ECA a iné), ktoré prebiehajú už viac ako dvadsať rokov. Rumunská iniciatíva deklarovala, že uvedenie Štatútu umelca do praxe má za cieľ:

- dodržiavanie kultúrnych práv, ako je uvedené v medzinárodných dohovorochoch a rumunskej ústave;
- dodržiavanie zásad a myšlienok, potvrdených odporúčaniami UNESCO v Belehrade (1980), rezolúciou kongresu UNESCO (Paríž, 1997) a Štokholmskou konferenciou - Politiky pre rozvoj kultúry a medií (1998);
- vytvorenie nástroja pre reformu legislatívy, inštitucionálnej organizácie a financovania v umení a kultúre;
- presadzovanie princípov kreativity v spoločnosti, kultúre a kvalite života, v kultúrnych právach a v kultúrnej politike atď.;
- vytvorenie strednodobého akčného plánu, ktorý bude monitorovaný ANUC v mene signatárskych profesionálnych organizácií;
- otvorenosť dokumentu, umožňujúcej prijatie ďalších stúpcov;
- obsiahnutie operačných nástrojov na realizáciu a vyhodnocovanie strednodobého prístupového plánu;
- Poskytnutie základu pre pokračujúcu spoluprácu medzi signatármi, bez ohľadu na momentálnu politickú situáciu alebo zmeny vo vláde

Kritický prehľad:

1/ V porovnaní s ďalšími významnými medzinárodnými materiálmi, Štatút umelca v čase svojho vzniku bol aktuálnym dokumentom.

2/ Štatút umelca má inovatívny charakter vzhľadom k tomu:

- že je budovaný na základe partnerstva medzi vládou a občianskou spoločnosťou,
- že je Zmluvnej povahy, záväznej pre všetkých partnerov, a zabezpečuje monitorovanie,
- že je zároveň programový aj funkčný, druhý atribút vyplýva zo strednodobého akčného plánu.

3/ Štatút umelca má tiež duálny charakter vzhľadom k tomu, že sa zameriava na konkrétne záujmy dvoch hlavných skupín signatárov, a to:

- nástroj umožňujúci realizáciu kultúrnych politík a stratégií (slúžiace primárne Ministerstvu kultúry),
- nástroj umožňujúci lobovanie a presadzovanie (slúži výhradne organizáciám umelcov).

4/ Zameriava sa na všetky skupiny autorov a interpretov, Štatút umelca má preto integračný a interdisciplinárny charakter v celom spektre umení.

5/ Štatút tiež slúži signatárom ako nástroj budovania imidžu a vlastnej propagácie.

Výsledky vo vývoji deklarácie o Štatúte umelca

- Úspešný nástroj lobingu pre architektúru a zábavu so zreteľom na zákon o „značke“

- Daň, vedúca k jednotnému právnemu aktu s postupmi platnými pre všetky umelecké žánre;

- **Zvýšenie odpočtu paušálnej dane pri právach duševného vlastníctva, a to z 25% na 40% u autorov a výkonných umelcov a od 40% do 60% pre monumentálnu tvorbu**

- Zavedenie podpory pre umelcov s nízkym príjmom ako nástroja sociálnej pomoci, s mesačným plnením odvodeným od minimálnej celoštátnej mesačnej mzdy

- Nástroj lobingu pre zavedenie nového systému vyrovnávacích príspevkov pre umelcov z nízkym príjmom (členov uznaných organizácií autorov a výkonných umelcov)

- Iniciovanie, zriadenie a regulácia Národného kultúrneho fondu, inovatívneho a významného nástroja na verejné financovanie umenia a kultúry (1998-1999, 2005)

- Zachovanie dostatočného percentuálneho podielu pre sekundárne odmeňovanie držiteľov práv káblového prenosu a využitia zvukových záznamov

- Nový zákon o verejnom financovaní mimovládnych organizácií, kultúrnych programov a projektov (1998)

- Výrazné zvýšenie rozpočtu na reštaurovanie národných kultúrnych pamiatok v rokoch 1997-2000, vyplývajúce zo zavedenia kultúrneho dedičstva ako oblasti záujmu v rámci Štatútu umelca

- Príspevok profesijných organizácií umelcov ku kultúrnej stratégii Rumunska pre roky 2001-2010

- Zriadenie a rýchla realizácia Štátneho fondu mobility umelcov a kultúrnych odborníkov / manažérov v roku 2005;

- Nový manažérsky rámec pre verejné kultúrne inštitúcie, vrátane divadiel, filharmonie, opery, atď v roku 2005.

Zlyhanie akčného plánu

- Štatút umelca zlyhal v naplnení očakávania stať sa katalyzátorom skutočného

partnerstva medzi signatárskymi organizáciami, a nie vždy predstavoval hlavný materiál určujúci vzťahy medzi ministerstvom a občianskou spoločnosťou v tomto odvetví (významný signálom bol tiež nedostatok ďalších signatárov, ktorí by k Štatútu umelca pristúpili po jeho zverejnení).

- Pasivita, politikárčenie, populizmus a snaha o bezprostredné záujmy mohli byť tiež rozoznateľné, so zreteľom na nadväznosť k deklarácii Štatútu umelca (nedostatok dlhodobých úvah je zatiaľ príliš často typický rys pre Rumunsko).

- Skúsenosť získaná z existencie Štatútu umelca mala veľmi slabú publicitu v rumunskej spoločnosti, celkom inak ako kdekolvek inde v Európe.

- Štatút umelca nebol využitý ako platforma pre výmenu know-how a to buď v rámci odvetvia, alebo medzi jednotlivými organizáciami.

- Štatút umelca nebol prijatý regionálnymi a miestnymi orgánmi ako nástroj používaný v procese decentralizácie; v skutočnosti vplyv zostal extrémne obmedzený na úrovni centra alebo hlavného mesta.

- S ohľadom na ciele akčného plánu iniciovanie súkromného dôchodkového systému a zdravotnej poisťovne zlyhalo a rovnako to bolo v prípade právnych a finančných nástrojov, ktoré by zabezpečili súkromné financovanie umenia.

Vyhliadky pre najbližšie obdobie

V roku 2003 sa vo Vilniuse konala veľká konferencia UNESCO, ktorej cieľom bolo preskúmať možnosti transformácie Štatútu umelca do právne záväzného nástroja. Akcia bola vnímaná ako veľmi významná, hoci konferencii sa nepodarilo uznesenie s relevantnými závermi. V skutočnosti sa zdalo, že komunita umelcov ešte nebola pripravená formulovať, čo by mal taký zákon o postavení umelcov regulovať: prístup k profesionálnym orgánom a spoločenské uznanie, profesionálne vykonávanie umeleckej disciplíny, práva a povinnosti umelcov, záväzok štátu k umelcom, a tak ďalej.

Diskusia o možnostiach legislatívneho schválenia Štatútu umelca začala v Rumunsku (alebo presnejšie, ANUC) už v roku 1998, napr. prijatím spoločnej deklarácie. Zatiaľ čo vykonávanie niektorých profesií (liberálnych) bolo upravené zákonom, organizácie umelcov združených v ANUC, ako aj ďalší signatári necítili potrebu mať výkon umenia a tvorivosti „právne upravený“. Rumunský parlament prišiel napríklad so zákonom o povolani architektu (2001), ale legislatívou bol vnímaný skôr z pohľadu služby verejnosti, než z pohľadu tvorivého procesu.

V roku 2003 boli do rumunskej ústavy prvýkrát vôbec zahrnuté kultúrne práva, ktoré by mali byť považované za zaujímavú perspektívu pre ďalšiu prácu na Štatúte umelca.

V roku 2005, v zmysle novej diskusie medzi Radou ANUC a expertným tímom Ministerstva kultúry, otázka budúcnosti Štatútu umelca sa vrátila do programu rokovania vyhlásením, že obe strany sú ochotné diskutovať a rokovať o ďalšom vývoji Štatútu umelca.

ANUC je pripravená zvážiť každý nový nápad, návrh, alebo právny model poskytnutý kolegami v Európskej rade umelcov, a vyjadruje svoj veľký záujem o spoluprácu s ostatnými národnými zástupcami v ECA či inými organizáciami v Európe **s cieľom vytvoriť širšiu Európsku platformu na podporu Štatútu umelca.**

19. SERBIA / SRBSKO

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich? **ÁNO**

- 2a/ Je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh ? **NIE**
 2b/ Je Váš systém podobný, ako náš návrh? **ÁNO**
 2c/ Vyplývajú zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov praktické dôsledky resp. benefity? **ÁNO**
 3a/ Súhlasíte s priloženým návrhom? **ÁNO**
 3b/ Myslíte, že niečo v návrhu by mohlo alebo malo byť defonované lepšie? **NIE**

V Srbsku doteraz v zákone nie je definícia profesionálneho umelca, len umelca, a my si myslíme, že to nie je celkom jasné. Prebieha novelizácia zákona a my sa usilujeme o zmenu tohto paragrafu. Predpokladalo sa, že definícia sa bude týkať profesionálnych umelcov, lebo zákon sa týka aj amatérskych prác. Ešte vždy existujú umelci pracujúci v štátnych inštitúciách. Preto neexistuje chápanie zamestnaného a nezamestnaného umelca. Oba sa považujú za profesionálneho umelca (Zákon o kultúre Článok 58).

Všetci umelci s autorskou zmluvou majú uznané paušálne náklady v závislosti na tom, akú umeleckú činnosť vykonávajú, vo výške 34-50%. (Zákon o zdaňovaní fyzických osôb Článok 56). To znamená, že umelci platia nižšie dane a odvody než ostatné profesie.

20. SLOVAKIA / SLOVENSKO

PREDBEŽNÉ ZHRNUTIE SITUÁCIE NA SLOVENSKU

19. februára 2013 sme po posledných korekciách v zásade dosiahli zhodu členov Grémia SKKD k pripravovanému štatútu umelca a 21. februára sme výsledný návrh rozoslali všetkým členom Koaličnej rady SKKD. Koaličná rada SKKD prijala dňa 28. februára 2013 nasledujúce uznesenie:

Koaličná rada poveruje svojich zástupcov v pracovnej skupine k štatútu umelca pri Rade vlády SR pre kultúru otvoriť oficiálne rokovania o podobe tejto právnej normy.

Návrh a súvisiace zdôvodnenia a komentáre boli rozoslané členom SKKD a sú od februára 2013 k dispozícii i na webstránke SKKD. Je teda vytvorený dostatočný priestor na vecnú a transparentnú diskusiu s cieľom získať za strany umeleckej obce tak odôvodnené podnety, ako aj čo najširšiu podporu a stotožnenie sa umelcov s konečnou podobou štatútu umelca, ktorý, ako dúfame, sa stane v dohľadnej budúcnosti súčasťou reálneho života.

Po zosumarizovaní pripomienok Grémium vypracovalo poslednú verziu návrhu (príloha V/c). Rozdielny prístup zo strany umelcov sa v reakciách prejavoval skôr v technických detailoch (špecifikácia jednotlivých kritérií či samotný názov): účelnosť a zmysel komplexnej právnej normy – štatútu umelca – nespochybňoval prakticky nikto (s jedinou výnimkou – podrobnejšie v prílohe V/d).

Niektoré diskutované otázky:

- Samotný názov: štatút profesionálneho umelca? štatút registrovaného umelca? štatút evidovaného umelca?

Z vyjadrení, ktoré sme dostali, vyplýva, že pojem „profesionálny umelec“ je v mnohých krajinách pomerne bežný (aj keď sa vyskytujú rozdiely v jeho definovaní), pojem „registrovaný“ alebo „evidovaný“ umelec sa nevyskytuje nikde.

- Požadovaná minimálna výška odborného vzdelania: vysokoškolské s titulom Mgr, Mgr. Art a porovnateľnými titulmi? vysokoškolské vrátane titulu Bc? iné al-

ternatívy a výnimky?

- Požadovaná výška príjmu z umeleckej činnosti: stanovená v % z celkového príjmu? stanovená v minimálnej požadovanej výške v Eur? príjem z umeleckej činnosti v akejkolvek výške?

- Kritéria pre definovanie, ktoré asociácie či združenia by mali byť akceptované pre účely štatútu umelca: najviac vyjadrení bolo k požadovanému minimálnemu počtu členov

Predbežne sme nechali tieto i niektoré ďalšie otázky otvorené: na základe rokovaní so zástupcami Ministertva kultúry SR sa pokúsime dospieť k obojstranne akceptovateľnému výsledku.

Možno konštatovať, že návrh sa nerodil ľahko a už vôbec nie ľahkovážne. Je to ťažko „vydretý“ kompromis:

- predchádzala mu 20 ročná všeobecná diskusia medzi umelcami na Slovensku a následne 6 ročná vecná a tvrdá diskusia najmä členov Grémia, ale aj širšieho okruhu spolupracovníkov, ako i rokovania členov Grémia v rámci pracovnej skupiny na Ministerstve kultúry od júna 2012, takže návrh už reaguje na niektoré postoje zo strany štátu

- každý z členov Grémia, zastupujúci rôzne oblasti umenia, v niečom ustúpil (čiže nikto nie je - z pohľadu záujmov konkrétnych oblastí umenia - absolútne spokojný), ale výsledný kompromis považujeme za možný a akceptovateľný základ pre všetkých

- do úvahy sme zobrali i reakcie z celého sveta, ktoré mi priebežne prichádzajú na základe mojej iniciatívy a prezentovania návrhu v 5 medzinárodných umeleckých organizáciách

Hlavné pozitíva:

1/ **jednoduchosť**: praktické uplatnenie prvej časti – koho by sa mal štatút týkať - nevyžaduje vytvorenie žiadnych nových štruktúr, v prípade schválenia by mohol byť funkčný prakticky okamžite

2/ **poskytnutie šance na zapojenie pre všetkých**, ktorí sú reálnou súčasťou umenia a umeleckej tvorby

3/ **presunutie časti zodpovednosti na umelcov**

4/ **ochrana proti dôsledkom subjektívneho rozhodovania**: návrh nikomu neposkytuje na rozhodovanie monopol

21. SOUTH AFRICA

ANTON LOUBSER, IAA/AIAP EC MEMBER, MAIN COORDINATOR FOR AFRICA

Milý Pavol, stručne, z oficiálnych juhoafrických zdrojov, neexistuje definícia toho, kto môže byť považovaný za profesionálneho umelca. Takže s ohľadom na možnosť istých sociálnych privilégií, výhod alebo koncesíí, nerobí sa rozdiel medzi postavením osoby, ktorú považuje za profesionálneho umelca UNESCO, IAA či ktokolvek iný a obyčajným smrteľným platcom dane na juhoafrických uliciach. Sofistikovanejší rozdiel príznačný sociálnymi výhodami pre rozličné profesie napr. v rozličných európskych krajinách tu taký vývoj nezaznamenali. Pred Afrikou je ešte dlhá cesta.

Pokiaľ ide o Južnú Afriku, možno o väčšinu afrických krajín, pri rozhodovaní o to, kto je profesionálnym umelcom, naďalej hrajú dôležitú úlohu tradičné národné hodnoty, remeslá atď. Musíme byť opatrní, aby sme neodvratne nepodporovali kri

tku, ktorá sa občas vyskytuje v mimo európskych kruhoch, že európske krajiny (a USA) majú tendenciu diktovať svetu. Predpokladá sa, že pomerne ohybná, no veľmi dobre zostrojená definícia predložená UNESCO v Belehrade v roku 1980 ako súčasť „Odporúčania týkajúceho sa Štatútu umelca“ je pre nás tou najbližšou, ktorá pokrýva termín „umelec“ vo všeobecnosti vo väčšine krajín sveta. Pre uľahčenie, znie: „Umelec znamená ktorúkoľvek osobu, ktorá tvorí alebo vytvára tvorivé výrazy alebo vytvára umelecké dielo a svoju umeleckú tvorbu považuje za podstatnú súčasť svojho života, osobu, ktorá týmto spôsobom prispieva k rozvoju umenia a kultúry a kto si vyžaduje byť uznaný ako umelec bez ohľadu na to, či je nejakým spôsobom zviazaný so zamestnaním alebo zväzom“. V úsilí, aby sa zabránilo neistote v chápaní, čo znamená „umelec“, navrhlo sa, aby sa táto definícia Požehnaná v UNESCO zahrnula do Štatútu IAA na najbližšom Valnom zhromaždení.

Ale potom, krátko pred schôdzou Výkonného výboru, bola Martina taká láskavá a poskytla mi nedatovaný dokument, ktorý zrejme našla v zložke centrálného úradu IAA a bol odsúhlasený IAA i UNESCOm. Tento dokument nazvaný „Poznámky k vedeniu“ rozlišuje medzi „profesionálnym umelcom“ a „umelcom per se“. Keď som ho prečítal a čítal ho som africkými očami. Chápem, že mnohí africkí umelci považujú tento dokument za dosť diskriminačný a možno pripomínajúci európsky diktát, lebo robí rozdiel medzi „profesionálnymi umelcami“ na jednej strane a ostatnými „umelcami“ ktorí podľa toho výkladu nie sú profesionáli. Štatút IAA odkazuje na „profesionálnych umelcov“ iba raz (v Pravidlách pre schôdze, odst. 3.3) nasledovne:

„Označenie a výsady „delegáta“ smú využívať iba profesionálni umelci, ktorí vykonávajú niektorú činnosť vymenovanú v Článku 1 Štatútu...“

Toto vytvára dosť zmätočnú situáciu, keďže činnosti spomínané v článku 1 Štatútu uvádzajú, že sa týkajú umelcov patriacich najmä do oblasti maľby, sochárstva, grafiky a umelcov praktizujúcich iné formy tvorivej práce vo výtvarnom umení...“ Znie to trochu hmlisto, ak nie reštriktívne, ak sa nevezme do úvahy odsek 8.07 Poznámok k vedeniu, ktoré objavila Martine, ako dodatok k odseku 3.3. Pravidiel schôdze: „alebo sú ako takí známi aspoň vo svojej krajine“. Napokon, odkaz na „iné formy tvorivej práce“ nemusí nevyhnutne znamenať produkciu fyzických objektov. Môžeme poprieť intelektuálnu tvorivosť kurátora umenia alebo profesora umenia, ktorý je príliš zamestnaný tvarovaním a tvorením študentov, aby sa stali umelcami, a preto nemá čas na vlastnú tvorbu, či kritikov umenia? Iste si zaslúžia, aby sme ich nazývali profesionálnymi umelcami.

V Antofagaste (pozn Král: autor hovorí o zasadaní EC IAA/AIAP v Čile, kde sme tejto téme venovali priestor) sme nemali čas dopodrobna preberať „umelcov“ a „Profesionálnych umelcov“. Zdá sa, že je tento aspekt by sme mali vziať do úvahy, keď uvažujeme o novelizácii Stanov na budúcom stretnutí Výkonného výboru.

Komentár Pavol Král: Kolega a priateľ Anton Loubser sa vo svojom stanovisku vyjadruje k nejednoznačnosti pri používaní pojmov „umelec“ a „profesionálny umelec“ (súhlasím, že tento názor nie je ojedinelý) a tlmočí aj isté obavy z pohľadu situácie v Afrike. K rozdielu medzi umelcom a profesionálnym umelcom či definícií UNESCO som sa vyjadril v analýze i v samotnom návrhu definície profesionálneho umelca (viď prílohu V/a) a reagoval som už i v úvode (viď III/ Pokus o zmapovanie celkovej situácie – priebežné hodnotenie - str 8), rovnako ako na obavy vyjadrené z pohľadu Afriky.

V záujme otvorenosti a neskreslenia výsledkov diskusie však uvádzam vyjadrenie A.Loubsera v plnom znení, aj keď v niektorých častiach ide len o nedorozumenie, napr:

- určite nie je cieľom štatútu umelca poprieť, citujem „iné formy tvorivej práce,

čiže nemusia nevyhnutne znamenať produkciu fyzických objektov“: pripomínam, že návrh predpokladá jeden štatút pre všetky druhy umenia, čiže aj také, kde fyzický objekt ako konečný produkt umelca neexistuje – napr. pri umeleckom výkone herca alebo hudobníka; takže v tomto zmysle sú obavy určite zbytočné

- cieľom diskusie nie je zmeniť štatút IAA: sústreďuje sa na legislatívne riešenie štatútu umelca v jednotlivých krajinách.

22. UNITED KINGDOM

AIR - ARTISTS INTERACTION AND REPRESENTATION WWW.A-N.CO.UK/AIR

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich? **NIE**

Avšak, toto rozlíšenie je samoaplikované jednotlivými umelcami s cieľom získať členstvo v AIR. **Ak si viete odpovedať „áno“ na tri z nasledujúcich bodov, ktoré definujú „praktizujúceho umelca“ ste považovaní za oprávneného žiadateľa o členstvo v AIR so všetkými výhodami profesionála, ktoré toto členstvo prináša.**

- Ak máte titul (alebo ekvivalentnú kvalifikáciu) v odbore vizuálneho umenia.
- Ak ste mali v nedávnej dobe aspoň jednu verejnú výstavu, inštaláciu alebo umeleckú performance (vynímajúc štúdiové alebo ateliérove výstavy).
- Ak ste v nedávnej dobe realizovali platbu na podporu projektu aspoň jedného umelca.
- Ak ste v nedávnom období realizovali predaj umeleckého diela, alebo diela úžitkového umenia prostredníctvom galérie, organizovanej výstavy alebo v predajni.
- Ak bola vaša práca/dielo hodnotené a uverejnené v relevantnom umeleckom časopise, alebo na webovej stránke, alebo v inej relevantnej publikácii.
- Ak ste aktuálne členom iného profesionálneho spolku združujúceho umelcov, ako napríklad Spoločnosť súčasného umeleckého skla, DACS, Kráľovská spoločnosť britských sochárov a podobne.
- Ak za vaše dielo boli vyplatené finančné prostriedky aspoň jedným klientom vo verejnej či súkromnej sfére.
- Ak vám bola udelená aspoň jedna cena, grant alebo štipendium odkedy ste v pozícii praktizujúceho umelca.
- Ak bolo aspoň jedno vaše dielo zakúpené do verejnej alebo súkromnej zbierky umenia.

Veľká Británia a Írsko – doplňujúce informácie z webovej stránky IFACCA a NAVA (Národná asociácia pre výtvarné umenie), Austrália:

- The Year of Artists **definuje umelca ako profesionála (na základe vzdelania alebo dosiahnutých výkonov)**, ktorý sa podieľa na tvorbe diela v akejkoľvek umeleckej forme.

- The UK Year of the Artist, June 2000 to May 2001: The Year sa snažil zabezpečiť, aby všetci umelci, ktorí boli zapojení, boli platení minimálne vo výške 150 libier za deň, aby zdôraznil, že umenie je povoláním „(D'Art respondent)

V/ PRÍLOHY

V/a ANALÝZA DEFINÍCIE UMELECA

Pavol Kráľ, akad.mal., Predseda Slovenskej výtvarnej únie, Predseda Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, Prezident International Association of Art Europe, iaa.eur@gmail.com, október 2012

Diskusia o návrhu prebieha na Slovensku rámci SKKD a SVÚ. Návrh (v anglickej a španielskej verzii) bol prezentovaný spolu s výzvou na širšiu diskusiu aj v rámci medzinárodných organizácií umelcov IAA Europe, IAA/AIAP, ECA, IFCCD a ECCD.

A/ PREČO SA VÔBEC TOUTO OTÁZKOU ZAOBERAŤ

Umelec je veľmi často posudzovaný - napriek zásadným rozdielom v charaktere práce - rovnako ako podnikateľ, napriek tomu, že cieľom podnikania je dosahovať zisk, ale kultúrne a umelecké aktivity môžu mať iný charakter.

Niekoľko citátov z Dohovoru UNESCO z r. 2005 (ratifikovala ho väčšina štátov sveta vrátane Slovenska):

CIELE A HLAVNÉ ZÁSADY / Cieľom tohto dohovoru je:

- uznať osobitný charakter kultúrnych aktivít, tovarov a služieb ako nositeľov identít, hodnôt a významov. (I./ Článok 1/g)

VYMEDZENIE POJMOV / Kultúrne aktivity, tovary a služby:

Kultúrne aktivity, tovary a služby sú aktivity, tovary a služby, ktoré pri posudzovaní z hľadiska kvality, použitia alebo účelu **stelesňujú alebo odovzdávajú kultúrne prejavy nezávisle od obchodnej hodnoty, ktorú môžu mať. Kultúrne aktivity môžu mať účel samy osebe** alebo môžu prispievať na produkciu kultúrnych tovarov a služieb. (III./ Článok 4 / 4)

Netvrdíme, že umelci sú lepší. V súlade s Dohovorom UNESCO a medzinárodným záväzkom SR však konštatujeme, že sú iní.

A ak sú umelci iní, malo by to byť primerane zohľadnené v príslušných právnych predpisoch.

Na základe našich dlhodobých skúseností vieme, že ak nevieme jednoznačne definovať, kto je "profesionálny umelec", potom je veľmi ťažké, až skoro nemožné, rokovať o úpravách v daniach, odvodoch na sociálne poistenie či iných formách odôvodnených špecifických opatrení pre umelcov.

Preto je táto otázka kľúčová pri naštartovaní procesu zlepšovania právneho a sociálneho postavenia umelcov v súlade s programovým vyhlásením Vlády SR a Dohovorom UNESCO.

B/ ŠEŠŤ ČASTO OPAKOVANÝCH ODPOVEDÍ NA OTÁZKU „KTO JE UMELEC?“

- 1/ Každý má prirodzené právo tvoriť, takže každý je potenciálny umelec
- 2/ Umelec definovaný na základe Odporúčania UNESCO z roku 1980
- 3/ Profesionálny umelec definovaný na základe odborného vzdelania
- 4/ Profesionálny umelec definovaný na základe príjmu z umeleckej činnosti
- 5/ Profesionálny umelec definovaný na základe zoznamu profesií
- 6/ Profesionálny umelec definovaný na základe kombinácie dvoch kritérií: odborného vzdelania alebo preukázateľných výsledkov umeleckej činnosti

C/ VÝHODY A NEVÝHODY ŠIESTICH ALTERNATÍV

C1/ VÝHODY A NEVÝHODY ALTERNATÍVY: "Každý má prirodzené právo tvoriť, takže každý je potenciálny umelec."

Táto odpoveď je veľmi jednoduchá, ale príliš široká a preto zbytočná v reálnom živote:

- Táto definícia neumožňuje jednoznačné rozlíšenie umelca od ostatných pracujúcich z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie
- Preto neumožňuje definovať, koho by sa prípadné špeciálne opatrenia týkali

C2/ VÝHODY A NEVÝHODY ALTERNATÍVY: "Umelec definovaný na základe odporúčania UNESCO z roku 1980": Pod pojmom „Umelec“ sa rozumie každá osoba, ktorá vytvára alebo poskytuje tvorivé vyjadrenie, alebo opätovne vytvára umelecké diela, ktorá považuje vlastnú umeleckú tvorbu za neodmysliteľnú súčasť svojho života, ktorá týmto spôsobom prispieva k rozvoju umenia a kultúry a ktorá je, alebo chce byť uznaná ako umelec, bez ohľadu na to, či je alebo nie je viazaná akýmkoľvek vzťahom k zamestnaniu alebo asociácii.

Všeobecná filozofická definícia UNESCO je správna, je vhodná ako štartovací bod, ale:

- v praxi – pri riešení špecifických problémov umelcov - nie je použiteľná, pretože neumožňuje z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie umelca od ostatných pracujúcich,
- preto nie sme schopní pokračovať vo vyjednávaní so zodpovednými predstaviteľmi štátu bez zadefinovania jasných pravidiel, ktoré by boli použiteľné v praxi.

Na rozdiel od definície UNESCO našou cieľovou skupinou sú:

- 1/ umelci, ktorí sa umeniu venujú dlhodobo a profesionálne a je to pre nich viac ako len zábava či koníček (špeciálne legislatívne úpravy na riešenie právneho postavenia tých, ktorí si napr. pre vlastnú radosť spievajú pri sprchovaní sa, by boli zbytočné ...)
  - 2/ umelci, ktorých umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme, má vplyv na ich dane a sociálne zabezpečenie
- Preto má zmysel používať - na rozlíšenie od všeobecnej a širšej definície UNESCO - pojem „**profesionálny umelec**“.

C3/ VÝHODY A NEVÝHODY ALTERNATÍVY: "Profesionálny umelec je iba osoba, ktorá absolvovala štúdium na umeleckej akadémii".

Výhoda: jednoduchosť - rozlíšenie na základe vzdelania je ľahko preukázateľné, deliaca čiara je jasná, takáto definícia nevyžaduje žiadny komplikovaný systém na použitie v praxi.

Nevýhoda: návrh je príliš radikálny. V umení vždy existovali výnimky, vždy existovali umelci, ktorí napriek absencii odborného vzdelania dosahovali špičkové výsledky, ignorovať tento fakt je preto neudržateľné.

C4/ VÝHODY A NEVÝHODY ALTERNATÍVY: "Profesionálny umelec je iba osoba s príjmom z umeleckej činnosti"

Výhoda: jednoduchosť - rozlíšenie na základe vzdelania je ľahko preukázateľné, deliaca čiara je jasná, takáto definícia nevyžaduje žiadny komplikovaný systém na použitie v praxi.

Nevýhody: rozlíšenie umelcov a „neumelcov“ len na základe príjmu by mohlo byť kontaproductívne:

- mohlo by diskvalifikovať nemalú časť umelcov (i renomovaných, všeobecne uznávaných), ktorí sú nútení živiť sa z veľkej časti v oblastiach mimo sféry umenia,
- vyradilo by to mladých umelcov, ktorí len začínajú a ešte preukázateľný príjem nemajú (čiže vyradilo by ich to práve vtedy, keď by prípadnú ochranu zo strany systému potrebovali najviac),
- takéto rozlíšenie neberie do úvahy umeleckú hodnotu tvorby, mohlo by umožniť zneužívanie zo strany tých, ktorí by do kategórie umenia patriť zrejme nemali (napr. „hrdinovia“ reality show: Sú umelcami? Sú hercami? Zrejme nie, aj keď formálne znaky „herectva“ na prvý pohľad spĺňajú a sú za to aj platení: ich výkony sa však často pohybujú za hranicou vkusu).

C5/ VÝHODY A NEVÝHODY ALTERNATÍVY: “Profesionálny umelec je definovaný na základe zoznamu profesií”

Výhoda: ak by to v praxi fungovalo, bolo by to pomerne jednoduché

Nevýhody: hlavný problém je preukázateľnosť - ako preukázate, že ste napr. úpravca dialógov? Odborný certifikát či diplom na niektoré z umeleckých profesií neexistuje, nie je to uvedené ani v OP; názvom „výtvarník“ sa dnes označuje a môže označiť bežne skoro hocikto (aj keď len práve vyšiel z piarnictva so svojimi prvými farbičkami, štetcom a zopár hárkami papiera)...

- z toho vyplýva, že zaradenie do kategórie umelec by záležalo v podstate len na vlastnom rozhodnutí, dôsledkom by bolo, že - rovnako ako predchádzajúci variant – by nemalo žiadnu výpovednú hodnotu vo vzťahu k preukázateľným umeleckým výsledkom

- dôsledkom nepreukázateľnosti, resp. problematickej preukázateľnosti nároku by teda automaticky mohlo byť zneužívanie, pokiaľ by zaradenie do kategórie umelec prinášalo akúkoľvek výhodu

- logickým dôsledkom zneužívania by následne bolo zrušenie hoci aj oprávnených špecifických opatrení, riešiacich reálne problémy skutočných umelcov

C6/ VÝHODY A NEVÝHODY ALTERNATÍVY: “Definovanie umelca na základe kombinácie dvoch kritérií: odborného vzdelania alebo preukázateľných výsledkov umeleckej činnosti”

Výhody:

- **jediné riešenie z vyššie uvedených, ktoré by poskytlo garanciu odbornej pripravenosti** (aj keď nie garancie na konkrétny výsledok – ten v umení nemôže garantovať nikto)

- **jediné riešenie z vyššie uvedených, ktoré by poskytlo dlhodobjšie platné výsledky** a zároveň umožnilo definovať počet umelcov, ktorých sa konkrétny problém týka, čo by umožnilo racionálnejšie a adresnejšie riešenia zo strany štátu

- toto riešenie by poskytlo šancu znížiť riziko plýtvania verejnými prostriedkami na podporu nekvalitného umenia, resp. umožňuje použitie verejných prostriedkov (ktoré vždy budú limitované) na podporu predovšetkým tých, ktorí preukázali odbornú pripravenosť alebo sa presadili výsledkami svojej umeleckej činnosti

Prípadné dodatočné výhody pre spoločnosť (nie sú podmienkou):

- pre neodborníkov možnosť overenia v akomsi “registri umelcov”, ktorý by mohol byť zárukou profesionálnej odbornosti

- register by mohol poskytovať informácie dostupné na webe (pre teoretikov, výkonných umelcov, novinárov, organizátorov kultúrnych podujatí či širšiu verejnosť),

ktoré komplexne nie sú momentálne dostupné nikde

Nevýhoda: potreba stanoviť kritéria a posudzovať ich plnenie

C/ VÝHODY A NEVÝHODY ŠIESTICH ALTERNATÍV – SUMÁR:

Z uvedeného vyplýva, že definovanie umelca na základe kombinácie 2 kritérií -

1/ odborného vzdelania

alebo

2/ preukázateľných výsledkov umeleckej činnosti

JE NAJLEPŠIE RIEŠENIE

D/ NÁVRH UPLATNENIA V PRAXI

Umelec by bol zaradený do registra “profesionálnych umelcov” po splnení jednej z dvoch podmienok:

1/ po absolvovaní vzdelania na vysokej škole umeleckého zamerania automaticky (minimálne s titulom bakalár?)

alebo

2/ umelec bez príslušného vzdelania by bol zaradený do registra po preukázaní členstva vo všeobecne uznávanej asociácii umelcov, pôsobiacej v oblasti umeleckej špecializácie (výtvarné umenie, hudba, literatúra, atď) – táto asociácia by bola pre štát garanciou profesionálnej pripravenosti svojich členov

E/ ČLENSTVO V KTORÝCH UMELECKÝCH ASOCIÁCIÁCH BY BOLO AKCEPTOVANÉ AKO SPLNENIE PODMIENKY NA ZARADENIE DO REGISTRA PROFESIONÁLNYCH UMELCOV

Mali by to byť reprezentatívne asociácie pre danú oblasť umenia:

a/ dostatočne veľké v pomere k počtu umelcov v danej krajine (v krajine ako Slovensko minimum napr. 100 členov ?)

b/ v stanovách by mali mať uvedené, že členmi môžu byť iba profesionálni umelci (výtvarníci, hudobníci, atď)

V záujme transparentnosti a objektivity bolo by správne poskytnúť právo byť v tejto otázke garantom viac ako 1 umeleckej asociácii v každej oblasti umenia, pokiaľ o to budú mať umelci záujem

F/ PROCES PRIJÍMANIA ZA ČLENA DO TAKÝCHTO ASOCIÁCIÍ

a/ Kritéria na prijatie za člena by mali byť jasné a verejne dostupné

b/ Návrh podmienok, ktoré by mali byť zohľadňované pri posudzovaní žiadostí o prijatie za člena:

1/ preukázateľné obdobie umeleckých aktivít žiadateľa, porovnateľné s obvyklou dĺžkou umeleckého vzdelania v danej krajine (5 – 6 rokov?)

2/ zverejnenie tvorby žiadateľa (výstavy, koncerty, divadelné predstavenia, ...)

3/ umelecká úroveň tvorby - asociácie by mali pri posudzovaní brať do úvahy aj rozhodnutia iných porôt či inštitúcií o umeleckej tvorbe žiadateľa, napr. udelenie ceny, akceptovanie porotou k účasti na významnom národnom alebo medzinárodnom podujatí (koncerte, výstave, predstavení, ...), vyučovanie umeleckých predmetov na umeleckých vysokých školách, pôsobenie v medzinárodne uznávanom umeleckom súbore a pod.

G/ PREHĽAD STAVU V KRAJINÁCH EURÓPY

(zdroj: White Book, La Maisson des Artistes, 2009)

- vo väčšine európskych krajín sa uplatňuje pri uznaní za „umelca“ práve tento

princíp – kombinácia odborného vzdelania a posúdenia kolegami (Rakúsko, Cyprus, Dánsko, Španielsko, Grécko, Maďarsko, Írsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko),
 - menej často len na základe posúdenia kolegami (Estónsko, Fínsko, Portugalsko, Veľká Británia, Švédsko),
 - len v troch prípadoch na základe kombinácie posúdenia kolegami a administratívneho rozhodnutia (Nemecko, Francúzsko, Luxembursko)
 - v dvoch len na základe administratívneho rozhodnutia (Belgicko a Holandsko)

H/ PRÍKLAD SPOZA OCEÁNU:

I kanadský štatút umelca berie do úvahy, citujem:

... „či ho iní umelci uznávajú za umelca“ (18/b/ii, strana 10).

Na záver k tomuto návrhu

Tento návrh by v prípade realizácie nikomu nezakazoval tvoriť: umelci, pre ktorých je tvorba len príležitostným koníčkom, by mohli robiť naďalej v podstate to, čo doteraz, za podmienok, ktoré platili a ešte platia úplne pre všetkých. Čiže dá sa povedať, že ich situácia – aj keby sa nedostali do registra profesionálnych umelcov, by sa nezhoršila. Štatút profesionálneho umelca je skôr ochranou proti nekvalite typu reality show.

Tým, ktorí sa umeniu venujú dlhodobo a profesionálne a je to pre nich viac ako len zábava či koníček, by však realizácia návrhu priniesla šancu na postupné zlepšovanie podmienok, možnosť na uplatnenie reálnych opatrení s cieľom zlepšiť právne a sociálne postavenie umelcov na Slovensku tak, aby sa priblížili k podmienkam umelcov v porovnateľných krajinách.

Niektoré z doterajších výsledkov prebiehajúcej diskusie:

- Uznesenie Plenárneho zasadania IAA Europe, Istanbul, Turecko, 13. október 2012:

Delegates of GA appreciate and support long term effort of Slovak NC on the field of social and legal rights of artists, statutes of artists and definition of artists as the step to improvement of situation of artists. (Delegáti Plenárneho zasadania IAA Europe oceňujú a podporujú dlhodobé úsilie Slovenskej výtvarnej únie v oblasti sociálneho a právneho postavenia umelcov, štatútu umelcov a definície umelcov ako krok zlepšeniu postavenia umelcov.)

- Uznesenie Executive Committee IAA/AIAP, Antofagasta, Chile, 20. november 2012:

Pavol Kral has made an investigation on the many different definitions of the term "professional artist". The different proposals were discussed. A clear definition is important in negotiations with governments and also for the promotion of the IAA card. Pavol Kral was asked to continue his work on this. (Pavol Král preskúmal mnoho rozličných definícií termínu „profesionálny umelec“. Rozličné návrhy boli prediskutované. Jednoznačná definícia je dôležitá pri vyjednávaníach s vládami ako i pri podpore uplatňovania preukazov IAA. Pavol Král bol vyzvaný, aby vo svojej práci pokračoval.)

- Na základe rozhodnutia GA IAA Europe v Istanbuli a EC IAA/AIAP v Antofagaste bola vytvorená medzinárodná pracovná skupina (Slovensko, Nemecko, Portoriko) s cieľom preskúmať možnosti na prijatie návrhu ako rámcového riešenia pre širšie medzinárodné využitie.

V/B1/ DOTAZNÍK IAA EUROPE

1/ Máte v súčasnosti vo Vašej krajine v platnosti systém, umožňujúci z pohľadu daňového úradníka, pracovníka sociálnej poisťovne či inej štátnej inštitúcie jednoznačné rozlíšenie profesionálneho umelca od ostatných pracujúcich?

ÁNO / NIE / NEVIEM

2/ Ak Vaša odpoveď na prvú otázku je ÁNO:

2a/ Je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh? ÁNO / NIE

2b/ Je Váš systém podobný, ako náš návrh? ÁNO / NIE

2c/ Vyplyvajú zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov praktické dôsledky resp. benefity? ÁNO / NIE

3/ Ak Vaša odpoveď na prvú otázku je NIE alebo NEVIEM:

3a/ Súhlasíte s predloženým návrhom? ÁNO / NIE

3b/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná

lepšie? ÁNO / NIE

Oceníme, ak odpoviete aspoň na prvú časť dotazníka (jednoduchým výberom odpovedí „áno“ alebo „nie“. Ak by ste však chceli doplniť Váš komentár, pripájame ešte niekoľko otázok:

4/ Ak je Váš systém úplne iný, ako priložený návrh, opíšte stručne jeho uplatnenie v reálnom živote (priložte prosím príslušné vykonávacie predpisy alebo špecifické právne normy, ak je to možné)

5/ Ak je Váš systém podobný priloženému návrhu, opíšte prosím stručne iba rozdiely

6/ Ak zo zaradenia medzi profesionálnych umelcov vyplývajú vo Vašej krajine praktické dôsledky resp. benefity, doplňte prosím konkrétne príklady (pravidlá alebo špecifické zákony sú vítané)

7/ Ak si myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie, uveďte prosím stručne Váš návrh resp. pripomienky.

V/B2/ SPRIEVODNÝ MAIL K DOTAZNÍKU S VYSVETLENÍM

Vážení kolegovia,

Zlepšovanie právneho a sociálneho postavenia umelcov je jedným z hlavných cieľom medzinárodnej asociácie umenia (IAA/AIAP a IAA Europe). Z tohoto dôvodu by sme Vás chceli požiadať, aby ste odpovedali na otázky z nášho stručného dotazníka. Pred zodpovedaním otázok venujte prosím pozornosť dokumentu „Definícia profesionálneho umelca“, ktorý posielame v prílohe.

Chceli by sme zistiť, aká je situácia v jednotlivých krajinách:

Kto je považovaný za profesionálneho umelca? Na základe akých kritérií? Existujú špecifické pravidlá, ktoré umožňujú v praxi, v reálnom živote určiť, kto je profesionálny umelec? Je to pre umelcov užitočné, alebo nie?

Chceli by sme zozbierať pozitívne príklady a pripraviť analýzu súčasného stavu pre Vás všetkých. Medzinárodná pracovná skupina má v súčasnosti 3 členov: Pavol Král zo Slovenska, Werner Schaub z Nemecka, Marta Pabel Pérez z Portorika.

Priložený návrh - „Definícia profesionálneho umelca“ – je výsledkom zhruba 5 ročnej diskusie umelcov na Slovensku, ktorý je pripravený pre vyjednávanie v rámci Ministerstva kultúry SR a Rady vlády pre kultúru SR. Ale diskusiu na túto tému sme iniciovali aj v rámci siete 5 medzinárodných umeleckých asociácií: International Association of Arts (IAA/AIAP – Medzinárodná asociácia umenia, s celosvetovou pôsobnosťou v oblasti výtvarného umenia), International Association of Arts - Eu-

(IAA Europe – regionálna organizácia IAA/AIAP, zastrešujúca cca 100 000 výtvarných umelcov Európy a Severnej Ameriky), European Council of Artists (ECA – Európska rada umelcov, zastrešuje okolo 210 000 umelcov zo všetkých oblastí umenia), European Coalition for Cultural Diversity (ECCD – Európska koalícia pre kultúrnu diverzitu) and International Federation of Coalition for Cultural Diversity (IFCCD – Medzinárodná federácia koalícií pre kultúrnu diverzitu s celosvetovou pôsobnosťou).

Možno existujú užitočné (alebo lepšie?) riešenia. Snáď by bolo možné pripraviť spoločný rámcový návrh riešenia nielen pre jednu krajinu, ale aj pre iné krajiny. Cieľom nie je teoretická diskusia: chceli by sme pripraviť návrh, ktorý by bol užitočný pre umelcov v ich reálnom živote.

Uvedenie niečoho takého do reálneho života je vždy komplikované, ale:

- bolo by to ľahšie, ak by sme zozbierali skúsenosti umelcov z viac ako jednej krajiny,
- bolo by to ľahšie s podporou umelcov z viacerých krajín a s podporou viacerých medzinárodných umeleckých asociácií,
- bolo by to ľahšie po prijatí spoločného rámcového návrhu.

Veríme, že to za to stojí. A tešíme sa na Vaše odpovede a reakcie.

Pavol Král,

V/C Návrh právnej normy (Slovensko, SKKD máj 2013): ŠTATÚT REGISTROVANÉHO UMELECA

I. Preambula

Slovenská republika si v súlade s princípmi základných ľudských práv váži a podporuje slobodu prejavu ako jeden zo základných predpokladov umeleckej slobody a tvorivého prejavu.

V súčasnom trhovom hospodárstve je nevyhnutné – popri ochrane práv zamestnávateľov a zamestnancov – legislatívne zabezpečiť aj spoločensko-právne postavenie tvorcov umeleckých hodnôt v slobodnom povolaní s prihliadnutím na špecifický charakter ich práce.

V záujme dosiahnutia tohto cieľa, v súlade s Odporúčaním Štatútu umelca UNESCO z roku 1980, predkladáme nasledujúci návrh, ako by mala právna norma vyzeráť, čo by mala riešiť a koho by sa mala týkať.

II. Definície (Vymedzenie pojmov)

1. Umelec je fyzická osoba, ktorá vytvára autorské umelecké dielo alebo umelecký výkon v oblasti literárneho, výtvarného, hudobného, tanečného, audio-vizuálneho a dramatického umenia.
2. Umelecké dielo je tvarovo, priestorovo, alebo inak fixovaný výtvor, ktorý je výsledkom zvláštnych umeleckých tvorivých schopností a prejavov autorov alebo výkonných umelcov.
3. Umelecký výkon je činnosť, pri ktorej vzniká hmotný alebo nehmotný umelecký prejav.
4. Autor je fyzická osoba, ktorá v zmysle AZ (618/2003 Z.z.) vytvára umelecké dielo.

5. Výkonný umelec je fyzická osoba, ktorá v zmysle AZ (618/2003 Z.z.) vytvára umelecký výkon.

6. Registrovaný umelec je fyzická osoba v zmysle odseku II / 1 tohto návrhu, ktorá spĺňa podmienky podľa odseku III / 1 a 2 tohto návrhu.

III. Štatút registrovaného umelca

1. Štatút registrovaného umelca, ďalej len „Štatút“, sa týka fyzických osôb, pôsobiach na území Slovenskej republiky, spĺňajúcich tieto podmienky:

- a) sú na umeleckú a tvorivú činnosť odborne pripravené, alebo dosahujú preukázateľné umelecké a tvorivé výsledky,
  - b) ich umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme, má vplyv na ich daňovú povinnosť, sociálne a zdravotné zabezpečenie.
2. Pre účely navrhovanej právnej normy sa „Umelcom“ rozumie fyzická osoba, ktorá spĺňa podmienky v zmysle odseku „a“ alebo „b“ alebo „c“ tohto bodu:

a) má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a predloží doklad o absolvovaní príslušného odborného vzdelania,

alebo

b) má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a je členom všeobecne uznávanej organizácie umelcov pôsobiacej v oblasti umeleckej špecializácie

alebo

c/ má príjem za umeleckú činnosť, ktorý je podložený zmluvami o vytvorení a použití diela, alebo zmluvami o vytvorení a použití umeleckého výkonu v zmysle autorského zákona 618/2003 Z.z. a je vo svojej umeleckej oblasti uznávanou osobnosťou s preukázateľnými výsledkami.

3. Registráciu umelcov v súlade so Štatútom vykonáva .....
4. Registrácia je dobrovoľná a doba jej platnosti nie je obmedzená, ale Umelec je z uvedeného registra vyškrtnutý v prípade dokázania neoprávnenej registrácie, alebo na základe vlastnej žiadosti.

Dopad právnej normy

I. Kolektívne vyjednávanie

1. Odborové organizácie umelcov v slobodnom povolaní (v zmysle Štatútu) majú právo na kolektívne vyjednávanie.
2. Ak o to odborové organizácie umelcov v slobodnom povolaní prejavia záujem, subjekty, ktoré ponúkajú umelcom v slobodnom povolaní prácu, sú povinné s nimi kolektívne vyjednávať.
3. Obsah a rozsah kolektívnych zmlúv, ktoré tieto organizácie budú uzatvárať, určí MPSVR SR (v spolupráci s MK SR) osobitným predpisom.

4. V prípade že niektorá zo zmluvných strán nebude súhlasiť s obsahom kolektívnej zmluvy, postupuje sa v súlade s ustanoveniami Zákona o kolektívnom vyjednávaní 2/1991 Z.z. v znení neskorších predpisov.

II. Sociálne zabezpečenie a daňovo-odvodové zaťaženie

1. Umelci (v zmysle Štatútu) majú právo na také opatrenia v oblasti sociálneho zabezpečenia, daňového a odvodového zaťaženia, ktoré primerane zohľadnia špecifiká výkonu ich povolania.

2. Zástupcovia umelcov (v zmysle Štatútu) majú právo byť prizývaní na rokovania o príprave zákonov, ktoré majú vplyv na ich daňovo-odvodové zaťaženie,

- na rokovania o príprave zákonov, ktoré majú vplyv na ich sociálne zabezpečenie.

3. Zástupcovia umelcov majú právo obracať sa na príslušné ministerstvá s návrhmi takých opatrení, ktoré zohľadňujú špecifické postavenie umelcov na pracovnom trhu v zmysle vyššie uvedeného odporúčania UNESCO.

III. Účasť umelcov na riešení otázok rozvoja kultúry a umenia ako i podmienok pre tvorivú prácu umelcov na Slovensku

1. Zástupcovia umelcov v slobodnom povolaní (v zmysle Štatútu) majú právo byť prizývaní k rokovaniam pri príprave zásadných dokumentov a návrhov zákonov v súvislosti

- so stratégiou rozvoja kultúry a umenia na Slovensku
- s prípravou systémových zmien a opatrení v jednotlivých oblastiach umenia, kultúry a umeleckého školstva

- s prípravou návrhov zákonov, ktoré ovplyvňujú podmienky pre prácu a uplatnenie umelcov (napr. stavebný zákon, verejné súťaže v súvislosti s využitím umenia vo verejných priestoroch, uplatnenie pôvodnej domácej tvorby vo vysielaní verejnoprávných médií, štruktúra umeleckého školstva, ochrana výsledkov tvorivej práce a duševného vlastníctva, apod.)

- s prípravou schém a koncepcií na podporu kultúry (napr. zákony a legislatívne normy o grantových či dotačných systémoch, o umeleckých fondoch, a pod.)

V/d Vyjadrenia k návrhu Štatútu umelca - Slovensko

V tejto časti uvádzam vyjadrenia autorov zo Slovenska, pokiaľ som ich dostal písomne. Výrazne viac vyjadrení som si vypočul v ústnej podobe: najmä v priebehu posledného roka som sa zúčastnil na množstve diskusií tak na Slovensku, ako i v zahraničí. Ústne vyjadrenia citovať presne nie je možné, zohľadnil som ich však vo všeobecnom zhrnutí – viď str 8.

V záujme objektivity a neskrivenia celkového výsledku sú všetky vyjadrenia uvedené v plnom znení, chronologicky podľa času doručenia a neanonymne (s menom autora resp. s e-mailovou adresou odosielateľa, pokiaľ meno chýbalo).

Ospravedlňujem sa za to, že som z časových dôvodov nebol schopný odpovedať

na každé vyjadrenie hneď po jeho obdržaní: na niektoré konkrétne návrhy či otázky reagujem tu, bezprostredne za citovaným vyjadrením (citáty sú vždy v kurzíve).

Mgr.art. Otto Szabo, szabootti@gmail.com: Súhlasím s predloženým návrhom

Eva Tkáčiková eva.tkacikova1@gmail.com

Reagujem na Vas mail :-). Poznam umelca, na Slovensku patri medzi top, napriek tomu vsak nema ukoncene vysokoskolske vzdelanie vytvarneho zamerania. Ma za sebou množstvo kvalitných výstav (nedavno napr. samostatna vystava v Dome umenia v BA). No a myslim, ze je soliterom, pokiaľ viem, momentalne nie je clenom ziadnej asociacie... možno nema potrebu, možno existuju aj iní, ktorí nevstupia do clenstva so zdruzenim, ak nemaju pocit zdielania výtvarných názorov...

Preto povazujem za nevyhnutne vytvorit moznost byt legislativne umelcom aj v pripade, ak je umelec bez výtvarného vzdelania a aj bez clenstva v asociácii, na zaklade predlozených doterajsích výsledkov, (samostatných a skupinových výstav). Zrejme by mala mať SVU pravomoc, poprípade galerijne rady niektorých Galerii (aj v iných mestach na Slovensku, jednotlivé kraje) na zaklade ziadosti potvrdit aj samostatné osoby a uznat ich za umelcov. Clovek podla mna nemusí byt clenom spolku, aby vytvaral kulturne hodnoty pre spolocnost.

Vopred dakujem za reakciu:-) S pozdravom, Evka

Komentár P.Král: Posledná verzia návrhu právnej normy štatútu umelca (SKKD z 29. máj 2013) už tento problém rieši. Napriek významu vzdelania i členstva v umeleckých združeníach (viď zdôvodnenie napr. na str 11 – 12) navrhuje aj 3. možnosť - zaregistrovanie umelcov bez odborného vzdelania a bez členstva v umeleckej asociácii (viď str 41, V/c Slovensko - koncept štatútu registrovaného umelca)

Mária Kovalčíková, emajakov@gmail.com: Ďakujem pekne za Štatút umelca, ja súhlasím s tou 6. alternatívou, teda odborné znalosti a umelecké výsledky. Myslím si, že je to najlepšie riešenie.

Edita Voloscukova, volosce0@unipo.sk

Dakujem za Vasu vytrvalost a objektivitu pri hladani vhodneho riesenia.

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom? **ÁNO**

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? **NIE**

Lýdia jergušová-Vydarená: lydia@jergus.eu

Súhlasím a mám tieto pripomienky:

1. nie, že sú „ iní „ ..... ale že nepracujú výlučne s vedomím zisku.
2. Na základe našich dlhodobých skúseností je veľmi problematické jednoznačne definovať kto je profesionálny umelec. Po diskusiách na rôznych úrovniach sme sa v ďalšom o to pokúsili a dohoda by nám umožnila rokovať o úpravách v daňoch, odvodoch na sociálne poistenie či iných formách odôvodnených špecifických opatrení pre umelcov.
3. Asociácie, ktoré budú mať právo udeliť štatút profesionálneho umelca budú registrované aj na Ministerstve kultúry SR
4. poznámku o spievaní v sprche, by som vynechala. Pôsobí lacne.

Blanka Kástová, blankakastova@gmail.com, 21.12.2012

ODPOVEĎ : Zo zostavy B sa najviac približuje k definícii profesionálneho umelca

: 6) Profesionálny umelec definovaný na základe kombinácie dvoch kritérií, odborného vzdelania alebo preukázateľných výsledkov umeleckej činnosti.

Marko Pažitný, pazitny@pobox.sk

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom? ÁNO

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? NIE

Katarína Polgáryová, predsedníčka Asociácie súčasného umenia, zuzabo7@gmail.com

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom? NIE

S názorom sa nedá súhlasiť. Umelecká činnosť podľa autorského práva nemá charakter odbornosti závislej od dosiahnutého umeleckého vzdelania. Ak by boli chránené práva len umelcov podľa navrhnutého výberu nastala by diskriminácia umelcov (a to nielen výtvarných ale aj hudobných, literátov a poetov), ktorí umeleckú činnosť vykonávajú bez ohľadu na dosiahnuté vzdelanie. Z materiálu vyplýva snaha o získanie výhod na umeleckom trhu pre vybraných umelcov a potlačenie konkurencie. Je potrebné si uvedomiť, že zákonná ochrana by mala byť nediskriminačne uplatňovaná u všetkých umelcov vrátane ľudových. To vyplýva z dohovoru UNESCO. Keďže štatút umelca je dostatočne charakterizovaný v uvedenom dohovore nie je nutné vyfabrikovať ďalšie definície, keďže tu vzniká riziko diskriminácie. Zavedenie právneho pojmu „profesionálny umelec“ v zákone Slovenskej republiky, ktorý presahuje stanovenie štatútu umelca medzinárodným právom je veľmi rizikové. Prijatý medzinárodný dohovor dostatočne definuje umelca. Autorské právo je tiež v definovaní umeleckej činnosti dostatočné a výstižné.

V prípade zabezpečenia ochrany umelcov je dôležité zamerať sa na aktivity pri prijatí takých zákonných úprav, ktoré by umelcom priniesli úžitok vo vytvorení spoločenského prostredia, kde umenie a kultúra netvorí okraj spoločnosti. Čo sa týka vnútorných stanov profesijných združení umelcov (kde patrí aj SVÚ), každé si môže prijímať také podmienky prijatia za členov ako si prijímajú vo vnútri združenia. Na umeleckú obec v potrebe prijatia zákonných opatrení je potrebné prihliadať ako jeden celok a nie je dôležité nálepkovať umelcov či sú takí alebo onakí. Len história, alebo súťaženie na domácej a medzinárodnej sfére môže poukázať na rozdiely v profesionalite umeleckej činnosti. Ale tým by sme sa nemali zaoberať, lebo sú tu dôležitejšie veci, ktoré priamo súvisia s podporou umeleckej činnosti na Slovensku.

Zákonná ochrana aktívnych umelcov, ktorí tvoria a zároveň majú príjmy zo svojej činnosti nezahŕňa osobitosti z príjmov takejto činnosti. Keďže pri umeleckej činnosti sa síce predpokladá jej kontinuita (umelci spravidla tvoria stále), ale nedá sa predpokladať zabezpečenie kontinuity príjmov za túto činnosť. Zákonodarcu by príjmy z umeleckej činnosti nemal dať na jednu úroveň s príjmami z podnikateľskej činnosti. Podnikanie je činnosť vykonávaná za účelom zisku. Umelecká činnosť sa v tomto od podnikateľskej odlišuje. Umelec tvorí nepretržite, či má za svoju činnosť príjem alebo nemá. Preto porovnanie zisku z umeleckej činnosti so ziskami z podnikateľskej činnosti nie je na mieste. Toto tvorí zásadný problém pri odvodoch a zdaňovaní umelcov. Do tejto kategórie nepočítam architektov, nakoľko majú vlastnú zákonom stanovenú komoru, ktorá zastupuje ich práva. Ostatní umelci nemajú svoju vlastnú zákonom stanovenú inštitúciu, ktorej by boli povinne členmi a zastupovala by ich zákonné práva. Umelecké fondy takéto zastupovanie umelcov nemajú vo svojej činnosti podľa platného zákona č. 13/1993 Z.z. o umeleckých fondoch. Na tomto mieste si dovoľujem upozorniť na zastaralosť uvedeného zákona. Takže aktivity SVÚ

ale aj iných združení treba smerovať na potrebu zákonnej úpravy daňových a sociálnych zákonov.

Možné návrhy na riešenie problematiky:

- Pri uplatňovaní povinných odvodov povinné preddavky odvodov platieb do poistných systémov by u umelcov, ktorých jediným príjmom sú príjmy z nezávislej činnosti mali vychádzať z minimálnej mzdy. V prípade príjmov, ktoré túto sumu prekročia, by bolo dodatočne vypočítané doplatky a daniach a zákonných odvodoch. U umeleckej činnosti nemožno predpokladať, že príjem predchádzajúceho obdobia bude umelcovi zabezpečený aj v nasledujúcom období. Nemôže výpočet odvodov vychádzať z príjmov predchádzajúceho roka. V praxi to býva sebazničujúce.

- Pre umelcov, ktorí okrem nezávislej umeleckej činnosti majú pravidelný príjem zo závislej činnosti (majú uzatvorený pracovnoprávny vzťah) povinnosť platiť preddavkov zabezpečuje zamestnávateľ. Preplatky a nedoplatky na daniach a odvodoch si umelec uplatňuje pri daňovom priznaní.

- Pre umelcov pri výkone ich činnosti je nutné zaviesť možnosť uplatňovania paušálnych náhrad minimálne 40 % (ako platí doposiaľ) aj v prípade zmeny u životnostníkov. V prípade značných skutočných nákladoch (najmä u výtvarných umelcov) a nižších príjmoch majú umelci možnosť uplatniť si všetky náklady. Tým dosiahnu nižší základ dane.

- Na podporu umeleckej činnosti hlavne u výtvarných umelcov by mal štát prijať účinné zákonné opatrenia. Napr. zákon o dani z príjmov by mal byť upravený s tým, aby akákoľvek právnická osoba (súkromná, štátna alebo nezisková) si mohla uplatniť odpočítateľnú položku pri podpore umeleckej činnosti (napr. pri kúpe umeleckých diel žijúcich súčasných výtvarných umelcov). Zakúpené diela by tvorili umelecké dotvorenie prevádzkových a reprezentačných priestorov. Tým by sa zvýšil dopyt po umeleckých dielach, čo by vytvorilo priestor pre vznik ďalších umeleckých diel.

- V sociálnych zákonoch je potrebné prijať opatrenia (podobne ako u tanečníkov) aby napr. výtvarní umelci – sochári mali skrátený odchod do dôchodku. Ide o opotrebovanie organizmu, zdravotné problémy a pod.

- Zabezpečiť zákonnú ochranu pri práci, ktorou je umelecká činnosť, ktorú umelci vykonávajú vo svojich ateliéroch, resp. na rôznych verejných podujatiach u výkonných umelcoch.

- Vo vzťahu k predpokladanému rozvoju kultúrneho priemyslu by mal štát prostredníctvom právnickej osoby zriadenej zákonom zabezpečiť, aby boli vytvorené podmienky osobnej ochrany umelca pri výkone umeleckej činnosti. Zatiaľ podľa autorského práva je chránené len dielo umelca a ochrana jeho príjmov za umeleckú činnosť. Osoba umelca pri umeleckej činnosti nemá právnu ochranu.

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? ÁNO

3/ Ak si myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie, uvedte prosím stručne Váš návrh resp. pripomienky.

Z materiálom vypustí všetky definície umeleckej činnosti a ponechať štatút umelca podľa dohovoru UNESCO.

Komentár P.Kráľ: Toto vyjadrenie, ako jediné zo všetkých obdržaných reakcií zo štyroch kontinentov, návrh zásadne odmieta. S niektorými čiastkovými vyjadreniami sa dá v podstate súhlasiť (napr. nalievavosť otázky paušálnych nákladov či možnosti započítania nákladov na kúpu umeleckého diela medzi položky znižujúce daňový základ), obávam sa však, že:

1/ autorka vyjadrenia uniká podstata a zmysel návrhu:

- cieľom nie je riešiť Štatút umelca NAMIESTO riešenia konkrétnych problémov umelcov: Štatútom umelca sa zaoberáme práve preto, lebo OTVÁRA CESTU k riešeniu konkrétnych problémov umelcov

- našim cieľom nie je FABRIKOVANIE (citujem „Keďže štatút umelca je dostatočne charakterizovaný v uvedenom dohovore nie je nutné vyfabrikovať ďalšie definície, keďže tu vzniká riziko diskriminácie.“) niečoho umelého, zbytočného, teoretického či len špecificky slovenského: prebiehajúca medzinárodná diskusia, ktorú sme iniciovali, preukazuje opodstatnenosť legislatívneho riešenia otázky profesionálneho umelca, pretože to je v záujme tak samotných umelcov, ako i štátu a v praxi prináša pozitívne výsledky; v tejto analýze možno nájsť množstvo pozitívnych vyjadrení, napr:

- väčšina krajín potrebuje nejaký spôsob na určenie, či osoba je alebo nie je profesionálnym umelcom, a to pre účely dane i priznania benefitov (str 84),

alebo vyjadrenie Prof. Dr. Andreasa Joh. WIESANDA, Executive Director, European Institute for Comparative, Cultural Research gGmbH (ERICarts), Editor, Compendium of Cultural Policies & Trends in Europe: V zásade sympatizujem s riešením navrhnutým slovenskou koalíciou

alebo DEFINOVANIE PROFESIONÁLNEHO UMELECA - EXTRACTS FROM NEIL CRAIG ASSOCIATES REPORTS Report for Province of Ontario – 2007: Z rozličných dôvodov, vrátane udržania profesionálnych štandardov, spôsobilosti pre získavanie grantov, cien a prístupov k podporným systémom, umelecké organizácie i umelecké agentúry majú potrebu rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami a tými, ktorí len občas napíšu článok, namaľujú obraz alebo si zahrajú v hre. Všetky zväzy, združenia a spolky, ktoré zastupujú a prezentujú umelcov majú objektívne kritériá pre členstvo, ktorými rozlišujú medzi profesionálnymi umelcami a amatérmi. (Str 8)

alebo ukážka z reálneho života - Litva - Zákon o umeleckých tvorcoch a ich organizáciách: Umelci platia odvody z polovice honorárov. Ak sú odvody príliš nízke, aby sa mohol umelec poistiť ako prijímateľ minimálneho príjmu (1000 LT), zvyšok platí štát.

2/ niektoré vyjadrenia autorky sú zavádzajúce, napr: „Zavedenie právneho pojmu „profesionálny umelec“ v zákone Slovenskej republiky, ktorý presahuje stanovenie štatútu umelca medzinárodným právom je veľmi rizikové.“:

- medzinárodné právo žiadny štatút umelca „nestanovilo“, definícia umelca je len súčasťou odporúčania UNESCO z roku 1980 (uvádzam ho na konci tejto analýzy – str 84)

- s odporúčaním UNESCO nemáme žiadny problém, vyjadril som sa k tomu už veľa krát (napr. aj na str 8 tejto analýzy), nemáme ju v úmysle meniť a plne ju rešpektujeme: naša cieľová skupina je iná, užšia – pokúšame sa riešiť problémy profesionálneho (resp. registrovaného, resp. evidovaného) umelca;

- pojem „profesionálny umelec“ už je realitou v právnych systémoch jednotlivých štátov, hovorí o riziku z hľadiska medzinárodného práva je neopodstatnené

3/ s radikálnym názorom autorky v otázke umeleckého vzdelania sa dá polemizovať (citujem: „S názorom sa nedá súhlasiť. Umelecká činnosť podľa autorského práva nemá charakter odbornosti závislej od dosiahnutého umeleckého vzdelania.“)

Podobný názor prišiel len jeden (Anne Pourny, rada CNFAP – jedná sa o pomerne malé francúzske združenie výtvarných umelcov v počte okolo 300 členov).

Úplne opačná prax je napr. v Čile (umelec je definovaný ako “profesionálny ume-

lec” vtedy, ak absolvoval vysokoškolské vzdelanie - získaný titul v oblasti umenia a pod. Tí, ktorí umenie neštudovali, sú považovaní za amatérov, ktorí umenie vzkonávajú iba ako svoje hobby.)

Citát z rakúskeho vyjadrenia, str 14: Rakúsko nielenže nadväzuje na “alternatívu č. 5” z priloženého návrhu, ale aj uznáva profesionálneho umelca na základe kombinácie nasledujúcich dvoch kritérií “špeciálne výtvarné vzdelanie” a “overiteľné výsledky umeleckej tvorby”, avšak v kombinácii s hodnotením umeleckej tvorby prostredníctvom subkomisií špecializovaných na danú oblasť umenia (zhodnotenie diela kolegami).

Väčšina vyjadrení s odborným vzdelaním ako kritériom pri rozhodovaní o tom, kto je profesionálnym umelcom, problém nemá, resp. vzdelanie je – s odlišnosťami v detailoch - súčasťou ich platného systému (napr. Rakúsko, Chorvátsko, Dánsko, Fínsko, Nemecko, Island, Litva, Mexiko, Holandsko, Nórsko, Srbsko, Veľká Británia, a iné). Viď aj White Book, La Maïsson des Artistes, 2009: vo väčšine európskych krajín sa uplatňuje pri uznaní za „umelca“ kombinácia odborného vzdelania a posúdenia kolegami (Rakúsko, Cyprus, Dánsko, Španielsko, Grécko, Maďarsko, Írsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko).

4/ s pripomienkou typu, citujem „Ale tým by sme sa nemali zaoberať, lebo sú tu dôležitejšie veci, ktoré priamo súvisia s podporou umeleckej činnosti na Slovensku“, nie je možné súhlasiť - nie je to cesta k riešeniu problémov, ale naopak: pseudoargumentom, že „sú tu aj dôležitejšie veci“ je možné KEDYKOL'VEK potopiť AKÚKOL'VEK iniciatívu (vždy boli a budú aj „iné dôležité veci“), bez ohľadu na jej zmysel a význam.

5/ autorka búši na nesprávne dvere, resp. vylamuje dvere, ktoré sú už dávno otvorené (napr.: „Takže aktivity SVÚ ale aj iných združení treba smerovať na potrebu zákonnej úpravy daňových a sociálnych zákonov.“):

- SVÚ, ktorú autorka opakovane spomína, je síce aktívnou súčasťou dlhodobej snahy o uzákonenie štatútu umelca, ale základňa je oveľa širšia a netýka sa len výtvarných umelcov: príprava štatútu prebieha pod hlavičkou SKKD, Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, ktorá zastrešuje vyše 220 subjektov (asociácii, združení, súborov, ...) zo všetkých oblastí umenia

- iniciatíva sa medze nekladú, akákoľvek konštruktívna iniciatíva v prospech zákonnej úpravy daňových a sociálnych zákonov je vítaná; prečo však autorka výzvu adresuje SVÚ (resp. SKKD), ktoré sa práve tejto oblasti venujú programovo a dlhodobo? (Nebolo by na škodu zorientovať sa v problematike: kto stál na čele masovej protestnej akcie umelcov za zmenu daňovo-odvodovej reformy v roku 2011 – nebola to práve SKKD s výraznou účasťou SVÚ? Máme snáď naozaj pripomínať všetky naše ďalšie iniciatívy na riešenie konkrétnych problémov umelcov, ako napr. otázky financovania kultúry, oddelenie aktívnych a pasívnych príjmov (s dopadom na odvodové zaťaženie umelcov), spoluprácu pri príprave stratégie rozvoja kultúry, pri príprave stavebného zákona, účasť v pracovných skupinách, výboroch i Rade vlády pre kultúru? Snáď to nie je potrebné, kto má o problematiku záujem sa k informáciám dostane, mnohé sú dostupné i na webe.)

Záverom k tomuto vyjadreniu: Verím, že diskusia má zmysel a je potrebné dať priestor všetkým názorom, aj keď s nimi nemusíme vždy súhlasiť. A aj napriek občasným slepým uličkám kladenie otázok a hľadanie správnych odpovedí pomáha zmapovať situáciu a môže byť tak krokom ku konštruktívnemu riešeniu: individu

álne radikálne názory, nech sú už z ktorejkoľvek strany, budú musieť zrejme ustúpiť racionálnemu konsensu umeleckej obce a štátu. Inak sa diskusia, ktorá prebieha už skoro 25 rokov, predĺži o ďalšie desaťročia...

Sekela Dušan, dusansekela@gmail.com Áno, súhlas s návrhom št. um.

Jozef Dobiš, jdobis@ukf.sk

1. ano, s návrhom v takejto forme súhlasím
2. nie, uvedené definície sú dostatočne zrozumiteľné
3. nemám k návrhu pripomienky

Georg Juranits, juranits@online.de

Pan Pavol Kral, plne s Vami suhlasim!!! Podľa mňa je ozaj ten bod 6 najrozumnejší, najspravodlivejší a najlepšie vystihuje a chráni pozíciu umelca čo zodpovedá z mojej skúsenosti ako umelca i ako člena SVU a BBK (Nemecko). Vazeny Pan Kral, chcem sa Vám osobne podakovať za vasu agilnost, huzevnatost a za Vase vsetky aktivity ako v SVU tak i v internacionalnych instituciach!

Klára Šmídová, klara.smidova@centrum.sk Dobrý deň, súhlasím so znením D/ Návrhu uplatnenia v praxi (Štatút umelca). Zmenila by som však požadované odborné kritérium do registra "profesionálnych umelcov" na:

D/ Návrh uplatnenia v praxi

Umelec by bol zaradený do registra "profesionálnych umelcov" po splnení jednej z dvoch podmienok:

1/ po absolvovaní vzdelania na vysokej škole umeleckého zamerania automaticky (titulom odborne vyšším ako bakalár)

alebo

2/ umelec bez príslušného vzdelania by bol zaradený do registra po preukázaní členstva vo všeobecne uznávanej asociácii umelcov, pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie (výtvarné umenie, hudba, literatúra, atď) – táto asociácia by bola pre štát garanciou profesionálnej pripravenosti svojich členov

Igor Cvacho icvacho@stonline.sk

Teší ma, že sa konečne (!!!!) začína rysovať reálny koncept uznania štatútu umelca. V podstate od roku 1989 (23 rokov) pre totálny nezájum vlád a tiež aj pre našu neschopnosť bojujeme o primerané zaradenie do spoločnosti. My, čo sme dlhodobo na voľnej nohe bez pomocných zamestnaní, takýto štatút bytostne potrebujeme.

Podporujem Vašu snahu o jeho presadenie a držím palce, aby sa to podarilo, čo možno v najkratšej dobe. Bez takéhoto dokumentu sa umelci (a zvlášť výtvarníci) nedostaneme doslova z okraja spoločnosti, kam sme boli odsunutí. Týka sa to spoločenského postavenia, pracovných príležitostí i výšky zárobku.

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom? ÁNO

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

NIE

marek.holly@chello.sk Súhlasíte s predloženým návrhom? ÁNO

akad. soch. Miro Tomaška, miro_tomaska@yahoo.com

V článku D/,ods.1/, sa uvádza: /minimálne s titulom bakalára/.Nebolo by možné prehodnotiť vážnosť akademického titulu s pred roka 1989?

Komentár P.Kráľ: Určite nemôžeme ignorovať generáciu, ktorá absolvovala odborné umelecké vzdelanie pred rokom 1989, považujem preto za samozrejmé, že sa budú rešpektovať aj všetky staršie modifikácie titulu, ktoré sa udeľovali predtým a boli obdobou titulu Mgr. Art – čiže aj akad. soch. a pod

Zsuzsa Lőrincz, zs.lorincz@centrum.cz

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom? ÁNO

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie? NIE (nemám lepší návrh)

3/ Ak si myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie, uveďte prosím stručne Váš návrh resp. pripomienky.

Myslím si že definovať umelca je veľmi ťažké, preto sa aj ja prikláňám k návrhu definovania na základe komb. 2 kritérií: odb. vzdelania alebo preukázaných výsledkov umeleckej činnosti - ktoré sa zdá byť aj mne komplexnejšie ako ostatné návrhy.

Vážený pán Kráľ

Začiatok roka bol veľmi hektický, ale teraz som si ešte raz mohla premyslieť otázky okolo definovania „Profesionálneho umelca“. Všimla som si, že v 6. alternatíve (definovania umelca na základe kombinácie dvoch kritérií), ktorý sa aj mi zdá ako najpriateľnejšie riešenie... ale v bode E/

„Mali by to byť reprezentatívne asociácie pre danú oblasť umenia: a/ dostatočne veľké v pomere počtu umelcov v danej krajine (v krajine ako Slovensko) „minimum napr. 100 členov)“

Je to zakódovaná chyba, ktorá by sa ďalším rozpracovaním otázky mohla stať až diskriminujúcim pre maďarských umelcov na Slovensku. Totiž že Združenie maďarských výtvarných umelcov na Slovensku nikdy nemalo a pravdepodobne ani nebude mať 100 členov, má ich okolo 50. Preto by na základe Vami uvedeného textu nemohlo byť dostatočne reprezentatívnu asociáciou, ktorá by mohla posúdiť profesionálnosť registrovaných členov.

Je síce pravda, že SMVU na Slovensku je zároveň členom Slovenskej výtvarnej unie, ktorá splňuje podmienky (a má oveľa viac členov ako 100), ale bolo by veľmi neprijateľné, ak by sa členovia tejto výtvarnej asociácie mohli vselektovať len na základe odporúčenia SVU.

Preto doporučujem riešenie, aby Združenie maďarských výtvarníkov na Slovensku pre svoju špecifickosť mohla mať menej členov. Počet členov by sa dal určiť na základe dlhodobého pomeru počtu členov a na základe upresňujúceho rozhovoru s vedúcim tejto organizácie.

Združenie maďarských výtvarných umelcov na Slovensku

- Je združením maďarských výtvarníkov na Slovensku, a nie maďarsky hovoriacich slovenských výtvarníkov, ako nás občas nazývajú – čo je veľký rozdiel!

- Nezdužujeme sa na základe akýchsi nacionálnych či nacionalistických dôvodov, motivácií - ale preto že väčšinou žijeme na Slovensku v špecifickej situácii, máme spoločné korene ktoré nás spájajú a ktoré sú pre nás dôležité. Kvôli jazyku, a dvojitej kultúre na ktorej sme vyrástali. Aj kvôli našim „zmiešaným“ rodinám... Aj keď výtvarné umenie je svojim spôsobom „nadvládne“ vždy vychádza z národných tradícií ktoré ho len a len obohacujú a pridávajú jej zvláštnosť a jedinečnosť. Iným slovom: charakter. Taká je aj slovenská kultúra v svetovom kontexte... a v rámci nej aj tá menšinová. Je to naše spoločné bohatstvo...

- Každý umelec, každý človek odnekiaľ pochádza. DOMOV je to najzväčnejšie, čo máme. Či už sme Maďari, Slováci, Indiáni, či Čukotkovia – s tým by sme mali, alebo mohli súhlasiť... A domov „slovenských maďarov“ je Slovensko. Napríklad

Malacky, Očová či Liptovský Mikuláš. Alebo aj Bratislava, odkiaľ pochádzam, kde som sa narodila... Sme tu jednoducho DOMA, a radi by sme sa tu cítili dobre. Alebo aspoň relatívne normálne... Jako doma.

Ešte by som sa Vám chcela poďakovať, že na úkor svojho času venujete toľko práce pre umelcov na Slovensku. S pozdravom Lórinca Zsuzsa

Anna Gregorova a Karol Gregor gregor-design@condornet.sk

Ahoj Palo, posielame nase suhlasne stanovisko, co sme mali aj pri nasom stretnutí v Kosiciach.

1/ Súhlasíte s predloženým návrhom? **ÁNO**

2/ Myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie?

Zatiaľ je to definové dostatočne

3/ Ak si myslíte, že niektorá časť návrhu by mala resp. mohla byť definovaná lepšie, uveďte prosím stručne Váš návrh resp. pripomienky.

Suhlasíme s postojom zrušiť 2 % daň do fondov a prijať opatrenie aby FVU existoval ďalej. Nejdeme to ďalej rozvadzať máš to tam dobre rozobrate, nemame veľmi k tomu čo dodať, možno len usmevnu poznámku - boli by sme za platenie 2 % ak by sa to týkalo každého platcu dane na Slovensku nielen umelcov.

Otto Gender

Štatút registrovaného umelca odporúčam doplniť v časti A / Štatút registrovaného... bod 2. na koniec textu bodu 2 . doplniť po čiarku „preukázaním členstva v minulosti v uvedenej asociácii“.

Uznesenie č. 4 /22.2./2013 Rady Slovenskej výtvarnej únie, prijaté jednoglasne:

Rada SVÚ berie na vedomie informácie o aktuálnych aktivitách v súvislosti s právnym a sociálnym postavením umelcov, situáciou v kultúre, spoluprácou s MK a vládou SR, schvaľuje dopracovaný návrh Štatútu registrovaného umelca a poveruje predsedu SVÚ konať v uvedených aktivitách v mene SVÚ i naďalej.

V/e Vyjadrenia k štatútu umelca Kanady

V/e/1 CHARLES VALLERAND, GENERAL SECRETARY,
INTERNATIONAL FEDERATION OF COALITIONS FOR CULTURAL DIVERSITY
WWW.FICDC.ORG

6.2.2013. Pavol, tu sú odpovede Quebeckého oblastného ministerstva kultúry, avšak sú len vo francúzštine. Daj mi vedieť, či niektorý z vašich členov vie text preložiť, inak pre vás hlavné body preložím ja. Reforma v súčasnej dobe už prebieha. V decembri minulého roku sa päť hlavných združení profesionálnych umelcov zastupujúcich 25 000 umelcov, stretlo s novým ministrom kultúry a komunikácie, Makom Kottoom, pri príležitosti 25. výročia Zákona o štatúte umelca s cieľom navrhnuť ďalšie zlepšenie tohto zákona.

Na federálnej úrovni Zákon o štatúte umelca z roku 1992 definuje profesionálneho umelca nasledujúcim spôsobom:

„umelcami“ v zmysle nezávislý dodávateľ (článok 5), ktorý (článok 6 / 2 / b) sú ak:

(i) sú autori umeleckých, dramatických, literárnych alebo hudobných diel v zmysle autorského zákona, alebo režiséri zodpovední za celkové riadenie audiovizuálnych diel,

(ii) predvádzajú, spievajú, recitujú, usmerňujú alebo pôsobia akýmkoľvek spôsobom v hudobnom alebo dramatickom diele, alebo v cirkuse, varietnom predstavení, v pantomíme alebo v bábkovom divadle, alebo

(iii) prispievajú k tvorbe akejkoľvek produkcie v oblasti javiskového umenia, hudby, tanca a varietnej zábavy, filmu, rozhlasového a televízneho programu, videa, záznamu zvuku, dabingu alebo záznamu reklamného vysielania, umenia a remesla, alebo vizuálneho umenia a spadajú do kategórie profesionálov predpísanej nariadením.

Článok 18 (b)

pri určovaní, či nezávislý dodávateľ je profesionál pre účely paragrafu 6 / 2/ b, sa posudzuje či

(i) je platený za zobrazenie alebo predvedenie svojej práce pred publikom a je považovaný ostatnými umelcami za umelca,

(ii) je v procese stať sa umelcom podľa obvyklej praxe v umeleckej komunite, alebo

(iii) je členom združenia umelcov.

Kompletný text - vid: <http://lois-laws.justice.gc.ca/eng/acts/S-19.6/page-1.html#docCont>

V/e/2 Kanada - Odpoveď na dotazník IAA-Europe k problému definovania pojmu „profesionálny umelec“

V/e/2 GAÉTAN PATENAUDE, SECRÉTARIAT À LA CONDITION SOCIOÉCONOMIQUE DES ARTISTES, DIRECTION DES POLITIQUES ET DES RELATIONS INTERMINISTÉRIELLES, MINISTÈRE DE LA CULTURE ET DES COMMUNICATIONS DU QUÉBEC

Pripravil: Gaétan Patenaude, koordinátor, Sekretariát pre sociálno-ekonomické vzťahy umelcov, Riaditeľstvo pre politické a medzirezortné vzťahy, Ministerstvo kultúry a komunikácií, 225, Grande-Allée Est, Bloc C, 2e étage, Québec (Québec) G1R 5G5, Téléphone : (418) 380 2322 poste 7372, gaetan.patenaude@mcc.gouv.qc.ca, www.mcc.gouv.qc.ca, 5. február 2013

Úvod

Pavol Král, predseda európskej sekcie Medzinárodnej asociácie umení (IAA – Europe), požiadal generálneho riaditeľa Kanadskej koalície pre kultúrnu diverzitu o pomoc a poprosil ho, aby mu poskytol odpovede na dotazník týkajúci sa „relevantnej“ definície pojmu „profesionálny umelec“, ktorá by umožnila definovať pojem daňového zvýhodnenia a sociálnych podpôr. Charles Vallerand požiadal o spoluprácu Sekretariát pre sociálno-ekonomické vzťahy umelcov, Riaditeľstvo pre politické a medzirezortné vzťahy a quebecké Ministerstvo kultúry a komunikácií.

Základná otázka znie takto:

1. Máte v súčasnosti vo vašej krajine platný systém, ktorý čo najjednoduchším a zároveň účinným spôsobom umožňuje definovať z hľadiska daňového systému a sociálneho zabezpečenia, kto je profesionálny umelec?

Kritériá umožňujúce definovať profesionálneho umelca s cieľom získať napríklad štipendium nie sú nevyhnutne tie isté ako v prípade definovania podmienok na daňové úkony či na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci.

Z hľadiska aplikácie sociálnej a daňovej politiky sú to zvyčajne definície pracovníka pracujúceho za mzdu a pracovníka v slobodnom povolání, ktoré treba brať do úvahy.

Neexistuje všeobecne platná definícia profesionálneho umelca, ktorú by bolo možné použiť pri všetkých platných zákonoch a predpisoch. Québec však využíva dva zákony o štatúte umelca, každý z nich obsahuje definíciu profesionálneho umelca pre vlastné ciele. V prílohe nájdete stručné zhrnutie definícií pojmu profesionálny umelec podľa týchto dvoch zákonov. Existencia oboch zákonov o štatúte umelca teda umožňuje zjednodušiť interpretáciu, keď je potrebné určiť, či profesionálny umelec má nárok na ochranu alebo výhody, ktoré ponúkajú tieto zákony.

Schválenie týchto dvoch zákonov québeckou vládou umožňuje viacerým ministerstvám a organizáciám, aby sa na ne odvolali pri aplikácii zákonov v ich kompetenciách.

Príklad:

1. Ministerstvo štátnych príjmov

Ministerstvo štátnych príjmov sa odvoláva na zákon S-32.1 vo svojom Výkladovom bulletine, týkajúceho sa Daňového štatútu umelca pracujúceho v niektorej oblasti umeleckej produkcie podľa Zákona o profesionálnom štatúte a podmienkach angažovania scénických, hudobných a filmových umelcov.

Na internetovej stránke Ministerstva kultúry a komunikácií možno nájsť odkaz na výkladové bulletiny québeckého Ministerstva štátnych príjmov, týkajúce sa tejto otázky:

<http://www.mcc.gouv.qc.ca/index.php?id=3746#c22129>

2. Komisia pre zdravie a bezpečnosť pri práci (CSST)

Komisia publikovala v roku 2006 informačný bulletin pod názvom Producenti v oblasti umenia a Zákon o pracovných úrazoch a chorobách z povolania (Loi sur les accidents du travail et les maladies professionnelles (LATMP)), novelizovaný v roku 2010. Tento bulletin odpovedá najmä na dve nasledujúce otázky: Koho chráni zákon LATMP? Aké sú práva chránených osôb?

Aby bolo možné určiť, či ten-ktorý umelec je pracovník v zmysle zákona LATMP, komisia CSST sa opiera o ustanovenia Zákona o profesionálnom štatúte a podmienkach angažovania scénických, hudobných a filmových umelcov.

Výňatok z tohto zákona:

„Po preskúmaní kolektívnych dohôd uzavretých na základe tohto zákona Komisia CSST dospela k záveru, že z hľadiska kritérií, ktoré používa na určenie štatútu fyzickej osoby, majú producenti ¹ spravidla štatút zamestnávateľa ² v zmysle zákona LATMP, ak si objednávajú osobné služby umelcov, ktorí pracujú v odvetviach zahrnutých v nasledujúcich umeleckých asociáciách ³ :

- Únia umelcov (UDA)
- Cech hudobníkov a hudobníčok Québecu (GMMQ)
- Québecká aliancia obrazových a zvukových technikov (AQTIS)
- Medzinárodná aliancia scénických a divadelných zamestnancov, obrazových technikov, umelcov a príslušných remeselníkov USA, ich území a Kanady (AIEST miesta 514 a 667)
- Québecká kanadského cechu režisérov (CQGCR)
- Asociácia režisérov a režisérov Québecu (ARRQ)⁴
- Kanadská asociácia pre rovnosť hercov (CAEA)
- Aliancia kanadských televíznych a rozhlasových umelcov (ACTRA).

V dôsledku toho Komisia CSSR usúdila, že producenti sú povinní nahlasovať odmeny týchto umelcov, keď s nimi uzavrú zmluvu o angažovaní, okrem prípadu, keď

títo umelci poskytujú svoje osobné služby prostredníctvom právnickej osoby. Títo potom môžu osobne podpísať dohodu o ochrane, aby mohli využívať ochranu Zákona LATMP. Rovnako je to aj v prípade, keď je umelec sám sebe producentom⁵ a neposkytuje svoje služby prostredníctvom právnickej osoby. Ak si takýto umelec najmä ďalších pracovníkov, potom je povinný zapísať sa pri Komisii CSST ako zamestnávateľ.

1 Producenti divadelných predstavení (divadlo, divadlo poézie, hudobné divadlo, tanec, variété), organizátori rôznych umeleckých scénických podujatí, pokiaľ sú ich producentmi, producenti zvukových záznamov (vrátane hudobných vydavateľstiev, ak konajú z tohto titulu), producenti filmových a audiovizuálnych diel, producenti multimediálnych diel, dabingové štúdiá, organizátori filmových a audiovizuálnych podujatí, pokiaľ sú ich producenti, rozhlasové a televízne stanice, rozhlasové a televízne siete, reklamné agentúry a oddelenia, každá organizácia či podnik, ak vystupuje a koná ako producent v rámci vedľajšej či doplnkovej činnosti popri svojej hlavnej náplni.

2 S výnimkou Spoločnosti Radio-Canada, Národného úradu filmu a TV-Ontario.

3 Odvetvia obchodovania a asociácie uznané Komisiou pre pracovné vzťahy.

4 Výhradne v odvetví obchodovania s celovečernými / dlhometrážnymi filmami, s výnimkou filmov v anglickom jazyku realizovaných / nakrútených s provinciou Québec.

5 Umelec je považovaný za svojho vlastného producenta, ak z tohto titulu koná sám pre seba.

V prípade zmlúv, ktoré uzavreli producenti s umelcami pracujúcimi v odvetviach zastrešených nasledujúcimi asociáciami:

- Québecká asociácia dramatických autorov (AQAD)
- Asociácia profesionálnych pracovníkov scénických umení Québecu (APASQ)
- Spoločnosť rozhlasových, televíznych a filmových autorov (SARTEC)
- Profesionálna spoločnosť autorov a hudobných skladateľov Québecu (SPACQ)
- Cech kanadských spisovateľov (Writers Guild of Canada - WGC)

komisia CSST týmto umelcom zvyčajne priznáva štatút nezávislého /samostatného pracovníka, nahlásenie ich odmien nie je potrebné, ak – mimo iného – prácu pre jedného producenta vykonávajú kratšie ako 420 hodín za jeden kalendárny rok. Aj títo umelci môžu uzavrieť dohodu o osobnej ochrane, aby mohli využiť ochranu zákona LATMP.

Napriek doteraz povedanému treba zdôrazniť, že každú neobvyklú zmluvu o angažovaní je možné predložiť Komisii CSST na preskúmanie, môže to urobiť tak umelec, ako aj producent.

Pokiaľ ide o umelcov zastupovaných Radou umeleckých remesiel Québecu (CMAQ), Združením umelcov vizuálnych umení Québecu (RAAV) a Úniou québeckých spisovateľiek a spisovateľov (UNEQ), Komisia CSST berie na vedomie, že títo umelci majú spravidla štatút samostatného pracovníka, poprípade zamestnávateľa. Môžu uzavrieť dohodu o osobnej ochrane, aby mohli využiť ochranu zákona LATMP.“

Okrem toho Komisia CSST uverejnila v máji 2012 vysvetlivky pod názvom Opatrenia na určenie štatútu fyzickej osoby za účelom príspevkov; v orig. texte prepojenie na úplné znenie Démarche de détermination d'un statut de personne physique aux fins de la cotisation). Odsek 6 hovorí o štatúte umelca a rozoberá nasledujúce otázky:

1. Aké sú druhy podujatí v oblasti umenia?
  2. Akých umelcov možno označiť za „pracovníkov“ alebo za „samostatných pracovníkov považovaných za pracovníkov“?
  3. Existujú výnimky?
  4. Akých umelcov možno označiť za „samostatných pracovníkov“?
3. Umelecká a literárna rada Québecu
 Za účelom udelenia štipendia Umelecká a literárna rada Québecu definuje profesionálneho umelca nasledujúcim spôsobom:
- Sám sa pokladá za profesionálneho umelca.
  - Tvorí diela alebo vykonáva umeleckú činnosť vo vlastnej réžii alebo ponúka svoje služby za odmenu ako tvorca alebo výkonný umelec, predovšetkým v oblastiach spadajúcich pod právomoc Umeleckej a literárnej rady Québecu (CALQ).
  - Je uznávaný / kolegovia z branže ho uznávajú.
  - Šíri alebo interpretuje verejné diela na miestach a/alebo v súvislostiach uznávaných kolegami z branže.

Zdroj: <http://www.calq.gouv.qc.ca/faq/artistes.htm#1>

Konštatujeme, že táto definícia profesionálneho umelca je podobná definícii, ktorá je uvedená v Zákone o profesionálnom štatúte umelcov vizuálnych umení, umeleckých remesiel a literatúry a o ich zmluvách s širiteľmi (používateľmi) (L.R.Q., c. S-32.01) (viď príloha).

Vo svetle týchto troch príkladov sa dá konštatovať, že profesionálny umelec môže mať podľa rôznych zákonov rozličný štatút a môže sa ukázať potreba prieskumu, aby sa dala určiť jeho prijateľnosť pre to-ktoré opatrenie či jednotlivé opatrenia sociálnej a daňovej ochrany.

V/e/3 Kanada: Charles Vallerand, General Secretary International Federation of Coalitions for Cultural Diversity

Pavol, začiatkom budúceho týždňa ti pošlem pripomienky, ktoré vyplývajú z mojich skúseností v provincii Quebec. Ohľadom sociálno-ekonomických podmienok umelcov v Quebecu som požiadal o odbornú radu sociálno-ekonomický sekretariát ministerstva kultúry. Nový minister, Maka Kotto, bývalý profesionálny umelec, nedávno vyhlásil v médiách, že keby mal pripomenúť jeden úspech, bolo by to zlepšenie podmienok pre umelcov „ktorí sú podstanými hnacími prvkami; bez nich kultúrna ponuka a naša vlastná identita slabne“. Budem sa tiež snažiť získať nejakú spätnú väzbu od Gary Neila, generálneho tajomníka medzinárodnej siete pre kultúrnu diverzitu, ktorý je zhodou okolností autorom dvoch veľmi dobrých prehľadov o aktuálnom stave vecí v Kanade.

ABC o Štatúte umelca: Model pre vzťahy medzi profesionálmi v oblasti kreatívnej ekonomiky? Október 2008 (link na túto správu v origináli: ABC on the Status of the Artist: A Model for Professional Relations in the Creative Economy?, October 2008)

Štatút umelca v Kanade: Aktualizácia pri príležitosti 30-teho výročia Doporučenia UNESCO, týkajúceho sa postavenia umelcov, September 2010 (link na túto správu v origináli: Status of the Artist in Canada: An Update on the 30th Anniversary of the UNESCO Recommendation Concerning the Status of the Artist, September 2010)

Mám na teba otázku: môžeme posunúť tvoj deadline? Práve rozosielame náš štrťročný spravodaj a nepochybne by bolo realistickejšie predĺžiť lehotu posledného termínu, ak chceme dať čitateľom čas na spätnú väzbu.

V/e/4 Kanada: DEFINOVANIE PROFESIONÁLNEHO UMELCA VÝNATKY ZO SPRÁV ASOCIÁCIE NEILA CRAIGA

Z rozličných dôvodov, vrátane udržania profesionálnych štandardov, spôsobilosti pre získavanie grantov, cien a prístupov k podporným systémom, umelecké organizácie i umelecké agentúry majú potrebu rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami a tými, ktorí len občas napíšu článok, namaľujú obraz alebo si zahrajú v hre. Všetky zväzy, združenia a spolky, ktoré zastupujú a prezentujú umelcov majú objektívne kritériá pre členstvo, ktorým rozlišujú medzi profesionálnymi umelcami a amatérmi.

Prvý federálny poradný výbor zaoberajúci sa Štatútom umelcov, ktorý bol menovaný krátko po predložení správy “Siren-Gélinas Task Force”, stanovil túto otázku v kanadskom umeleckom kódexe ako predchodcu Zákona o Štatúte umelca. Kódex sa týka toho ako efektívne zjednotiť verejnú definíciu toho, čo znamená byť profesionálnym umelcom. Kódex nemá postavenie zákona a do značnej miery zmizol z dohľadu, avšak, na túto definíciu upriamila pozornosť komunita a videla v nej skvelý spôsob, ako rozlišovať medzi profesionálnymi umelcami, amatérmi alebo nadšencami či fanúšikmi umenia.

Podľa zákonníka je umelec definovaný ako osoba, ktorá pracuje ako tvorca, interpret alebo účinkujúci v jednom z umeleckých odvetví, nachádzajúcich sa v zákonníku.

Aby bol umelec kvalifikovaný ako profesionál, musí spĺňať 4 kritériá, z ktorých aspoň jedno musí byť (a), (b) alebo (c):

(a) kritérium, že umelec dostane náhradu/bonifikáciu za svoje dielo, zahrňujúc predaj, poplatky, provízie, mzdy, licenčné poplatky, rezíduá, granty, ocenenia a ktorúkoľvek z týchto položiek si môže primerane zahrnúť do profesijných alebo obchodných príjmov;

(b) kritérium, že umelec má záznam príjmov alebo strát týkajúcich sa jeho diela zodpovedajúci rozsahu jeho umeleckej kariéry;

(c) kritérium, že umelec získal verejné uznanie alebo uznanie od kolegov umelcov v podobe vyznamenaní, ocenení, odborných cien alebo pozitívne ohodnotenie z radov kritikov;

(d) kritérium, že umelec predstavil svoje dielo verejnosti prostredníctvom výstavy, publikácie, predstavenia, čítania, projekcie alebo prostredníctvom akýchkoľvek iných prostriedkov hodiacych sa k charakteru jeho práce/diela;

(e) kritérium, že umelec je zastúpený predajcom, vydavateľom, agentom alebo podobným vhodným zástupcom;

(f) kritérium, že umelec venuje primeranú časť svojho času profesionálneho umelca na propagovanie alebo rozvíjanie marketingu okolo svojho diela, vrátane navštevovania konkurzov, zháňania sponzorov, zástupcov alebo angažmá alebo podobným vhodným činnostiam;

(g) kritérium, že umelec získal odborné vzdelanie, buď vo vzdelávacej inštitúcii alebo od praktizujúceho či vyučujúceho uznávaného odborníka v rámci povolania;

(h) kritérium, že umelec má členstvo v príslušnom profesionálnom združení svojou činnosťou blízkom jeho vlastnej umeleckej činnosti, ktorého členstvo alebo príslušnosť sú obmedzené podľa noriem stanovených daným združením alebo je združenie odborovou organizáciou, či jej ekvivalentom;

Odporúčanie UNESCO hovorí: “Vzhľadom na nepravdivosť príjmov umelcov a ich náhle výkyvy, i vzhľadom na špecifický charakter umeleckej činnosti... Členské štáty sú vyzvané... zohľadniť vo svojich daňových systémoch osobitné podmienky umeleckej práce a aktivity.”

Väčšina krajín potrebuje nejaký spôsob ako určiť, či osoba je alebo nie je „profesionálnym umelcom“ pre účely daňovej povinnosti. Avšak, existuje len malá zhoda v tom, ako sa to vykonáva a neexistuje žiadna komplexná analýza dôsledkov rôznych definícií. Pováčšine sa využíva päť spôsobov, ako definovať „profesionálneho umelca“.

- **Umelec je definovaný ako profesionál, ak je členom uznávaného umeleckého združenia, ktoré má profesionálne kvalifikačné požiadavky.**
  - Výbor odborníkov alebo kolegov umelcov môže stanoviť umelecký status. Holandská WIK schéma a mexické odvody daní prostredníctvom umeleckých systémov používajú tento prístup.
  - Daňový úrad môže určiť štatút každého jednotlivého umelca. Režim oslobodenia od dane v Írsku používa tento prístup.
  - Prístup používaný niektorými jurisdikciami je definovať umelca ako niekoho, kto produkuje umenie a teda jeho výstup je rozhodujúci. Avšak toto len problém posúva z problematiky „kto je umelec“ na otázku „čo je umenie“.
  - Umelec je považovaný za profesionála, ak prácu vykonáva ako svoje podnikanie. Daňové úrady v mnohých krajinách, vrátane Kanady a Québecu, Spojených štátov amerických a Austrálie používajú tento prístup. Austrália má inovatívny prístup, ktorý považuje za kľúčový „dôvod zárobku“ a spolieha sa tak čiastočne na zámer daňovníka.

Vzhľadom na náš predchádzajúci príklad Vincenta van Gogha, je pravdepodobné, že keby bol posudzovaný v rámci týchto definícií počas svojho života, nebol by považovaný za profesionálneho umelca ale skôr za nadšenca. Aj toto podčiarkuje náročnosť úlohy definície.

Rozdiel medzi tým byť profesionálnym umelcom a nadšencom je dôležitý, pretože v mnohých krajinách si môžu profesionáli odpočítavať náklady zo svojho príjmu pred výpočtom ich daní, zatiaľ čo nadšenci si buď nemôžu odpočítavať tieto náklady vôbec, alebo môžu mať v tom nejaké obmedzenie. Taktiež, v niektorých krajinách si môžu profesionáli, ktorí majú stratu zo svojho podnikania v jednom roku, uplatniť zníženie daňovej povinnosti z ostatných príjmov, ktoré zarobil počas toho istého roku, alebo ich môže preniesť dopredu do roku, v ktorom sa vráti naspäť k ziskovosti.

Otázka nákladov umelcov môže byť problematická aj pre daňové orgány, pretože môže vzniknúť značné časové oneskorenie medzi okamihom, kedy umelcovia vzniknú náklady a kedy umelec získa príjmy z práce, vzťahujúcej sa k jeho pôvodným nákladom. U väčšiny firiem existuje úzky vzťah medzi vstupnými nákladmi a predajom tovaru alebo služieb.

Správa z kanadskej konferencie o umení - 2010

5.0 Odpočty umeleckých výdavkov z príjmov umelcov

Skutočnosť, do akej miery si profesionálny umelec môže odpočítavať náklady z príjmu získaného z umeleckej činnosti a z ostatných zdrojov, závisí od viacerých faktorov, vrátane toho či:

- má “primerané očakávania zisku” zo svojej umeleckej činnosti,
- sú považovaní za samostane zárobkovo činnú osobu v oblasti vlastnej umeleckej činnosti alebo,

- uzavreli zmluvu o poskytnutí služby a preto sú na účely svojej umeleckej činnosti považovaní za osobu v zamestnaneckom pomere.

Mnoho vzájomne súvisiacich otázok, ktoré vyplývajú z analýzy oprávnenosti nákladov, je interpretovaných v dvoch bulletinoch vydávaných kanadskou Revenue Agency:

- IT-504R2 – výtvarní umelci a spisovatelia
- IT-525R – výkonní umelci

5.1 Primerané očakávania zisku

Všeobecne platí, že profesionálni umelci sú považovaní za podnikateľov. Paragraf/odsek 9 zákona o daniach z príjmov ustanovuje, že daňovníkove príjmy z podnikania sú jeho ziskom, ktorý dosiahol v danom roku. Pokiaľ podnikateľské náklady prevyšujú príjmy, strata/rozdiel je odpočítateľný pri výpočte dane. Teda každá strata sa odpočíta z ostatných príjmov, ktoré umelec získal v rovnakom roku, bez ohľadu na zdroje týchto príjmov.

Avšak, ak umelec nemá “primerané očakávania vyprodukovania zisku” je považovaný skôr za nadšenca, ktorý sa z osobného záujmu venuje hobby, než za podnikateľa. V takom prípade vzniknuté straty nie sú odpočítateľné z ostatných príjmov, bez ohľadu na to, aké náklady vynaložil na tvorbu a bez ohľadu na výšku príjmov získaných umelcom svojou tvorbou v danom roku.

Existujú osobitné pravidlá pre umelcov, vrátane uznania skutočnosti, že daňovník (ktorý je umelcom) nemusí profitovať počas svojho života, ale aj tak môže mať “primerané očakávania zisku”. Napriek týmto pravidlám, niektorí umelci, ktorí sú komunitou uznávaní za umelcov profesionálov, boli vyhlásení kanadskou Revenue Agency a jej predchodcami iba za osoby venujúce sa hobby. V posledných rokoch, niekoľko umelcov, ktorí získali granty od kanadskej Rady pre umenie, neuspeli podľa týchto kritérií, hoci umelecké granty sú k dispozícii len pre profesionálnych umelcov a udeľuje ich Rada na základe rozhodnutia poroty, zloženej z kolegov umelcov. Porotcovia musia mať veľkú autoritu v oblasti, v ktorej bol grant poskytnutý.

Treba podotknúť aj to, že Zákon o Štatúte umelca obsahuje nasledovnú definíciu profesionálnych umelcov:

Paragraf/odsek 5

„umelcom sa rozumie nezávislý dodávateľ/podnikateľ popísaný v paragrafe 6 / 2 / b:“

Paragraf/odsek 6 (2)

„(b) nezávislí dodávateľia/podnikatelia považovaní za profesionálov v súlade s kritériami uvedenými v odseku 18 (b), a ktorí:

(i) sú autormi umeleckých, dramatických, literárnych a hudobných diel v zmysle autorského zákona, alebo sú režisérmi zodpovednými za celkové riadenie audiovizuálnych diel,

(ii) predvádzajú, spievajú, recitujú, režirujú alebo pôsobia akýmkoľvek spôsobom v hudobnom, literárnom alebo dramatickom diele, alebo v diele cirkusovom, varietnom, pantomimickom alebo bábkohereckom, alebo

(iii) prispievajú k vytvoreniu akejkoľvek produkcie v oblasti hereckého umenia, hudby, tanca a varietnej zábavy, filmu, rozhlasového alebo televízneho vysielania, videa, záznamu zvuku, dabingu alebo záznamu reklamy, umeleckého remesla alebo výtvarného umenia a spadajú do profesionálnej kategórie predpísanej nariadením“

Článok 18 (b)

pri určovaní, či nezávislý dodávateľ je profesionál pre účely paragrafu 6 / 2/ b, sa

posudzuje či

(i) je platený za zobrazenie alebo predvedenie svojej práce pred publikom a je považovaný ostatnými umelcami za umelca,

(ii) je v procese stať sa umelcom podľa obvyklej praxe v umeleckej komunite, alebo

(iii) je členom združenia umelcov.

Toto by mohlo slúžiť ako príklad, kedy svet systému daní z príjmov a ich riadenie nie sú plne zladené s ostatnými vládnyimi politikami ani s umeleckou komunitou, vrátane niektorých vládnych organizácií. Pre daňové orgány je kľúčovým faktorom, či sa umelec podieľa na podnikaní od ktorého má "rozumné očakávanie zisku". Pre kultúrnu obec je ale kľúčovým faktorom, či umelec je alebo nie je profesionál v zmysle, ako sa tento výraz chápe v rámci umeleckej komunity.

V/f – Chorvátsko: ZÁKON O PRÁVACH SLOBODNÝCH UMELCOV A PODPORE KULTÚRNEJ A UMELECKEJ TVORIVOSTI

1. VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 1 / Tento zákon reguluje práva slobodných umelcov, zakladanie a činnosť umeleckých organizácií a opatrení na podporu kultúrnej a umeleckej tvorivosti.

Článok 2 / Slobodní umelci v zmysle tohto zákona sú umelci, ktorí nie sú zamestnaní a venujú sa umeleckej tvorbe a činnosti ako jedinému a hlavnému zamestnaniu.

Článok 3 / Aby umelci dosiahli spoločné ciele, môžu podľa oblastí umeleckej tvorivosti a aktivít vytvárať umelecké asociácie v súlade s pravidlami týchto asociácií.

Oblasti umeleckej tvorivosti sú literatúra, literárny preklad, divadlo, film, hudba, hudobno-divadelné, balet, tanec, vrátane inscenačného umenia, vizuálneho umenia a úžitkového umenia (maliarstvo, sochárstvo, architektúra), umelecký design, umelecká fotografia, multimediálna tvorba atď.

Článok 4 / Kvôli umeleckej tvorivosti a činnosti môžu umelci zakladať umelecké organizácie.

2. PRÁVA SLOBODNÝCH UMELCOV

Článok 5 / Podľa podmienok tohto zákona majú slobodní umelci právo na dôchodok a invalidné a zdravotné poistenie.

Slobodný umelec má právo požiadať, aby sa príspevky na jeho dôchodkové a invalidné a zdravotné poistenie hradili zo zdrojov chorvátskeho štátneho rozpočtu.

Žiadosti týkajúce sa predchádzajúceho odseku rieši Expertná komisia, následne ich odsúhlasí minister kultúry metódou a podľa požiadaviek stanovených v článku 7 tohto zákona.

Článok 6 / Expertnú komisiu tvorí jeden zástupca ministerstva kultúry, jeden zástupca Asociácie slobodných umelcov a traja zástupcovia menovaní spomedzi členov profesionálnej asociácie z oblasti tvorby žiadateľa, kam sa slobodný umelec radí.

Metódu a postup menovania členov Expertnej komisie a jej činnosť stanovujú smernice v článku 7 tohto zákona.

Členovia komisie sú menovaní na 4 roky.

Článok 7 / Smernice ohľadom postupov a podmienok na uznanie práv umel-

cov na dôchodkové, invalidné a zdravotné poistenie hradené zo štátneho rozpočtu Chorvátskej republiky (tu a neskôr uvádzané ako smernice), vydané ministrom kultúry na návrh väčšiny existujúcich profesionálnych umeleckých asociácií vrátane Asociácie slobodných umelcov.

Článok 8 / Expertná komisia musí najmenej raz za päť rokov, ex officio, preskúmať uznané práva slobodných umelcov na platenie príspevkov na dôchodkové, invalidné a zdravotné poistenie hradené zo štátneho rozpočtu Chorvátskej republiky.

Článok 9 / Profesionálne a administratívne úlohy v procese, ako sú požadované podľa článku 5 tohto zákona, a prácu týkajúcu sa Expertnej komisie riadi ministerstvo kultúry, ktoré tým môže poveriť niektorú profesionálnu asociáciu alebo niektorú asociáciu slobodných umelcov a poskytnúť jej potrebné finančné prostriedky.

Článok 10 / Umelec, ktorý nemá právo na platenie dôchodkového, invalidného a zdravotného poistenia zo štátneho rozpočtu Chorvátskej republiky, má právo platiť si tieto poplatky sám.

3. UMELECKÁ ORGANIZÁCIA

Článok 11 / Neziskové umelecké organizácie sú právnické osoby a môžu vykonávať len umeleckú aktivitu, ktorú majú zaregistrovanú.

Umelecké organizácie môžu zakladať umelci.

Článok 12 / Rozhodnutie o založení umeleckej organizácie má obsahovať informáciu o zakladateľoch a členoch umeleckej organizácie, názov umeleckej organizácie, jej sídlo, umeleckú oblasť, ktorej sa bude venovať, základné ustanovenia určujúce aktivity organizácie a podpisy zakladateľov.

V štatúte majú byť špecifikované, v súlade s rozhodnutím o založení umeleckej organizácie, záležitosti uvedené v odseku 1 tohto článku, a to konkrétne zastúpenie organizácie, nadobudnutie a ukončenie členstva v umeleckej organizácii, manažment, práva a povinnosti, vzťahy medzi členmi, zodpovednosť za záväzky umeleckej organizácie, zrušenie jej činnosti a rozdelenie jej majetku, ako aj ďalšie záležitosti dôležité pre fungovanie umeleckých organizácií.

Názov umeleckej organizácie obsahuje konkrétnejšie označenie umenia, ako je forma aktivity (súbor, umelecká dielňa, ateliér, multimediálne dielne atď.) a ďalšie upozornenia a údaje, ktoré definujú umelecké organizácie.

Článok 13 / Umelecké organizácie získavajú majetok vykonávaním svojej činnosti, darovaním, sponzorstvom, dedením, príjmom z chorvátskeho rozpočtu a rozpočtov miestnych vlád a ďalšími legitímnymi spôsobmi.

Umelecké organizácie zodpovedajú za svoje záväzky majetkom.

Rozhodnutie o založení alebo osobitná zmluva má stanoviť vrátenie majetku zakladateľom alebo členom, ktorí vstúpili do organizácie, v prípade, že sa ukončí ich členstvo v umeleckej organizácii.

Článok 14 / Umeleckú organizáciu zastupuje jeden z jej členov, ktorý je zodpovednou osobou (riaditeľ, režisér, výtvarník atď.), má práva a povinnosti a postavenie vedúceho inštitúcie, ak to tento zákon nestanovuje inak.

Zodpovedná osoba spomenutá v odseku 1 tohto článku má byť zvolená, ako to stanovuje štatút umeleckých organizácií. Štatút umeleckých organizácií presne upravuje práva a povinnosti zodpovednej osoby.

Článok 15 / Umelecká organizácia sa stáva právnickou osobou a začína pracovať v momente, keď ju zapíšu do registra umeleckých organizácií na ministerstve kultúry.

Obsah a spôsob, ako viesť register podľa odseku 1 tohto článku má stanoviť minister kultúry.

Článok 16 / Rozhodnutie o zapísaní umeleckej organizácie do registra umeleckých organizácií bude vydané ministrom kultúry na požiadanie zakladateľa.

Žiadosť musí byť doložená rozhodnutím o založení umeleckej organizácie, štatútu a zoznamu zakladateľov a členov spolu s osobnými informáciami o nich a potvrdením príslušných profesionálnych asociácií a ich umeleckom statuse, ako aj k zoznamu osôb oprávnených zastupovať umelecké organizácie.

Článok 17 / Umelecké organizácie musia zaregistrovať na ministerstve kultúry každú zmenu rozhodnutia o založení a zmene štatútu, o zmene svojich oprávnených zástupcov, ako aj každú zmenu týkajúcu sa nadobudnutia majetku alebo ukončenia členstva jednotlivých umelcov, a to do 15 dní od dátumu zmeny alebo od získania alebo ukončenia členstva.

Článok 18 / Umelecká organizácia prestane existovať, keď sa v súlade s ustanovením zákona o založení a štatutárnych smerniciach rozhodne o ukončení jej činnosti alebo neexistujú predpoklady stanovené zákonom na jej založenie, zvlášť keď sa preukáže:

- že umelecká organizácia vykonáva činnosť, ktorú nemá zaregistrovanú,
- že umelecká organizácia koná v rozpore so zákonom, rozhodnutím o založení alebo štatútom,
- že jej činnosť je zakázaná.

Rozhodnutie o ukončení činnosti umeleckých organizácií vydá minister kultúry. Rozhodnutie o ukončení činnosti umeleckých organizácií ma za následok ich vymazanie z Registra umeleckých organizácií.

Článok 19 / Smernice týkajúce sa asociácií majú byť primerane aplikované na záležitosti týkajúce sa práce, manažmentu, ukončenia existencie alebo iných záležitostí spojených s umeleckými organizáciami, ktoré neupravuje tento zákon.

Kontrolu činnosti umeleckých organizácií vykonáva ministerstvo kultúry.

4. FINANČNÉ OPATRENIA NA PODPORU KULTÚRNEJ A UMELECKEJ TVORIVOSTI

Článok 20 / Sumy získané podľa článku 21 tohto zákona do výšky 20 000,00 HRK (chorvátske kuny) za rok nie sú považované za príjem slobodných umelcov.

Sumy uvedené v odseku 1 tohto článku treba previesť na bankový účet. Na výdavky podľa článku 21 tohto zákona a príjmové doklady podľa odseku 1 tohto článku potrebuje mať darca a príjemca náležité doklady.

Do príjmu sa neráta odmena týkajúca sa denných diét a cestovných nákladov pracovníkov kultúrnych inštitúcií ako aj ďalších osôb, ktoré sa venujú kultúrnej a umeleckej činnosti, a získali ju na vykonanie týchto aktivít a do výšky stanovenej ministerstvom financií.

Článok 21 / Provizia (?) bola zrušená zákonom o dani z príjmu (Úradný vestník 177/04).

Článok 22 / Nezdaniateľná časť tantiém resp. licenčných poplatkov za umelecké dielo je stanovená na 25%.

Umelecké dielo je určené potvrdením príslušných profesijných umeleckých organizácií alebo oprávnených agentúr pri platení licenčných poplatkov.

5. PRECHODNÉ A KONEČNÉ USTANOVENIA

Článok 23 / Spoločenstvá slobodných umelcov, ktorí sú organizovaní a pracujú v súlade so Zákonom slobodných umelcov (Úradný vestník č. 48/79 a 55/84), pokračujú v činnosti ako umelecké organizácie podľa ustanovení tohto zákona, pričom musia svoje organizácie, činnosť a dokumenty zosúladiť s týmto zákonom v priebehu dvoch mesiacov od dátumu jeho prijatia do platnosti, a žiadosť o registráciu

umeleckých organizácií musia podať v priebehu jedného mesiaca od dátumu prijatia smerníc podľa článku 15, odsek 2 tohto zákona do platnosti.

Ak spoločenstvá nepostupujú podľa odseku 1 tohto článku alebo ich žiadosť o registráciu umeleckej organizácie zamietnu, oprávnený administratívny orgán vydá rozhodnutie o ich zrušení.

Článok 24 / Spoločenstvo slobodných umelcov, založené slobodnými umelcami, pokračuje v činnosti ako asociácia nazvaná Asociácia chorvátskych umelcov v slobodnom povolani.

Povinnosti podľa článku 9 tohto zákona má plniť Asociácia chorvátskych umelcov v slobodnom povolaní. Finančné prostriedky potrebné na plnenie týchto úloh poskytnie asociácii ministerstvo kultúry.

Článok 25 / Minister kultúry vydá usmernenie podľa článku 7 tohto zákona do jedného mesiaca po tom, ako ho umelecké asociácie prijímú.

Článok 26 / Minister kultúry vydá smernice podľa článku 15, odsek 2 tohto zákona do jedného mesiaca od dátumu prijatia tohto zákona do platnosti. Kým vstúpia do platnosti smernice, zverejnia sa inštrukcie na registráciu spoločenstva slobodných umelcov (Úradný vestník č. 1/80).

Je potrebné, aby minister kultúry, umelecké organizácie a Asociácia chorvátskych umelcov v slobodnom povolaní vymenovali svojich zástupcov za členov Expertnej komisie do 15 dní od dátumu prijatia smerníc do platnosti podľa článku 7 tohto zákona.

Článok 27 / Slobodný umelcom, ktorí do prijatia tohto zákona do platnosti mali uznané právo na úhradu poplatkov na dôchodkové, invalidné a zdravotné poistenie zo štátneho chorvátskeho rozpočtu, potrvá toto právo do konca roka 1996. Ďalšie uplatnenie tohto práva sa bude posudzovať podľa smerníc tohto zákona v súlade s požiadavkami kladenými na slobodných umelcov.

Článok 28 / Po vstupe tohto zákona do platnosti, Zákon o slobodných umelcoch (Úradný vestník č. 48/79 a 55/84) bude zrušený.

Článok 29 / Tento zákon vstúpi do platnosti osem dní po jeho zverejnení v úradnom vestníku.

Class: 612-01/95-01/03

Záhreb, 17. mája 1996

V/g Litovská republika: Zákon o Štatúte umelca a Štatúte organizácie umelcov
15. 8. 1996, NO I-1494 Vlnius, posledná novela z 9. 11. 2010 - No XI-1101

Kapitola 1 / Základné ustanovenia

Článok 1: Predmet zákona

Tento zákon ma stanoviť podmienky a postupy udeľovania a odvolávania Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie.

Článok 2: Definície

1. Umelec je osoba, ktorá vytvára umelecké diela, vykonáva ich špecifickým spôsobom, a preto je jej poskytnutý Štatút umelca.

2. Umelecká organizácia je združenie, ktorej bol udelený Štatút umeleckej organizácie a ktorá združuje umelcov podľa druhu umenia alebo podľa kombinácie druhov umenia. Jej cieľom je realizovať tvorivé programy, chrániť tvorivé, profesionálne a sociálne práva, autorské a s nimi súvisiace práva a zastupovať umelcov v súlade s postupmi uvedenými v zákonoch.

3. Umelecká tvorba znamená umelecké dielo vytvorené alebo predvedené

jednou osobou alebo skupinou osôb špecifickým spôsobom.

4. Umelecké dielo je výsledok pôvodnej tvorivej činnosti bez ohľadu na spôsob alebo formu prejavu.

5. Kritik profesionálneho umenia je osoba s vyšším univerzitným vzdelaním, ktorá rozvíja poznatky v oblasti kultúry a umenia a výsledky tejto svojej činnosti publikuje v monografiách, štúdiách, recenziách, článkoch v Litve alebo v zahraničí.

6. Profesionálne umenie je pôvodná tvorba vysokej profesionálnej a umeleckej hodnoty uznávaná kritikmi profesionálneho umenia.

Kapitola 2 / Podmienky a postupy na udelenie alebo odobratie Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie

Článok 3: Podmienky na udelenie Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie

1. Štatút umelca sa má udeliť osobe, ktorá tvorí profesionálne umenie a ak umelecká tvorba takej osoby spĺňa aspoň jeden z nasledujúcich podmienok na udelenie Štatútu umelca:

1) individuálne alebo kolektívne umelecké dielo bolo pozitívne hodnotené ako profesionálne umenie v monografiách, recenziách alebo článkoch publikovaných profesionálnymi kritikmi, alebo nimi odporúčané a tým aj uznané za profesionálne umelecké dielo;

2) umelecké dielo tvorcu je zahrnuté do vzdelávacieho procesu, výučbových programov alebo študijných programov vyššieho vzdelávania podľa postupov uvedených v zákone;

3) umelecké dielo osoby alebo skupiny osôb získalo cenu Litovskú cenu umenia a národnej kultúry, Cenu umenia vlády Litovskej republiky, cenu ministra kultúry alebo medzinárodnú cenu, alebo inú cenu či čestné uznanie, ktoré udeľujú umelecké organizácie, alebo diplom laureáta na medzinárodnej súťaži profesionálnych umelcov (okrem žiackych a študentských cien);

4) umelecké dielo danej osoby sa nachádza v národných múzeách alebo galériách v Litve alebo v zahraničí;

5) osoba uverejnila hodnotiace články a recenzie v litovských alebo zahraničných publikáciách; osoba, ktorá obhájila titul Doktor vied za výskum niektorej z foriem umenia;

6) osoba, ktorá vyučuje predmety z oblasti umenia ako profesor alebo hosťujúci profesor na niektorej vyššej vzdelávacej inštitúcii, ktorá pripravuje profesionálnych umelcov v umeleckých študijných programoch

7) osoba, ktorú vybral jednotlivец alebo skupina umelcov, aby reprezentoval Litvu na medzinárodne uznávaných profesionálnych umeleckých podujatiach.

2. Štatútu umelca, ktorý bol udelený osobe za jednu formu umenia môže byť uznaný aj v inej forme umenia za predpokladu, že umelecká tvorba daného umelca spĺňa požiadavky uvedené v odseku 1. tohto článku. Štatút umelca môže byť udelený aj v súlade s postupmi uvedenými v Článku 5 tohto zákona.

3. Štatútu umeleckej organizácie môže byť udelený takému združeniu, ktoré spĺňa všetky podmienky na udelenie štatútu umeleckej organizácie:

1) asociáciu založilo najmenej 25 členov;

2) iba umelci alebo organizácie so štatútom umelca združujúce najmenej päť členov – umeleckých organizácií – sú členmi asociácie;

3) asociácia propaguje a šíri umeleckú tvorbu vysokej profesionálnej úrovne v jej rozmanitosti

4) asociácia stanovuje podmienky umeleckej tvorby, tvorivej činnosti a pro-

fesionálneho rozvoja svojich členov;

5) asociácia zabezpečuje prístup verejnosti k umeleckým dielam;

6) asociácia zastupuje umelcov z celej krajiny (nielen z niektorého kraja)

Článok 4: Štatúty umeleckých organizácií

Okrem informácií uvedených v Občianskom zákonníku Litovskej republiky (ďalej len Občiansky zákonník) a Zákona Litovskej republiky o Asociáciách (ďalej len Zákon o asociáciách), musí byť v Štatútoch umeleckých organizácií uvedené, že umelecká tvorba nových členov prijímaných do umeleckej organizácie musí spĺňať podmienky uvedené v 1. odseku článku 3 tohto zákona.

Článok 5: Spôsoby udeľovania Štatútu umelca

1. Štatút umelca sa môže udeliť:

1) na základe rozhodnutia umeleckej organizácie pri prijímaní osoby, ktorej umelecká tvorba spĺňa aspoň jednu podmienku na udelenie Štatútu umelca uvedenú v odseku 1 článku 3 tohto zákona;

2) na základe rozhodnutia výboru udeľujúceho Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie – ak osoba nie je členom umeleckej organizácie, ktorá má Štatút umeleckej organizácie, v súlade s postupom uvedeným v článku 7 tohto zákona.

2. Rozhodnutie Výboru udeľujúceho Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie udeliť Štatútu umelca musí schváliť minister kultúry.

Článok 6: Výbor udeľujúci Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie

1. Výbor udeľujúci Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie (ďalej len výbor) zostavuje minister kultúry. Výbor je verejnou inštitúciou a kolektívnym rozhodnutím udeľuje Štatút umelca alebo Štatút umeleckej organizácie.

2. Výbor bude pozostávať zo 7 členov. Výbor je menovaný na dva roky. Všetky organizácie so štatútom umeleckej organizácie majú navrhnúť ministromi kultúry do výboru jedného kandidáta; Minister kultúry má spomedzi navrhnutých kandidátov menovať 5 členov z rôznych oblastí umenia a 2 členov z radov kritikov umenia.

3. Minister kultúry musí schváliť stanovú a zloženie výboru.

4. Ak chce niektorá organizácia novelizovať svoj štatút, musí ho predložiť výboru do 30 dní. Výbor posúdi, či štatútu alebo novela štatútu sú v súlade s týmto Zákonom.

5. Keď výbor vykoná kontrolu, musí umelecká organizácia predložiť výboru kópie svojich štatútov, zoznam svojich členov a správu o ich činnosti v súlade s článkom 10 zákona o asociáciách.

Článok 7: Postup udeľovania Štatútu umelca alebo Štatútu umeleckej organizácie

1. Prihlášky osôb na udelenie Štatútu umelca alebo Štatútu umeleckej organizácie musí výbor posúdiť, okrem prípadov uvedených v článku 6, v súlade s postupom uvedeným v Reglemente udeľovania Štatútu umelca a Štatútu umeleckej organizácie. Tento reglement musí schváliť minister kultúry.

2. Osoba, ktorá usiluje o Štatút umelca, musí Výboru spolu s prihláškou predložiť aj nasledujúce dokumenty:

1) kópiu dokladu potvrdzujúceho jeho totožnosť

2) zoznam hlavných umeleckých diel alebo publikácií o umeleckých dielach a/alebo o umelcovi;

3) kópie dokumentov o udelení cien, prepožičaní titulov ako laureátovi súťaže, vedecký titul alebo akademický titul;

4) kópie dokumentov potvrdzujúcich, že diela, ktoré vytvoril, boli zaradené do študijných a výcvikových programov, že ich získali múzeá;

5) kópie dokumentov, ktoré potvrdzujú, že jeho diela sú v súlade s podmienkami Štatútu umelca ako sú uvedené v odseku 1 Článku 3 tohto zákona.

3. Asociácia usilujúca o štatút umelca musí okrem prihlášky predložiť výboru tieto dokumenty:

1) kópiu štatútov asociácie;

2) kópiu memoranda asociácie;

3) kópiu dokladu o registrácii asociácie ako právnickej osoby;

4) zoznam členov asociácie a kópie rozhodnutí Výboru alebo organizácie umelcov schválenú ministrom kultúry, dokladujúcu, že jej členovia získali štatút umelca;

5) správu o zozname činností od založenia asociácie napísanú v súlade s článkom desať Zákona o asociáciách.

4. Výbor po posúdení prihlášok a po konštatovaní, že tvorba osoby, štatúty asociácií, memoranda asociácie, skladbe a činnosti členov asociácie nie sú v súlade s požiadavkami tohto zákona, rozhodne o odmietnutí udeliť štatút umelca alebo štatút umeleckej organizácie.

5. Minister kultúry schváli rozhodnutie výboru o udelení alebo neudelení štatútu umelca alebo štatútu umeleckej organizácie do 14 dní po obdržaní príslušného rozhodnutia výboru. Túto skutočnosť oznámi písomne zainteresovaným osobám do 5 pracovných dní odo dňa, keď odsúhlasil rozhodnutie výboru.

6. V prípade, že bol štatút umelca udelený spôsobom v určenom v pododseku 1 odseku 1 článku 5 tohto zákona, vezme minister kultúry do úvahy zoznam umelcov prihlásených organizáciami umelcov a prijaté rozhodnutie udeliť štatúty umelca, musí odsúhlasiť udelenie štatútu umelca do 14 dní od obdržania uvedených dokumentov. Organizácie umelcov budú písomne informované o tejto skutočnosti do 5 pracovných dní odo dňa odsúhlasenia rozhodnutia o organizácii umelcov.

7. Štatútu umelca alebo štatút organizácie umelcov sa pokladá za udelený odo dňa, kedy ho odsúhlasil Výbor alebo organizácia umelcov.

Článok 8: Odňatie štatútu umelca alebo štatútu organizácie umelcov

1. Štatút umelca bude umelcovi odňatý:

1) keď Výbor zistí, že osoba získala štatút umelca na základe predloženia nesprávnych dokumentov týkajúcich sa jej tvorby;

2) keď súd určí, že ide o plagiat umeleckého diela;

3) keď výsledky umeleckej tvorby ostávajú bez povšimnutia.

2. Rozhodnutie výboru o odňatí štatútu umelca musí odsúhlasiť minister kultúry.

3. Štatút umeleckej organizácie bude organizácii odňatý:

1) keď Výbor zistí, že organizácia umelcov nespĺňa požiadavky uvedené v odseku 3 v článku 3 tohto zákona a keď výbor rozhodne o odňatí štatútu organizácie umelcov. Rozhodnutie o odňatí štatútu organizácie umelcov musí odsúhlasiť minister kultúry. Zainteresované osoby musia byť informované písomne o rozhodnutí o odňatí štatútu organizácie umelcov do 5 pracovných dní od odsúhlasenia takého rozhodnutia;

2) keď organizácia umelcov prestáva existovať v súlade s postupom určeným v zákone.

Článok 9: Zhromažďovanie údajov o umelcoch a organizáciách umelcov

1. Údaje o umelcoch a organizáciách umelcov sa majú zhromažďovať pomocou informačného počítačového systému umelcov a organizácií umelcov, ktorý bude spravovať inštitúcia poverená vládou. Výbor a organizácie umelcov majú poskytnúť dáta inštitúcii poverenej vládou, ktorá bude spravovať počítačový informačný systém okrem smerníc ministra kultúry týkajúcich sa udeľovania štatútu umelca a štatútu umeleckej organizácie.

2. Do počítačového informačného systému umelcov a organizácií umelcov sa majú uviesť nasledujúce údaje:

1) registračné číslo umelca pridelené informačným systémom;

2) dátum a registračné číslo rozhodnutia Ministra kultúry o udelení štatútu umelca;

3) meno (mená), priezvisko (priezviská) umelca;

4) osobné číslo umelca.

3. do počítačového informačného systému umelcov a organizácií umelcov treba uviesť nasledujúce údaje o organizácii umelcov:

1) registračné číslo umeleckej organizácie pridelené informačným systémom;

2) dátum a registračné číslo rozhodnutia Ministra kultúry o udelení štatútu organizácie umelcov;

3) kód organizácie;

4) názov;

5) sídlo (adresa), telefónne číslo a ak je číslo faxu, e-mailová adresa;

6) mená, priezviská a osobné čísla členov organizácie umelcov.

Kapitola 3 / Práva umelcov a organizácií umelcov na štátnu podporu

Článok 10: Podpora tvorivých aktivít umelcov a organizácií umelcov

1. Štátne granty a ceny majú byť udelené s cieľom podporovať tvorivú činnosť umelcov.

2. Vláda má stanoviť postup na udeľovanie štátnych grantov a cien umelcom.

3. Umelci majú právo priniesť, v súlade s postupom určeným vládou, do Litovskej republiky diela, ktoré vytvorili na podujatiach v iných krajinách, ako sú krajiny Európskej únie.

4. Aktivity a tvorivé programy organizácií umelcov majú byť financované z kapitoly štátneho rozpočtu Ministerstva kultúry.

Článok 11: Sociálne zabezpečenie umelcov

1. Umelci majú dostávať podporu z programu Sociálneho zabezpečenia umelcov, ktorý schváli vláda.

2. Sociálne záruky umelcov sú uvedené v iných zákonoch a právnych predpisoch.

Článok 12: Program sociálneho zabezpečenia umelcov

1. Cieľom programu Sociálneho zabezpečenia umelcov je zabezpečiť podporu umelcom s nízkym a nepravidelným príjmom a umelcom, ktorý sa nachádzajú v stave tvorivého pokoja (procesu, bez príjmu pozn. prekl.).

2. Program sociálneho zabezpečenia umelcov spravuje inštitúcia poverená vládou na základe postupu určeného vládou. Na štátnu podporu majú nárok všetci umelci bez rozdielu.

Článok 13: Zdroje financovania programu sociálneho zabezpečenia umelcov

Financovanie Programu sociálneho zabezpečenia umelcov majú tvoriť konkrétne a cielené kapitoly v štátnom rozpočte určené pre inštitúciu poverenú vládou.

KAPITOLA ŠTVRTÁ / ZDRUŽENIE ORGANIZÁCIÍ UMELCOV

Článok 14. Združenie organizácií umelcov

1. Združenie organizácií umelcov musí byť verejnou právnickou osobou s obmedzenou občianskoprávnou zodpovednosťou stanovenou na základe zákona o združovaní, ktorý spája združenia majúce status umeleckých organizácií, a ktorého zámerom je implementovať kultúrnu politiku v oblasti profesionálnej tvorby umenia práve tak, ako chrániť záujmy umelcov.

2. Združenie organizácií umelcov má vo svojej činnosti konať v súlade so zákonom o združovaní, s občianskym zákonníkom a inými zákonmi a inými právnymi aktmi.

Článok 15. Funkcie a práva v združení organizácií umelcov

1. Funkcie združenia organizácií umelcov sú stanovené nasledovne:

- 1) vykonávať monitorovanie sociálnej situácie umelcov
- 2) vykonávať sledovanie vývoja a rozšírenia umeleckej tvorby
- 3) vykonávať funkciu odborníka na problematiku profesionálneho umenia pred súdmi a inými inštitúciami

4) predložiť závery vládnym inštitúciami alebo inštitúciami schválených vládou pri príprave návrhov právnych aktov

5) zhromažďovať informácie a štatistické údaje týkajúce sa umelcov a ich organizácií v Litve i v zahraničí

2. Združenie organizácií umelcov má právo:

- 1) zastupovať záujmy svojich členov a ochraňovať ich
- 2) predložiť návrhy týkajúce sa noviel platných právnych aktov
- 3) podieľať sa na riešení otázok súvisiacich s rozvojom a šírením profesionálneho umenia
- 4) spolupracovať so štátnymi, mestskými/obecnými inštitúciami, tvorivými, profesionálnymi a ďalšími organizáciami z Litvy a zo zahraničia
- 5) vykonávať hospodárske a obchodné činnosti, ktoré nie sú zakázané zákonmi, a ktoré sú nerozlučne späté s cieľmi ich činnosti
- 6) vykonávať ďalšie práva uvedené v stanovách združenia umeleckých organizácií

Článok 16. Majetok a zdroje príjmov združenia organizácií umelcov

1. Združenie umeleckých organizácií môže vlastniť podľa vlastníckeho práva budovy, vozidlá, zariadenia alebo iný majetok potrebný pre aktivity uvedené v ich stanovách, tento majetok môže byť získaný zo zdrojov príjmov uvedených v odseku 2 tohto článku.

2. Zdroje príjmov združenia umeleckých organizácií sa stanovujú nasledovne:

- 1) členské poplatky a cielené príspevky
- 2) prostriedky štátneho a miestnych/obecných rozpočtov určené na vykonávanie pridelených funkcií a kreatívnych programov
- 3) majetok a finančné prostriedky presunuté fyzickými a právnickými osobami a to bez náhrady
- 4) dedičstvo poskytnuté v rámci závetu združeniu organizácií umelcov
- 5) úroky úverových inštitúcií z prostriedkov uložených v týchto inštitúciách
- 6) ostatné dotácie získané legálne

V/h Maroko: Zákon číslo 99.71, týkajúci sa Štatútu umelcov (19.jún 2003)

Pre potreby SKKD preložil: Jozef Švoňavský, 15.09.2013

MOROCCO - EDICT NO. 113.03.1

ISSUED ON 18 RABI I 1424 (19 JUNE 2003)

TO IMPLEMENT LAW NO. 99.71 CONCERNING THE STATUS OF ARTISTS

S ohľadom na kultúrne dedičstvo Marockého kráľovstva, ktoré vždy podporovalo jeho bohatstvo a rozmanitosť a formy vyjadrenia,

na základe ušľachtilého kráľovského usmernenia obsiahnutého v Listoch Jeho poslednej Výsosti Hassana II, nech odpočíva v pokoji, umeleckým stretnutiami a konferenciami v našej krajine, a neutíchajúceho záujmu, ktorý Jeho Výsost, Mohamed VI, daj mu Boh večnú slávu, preukazuje právnemu postaveniu umelcov a štruktúram, v ktorých vzniká a je distribuovaná ich tvorivá práca,

vzhľadom na fakt, že rozvoj mechanizmov umeleckej produkcie vyžaduje, aby podmienky, v ktorých umelci pracujú, boli regulované, umelecké iniciatívy podporované a súčasné tradície distribúcie umeleckých produktov boli konsolidované, súc si vedomí faktu, že Marockí umelci, rôznymi školami a formami vyjadrení, pomáhajú brániť národnú identitu, posilňujú väzby a chránia Marockú kultúru medzi národmi,

vyjadrujúc túžbu Jeho Veličenstva Mohameda VI, nech ho Boh ochraňuje, aby umelci mali právne postavenie, ktoré zaistí ich dôstojnosť, bude regulovať ich profesiu a otvorí im možnosti prispievať k rozvoju spoločnosti.

Kapitola I: Základné pojmy

Článok 1: Definície

1. „Umelec“ je akákoľvek fyzická osoba, ktorá vykonáva umeleckú činnosť, či už kontinuálne, alebo dočasne, za odmenu a v zmysle Zmluvy o práci, či v zamestnaní, alebo kto predvádza umeleckú prácu za účelom predaja, či prenájmu ostatným, alebo ju vykonáva pre štátne ustanovizne, miestne authority, či verejné inštitúcie.

2. „Umelecká činnosť“ je akákoľvek činnosť, zahŕňajúca umeleckú tvorbu, či umelecké predstavenie, kde:

a) „Umelecká tvorba“ je akákoľvek umelecká práca (dielo) fyzickej osoby, zvlášť v oblasti audiovizuálneho umenia, fotografie, výtvarného umenia, hudby, divadla, literatúry (či už písanej, či hovorenej), alebo choreografie.

b) „Umelecké predstavenie“ je akákoľvek činnosť, zahŕňajúca umelecké podanie, či predvedenie všetkých častí umeleckého diela fyzickou osobou, akýmkoľvek spôsobom, zvlášť v oblasti hudby, divadla, varietných predstavení, cirkusu, či bábkového divadla.

3. „Impresáριο“ je každá fyzická, či právnická osoba, ktorá uzatvorí Zmluvu o práci (diela), alebo zamestnaneckú zmluvu s umelcom, za účelom využívania umeleckej činnosti za odmenu.

4. „Individuálna zmluva“ je akákoľvek zmluva, uzatvorená medzi umelcom a impresáriom. „Spoločná zmluva“ je akákoľvek zmluva medzi skupinou umelcov a impresáriom.

5. „Umelecké agentúry“ sú akékoľvek právnické osoby, ktoré využívajú požiadavky umeleckých organizácií a zásobujú ich, pokiaľ nie sú v žiadnom právnom, či umeleckom vzťahu k týmto organizáciám.

6. V zmysle tohto zákona má každý, na koho sa vzťahujú vyššie uvedené definície, garantovanú profesionálnu kartu. Podmienky a mechanizmy, zaručujúce takúto kartu sú definované v reguláciách.

Článok 2 / Pre účely tohto zákona sa „umeleckým príjmom“ rozumie:

- a) Akákoľvek finančná odmena, prijatá v hotovosti, alebo inak, ktorú umelec prijme za predvedenie umeleckej činnosti.
- b) Akákoľvek odmena, ktorú umelec prijme za postúpenie svojich výsad, či duševných práv, ktoré vzniknú ako výsledok umeleckej činnosti, alebo umeleckého predstavenia.

Kapitola II: Vzťahy medzi Impresáriami a Umelcami

Článok 3 / Zmluva medzi impresáriom a umelcom je uzatvorená na určitý čas, alebo na predstavenie špecifickej umeleckej činnosti.

Článok 4 / Zmluva, uzatvorená medzi impresáriom a umelcom sa považuje za zmluvu o práci.

Zmluva môže byť spoločná pracovná zmluva, zahŕňajúca skupinu umelcov na predvedenie špecifického predstavenia, alebo ich spoločné predvedenie umeleckého diela. V takomto prípade musí zmluva obsahovať zvlášť meno každého umelca, upresňujúca jeho, alebo jej odmenu. Po podpise zmluvy musí umelec dostať kópiu spoločnej zmluvy, ktorá, ak je to nevyhnutné, musí špecifikovať, či je predstavenie, alebo sú predstavenia bezodplatné.

Spoločnú zmluvu môže podpísať aj jeden umelec zo skupiny, za podmienky, že má notársky overené splnomocnenie každého umelca, ktorého meno sa na zmluve objaví.

Spoločná zmluva musí špecifikovať odmenu každého umelca, takisto, ako jeho/jej plné meno.

Článok 5 / V prípade spoločnej zmluvy, týkajúcej sa skupiny fyzických osôb, môžu umeleckú činnosť vykonávať len osoby, ktoré sú uvedené v tejto zmluve.

Či je už zmluva individuálna, alebo spoločná, ani spôsob odmeny, ani jej časť, alebo meno, uvedené v zmluve zmluvnými partnermi nenahrádza jej postavenie pracovnej zmluvy medzi impresáriom a umelcom. A to bez ohľadu na to, či umelec vlastní všetky, alebo časť prostriedkov, ktoré používa, či už jednotlivo, alebo spoločne s ostatnými, pokiaľ sa osobne zúčastňuje na predstavení.

Článok 6 / Umelec, pracujúci na zmluvu, nech je tá zmluva nazvaná akokoľvek, je považovaný za zamestnanca na ktorého sa vzťahujú ustanovenia zákona o zamestnanosti, pokiaľ nie je chránený zvláštnymi predpismi, alebo inými zákonmi, s ohľadom na predpisy, ktoré chránia literárne a umelecké diela, alebo umeleckú činnosť vykonávanú umelcami, ktorí pracujú pre profesionálne verejnoprávne organizácie.

Vzťahy medzi impresáriami a umelcami nie sú založené len v zmysle zákonných predpisov, ale tiež aj s rešpektom k profesionálnej umeleckej etike.

Článok 7 / Pracovná zmluva, uzatvorená medzi impresáriom a umelcom musí mať písomnú formu.

Pracovná zmluva medzi umelcom a impresáriom musí byť doplnená kedykoľvek, keď nastane zmena profesionálneho statusu umelca, zmena sumy odmeny, alebo zmeny času trvania zmluvy.

Článok 8 / Akékoľvek jednostranné ukončenie zmluvy oprávňuje druhú stranu na kompenzáciu, ktorá sa vypočíta v zmysle zmluvy samotnej. Ak v zmluve takéto ustanovenie nie je, postupuje sa v zmysle ustanovení Zákonníka práce o jednostrannom ukončení zmluvy.

Kapitola III: Odmena

Článok 9

Ak prezentácia, či výkon umeleckej činnosti vyžaduje viac ako pätnásť (15) dní, umelec a impresário môžu po vzájomnej dohode stanoviť splátkový kalendár, za podmienky, že umelec dostane zálohovú platbu každých pätnásť (15) dní takým spôsobom, aby bol umelec v čase ukončenia zmluvy, alebo ukončenia umeleckej činnosti plne vyplatený.

Článok 10

Výška odmeny musí byť uvedená v zmluve.

V zmluve musí byť aj uvedený rozdiel v dvoch formách odmeňovania v zmysle článku 2, odsekoch a) a b).

Článok 11

Pri vyplatení odmeny musí byť vydané potvrdenie, v ktorom sú uvedené povinné odvody a zrážky zo mzdy, ako aj splnené povinnosti, ako je to uvedené nižšie, v článku 13.

Článok 12

Umelci môžu využiť práva, ktoré vyplývajú z oddielu 1248 Zákona o povinnostiach a Zmluvných vyhláseniach v Dekréte z 9. Ramadánu 1331 (12. august 1913), týkajúce sa akýchkoľvek platieb, ktoré dlhuje impresário z impresáριοhho hnutel'neho majetku, za podmienok, ktoré sú v tomto zákone definované.

Právna kompenzácia, ktorá vznikla z jednostranného ukončenia zmluvy impresáriom je súčasťou toho istého práva a má to isté postavenie.

Kapitola IV: Sociálne zabezpečenie

Článok 13

Na umelcov, ktorých sa týkajú ustanovenia tohto zákona, sa vzťahuje legislatíva, týkajúca sa nehôd na pracovisku, sociálne zabezpečenie a základná zdravotná starostlivosť.

Vládne authority, zodpovedné za kultúru, vypracujú mechanizmy na financovanie sociálnych služieb pre umelcov, v zmysle súčasnej legislatívy.

Kapitola V: Mladiství umelci

Článok 14

Je zakázané zamestnať akéhokoľvek mladistvého do veku 18 rokov na účinkovanie, alebo predvádzanie verejného predstavenia bez povolenia inšpektorátu práce. Musí o tom byť spísaná dohoda s opatrovníkom mladistvého a potom informované vládne authority, zodpovedné za kultúru.

Inšpektorát práce má právo právoplatným rozhodnutím, či už z vlastného popudu, alebo na základe žiadosti ktorejkoľvek kvalifikovanej strany stiahnuť povolenie, ktoré predtým udelil.

Článok 15

Je zakázané, s výnimkou výskumu, či štúdií v kontexte médií, alebo akademických aktivít, akokoľvek zverejňovať, alebo komentovať informácie týkajúce sa umeleckej činnosti mladistvého pod 18 rokov. Takisto je zakázané vykonať akékoľvek vyhlásenie, ktoré by navádzalo mladistvého na vykonávanie umeleckej profesie vyzdvihovaním lukratívnej povahy týchto profesií.

Článok 16

Je zakázané nútiť mladistvého pod 16 rokov hrať hazardné hry, alebo ich zaviazvať k účasti na predstavení, ktoré ohrozuje ich život, zdravie, či morálku.

Článok 17

Ak sa porušia ustanovenia článkov 15 a 16, inšpektorát práce požiada miestne administratívne autority o stiahnutie urážlivého predstavenia a informuje o tom úrad verejného prokurátora.

Kapitola VI: Agentúry umeleckých služieb

Časť Prvá: Vznik Umeleckej Agentúry

Článok 18 / Umelecká agentúra môže vzniknúť po obdržaní povolenia od zodpovedných úradov, ako je to uvedené v Reguláciách. Potom môže, za odplatu, hľadať zamestnanie pre umelcov v divadlách, hudobných telesách, vo varietných predstaveniach, vo filme, rozhlase, v televízii, v cirkuse, či v inej podobnej práci vo svete zábavy.

Článok 19 / Povolenie na činnosť, definovanú v článku 18 môže byť udelené iba Umeleckej agentúre, ktorá bola založená ako komerčná spoločnosť.

Povolenie nemôže byť udelené, alebo nemôže pokračovať pre Umeleckú agentúru, ktorú vedie človek, ktorý bol právoplatne odsúdený za zločin proti morálke.

Článok 20 / Žiadosť o založenie Umeleckej agentúry musí obsahovať zvlášť tieto údaje: Adresa, národnosť riaditeľa, povaha umeleckej činnosti, ktorej sa mieni venovať, vzorové zmluvy, ktoré používa v zmysle regulácií, číslo účtu a sumu základného kapitálu.

Umelecké agentúry môžu byť kedykoľvek požiadané o doplňujúce informácie.

Časť druhá: Odmena Umeleckej agentúry

Článok 21 / Zamestnanci Umeleckej agentúry nemôžu pri výkone svojej funkcie prijímať, ani akceptovať nijaké depozity, ani záruky nijakého druhu.

Zodpovednosť za odmenu Umeleckej agentúry preberá výhradne impresário, umelci, ktorých zamestná, neplatia nič.

Článok 22 / Výška odmeny Umeleckej agentúry, ktorú dostane od impresária nesmie presiahnuť:

- 2% umelcovej odmeny, ak čas zamestnania umelca nepresiahne 15 dní.
- 5% umelcovej odmeny, ak čas zamestnania umelca trvá medzi 15-stimi dňami a jedným mesiacom.
- 10% umelcovej odmeny, ak čas zamestnania umelca presiahne jeden mesiac.

Na účely tohto článku sa za odmenu považuje odmena, definovaná pod písmenom a) článku 2.

Článok 23

Umelecké agentúry musia viesť evidenciu a poskytnúť ju pri monitoringu, ako sú dodržiavané pracovné predpisy v umeleckom svete. Forma a požiadavky na takéto register sú uvedené v Reguláciách.

Kapitola VII: Zvláštne ustanovenia

Článok 24

Zamestnanci a úradníci verejnej správy, miestnej správy, či verejnoprávnych inštitúcií môžu vykonávať umeleckú činnosť mimo pracovných hodín, či už samostatne, alebo pre tretie strany, za podmienky, že takáto činnosť neovplyvňuje produktivitu ich práce, a že nie je prevažne komerčného charakteru.

Článok 25

Odmena, spojená s umeleckou činnosťou, vykonávanou osobami, ako sú

definované v článku 24 zo štátnych, miestnych, verejných inštitúcií, alebo agentúr, v ktorých vlastní štát najmenej 50% základného kapitálu, nie je považovaná za zvláštny príjem.

Článok 26

Ak umelecké predstavenie vyžaduje absenciu na pracovisku, zamestnanec, alebo úradník si môže vziať neplatenú dovolenku. Tá nesmie trvať dlhšie, ako 15 dní počas šiestich mesiacov a môže sa raz obnoviť.

Článok 27

Zmluva medzi verejnou správou a umelcom môže byť uzavretá individuálne a priamo, nehľadiac na ostatné predpisy, iba na základe prísažného vyhlásenia umelca, ktoré obsahuje jeho/jej meno, priezvisko, číslo OP – ak je Maročan, v prípade cudzinca číslo pasu, číslo účtu a vôľu vykonávať umeleckú činnosť za dohodnutých podmienok v dohodnutom čase.

Kapitola VIII: Sankcie a Pokuty

Časť Prvá: Sankcie

Článok 28

Policajní dôstojníci, ako aj úradníci, poverení na tento účel majú povinnosť udeľovať sankcie, ako je uvedené v tomto zákone a riadiť sa predpismi o jeho implementácii.

Časť Druhá: Pokuty

Článok 29

Pokutou od 300 do 500 dirhamov bude potrestaná nasledujúca činnosť:

- Zamestnanie mladistvých pod hranicou veku 18 rokov, porušením článku 14 tohto zákona.
- Uverejnenie informácií o mladistvom pod 18 rokov, iných ako informácií súvisiacich s umeleckou činnosťou mladistvého.
- Navádzanie mladistvého na vykonávanie umeleckej profesie vyzdvihovaním lukratívnej povahy týchto profesií.
- Nútenie mladistvého pod 16 rokov hrať hazardné hry, alebo ich zaviazat' k účasti na predstavení, ktoré ohrozuje ich život, zdravie, či morálku.

Viacnásobné pokuty sa ukladajú v závislosti od počtu zamestnancov, pri ktorých neboli uplatnené predchádzajúce ustanovenia maximálne do výšky 20 000 dirhamov.

Článok 30

Ktokoľvek, vykonávajúci činnosť Umeleckej agentúry bez príslušného povolenia v zmysle článku 19 tohto zákona, bude potrestaný pokutou od 10 000 do 20 000 dirhamov.

Článok 31

Každý člen, či zamestnanec Umeleckej agentúry, ktorý prijme depozit, či záruky akéhokoľvek druhu pri ponúkaní zamestnania pre umelcov v rozpore s článkom 21 tohto zákona, bude potrestaný pokutou od 10 000 do 20 000 dirhamov.

Kapitola IX: Záverečné ustanovenia

Článok 32

Všetky ustanovenia, ktoré sú v rozpore s týmto zákonom – zvlášť ustanovenia pracovného práva, súvisiace s umeleckými službami a zamestnávaní mladistvých v umeleckej činnosti – sú zrušené.

V/i Definícia UNESCO (1980)

Umelec: pod týmto pojmom sa rozumie každá osoba, ktorá vytvára alebo odovzdáva tvorivé vyjadrenie, alebo opätovne vytvára diela, ktoré považuje za vlastnú umeleckú tvorbu, ktorá je neodmysliteľnou súčasťou jeho života, ktorý týmto spôsobom prispieva k rozvoju umenia a kultúry a ktorý je, alebo chce byť uznaný ako umelec, bez ohľadu na to, či je alebo nie je viazaný zamestnaneckými vzťahmi, alebo združeniami.

V/j Austrália: IFACCA a Národná asociácia pre výtvarné umenie – NAVA - informácie z webovej stránky

Arts Policy no.1, March 2002

Definícia umelca v Európe nie je jednotná. Väčšina krajín potrebuje nejaký spôsob na určenie, či osoba je alebo nie je profesionálnym umelcom, a to pre účely dane i priznania benefitov. Avšak prístup k definícii je málo konzistentný. Metódy a kritéria, používanie na definovanie umelcov pre účely daní a benefitov sú v rámci jednotlivých právnych systémov rozdielne. Niektoré krajiny majú dokonca rozličné definície v rámci ich vlastnej jurisdikcie. Navyše sa zdá, že neexistuje komplexná analýza vplyvov rôznych definícií. Správa D'Art popisuje 5 bežných prístupov k definícii. Často sa v praxi používa kombinácia týchto prístupov.

1/ Definícia prostredníctvom členstva: osoba je definovaná ako umelec prostredníctvom členstva v uznávanom umeleckom združení (napr. v združení profesionálnych umelcov). Jedným z aspektov pre stanovenie professionalitu umelcov podľa Zákona o štatúte umelcov Kanady z roku 1992, je, či nezávislý dodávateľ je „členom umeleckého združenia“ (Ministerstvo spravodlivosti Kanady, 2001, bod 18 (b) bode iii).

Hoci je to administratívne jednoduché, tento prístup vyvoláva otázku, ktoré združenia majú byť uznané ako relevantné. A ako Heikkinen a Karttunen (1995, 4) uvádzajú, zložitost' definície je umocnená potrebou prijať rôzne kritériá pre členstvo s cieľom zabezpečiť porovnateľné definície v rámci rôznych umeleckých foriem.

2/ Definícia komisiou: umelecký status priznáva komisia odborníkov alebo kolegov.

V Holandsku „nezávislý poradný orgán „ určuje profesionálne postavenie umelcov žiadajúcich o spôsobilosť v rámci „Income Provision for Artists Act, or 'WIK' (Ministry of Education, Culture and Science, 1998)“.

V Mexiku komisia umelckých odborníkov určuje a hodnotí umelcov v rámci systému, ktorý umožňuje umelcom platiť dane svojimi umeleckými dielami namiesto platby (The Washington Post, 1999).

Podľa Zákona o štatúte umelcov Kanady z roku 1992 určí súd v rámci svojej jurisdikcie, kto je a kto nie je „profesionálny“ umelec (Ministerstvo spravodlivosti Kanady, 2001).

3/ Definícia na základe administratívneho rozhodnutia: Štatút umelca určuje daňový orgán. Režim oslobodenia od dane v Írsku používa tento prístup. Umelci po-

dávajú žiadosť úradu (Revenue Commissioners' Office). Kým úrad prijme konečné rozhodnutie, využije možnosť externej konzultácie s odborníkmi.

Zrejmy problém definície na základe administratívneho rozhodnutia je, ako zabezpečiť objektivitu, nestrannosť, alebo nepredpojatost' pri rozhodovaní. Spravodlivosť závisí na tom, ako je rozhodovanie štruktúrované a ako sú rozhodovacie orgány menované a kontrolované. Táto otázka je obzvlášť dôležitá, pretože medzi „establishmentom „ a „umením“ je spravidla napätie, najmä čo sa týka „umenia sociálnej zmeny“ (Whitaker, 1993).

4/ Definícia na základe umeleckej tvorby: Umelec je niekto, kto umelecky tvorí, kto produkuje umenie (diela chránené autorským zákonom). Tento prístup sa používa v mnohých jurisdikciách. Zväčša je to len nahradenie odpovede na otázku „Kto je umelec?“ otázkou „Čo je umenie?“.

Tento typ definície existuje vo Francúzsku (Syndicat national des Sculpteurs et Plasticiens , 2001) , v Spojenom kráľovstve (Inland Revenue , 2001) a v Írsku (Coffey , 1998 , časť 2.4) . V prípade Írska , The Revenue Commissioners' Office určuje , či „ originálne a kreatívne dielo má - alebo sa všeobecne považuje za dielo, ktoré má - kultúrne alebo umelecké hodnoty“.

Pri tomto prístupe, mnohé problémy definovania umelca sú iba nahradené problémom definovania umenia. Komplexné definície preto bývajú dlhé a zložité, ako napr. 4-stranová príloha podľa režimu oslobodenia od dane v Írsku. Schémy týchto definícií majú takisto tendenciu sústreďovať sa na originálov chránených autorským zákonom, čo uprednostňuje tvorivých umelcov pre interpretačnými.

5/ Definícia podľa povahy umeleckej činnosti: Umelec sa považuje za profesionála, ak umelecká činnosť má obchodný charakter. Tento prístup používajú daňové úrady v mnohých krajinách, vrátane Kanady, Spojených štátov a Austrálie.

Tento typ definície je zrejmý najmä pri obchodných systémoch, dani z obratu, dani z pridanej hodnoty (DPH) a dani z tovarov a služieb (GST), pre daňových spriemerňovacích schémach. V týchto situáciách musí byť stanovená povaha umeleckej práce. Pri tejto definícii je problém rozlíšiť vážne umenie od záujmov umeleckej činnosti.

V/k/ Čo sa zmenilo od iniciovania medzinárodnej diskusie k štatútu umelca v roku 2012 a od spracovania zhrňujúcej analýzy v roku 2013? Aký je stav ku koncu roku 2014?

A/ Štatút umelca, právne a sociálne postavenie umelca v medzinárodných súvislostiach

K žiadnym zásadným zmenám v prístupe k štatútu umelca nedošlo, naša analýza z minulého roku je stále aktuálna.

Medzinárodnú konferenciu k otázke Štatútu umelca, ktorá sa mala konať v októbri 2014 v Jeruzaleme, sme odložili - i vzhľadom na prebiehajúci konflikt a nepokojnú situáciu v Izraeli – uskutoční sa v októbri 2015 v Plzni, ako súčasť podujatia Plzeň – Európske hlavné mesto kultúry; prípravu zabezpečí Slovenská výtvarná únia

v spolupráci s Medzinárodným bienále kresby Plzeň, IAA/AIAP (celosvetová organizácia výtvarných umelcov) a IAA Europe (zastrešuje výtvarných umelcov Európy a Severnej Ameriky).

Do analýzy prirúbudla reakcia z Rumunska, záujem prejavila aj Kuba (do uzávierky sme však prisľúbené vyjadrenie nedostali).

Téma je stále živá, proces pokračuje, paralelne sa zapájame do diskusií aj na iné témy – MU agreement (dohoda o spolupráci pri príprave výstav vo Švédsku, ktorá je veľmi zaujímavým riešením, inšpirujúcim mnohé krajiny - podrobnejšie sa k téme vyjadrím v Ročenke SVÚ 2014/2015), autorské právo - copyright – pracovné stretnutia v Bruseli a zároveň prebiehajúci proces rekodifikácie nášho Autorského zákona, otázky mobility umelcov, iniciatíva SVÚ/IAA Europe: Cestovanie s preukazom IAA / Travelling with IAA Card, a iné.

B/ Štatút umelca, právne a sociálne postavenie umelca na domácej scéne

Najdôležitejším výsledkom v priebehu uplynulého roku v tejto oblasti bolo dopracovanie **Stratégie rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020** a jej schválenie vládou Slovenskej republiky dňa 14. mája 2014. V nadväznosti na tento dokument MK vypracovalo **Akčný plán na roky 2015 – 2017, ktorý obsahuje 60 konkrétnych a termínovaných úloh**. Akčný plán už bol predložený verejnosti na diskusiu (v súčasnosti je pred schválením). Ako pozitívne môžeme vnímať mnohé navrhnuté opatrenia – **ich skutočný efekt sa samozrejme prejaví až po zrealizovaní a uvedení do praxe**.

Aspoň 2 podstatné body zo Stratégie:

Z hľadiska štatútu umelca je najdôležitejší bod 4.2. Vytvorenie systémových nástrojov na podporu novej tvorby a kultúrnych aktivít:

Postupne hľadať možnosti smerujúce k systému financovania profesionálnych umelcov, ktorý bude postavený na štatúte umelca s možnosťou daňových, príp. odvodových zvýhodnení.

Veľmi podstatný obrat môže znamenať bod 4.1.1. Prijat' zákon o financovaní oblastí v kultúre (napr. zákon o Fonde na podporu umenia).

Zrealizovať systémové kroky na zvýšenie podpory financovania kultúry zo štátneho rozpočtu na úroveň 1% z HDP do roku 2020.

V týchto súvislostiach máme (napriek všetkým čiastkovým problémom) dôvod byť optimisti a veriť, že po 20 rokoch nekonečných diskusií sa Štatút umelca stane realitou.

Po dlhšej prestávke rokovania k tejto téme opäť v poslednom období pokračovali. V júli 2014 prebehlo spoločné rokovanie na Ministerstve kultúry Slovenskej republiky, Sekcii audiovizie, médií a autorského práva, ktoré viedol Anton Škrekó, generálny riaditeľ Sekcie audiovizie, médií a autorského práva (ďalej sa za MK zúčastnila JUDr. Jana Veselská, riaditeľka Odboru autorského práva; za SKKD členovia pracovnej skupiny MK pre Štatút umelca - predseda Grémia SKKD Pavol Král, podpredseda Grémia SKKD Jozef Švoňavský, Mirka Brezovská; členovia pracovnej skupiny MK pre rekodifikáciu autorského zákona - Ľubomír Fifík, Jozef Heriban, Peter Lipa) – jednou z tém bolo zváženie možnosti koordinovaného doriešenia Štatútu umelca vo vzťahu

k rekodifikácii autorského zákona.

V auguste, septembri a októbri som sa zúčastnil na konzultáciách a pracovných stretnutiach so zodpovednými pracovníkmi MK pod vedením JUDr. E.Kršíkovej s cieľom vysvetliť si navzájom postoje a technické otázky a hľadať v zmysle pôvodného návrhu SKKD priechodné riešenia. Na oficiálnom zasadnutí pracovnej skupiny, zriadenej k tejto otázke pri Rade vlády pre kultúru, sa v novembri 2014 okrem zástupcov Ministerstva kultúry (predsedníčka pracovnej skupiny - vedúca služobného úradu MK JUDr. E.Kršíková, generálna riaditeľka Sekcie umenia MK Mgr. Z. Komárová, PhD, PhDr. Ľ.Đurišinová, OU MK, tajomníčka Rady vlády pre kultúru PaedDr. H.Blažičková) a zástupcov umelcov (SKKD - P.Král, M.Brezovská, J.Švoňavský) zúčastnili aj zástupcovia Ministerstva financií (Ing. M.Brnová, sekcia daňová a colná, odbor priamych daní) a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (JUDr. Z.Kliská, sekcia sociálneho poistenia).

Oficiálny výsledok z rokovaní na MK ešte nie je k dispozícii (a do uzávierky tejto publikácie ani nebude) dovolím si však aspoň za seba - teda neoficiálne - konštatovať, že sme výrazne pokročili: podľa optimistických predpokladov je šanca na ukončenie rokovania v januári 2015, vo februári by mohol byť návrh v konečnej podobe predložený Výboru pre umenie a Rade vlády pre kultúru, v prípade schválenia by ho mohla v termíne do júna 2015 prerokovať vláda, takže v ideálnom prípade by vstúpil do platnosti od 1. januára 2016 v rámci Fondu pre umenie. Zďôrazňujem však, že to sú nielen optimistické, ale aj neoficiálne závery, ktoré nie sú zatiaľ písomne potvrdené. Pokiaľ však zo strany MK bude vôľa postupovať takýmto spôsobom, nemali by sme to byť my, kto rokovanie zablokuje: premárnili by sme zrejme poslednú šancu na dosiahnutie výsledku ešte v rámci funkčného obdobia súčasnej vlády.

Prevažná väčšina toho, čo sme už povedali alebo napísali k tejto téme v predchádzajúcom období, stále platí. V nasledujúcich riadkoch sa pokúsím – na základe rokovaní z posledných mesiacov - veľmi otvorene reagovať (z môjho pohľadu) na najčastejšie otázky a pochybnosti, ktoré sa v súvislosti so štatútom znovu a znovu objavujú (najmä pokiaľ som sa už k nim nevyjadril v predchádzajúcej časti), ako i k niektorým čiastkovým predbežným záverom (nielen každá veta, ale prakticky každé slovo prešlo a prechádza znovu a znovu dôkladnou analýzou a oponentúrou...).

Otázky, odpovede, alternatívne riešenia

1/ Jedna z veľmi častých otázok (kladených v rôznych obmenách): *Načo je nám štatút umelca, keď sa dá predsa postupovať podľa autorského zákona a príjem z umeleckej činnosti je odlišný od iných príjmov i v daňovom priznaní?*

Odpoveď: Táto otázka vychádza z nesprávneho predpokladu, že autorský zákon je „náš“, že sa týka len umenia. Mnohí z nás zabúdajú na to, že autorský zákon v skutočnosti zahŕňa aj vedeckú činnosť, priemyselné vzory, vynálezy, rozsiahlu oblasť informačných technológií – napr. tvorbu softvéru pre počítače, atď. Toto všetko je zahrnuté aj v položke daňového priznania „príjem z duševného vlastníctva“. Táto „neumelecká“ činnosť má svoje špecifiká, ale ani my, ani Ministerstvo kultúry nemáme mandát za túto oblasť vyjednávať a MK túto oblasť ani nemá zahrnúť vo svojom rozpočte. V súčasnosti neexistuje spôsob, ako príjem z umeleckej činnosti odlišiť, ako nasmerovať špecifické opatrenia (napr. v daňovej či odvodovej oblasti) do oblasti umenia – aj keby bola k tomu obojstranná ochota, aj keby došlo k dohode medzi „štátom“ a umelcami. Predovšetkým PRETO potrebujeme Štatút umelca, ktorý má tento problém vyriešiť.

2/ Veľmi podstatnou otázkou, na ktorú roky chýbala jednoznačná odpoveď, je formálne zadefinovanie štatútu umelca z pohľadu legislatívy: má byť štatút umelca samostatným zákonom? Alebo komplexom zákonov? Alebo má to byť len nejaké memorandum, ktoré sa v praxi uplatní úpravou príslušných zákonov?

Pripomínam, že prístup k riešeniu problematiky umenia a umelcov z pohľadu štátu má rôzne podoby: v niektorých krajinách existujú komplexné a špecifické právne normy typu štatút umelca, v iných sú špecifické opatrenia – neraz veľmi zaujímavé a účinné - súčasťou iných zákonov.

Zdá sa, že odpoveď konečne naberá na Slovensku zreteľnejšie obrysy a budeme môcť ukončiť nekonečné diskusie o tom, čo má byť prvé (diskusie typu, či bola prvá sliedka alebo vajce...): znovu a znovu sa objavujú pochybnosti, či je možné stanoviť, KOHO sa má štatút týkať, ak nevieme zároveň zadefinovať, ČO má štatút riešiť, ale zároveň všetci vieme, že keby sme chceli naraz zadefinovať všetko, ČO chceme štatútom vyriešiť, návrh pôjde definitívne „zo stola“ – niet vlády, ktorá by ho v takej podobe schválila (pretože by to znamenalo súčasnú koordinovanú a veľmi komplikovanú zmenu viacerých zákonov).

Preto je zrejme jedinou reálnou cestou legislatívne vyriešiť napriek všetkým problémom čo najjednoduchšie najprv prvú časť - KOHO sa má štatút týkať: ako som uviedol, existuje koncepcia riešenia i výhľad na reálne ukončenie v priebehu niekoľkých mesiacov, stačí viac-menej vybrať z niekoľkých alternatív riešenia čiastkových otázok a doladiť presné legislatívne znenie.

V prípade úspešného zvládnutia tejto etapy sa otvorí cesta k rokovaniu o konkrétnych a adresných riešeniach na zlepšenie sociálneho a právneho postavenia umelcov, ktoré bude možné definovať v jednotlivých konkrétnych zákonoch a krok za krokom (nepochybne to nebude jednorazová zmena zo dňa na deň, ale dlhodobý proces) v návaznosti na štatút umelca uvádzať do praxe, v súlade so Stratégiou rozvoja kultúry na obdobie 2014 – 2020, ktorú schválila vláda dňa 14. mája 2014 (citujem: „Postupne hľadať možnosti smerujúce k systému financovania profesionálnych umelcov, ktorý bude postavený na štatúte umelca s možnosťou daňových, príp. odvodových zvýhodnení.“).

Aktuálna predstava je takáto:

a/ Evidenciu umelcov v súlade so štatútom bude vykonávať Fond na podporu umenia, ktorý začne svoju činnosť od 1.1.2016.

b/ Konkrétne opatrenia budú následne súčasťou príslušných zákonov: keďže budú mať oporu v evidencii pri Fonde na podporu umenia v zmysle štatútu umelca, adresné nasmerovanie konkrétnych opatrení do sféry umenia už bude možné.

3/ Dlhé diskusie sa viedli (a ešte sem-tam vedú) o názve štatútu: Má to byť štatút umelca? štatút profesionálneho umelca? štatút registrovaného umelca? štatút evidovaného umelca? štatút autora?

Dĺžka a naliehavosť diskusie nie je podľa môjho názoru úmerná relatívne malému významu tejto otázky: charakter štatútu určí predovšetkým jeho obsah a stanovené kritéria, názov je skôr technickou otázkou.

Voči názvu „registrovaný“ zazneli určité vecné námietky zo strany MK, názov „evidovaný“ zas možno príliš pripomína „staré“ časy.

Pomenovanie štatút „autora“ je zas problematické z vecného hľadiska:

- nežiadúcim spôsobom zužuje okruh dotknutých osôb: nezahŕňal by interpretov (hudobníkov, hercov, tanečníkov, ...), ktorí umelcami sú, ale nie sú autormi,

- a zároveň problematickým spôsobom rozširuje okruh dotknutých osôb (vedci, autori softvéru, atď) – možné riešenie by sa tak po rokoch diskusií vrátilo na bod „nula“ (skomplikovanie už aj tak komplikovaných rokovanií; na rozdiel od dlhoročného úsilia umelcov nevieme o záujme či aktivitách s cieľom uzákoníť štatút autora; otázka hľadania nových partnerov s neznámymi prioritami – ani SKKD, ani MK nemajú mandát vyjednávať za tieto skupiny osôb, atď...)

Mne sa zdá primeraný názov **štatút profesionálneho umelca**, ktorý by umožnil odlišenie od všeobecnej a širšej definície **umelca** (UNESCO, 1980), pretože na rozdiel od definície UNESCO našou cieľovou skupinou sú:

1/ umelci, ktorí sa umeniu venujú dlhodobo a profesionálne a je to pre nich viac ako len zábava či koníček

2/ umelci, ktorých umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme, má vplyv na ich dane a sociálne zabezpečenie

Ale nemám zásadný problém ani so skráteným názvom štatút umelca, resp. akýmkoľvek názvom, ktorý bude aj z pohľadu MK a iných štátnych inštitúcií priechodný: na tejto otázke by sme zastavili celý proces určite nemali.

4/ Sú v návrhu štatútu zahrnuté všetky oblasti umenia? (Definície - Vymedzenie pojmov)

1. Umelec je fyzická osoba, ktorá vytvára autorské umelecké dielo alebo umelecký výkon v oblasti literárneho, výtvarného, hudobného, tanečného, audio-vizuálneho a dramatického umenia.

2. Umelecké dielo je tvarovo, priestorovo, alebo inak fixovaný výtvar, ktorý je výsledkom zvláštnych umeleckých tvorivých schopností a prejavov autorov alebo výkonných umelcov.

3. Umelecký výkon je činnosť, pri ktorej vzniká hmotný alebo nehmotný umelecký prejav.

4. Autor je fyzická osoba, ktorá v zmysle AZ (618/2003 Z.z.) vytvára umelecké dielo.

5. Výkonný umelec je fyzická osoba, ktorá v zmysle AZ (618/2003 Z.z.) vytvára umelecký výkon.

Navrhol som, aby sme sa vyhli pochybnostiam (či sme na niečo nezabudli - určite nie je zámerom pracovnej skupiny niektoré oblasti umenia vynechať) jednoduchým spôsobom, tým, že do bodu 1. doplníme „...a iného druhu umenia.“ Tým ostane štatút otvorený aj prípadným novým formám umenia, ktoré možno ešte len vzniknú. **Ale aj túto otázku považujem len za technickú, určite nie konfrontačnú: mali by sme akceptovať akékoľvek racionálne riešenie.**

5/ Veľmi dôležitá je otázka, akej umeleckej činnosti sa má štatút týkať z hľadiska spôsobu jej vykonávania: umeleckej činnosti vykonávanej v slobodnom povolani? Umeleckej činnosti vykonávanej popri zamestnaní? Umeleckej činnosti v zamestnaní?

Zdá sa, že sa blížime ku konsenzu v názore, že štatút umelca by sa mal týkať **každej umeleckej činnosti, ktorá sa vykonáva mimo pracovného pomeru**, čiže umeleckej činnosti vykonávanej v slobodnom povolaní a umeleckej činnosti vykonávanej popri zamestnaní.

Dôvody, prečo by štatút nemal byť zameraný len na umelca v slobodnom povolani:

Pojem umelec v slobodnom povolani sa týka len relatívne malého počtu umelcov a rieši len jeden z troch spôsobov vykonávania umeleckej činnosti, ktorá sa reálne vykonáva

a/ v pracovnoprávnom vzťahu, resp. ako živnostník: je riešená príslušnými právnymi normami, do ktorých Štatút umelca zasahovať nemôže,

b/ v slobodnom povolani – zhodujeme sa, že túto oblasť by mal systematicky a právne zastrešiť práve Štatút umelca,

c/ popri zamestnaní: tu spadá veľmi rozsiahla časť umeleckej činnosti, ktorá má v zásade rovnaký charakter ako práca v slobodnom povolani a nevzťahujú sa na ňu právne normy týkajúce sa bodu „a“

- môže to byť **nezavislá umelecká činnosť vykonávaná popri umeleckej činnosti v zamestnaní** – napr. herec zamestnaný v divadle súčasne natáča seriál pre televíziu,

- alebo **nezavislá umelecká činnosť vykonávaná popri činnosti v zamestnaní neumeleckého charakteru**, čo je tiež veľmi rozšírené – napr. výtvarník pracuje ako pedagóg a popri tom sa venuje nezávislej umeleckej činnosti výtvarného charakteru (maľuje, tvorí sochy, vystavuje a pod.).

Koncept možného riešenia (presné doladenie pojmov je otázkou právneho posúdenia):

1/ zdefinovať, že na umeleckú činnosť vykonávanú v pracovnoprávnom vzťahu, resp. ako živnostník sa **prednostne** vzťahujú príslušné právne normy zaoberajúce sa pracovnoprávnym vzťahom resp. výkonom činnosti na živnosť,

2/ zdefinovať, že Štatút umelca sa vzťahuje predovšetkým na umeleckú činnosť vykonávanú v slobodnom povolani a nezávislú umeleckú činnosť vykonávanú popri zamestnaní.

Výhody takéhoto riešenia:

a/ Komplexnosť: zastrešili by sa všetky spôsoby vykonávania umeleckej činnosti.

b/ Zjednodušenie v praxi: umelecká činnosť má neraz veľmi nestály charakter, pri zmene spôsobu jej vykonávania by sa vylúčila nutnosť prihlasovať sa a opätovne prerušovať evidenciu či odhlasovať sa (celkom by sa dal vypustiť bod Prerušenie činnosti. O ktorom sa tiež diskutovalo); ak by už raz umelec bol zaregistrovaný, bol by tam definitívne (nemá zmysel znovu a znovu posudzovať, či je napr. Ladislav Chudík naozaj profesionálny herec), ale jeho uplatnenie by sa viazalo na reálny výkon umeleckej činnosti (dane, sociálne zabezpečenie, možnosť požiadať o grant na umeleckú činnosť, ...).

c/ Získal by sa celkový obraz, koľko profesionálnych umelcov v danej oblasti umenia pôsobí, čo je dôležité pri príprave akýchkoľvek opatrení pre danú oblasť umenia (štatút umelcov len v slobodnom povolani by takýto obraz nikdy neposkytol).

Nevýhody: v prípade zedefinovania, čoho sa štatút týka a čoho sa netýka, žiadne nevýhody či možnosti zneužitia nevidím.

6/ Veľmi podstatná je i odpoveď na základnú otázku: Koho sa má štatút týkať?

Možno povedať, že sme dosiahli všeobecnú zhodu o podobe základnej definície:

Štatút sa má týkať fyzických osôb, ktoré:

a/ sú na umeleckú a tvorivú činnosť odborne pripravené, alebo dosahujú preuká-

zateľné umelecké a tvorivé výsledky,
b/ prejavia o zaevidovanie záujem (evidencia je dobrovoľná).

7/ Na predchádzajúcu odpoveď („...dosahujú preukázateľné umelecké a tvorivé výsledky“) logicky nadväzuje ďalšia otázka, ktorá sa objavuje znovu a znovu: ako hodnotiť umelecké a tvorivé výsledky? Je takéto hodnotenie vôbec možné?

Zvažovali sme aj možnosť zaevidovať žiadateľa bez ďalšieho posudzovania len po predložení príslušných dokumentov, ale administratívny pracovník (bez pomoci odbornej komisie) by mohol mať neraz problém rozhodnúť, či podmienky splnené boli alebo nie.

Príklad: Žiadateľ predloží množstvo autorských zmlúv napr. na “návrh a realizáciu výtvarného dotvorenia interiéru”, na “návrh a realizáciu hudobnej zložky zabezpečovacích systémov”, na “návrh a realizáciu informačného systému”; formálne má teda umelecké aktivity, spĺňa aj podmienku zverejnenia: v skutočnosti sa v prvom prípade jedná o náter dverí garáže (ak by sa natierali aj zvonku, mohla by pribudnúť ďalšia zmluva na “návrh a realizáciu výtvarného dotvorenia exteriéru”), v druhom prípade ide o montáž píšťalky do alarmov, v treťom ide o pripnutie oznamov typu “stratil sa susedov pes” na obecnú nástenku.

Zdá sa vám to absurdné? Možno áno, ale ak by sa stal výkonom umeleckej činnosti v niečom výhodnejší (napr. možnosťou odpisovania vyšších paušálnych nákladov, čo v umení považujeme za naliehavé a opodstatnené), v tej chvíli s takouto možnosťou zneužívania musíme počítat (autorské zmluvy by kde-kto bez problémov vystavil aj na činnosti bez akéhokoľvek vzťahu s umením). Takéto prípady administratívny pracovník rozlíšiť nevie, odborná komisia ich však môže spoznať na prvý pohľad.

Ak chceme naplniť očakávania veľkej časti umelcov, ktorí veria, že „latka“ nebude nasadená príliš nízko (a štatút umelca sa nestane útočiskom pre lacný gýč a nekvalitu typu reality show), nemáme veľmi na výber: pre komisiu zloženú z odborníkov by nemal byť problém rozlíšiť umeleckú tvorbu na jednej strane a gýč či nevkus na strane druhej.

Ak máme pochybnosti, či sa to hodnotiť dá, položme si prosím otázku:

- Ako sú vyberaní uchádzači na umelecké školy, ako sú hodnotení pri skúškach či pri diplomových prácach? Nie je to na základe posúdenia umeleckých schopností a predloženého výsledku?

- Ako sa dostanú výtvarné diela na významnejšie výstavy? Na základe čoho rozhoduje kurátor či porota? Neberie do úvahy „umelecké a tvorivé výsledky“?

- Ako sa obsadzujú úlohy v divadelnom predstavení? Zahrá si Júliu v Shakespearoví každá dievčina v primeranom veku, ktorá práve ide okolo divadla a prejaví záujem, alebo niekto rozhodne, zoberúc do úvahy „umelecké a tvorivé výsledky“ uchádzačiek?

- A čo poézia? Dostane sa do tlače každý rukopis, ktorý sa ocitne na stole vydavateľstva, alebo na základe posúdenia jeho kvalít len ten, ktorý splní požadované umelecké kritériá?

Realitou je, že hodnotenie či posudzovanie je trvalou súčasťou prakticky vo všetkých oblastiach umenia. Zároveň sa zrejme zhodneme na tom, že nechceme žiadne “normalizačné” komisie, nechceme zložitý a zdĺhavý proces, nechceme ani “známkovanie” umelcov, nechceme, aby rozhodovali, či je lepší jazz alebo klasická hudba: v zásade by komisie (keďže napriek výhradám nič lepšie neexistuje) mali len čo najjednoduchšie a bez zbytočných prietáhov posúdiť, či žiadateľ stanovené kritéria splnil a ČI TEDA JEHO VÝSLEDKY SPADAJÚ DO SFÉRY UMENIA ALEBO NIE.

8/ Najnáročnejšie je nájsť zhodu v odpovedi na otázku: na základe akých kritérií sa bude posudzovať, či sú žiadatelia o zaevidovanie odborne pripravení na umeleckú a tvorivú činnosť, resp. či dosahujú preukázateľné umelecké a tvorivé výsledky?

V čom došlo po rokovaní na MK oproti návrhu z minulého roka predbežne k posunu:

a/ Príjem z umeleckej činnosti: aj keď evidencia podľa štatútu umelca bude mať zmysel najmä pre tých umelcov, ktorých umelecká činnosť sa podieľa na ich príjme, má vplyv na ich daňovú povinnosť, sociálne a zdravotné zabezpečenie, v záujme zjednodušenia procesu nemá zmysel stanovovať jeho výšku a následne ju preukazovať (každý rok):

- príjem z umeleckej činnosti je spravídla veľmi nepravidelný, ak by evidencia bola podmienená príjmom, dôsledkom by bolo aj nutné (a zbytočné) odhlasovanie (v rokoch bez príjmu či z príjmom nižším, ako požadovaným) a prihlasovanie (v prípade zvýšenia príjmu) do systému, zafažujúce tak štát, ako aj umelcov; čiže platí v zásade to isté, čo som uviedol k otázke č. 5,

- zneužitie nehrozí ani v rokoch, keď umelec nedosiahne žiadny príjem (keďže výhody zo zaevidovania sú viazané na príjem z umeleckej činnosti).

Navrhli sme preto výšku príjmu ako kritérium neuplatňovať (a po poslednom zasadaní pracovnej skupiny sa to zdá schodným riešením, ktoré celý proces výrazne zjednoduší, nebude nutné stanovovať pravidlá na „Prerušenie činnosti“): **ak by už raz umelec bol zaevidovaný, bol by zaevidovaný definitívne, bez ohľadu na aktuálny príjem z umeleckej činnosti.**

b/ Kritérium „žiadateľ je vo svojej umeleckej oblasti všeobecne známou a uznávanou umeleckou osobnosťou s preukázateľnými výsledkami“:

- z pohľadu štátu je toto kritérium veľmi subjektívne, zástupcovia MK navrhli toto kritérium vypustiť,

- pokúsili sme sa konštruktívne reagovať, pripravil som návrh, ktorý zjednodušuje kritériá na dve možnosti: vzdelanie alebo preukázanie výsledkov (viď nižšie bod 8).

c/ Kritérium „žiadateľ je členom všeobecne uznávanej organizácie umelcov pôsobiacej v oblasti umelcovej špecializácie“:

- z pohľadu štátu toto kritérium by mohlo byť vnímané ako nátlak, aby umelci vstupovali do nejakej organizácie, zástupcovia MK preto navrhli aj toto kritérium vypustiť,

- toto kritérium sme považovali za veľmi dôležité (podrobne som sa k tomu vyjadril v časti III/ Pokus o zmapovanie celkovej situácie – priebežné hodnotenie), vnímali sme však aj isté negatívne reakcie zo strany umelcov (napr. obavy, ako a kto zafinancuje „všeobecne uznávané organizácie umelcov“), preto v prepracovanej verzii kritérií „členstvo v organizácii umelcov“ namiesto samostatného kritéria navrhujem zahrnúť ako ďalšiu z možností, ktorá môže potvrdiť uznanie za umelca rešpektovanou inštitúciou v danom odbore (viď nižšie - bod 9).

d/ Kritérium vzdelanie – ktorú z dvoch alternatív uprednostniť?

A/ Má byť podmienkou na automatické zaevidovanie **absolvovanie vysokoškolského vzdelania 2. stupňa v študijnom odbore umenie v príslušnom odbore umeleckej činnosti na akreditovanej vysokej škole alebo univerzite?**

B/ Alebo postačí **absolvovanie minimálne úplného stredoškolského vzdelania v**

študijnom odbore „umenie“ v príslušnom odbore umeleckej činnosti na akreditovanej strednej škole alebo konzervatóriu?

Táto otázka je vnímaná veľmi citlivo: i v najbližšom okruhu spolupracovníkov, venujúcich sa otázke štatútu už roky, sa vyskytujú protichodné názory. Pokúsím sa zhrnúť argumenty za verziu A i B.

Dôvody, podporujúce verziu A:

- v praxi sa v žiadnom odbore nepovažuje stredoškolské vzdelanie za rovnocenné s vysokoškolským (viete si predstaviť, že by zdravotná sestra a lekár boli posudzovaní rovnako?),

- vysokoškolské vzdelanie je podmienkou uznania za profesionálneho umelca vo viacerých krajinách (Nórsko, Čile, Slovinsko, ...), niekedy je to dokonca jediná cesta k tomu, aby bol umelec považovaný za profesionála; náš návrh v porovnaní s tým nie je radikálny: poskytuje transparentnú šancu na zaevidovanie aj pre tých, ktorí požadované vzdelanie nemajú,

- počet stredných umeleckých škôl na Slovensku v poslednom období neúmerne vzrástol, existujú pochybnosti o štandardnej úrovni pripravenosti ich absolventov (napr. len v oblasti výtvarného umenia je ich okolo 40 (!), pred 20 rokmi boli len 3; naproti tomu výtvarne umenie možno v súčasnosti študovať len na 3 vysokých školách na Slovensku = nepochybne poskytujú vyššiu garanciu odbornej pripravenosti),

- cieľom väčšiny stredných škôl nie je vychovávať samostatne tvoriacich umelcov, dá sa povedať, že to nepotvrzuje ani prax (takže – pri aplikovaní verzie B - by prudko a viac-menej len formálne vzrástol počet „profesionálnych“ umelcov, pre ktorých by nemala evidencia v zmysle štatútu umelca žiadny praktický význam),

- na druhej strane faktom je, že v umení sa niekedy presadia aj jednotlivci bez vysokoškolského (či dokonca akéhokoľvek) vzdelania: ich akceptovanie však v prípade preukázateľných výsledkov v zmysle návrhu možné je (snahou pri definovaní podmienok bolo nastaviť ich tak, aby nespôsobili nejaké šikanovanie umelcov: aby poskytovali šancu na zapojenie pre všetkých, ktorí sú aktívnou súčasťou umenia a umeleckej tvorby).

Riziká verzie A: nespokojnosť zo strany umelcov, ktorí podmienku verzie A nespĺňajú.

Dôvody, podporujúce verziu B: možno ľahšia priechodnosť návrhu.

Riziká či otázky, ktoré by z prijatia alternatívy „B“ nevyhnutne vyplynuli:

- Čo chceme odkázať študentom umeleckých vysokých škôl i tým, ktorí sa na nich študovať ešte len chystajú? Že sa chystajú zbytočne stratiť 4 až 6 rokov života len preto, aby sa potom ocitli znovu na štartovacej čiare, na ktorej boli už po zmaturovaní, dokonca z istého pohľadu v horšej pozícii: budú doháňať svojich bývalých spolužiakov zo strednej školy, ktorí si za tých 4 – 6 rokov (podľa typu vysokej školy) už stihli vybudovať pozície v reálnom živote ?

- Chceme odkázať celej spoločnosti, že vzdelávanie je zbytočné?

- Chceme riskovať, že mladí ľudia tento „odkaz“ pochopia a pôjdu cestou menšieho odporu, že teda rezignujú na vzdelávanie, aj keď na to majú všetky predpoklady?

- Chceme riskovať logický a nevyhnutný pokles odbornej pripravenosti (len talent všetko nezachráni: pripomeňme si známe slová, že úspech sa skladá z 1 % talentu a 99 % driny...) a následný (nevyhnutný? alebo „len“ možný?) úpadok jednotlivých oblastí umenia?

Záver k otázke vzdelania:

- dá sa povedať, že existuje jednoznačná zhoda v názore, aby vzdelanie bolo jedným z kritérií: okrem už vyššie uvedeného v jeho prospech hovorí najmä to, že je JEDINÝM kritériom, ktoré nepripúšťa subjektívny výklad,

- zodpovedá to aj praxi v mnohých krajinách, v EU napr. (Le Livre Blanc, La Maison des Artistes, 2009): Umelec s diplomom alebo s absolvovaním špecializovaného štúdia automaticky získava plnoprávne uznanie profesionála v Rakúsku, Dánsku, Španielsku, Grécku, Maďarsku, Írsku, Lotyšsku, Litve, Rumunsku a na Cypre,

- zároveň sa dá povedať, že úplne jednoznačná zhoda v názore na požadovanú úroveň vzdelania sa dosiahnuť nedá, a to bez ohľadu na to, ako dlho bude ešte diskusia pokračovať (umelci vždy budú toto kritérium vnímať zo svojho subjektívneho pohľadu: existujú pritom aj také oblasti umeleckej činnosti, pre ktoré odborné vzdelanie získať ani nie je možné – neexistuje napr. študijný odbor „básnik“): **bez ohľadu na to, či sa vyberie verzia A alebo B, časť umelcov úplne spokojná nebude.**

Som však presvedčený, že návrh poskytuje rovnováhu v celkovom nastavení kritérií tak:

- aby bol celý proces spojený s evidenciou čo najjednoduchší (a to umožní práve uplatnenie kritéria odborného vzdelania),

- a zároveň aby bolo stavovskou cfou byť súčasťou Štatútu umelca, aby bol Štatút výzvou pre tých, ktorí sa tam chcú dostať, výzvou, ktorá ich bude motivovať k práci na sebe: transparentne nastavené kritéria by mali umožniť následné pružné akceptovanie za jasne stanovených podmienok všetkým, ktorí túto výzvu naplnia.

Preto podporujem verziu A. Budem však akceptovať aj verziu B, pokiaľ získa väčšiu podporu. Nemáme inú možnosť, ak nechceme prešľapovať na mieste ďalších 20 rokov: túto otázku je treba v spolupráci s MK rozhodnúť a prijať racionálne riešenie, akceptovateľné nielen pre umelcov, ale i štát.

Medzinárodné sympóziium The State of Fine Art - New Perspectives on Artistic Copyright pod záštitou poslankyne Európskeho parlamentu Helgy Trüpel, Brusel

9/ Jednu z posledných, ale najdôležitejších otázok je: **ako zosúladiť a vzájomne vyvážiť jednotlivé kritéria?** V nasledujúcom návrhu sú zohľadnené pripomienky, uvedené vyššie.

Žiadateľ bude zaradený do evidencie (profesionálnych) umelcov, ak:

1. predloží doklad o absolvovaní vysokoškolského vzdelania 2. stupňa v študijnom odbore „umenie“ v príslušnom odbore umeleckej činnosti na akreditovanej vysokej škole alebo univerzite

(alternatívne riešenie tohoto bodu: predloží doklad o absolvovaní vysokoškolského vzdelania 2. stupňa v študijnom odbore „umenie“ v príslušnom odbore umeleckej činnosti na akreditovanej vysokej škole alebo univerzite alebo predloží doklad o absolvovaní minimálne úplného stredoškolského vzdelania v študijnom odbore „umenie“ v príslušnom odbore umeleckej činnosti na akreditovanej strednej škole alebo konzervatóriu)

alebo

2. splní nasledujúce 3 podmienky:

a/ preukáže výsledky tvorivej umeleckej činnosti (profesijný životopis, portfolio, katalógy, CD, DVD, recenzie, ...)

b/ preukáže zverejnenie výsledkov tvorivej umeleckej činnosti (zrealizované výstavy, koncerty, predstavenia, filmy, publikovanie, ...)

c/ preukáže uznanie za umelca rešpektovanou inštitúciou v danom odbore (napr. umelecké angažmán v divadle, hudobnom či tanečnom súbore, vystavovanie v galérii a pod.), alebo vyučovanie predmetov z oblasti umenia na niektorej vyššej vzdelávacej inštitúcii, ktorá pripravuje profesionálnych umelcov v umeleckých študijných programoch, alebo akceptovanie komorou (prijatím za člena, pokiaľ v danom odbore komora existuje), alebo akceptovanie relevantnou umeleckou asociáciou (prijatím za člena), alebo akceptovanie organizátorom či porotou výberového či prestížneho umeleckého podujatia (BHS, BJD, BIB resp. národné či medzinárodné Bienále) alebo súťaže, alebo preukáže ocenenia v relevantných súťažiach, umelecké úlohy vo verejnom priestore, získanie grantu MK na umelecký projekt a pod.

Na vysvetlenie k návrhu kritérií: niektorému žiadateľovi môže lepšie vyhovovať bod „a“, inému bod „b“, ďalšiemu bod „c“, neviem si však predstaviť žiadateľa, ktorí je „aktívnou súčasťou umenia a umeleckej tvorby“ a nevedel by aspoň niečo doložiť ku každému bodu.

Ale predsa len, kontrolná otázka: vieme 2. bod doplniť alebo upraviť tak, aby lepšie naplnil zámer „nеспôsobiť šikanovanie umelcov a poskytnúť šancu na zapojenie pre všetkých, ktorí sú aktívnou súčasťou umenia a umeleckej tvorby?“

10/ Ako sa bude posudzovať splnenie kritérií?

Ak sa zrealizuje predstava, že evidencia do Štatútu umelca sa bude vykonávať pri novozriadenom Fonde na podporu umenia, proces posudzovania splnenia podmienok by mohol byť pomerne jednoduchý:

- V prípade žiadateľa, ktorý žiada o zaevidovanie na základe predloženia dokladu o absolvovaní požadovaného odborného umeleckého vzdelania, **zaevidovanie by bolo automatické** – vykoná poverený pracovník Fondu.

- V prípade ostatných žiadateľov: Fond na podporu umenia bude mať svoje **odborné komisie** pre jednotlivé oblasti umenia (výtvarné umenie, hudba, atď), ktoré

budú mať za úlohu posudzovať žiadosti o grant. Možno by mohli prevziať úlohu posudzovať – v primeraných intervaloch – aj žiadosti o zaevidovanie. Alternatívou by bolo zriadenie špecializovaných komisií pri uvedenom Fonde len na tento účel.

- V zásade je zhoda na tom, že prevahu v takýchto komisiách by mali mať zástupcovia profesijných organizácií, zástupcovia inštitúcií z daného oboru a teoretici.

Konferencia IAA Europe Oslo: prezentácia Štatútu umelca

V praxi by to teda mohlo na Slovensku fungovať takto:

1. krok: pracovník Fondu preberie žiadosť, skontroluje jej správnosť a úplnosť, prípadne hneď odporučí žiadateľovi doplnenie podkladov (v prípade zjavných vecných nedostatkov, napríklad ak profesijný životopis žiadateľa bude vyzerať takto: „Volám sa XY a doteraz som namaľoval 2 obrázky“.)

2. krok: pracovník Fondu žiadosti rozdelí predbežne do 3 skupín:

a/ žiadatelia, ktorí majú byť zaevidovaní na základe dosiahnutého stupňa vzdelania: v prípade predloženia príslušných dokladov ich zaeviduje, bude to plne v jeho kompetencii,

b/ žiadatelia, ktorých odporúča na zaevidovanie na základe výsledkov ich činnosti,

c/ žiadatelia, ktorých neodporúča na zaevidovanie, pretože nesplnili podmienky.

3. krok: pracovník Fondu predloží takto pripravené žiadosti príslušnej komisii, ktorá **posúdi podklady a potvrdí alebo zmení odporúčanie povereného pracovníka** Fondu (komentár: predpokladáme, že komisia bude posudzovať podklady najmä v sporných prípadoch, a ak si to ktorýkoľvek člen komisie vyžiada, resp. ak pracovník Fondu upozorní na nezrovnalosti, ktoré zistil v podkladoch; naopak, ak budú v zozname všeobecne známe mená umelcov mimo akejkoľvek pochybnosti - ako napr. Ladislav Chudík, Marián Varga, Rudo Sikora - komisia bude mať právo nestrácať čas a žiadosť potvrdiť bez ďalšieho skúmania, čiže postupovať efektívne a primerane rýchlo).

4. krok: Rozhodnutie komisie formálne potvrdí poverená osoba (štatutár Fondu?).

Riešenie sporných prípadov:

Žiadatelia, ktorých žiadosť o zaevidovanie bola zamietnutá, budú mať právo požiadať o preskúmanie rozhodnutia Radu FVU. Jej rozhodnutie bude konečné, ale zamietnutí žiadatelia budú mať právo po uplynutí stanovenej lehoty (1 – 2 roky?) a doplnení predkladaných materiálov opätovne požiadať o zaradenie do evidencie.

Preskúmateľnosť rozhodnutia súdom nepovažujeme za vhodné, mohli by z toho vzniknúť nekonečné príbehy a vnieslo by to do procesu neistotu a napätie: súd nemôže posudok umelcov nahradiť – aj tak by si nakoniec musel vyžiadať odborný posudok.

Niekoľko slov celkom na záver

Téma Štatútu umelca, právneho a sociálneho postavenie umelca pre nás nie je ani okrajová, ani krátkodobá. V mene Slovenskej výtvarnej únie, ktorá je už dlhšie obdobie na čele IAA Europe i vo vedení IAA / AIAP, i v mene Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu sme sa zúčastnili na mnohých konferenciách a pracovných stretnutiach, ktoré sú pre nás zdrojom cenných informácií (Európsky parlament i Európska komisia - Brusel, Berlín, Paríž, Salvador de Bahia - Brazília, Antofagasta – Čile, Frankfurt, Strassburg, Guadalajara - Mexiko, o niekoľko dní odchádzam spolu s tajomníčkou IAA Europe A.Kozárovou do Soulu a partnerka z Grémia SKKD M.Brezovská v tom čase do Bruselu), mnohé organizujeme (nielen viackrát v Bratislave, ale aj v Istanbule, Bruseli, Berlíne či Osle). A sme na nich (vďaka kompetentným vystúpeniam a schopnosti prinášať konštruktívne riešenia, ktoré neraz udávajú tón) aj napriek tomu, že zastupujeme len jednu z malých krajín, rešpektovaným partnerom, majú o nás záujem: na konferencii pod záštitou poslankyne Európskeho parlamentu Helgy Trüpel, na ktorej vystúpil so záverečným prejavom aj predseda Výboru EP pre právne záležitosti P.Svoboda minulý mesiac v Bruseli, som bol jedným z nemnohých, ktorých v úvodnom vystúpení menovite (ako predstaviteľa IAA) privítali; množia sa pozvania (v týchto dňoch som prijal pozvanie vystúpiť budúci rok ako rečník na konferencii vo Vilniuse), s dôverou nám zverujú zodpovednosť za organizáciu medzinárodných podujatí (napr. budúci rok jedno celosvetové a dve európske podujatia, ktoré budú súčasťou akcie Plzeň – Európske hlavné mesto kultúry 2015; ukážka z reakcií z Mexika, Švédska, Nórska, Juhoafrickej republiky a Japonska: „Dear Pavol, I agree that Slovak NC in cooperation with Biennial Pilsen will be responsible for organising GA IAAA/AIAP instead of Czech NC. I thank you very much all your work to get this possibility. You have my full support. With my best regards, Rosa María Burillo V., President IAA, Mexico“, „Dear Pavol, We should be thankful for your initiative to work out a solution for the next GA (GA.s) of IAA. Your expertise when it comes to organise and host assemblies for artists' associations has been well proved over the years. And I feel confident that a meeting in Pilsen, although a city in your sister country, and in cooperation with the Drawing Biennial is a good solution. Your proposal has my full support. A.Lidén, Sweden / Milý Pavol, mali by sme byť vďační za tvoju iniciatívu vypracovať riešenie pre budúci GA (GA.s) IAA. Tvoje skúsenosti, pokiaľ ide o organizovanie takýchto medzinárodných podujatí umelcov boli v priebehu rokov neraz preukázané. A verím, že stretnutie v Plzni, v meste vo vašej bratskej krajine a v spolupráci s Bienále kresby je dobrým riešením. Tvoj návrh má moju plnú podporu.“, „I agree with Rosa and think this is a very good solution. Grete Marstein, Vice President IAA, Norway“, „Dear Pavol, I support your

proposal. Thanks for your efforts in this regard. Greetings. Anton Loubser, South Africa”, “Dear Pavol, I agree with your proposal. Thank you very much for your efforts. With my best regards, Kan Irie. Japan”). Dokonca sme sa stretli s ochotou presunúť medzinárodné podujatie na iný, nám vyhovujúci termín (MU agreement - pracovná skupina a seminár za účasti zástupcov umelcov z Nórska, Švédska, Islandu, Lotyšska, Litvy, Nemecka, Anglicka, Škótska, Švajčiarska a Slovenska v septembri 2014 v Stockholme: pozvanie som s ospravedlnením odmietol, pretože som už potvrdil v danom termíne účasť na inom podujatí v Slovinsku, organizátorka však kontaktovala moju asistentku - manažérku SVÚ A.Kozárovú, overila si, v ktorom termíne som voľný a presunula akciu s odôvodnením: „Naozaj veľmi chceme, aby sa Pavol zúčastnil.“)

Prosím, chápte správne, prečo toto všetko píšem:

- pohľad „zvonku“ beriem tak trochu ako „skúšku správnosti“: v domácom merítku (keď sme takmer všetci príbuzní, alebo spolužiaci, alebo susedia, alebo kamaráti z detstva, alebo sme sa aspoň niekedy pobili, či už o hračku alebo o dievča ...) môže byť hodnotenie výsledkov neraz skreslené, subjektívne ovplyvnené vlastnými záujmami; v medzinárodných pomeroch takýto lokálny subjektívny vplyv nemá šancu; rešpekt si môžete získať len tým, čo naozaj dokážete,

- mám radosť z toho, že môžem úspešne vystupovať v mene umelcov a pozitívne tým zviditeľňovať Slovensko (a využívam každú príležitosť na to, aby som pripomenul, že Slovensko – aj keď post-socialistická krajina - nie je rozvojová krajina: že síce máme mnohé problémy, ale riešime ich a máme svetu čo ponúknuť, máme na čo byť hrdí),

- teší ma, že môžem konštruktívne a neraz iniciatívne prispieť k riešeniu problémov presahujúcich rozmer Slovenska (aktuálne napr. - po cca 10 rokoch protichodných diskusií v mnohých krajinách - návrhom na zásadné oživenie IAA; ukážka z reakcie Andersa Lidéna zo Švédska, hlavného koordinátora IAA pre Európu, na môj návrh pre EC IAA/AIAP v Soule, ktorá práve v tejto chvíli zablikala v mojom počítači: Milý Pavol, ďakujem ! Záver po zbežnom prezretí tvojho návrhu – fantastické ! Zdá sa, že si to celé premyslel a našiel si správne argumenty na presadenie asociovaného členstva! Spomeň si na zlyhanie návrhu na zmenu Stanov v Guadalajare, ktorý som v tomto zmysle odprezentoval ja a Grete. Prepukla tam panika! .... Mali sme zrejme predvídať ostré reakcie proti návrhu, ale neurobili sme to. Zdá sa mi, pri zbežnom pohľade, že tvoj návrh nemusí znepokojiť nikoho. Toto bude veľmi dôležitý bod na diskusiu v Soule. Moja reakcia je len výbuchom ocenenia, zajtra budem mať čas preštudovať tvoj návrh dôkladnejšie – ale veľmi pekne ti ďakujem za čas, ktorý si tomu venoval a premyslel to. Ak sa Andrea podieľala na práci, moja vďaka patrí aj jej.“),

- chcel som ilustrovať, že práca na štatúte nebola svojvoľným náhodným dobrodružstvom, ale systematickým racionálnym úsilím, podloženým praktickými skúsenosťami z mnohých krajín (nemá zmysel hrať sa len na našom malom „domácom piesočku“, nemá zmysel vymýšľať znovu a znovu niečo, čo už bolo nielen vymyslené, ale aj to reálne funguje niekde inde), skúsenosťami, ktoré môžeme s čistým svedomím využiť a ku ktorým máme prístup i vďaka tomu, že aj my vieme priniesť nové pohľady na problémy našich partnerov v iných krajinách, že spoluprácu s nami považujú za prínos a preto s nami počítajú,

ale PREDOVŠETKÝM:

chcem skúsenosťami, získanými vďaka účasti na širokej medzinárodnej spolupráci, prispieť k riešeniu a najmä VYRIEŠENIU aspoň niektorých NAŠICH problémov, ktoré na Slovensku v kultúre máme: PRETO som venoval veľa energie aj príprave Štatútu umelca, ktorý môže – po 20 rokoch diskusií a úsilia aj našich predchodcov – konečne otvoriť cestu ku konštruktívnym riešeniam.

Porovnajte, prosím, ak máte ešte stále pochybnosti, poslednú verziu návrhu kritérií s praxou, uplatňovanou v iných krajinách:

Nórsko, Grete Marstein, Norske Billedkunstnere (NBK): Vstupné požiadavky pre regionálne združenia NBK sú kombináciou hodnotení žiadateľa z pohľadu umeleckej formálnej a praktickej spôsobilosti. Cieľom kritérií pre členstvo je zabezpečiť, aby členmi združenia boli len profesionálne zárobkovo činní výtvarní umelci. Žiadateľ musí dosiahnuť vzdelanie vo výtvarnom umení a/alebo jeho zárobková činnosť musí byť na profesionálnej úrovni porovnateľnej s kvalifikáciou na úrovni umelca/magistra (MA).

Počas hodnotenia sa prihliada na nasledujúce kritériá:

- Vzdelanie
- Umelecká činnosť
- Umelecké úlohy vo verejnom priestore
- Nákup diel verejnými alebo súkromnými inštitúciami
- Granty
- Ocenenia

V regionálnych združeniach: žiadatelia, ktorí získali titul magistra (MA) v odbore výtvarného umenia na národných umeleckých akadémiách v Bergene (KHIB), Osle (KHIO), Trondheime (NTNU) a v Tromse (HITO), budú za členov asociácie prijatí automaticky. *Platí aj pre uchádzačov z porovnateľných inštitúcií v zahraničí (treba doložiť).

V prípade žiadateľov s titulom bakalár (BA) v odbore výtvarného umenia od KHIB, KHIO, NTNU a HITO ich vzdelanie bude hodnotené v kombinácii s vyššie uvedenými kritériami. Žiadatelia bez formálneho vysokoškolského vzdelania vo výtvarnom umení budú hodnotení podľa vyššie uvedených kritérií v porovnaní s požiadavkami na magistra.

Rakúsko uznáva profesionálneho umelca na základe kombinácie nasledujúcich dvoch kritérií “špeciálne výtvarné vzdelanie” a “overiteľné výsledky umeleckej tvorby”, avšak v kombinácii s hodnotením umeleckej tvorby prostredníctvom subkomisií špecializovaných na danú oblasť umenia (zhodnotenie diela kolegami).

Kanada: Zákon o profesionálnom štatúte umelcov vizuálnych umení, umeleckých remesiel a literatúry a o ich zmluvách s šíriteľmi (používateľmi) (L.R.Q., c. S-32.01)

Ciele a používatelia (cieľové skupiny)

Zákon je určený umelcom, ktorí tvoria svoje diela vo vlastnej réžii v troch konkrétnych oblastiach: vizuálne umenie, umelecké remeslá a literatúra. Týka sa tiež šíriteľov týchto diel. Tento druhý zákon, týkajúci sa štatútu umelca, bol prijatý v roku 1988 a potvrdzuje profesionálny štatút umelcov pracujúcich v týchto troch veľkých oblastiach umeleckej tvorby.

Definícia profesionálneho umelca

Podľa tohto zákona je profesionálny umelec človek, ktorý spĺňa každú zo štyroch nasledujúcich podmienok:

- sám sa považuje za profesionálneho umelca;
- tvorí diela vo vlastnej réžii;
- jeho diela sú vystavované, produkované, publikované, predávané alebo vysielané každým možným spôsobom;
- získal od kolegov z branže dôkazy, že ho pokladajú za profesionálneho umelca, napríklad: čestné uznanie, odmenu, cenu, štipendium, nomináciu za člena odbornej poroty, prezentáciu jeho diel na salóne/výstave či iným spôsobom; alebo
- je členom uznávanej asociácie profesionálnych umelcov.

V Chile je umelec definovaný ako "profesionálny umelec" vtedy, ak absolvoval vysokoškolské vzdelanie (získaný titul v oblasti umenia a pod.). Tí, ktorí umenie neštudovali, sú považovaní za amatérov, ktorí umenie vykonávajú iba ako svoje hobby.

Nez priam nekonečné diskusie, ktoré som k tejto téme viedol v mnohých krajinách, mi umožnili získať určitý nadhľad a dospieť k tomuto konštatovaniu:

a/ napriek zložitosti problematiky (vzhľadom na objektívnu rozdielnosť podmienok v jednotlivých oblastiach umenia, ktoré má štatút legislatívne zastrešiť), i napriek rozdielom medzi jednotlivými krajinami, prakticky všade sa diskutovalo (rovnako či veľmi podobne ako na Slovensku) znovu a znovu o tých istých skutočných i zdanlivých problémoch, a – pokiaľ prevládil zdravý rozum – prichádzali sme viac-menej k tým istým záverom,

b/ aj keby sme diskusiu predĺžili o ďalšie roky, žiadne zásadne nové pohľady na problematiku sa už očakávať nedajú.

Preto verím, že budeme Štatút umelca ako výsledok dlhoročného úsilia v podstate jednej generácie hodnotiť najmä s ohľadom na možnosti potenciálneho rozvoja kultúry a umenia, s ohľadom na možnosti podpory tvorby ako celku, a povznesieme sa nad lokálne, skupinové či osobné záujmy, nad subjektívny pocit, že „práve nás“ chce Štatút poškodiť: všetci, ktorí sme sa zúčastnili na príprave, sme v priebehu procesu reagovali na pripomienky a urobili v záujme nezablokovania rokovanií nutné ústupky oproti svojim pôvodným predstavám, ale nepochybujem o tom, že pod výsledok – ak sa nám ho skutočne podarí dosiahnuť - sa s čistým svedomím podpíšeme.

Držme si v tom navzájom palce.

Štatút umelca bol témou mnohých pracovných stretnutí Executive Committee IAA / AIAP: Paríž, Antofagasta, Bratislava

90

Diskusia pracovnej skupiny k Štatútu umelca, Istanbul

ZOZNAM NIEKTORÝCH DOKUMENTOV A PUBLIKÁCIÍ, SÚVISIACICH S TĚMOM

Odporúčanie UNESCO k postaveniu umelca, 27.október 1980 / UNESCO Recommendation concerning the Status of the Artist 27 October 1980

Konvencia UNESCO o ochrane a podpore rôznorodostí kultúrnych vyjadrení / UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions 2005

Ekonomía kultúry v Európe, 2006 / The Economy of Culture in Europe, a study prepared for the European Commission in October 2006

Postavenie umelcov v Európe, 2006 / The Status of Artists in Europe, a study requested by the European Parliament's committee on Culture and Education, completed in November 2006, author European Institute for Comparative Cultural Research, Bonn, and others

Biela kniha o právnom a sociálnom postavení umelcov – Paríž 2008 /The White Book/ Le livre blanc – 1st European convention about social and legal rights of artists, Centre Pompidou, Paris 2008; organizer: La Maison des Artistes in cooperation with members of IAA/AIAP Europe and representatives of other European institutions from 23 European countries including Slovakia

Cultural policies in France, Francúzska koalícia pre kultúrnu diverzitu, 2008

Biela kniha o právnom a sociálnom postavení umelcov – rozšírené slovenské vydanie, SVÚ 2009 / The White Book on social and legal status of visual artist in Europe– extended Slovak version of The White Book, Slovak Union of Visual Arts

91

Cultural Diversity – More than Slogan, Swiss Coalition for Cultural Diversity, Bern/ Zurich, October 2009

Whose rights? London, UK, Pyramide Europe, 2009

Štúdia TERA Consultants – 2010 / Study by TERA Consultants in March 2010 for the International Chamber of Commerce

Zelená kniha: uvoľnenie potenciálu kultúrneho a kreatívneho odvetvia – 2010 / Green Paper Unlocking the potential of cultural and creative industries, april 2010, initiative of European Commissioner for Education, Culture, Multilingualism, Sport, Media and Youth, Mrs. Androulla Vassiliou

- zúčastnili sme sa aj na medzinárodnej diskusii k Zelenej knihe, vyjadrenie sme písali v mene SVÚ, i v mene IAA Europe, spolu s členmi Grémia SKKD sme sa podieľali na spoločnom vyjadrení ECCD /Participation of Slovak Union of Visual Arts in European discussion on Green Paper, 2010, cooperation in comment on GP on behalf of ECCD, comment on GP on behalf of International Association of Art – Europe (IAA Europe) – included in publication from Congress Art after Crisis and General Assembly of IAA Europe, October 2010, Bratislava

Experts' Workshop on Social Security of Visual Artists, IGBK in cooperation with the European Commission representation in Germany, Nov 2010, Berlin

Kunstenaar/Co, 2010, Nederland

Draft Framework for Periodic Reports on Measures to Protect and Promote the Diversity of Cultural Expressions (INTERGOVERNMENTAL COMMITTEE FOR THE PROTECTION AND PROMOTION OF THE DIVERSITY OF CULTURAL EXPRESSIONS, Fourth Ordinary Session Paris, UNESCO Headquarters 29 November - 3 December 2010)

a.RTISTS IN TRANSIT / How to become an artist in residence, IGBK, Germany, 2010

Aktuálne otázky ekonomiky (osobitne financovania) kultúry z verejných rozpočtov v SR, Doc. Ing. O.Novotný, CSc., 2011

Travelling with IAA Card / A guide for IAA card holders, Slovenská výtvarná únia / IAA Europe, 2012

MU agreement, Sweden, 2012

Manifeste des Arts Visuels, La Maison des Artistes, France, 2012

Touring Artists, IGBK, Germany, 2013

Oscar Novotný: Podpora kultúry z verejných rozpočtov územných jednotiek SR v novom tisícročí, NOC, 2013

Stratégia rozvoja kultúry na obdobie 2014 – 2020, MK SR, 2014

*Members of the EC IAA
and the delegates
of the Latin America
and the Caribbean
in the Atacama desert,
Chile*

SLOVENSKÁ VÝTVARNÁ ÚNIA
SLOVAK UNION OF VISUAL ARTS

Štatút profesionálneho umelca

Vydala Slovenská výtvarná únia,
Dostojevského rad 2, 811 09 Bratislava
© Slovenská výtvarná únia (SVÚ) 2014

Koncepcia, text a redakčná úprava:

Pavol Kráľ, predseda SVÚ, predseda SKKD,
prezident IAA Europe

Preklad: Pavol Kráľ, Andrea Kozárová,
Bohunka Hajnalová, Olga Ruppeldtová,
Dáša Zvončeková, Jozef Švoňavský

Korektúry: Pavol Kráľ – slovenský jazyk,
Charles Vallerand – anglický jazyk

Fotografie: Andrea Kozárová, Cristian Veza,
Glenn Arcos

Grafický dizajn a layout: Pavol Kráľ

Tlač: M&BG, Palisády 33, Bratislava 811 06

Náklad: 800 ks

ISBN 978-80-88906-33-9

MINISTERSTVO KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

FVU